

VOJENSKÁ MYSL

Časopis ministerstva národní obrany

Ročník třináctý

7-8

MINISTERSTVO NÁRODNÍ OBRANY

PRAHA 1963

K obranné operaci vševojskové armády

Podplukovník Jan Štefka

Rozhodné vítězství v boji řeší jen útočná operace. Obrannou operaci pokládáme za dočasný a vynucený druh bojové činnosti. Může být vedena jak v počátečním období války, tak v jejím průběhu. Povede ji vševojsková armáda buď všemi silami a prostředky, nebo svou částí. Přechod do obrany všemi silami a prostředky považujeme za výjimečný případ.

Obranná operace počátečního období války může být vedena na druhorádém strategickém směru, kde z politických nebo vojenských důvodů a z jiných příčin se nepředpokládá útočná operace.

Nelze vyloučit i takový případ, kdy útočné operaci frontu na válčišti budou předcházet úporná obranná sražení na jednom nebo na několika směrech tohoto válčiště. K této situaci může dojít tehdy, podaří-li se nepříteli nás předejít v rozvinutí sil a prostředků a přejde-li do útoku pozemními silami vzápětí po hromadném úderu nebo současně s ním.

V tomto případě bude nucena armáda prvního sledu frontu přejít na některém úseku neprodleně do obrany a na jiném úseku vést střetné sražení s uskupením nepřítel, které proniklo na naše území. V této situaci přejde i front dočasně částí sil do obrany, aby mohl odrazit nepřátelský útok, zabezpečit rozvinutí svých hlavních sil a přejít do rozhodného útoku (protiútku). Tato obranná operace bude probíhat za úporného boje obou stran o uchopení a udržení iniciativy.

S přechodem vševojskové armády do obrany počítáme zejména v průběhu útočné operace frontu. Bude to v případech, kdy se nepříteli podaří do-

sáhnout na určitých směrech převahy, zvláště v jaderných zbraních a také v ostatních silách a prostředcích, přejít do protiúderu nebo do protiútku s cílem zastavit útok frontu. Při přechodu vševojskové armády do obrany bude nutné, aby po zhodnocení situace vydělal velitel frontu nutný počet jaderných úderů. Velení armády musí pak v omezených časových lhůtách zabezpečit řadu opatření, která umožní odrazit nepřátelský protiúder (protiútok), zničit jeho hlavní uskupení a přejít do dalšího útoku.

Tato opatření spočívají především v efektivním použití vlastních raketových jaderných prostředků, kterých zpravidla nebude mít armáda v dané situaci dostatek.

Hlavními cíli, na které bude nutné provést úder (spolu s raketovými jadernými prostředky frontu) jsou nepřátelské prostředky hromadného ničení a hlavní uskupení nepřátelských pozemních vojsk (zvláště tankových), připravujících se k protiúderu (protiútku). Způsoby a druhy úderu bude třeba volit po pečlivém zhodnocení cílů, aby se dosáhlo maximálního účinku. V příznivých povětrnostních podmínkách a terénních podmínkách bude výhodné provést část úderů pozemních.

Dalším hlavním opatřením je promyšlený manévr k přechodu z útočné do obranné sestavy, k získání dostatečné hloubky obrany na předpokládaných směrech útoku nepřítel a k vytvoření silných záloh (druhého sledu), zvláště tankových, k zabezpečení vysoké aktivity obrany.

K získání času pro toto opatření bude výhodné, kromě raketových jaderných úderů, využít i předsunutých od-

řadů v síle motostřeleckého (tankového) pluku (praporu), popřípadě vzdušných výsadků, které úpornou obranou výhodných prostorů (např. komunikací, přeprav apod.) před určeným předním okrajem přinutí nepřítele ke zpomalení tempa přesunu, k rozvíjení a tím i k vytváření výhodných cílů pro vlastní jaderné údery. V některých případech bude možné využít svazků působících odtrženě od hlavních sil armády. Takový svazek může podle rozhodnutí velitele armády organizovat zabezpečovací pásmo k přehrazení důležitých směrů a manévrou obranou důležitých prostorů umožnit hlavním silám armády zaujímat obranu mimo dotyk s nepřítelem a získat čas pro organizaci obrany.

Budou-li účinky jaderných úderů a výsledky boje představených odřadů obzvláště úspěšné, je nutné mít připraveny svazky k využití těchto účinků a dovršení porážky nepřítele. Možné varianty přechodu armády do obrany viz schéma 1 a 2.

V obou případech, jak v počátečním období války, tak i v jejím dalším průběhu, budou tedy **armádní obranné operace vynuceným a dočasným způsobem bojové činnosti**. Vševojsková armáda bude přecházet do obrany zpravidla v zájmu úspěšného plnění úkolů hlavních sil frontu na směru rozhodující činnosti. V souvislosti s tím budou i různé cíle a úkoly armády v obraně.

Hlavním cílem armádní obranné operace v počátečním období války může být zabránit nepříтели, aby nepronikl na naše území a zabezpečit soustředění a rozvinutí hlavních sil frontu k přechodu do útoku. Ke splnění tohoto cíle mohou být stanoveny armádě tyto úkoly:

— obsadit a bránit důležité prostory v příhraničním pásmu;

— zničit hlavní síly nepřítele při jejich rozvíjení do boje nebo v průběhu obranného sražení;

— zabezpečit přechod vojsk armády do rozhodného útoku.

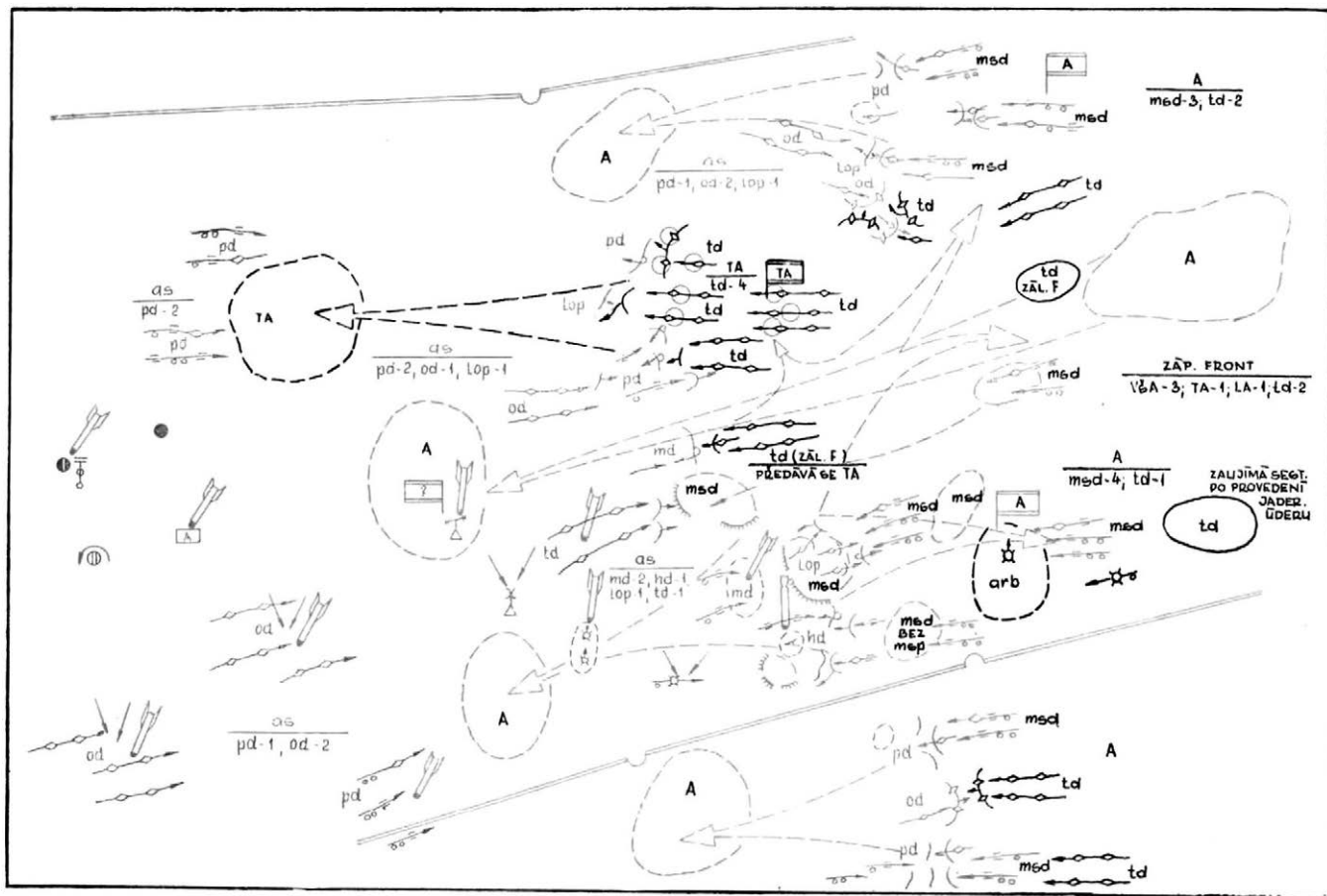
Při nenadálém přechodu nepřítele do útoku může mít vševojsková armáda za úkol rozbít hlavní síly útočícího nepřítele v příhraničních prostorech, udržet důležité (klíčové) prostory a postavení a zabezpečit rozvíjení hlavních sil frontu pro přechod do útoku.

Cílem obranné operace armády v průběhu útočné operace může být zastavit a spolu s dalšími silami frontu odrazit protiúder nebo protiútok nepřítele, který je v převaze a zabezpečit hlavním silám frontu pokračování v útoku. Vševojsková armáda má pak za úkol rozbít hlavní protiúderné uskupení nepřítele a zabránit mu vyjít do týlu vojsk frontu.

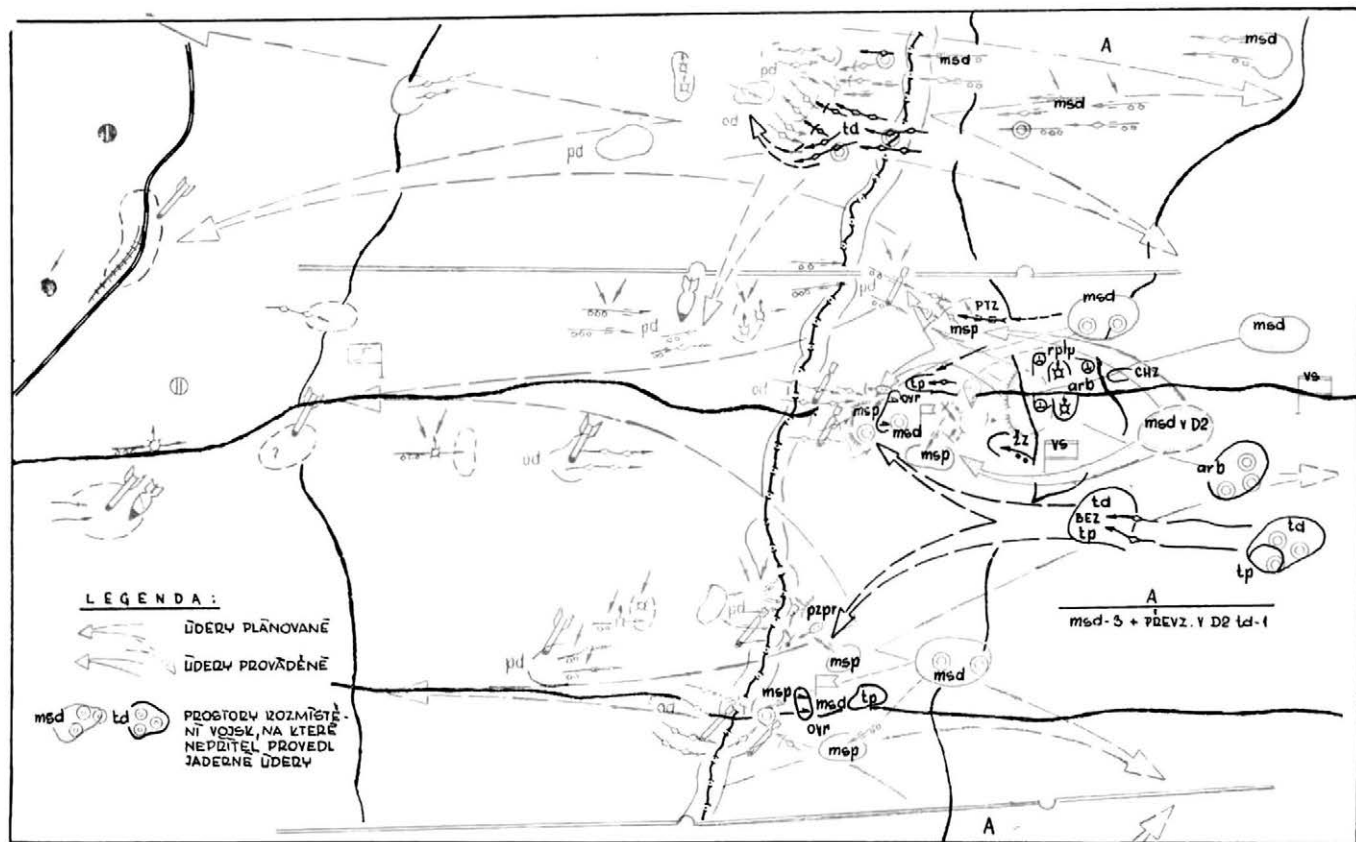
Soudobé obranné operace se vyznačují oboustranným a překvapivým použitím raketových jaderných zbraní, vysokou aktivností, rozsáhlým manévrem sil a prostředků, rozsáhlostí protizteží a protiúderů se současnou úpornou obranou hlavních klíčových prostorů. Kromě toho se také vyznačují dovedným využíváním terénu, vytvářením zátarasů, hlubokým členěním sil a prostředků a rozptýlením jejich prostorů rozmístění. Boje a sražení budou probíhat na vzájemně izolovaných směrech s úpornou obranou ohnisek odporu a rajónů obrany taktickými jednotkami, útvary a svazky, při souvislých frontách a se značnými mezerami mezi nimi a jejich vysokou aktivitou a manévrovací schopností.¹⁾

1) V současné terminologii v sovětských materiálech je používáno termínu rajón pro všechny taktické stupně bez výjimky. Domnívám se, že je to tak výstižnější pro učení sil a prostředků v bráněném prostoru, protože dřívější termíny v češtině (např. postavení, úsek, pásmo) nevystihují správně současný stav.

PŘECHOD VŠEOVJSKOVĚ ARMÁDY DO OBRANY V ÚTOČNĚ OPERACI FRONTU

PŘECHOD VŠEOVJŠKOVĚ ARMÁDY DO OBRANY V POČÁTEČNÍM OBDOBÍ VÁLKY

Učlenění armády v obraně

Velení NATO předpokládá, že neefektivnějším způsobem zahájení příští války je nenadále napadení, zahájení jaderným útokem. Tím si chce nepřítel v krátké době vybojovat jadernou převahu a zabezpečit uchopení strategické iniciativy již na začátku války. Hromadným použitím jaderných zbraní předpokládají zničit raketové jaderné prostředky ozbrojených sil zemí Varšavské smlouvy, vytvořit mohutné jaderné bariéry a zabránit přeskupení vojsk, zvláště vyvedení operačních a strategických záloh z hloubky, rozbit naše uskupení prvního strategického sledu a tím zabezpečit úspěšnou činnost svazů pozemních vojsk NATO k využití účinků jaderného útoku.

První útočné operace chtějí vést silami skupiny armád na hloubku do 400 km, v pásmu do 200—400 km, středním tempem 30—50 km za den (24 hod.). Skupina armád má být učlena do jednoho sledu se silnými zálohami. Útok mají vést silná tanková uskupení na samostatných směrech výhodných pro činnost vojsk a směřujících do týlu uskupení našich vojsk. Činnost těchto uskupení má být zabezpečena hromadným použitím jaderných zbraní a širokým použitím vzdušných výsadků, vysazovaných do hloubky 50—200 km. Zasazení záloh skupiny armád se plánuje nejčastěji do splnění první etapy operace, v hloubce 150—200 km, k rozvíjení útoku na směr hlavního úderu.

Hromadným použitím raketových jaderných prostředků může nepřítel způsobit v krátké době vážné ztráty vojskům při zaujímání obrany, vytvořit v ní větší mezery a rychleji prolomovat do značné hloubky. **Proto v soudobých podmínkách může být cíl obrany dosaženo především dovedným použitím raketových jaderných a che-**

mických zbraní včasným zničením nepřátelských jaderných prostředků a úderných uskupení, smělou manévrovou činností vojsk, protiztečemi a protiúderem ke zničení vklínivších se sil nepřítele a pevným držením klíčových prostorů na hlavních směrech.

Učlenění soudobé obrany musí proto zabezpečovat široké použití raketových jaderných zbraní, rychlý manévr silami a prostředky podél fronty i z hloubky, ochranu hlavních sil a prostředků před zničením jadernými, chemickými a dalšími prostředky nepřítele. Kromě toho musíme obranu organizovat s cílem oklamat protivníka tak, aby nezjistil skutečnou sestavu sil a prostředků armády a znesnadnit mu volbu objektů pro cíle jaderného a chemického napadení.

Učlenění obrany vševojskové armády zahrnuje operační učlenění vojsk, systém palby a ženíjní vybudování terénu.

Operační učlenění představuje takovou sestavu vojsk pro obranu, která je schopna úspěšně odolávat širokému použití zbraní hromadného ničení. Určuje se na základě zámyslu operace a závisí na úkolu armády a podmínkách situace při přechodu armády do obrany. Musí také odpovídat množství a druhu jaderných nábojů přidělených armádě a složení armády. Při určování operační sestavy je nutné brát v úvahu možnosti nepřítele na předpokládaných směrech jeho činnosti, sestavu jeho vojsk, možný charakter jejich činnosti a taktický charakter terénu v pásmu armády.

Operační učlenění armády zpravidla tvoří:

- armádní raketová brigáda;
- svazky prvního a druhého sledu;
- vojska PVO armády;

— zálohy různého určení (CHZ, ŽZ, PTZ, VŠZ) a

— pohyblivé odřady zatarasovací.

V soudobých podmínkách je účelné členit sestavu armády do dvou sledů. Takové učlenění (se silným druhým sledem) zabezpečuje aktivní a vysoce manévrovou činnost vojsk, umožňuje silami prvního sledu způsobit nepříteli značné ztráty a zasazením druhého sledu rozbít hlavní síly nepřitele a v příznivých podmínkách přejít do útoku.

V počátečním období války, vzhledem k omezenému množství sil a prostředků armády, může být operační sestava armády učleněna do jednoho sledu, je však nutné vytvořit silnou vševojskovou zálohu.

Při organizaci obrany na podružných směrech může být sestava armády učleněna rovněž do jednoho sledu a divize prvního sledu je účelné včlenit do větší hloubky.

Do prvního sledu armády je výhodné vydělovat menší část sil a prostředků. To umožňuje uchovat hlavní síly armády ke zničení nepřitele, který se vklíní do obrany.

Úkolem svazků prvního sledu bude s využitím výhodných terénních podmínek udržet klíčové prostory obrany na směrech pravděpodobného útoku nepřitele.

Budou-li v pásmu obrany armády 2—3 tankové směry, mohou být v prvním sledu 2—3 divize. Jejich hlavním úkolem pak bude nedovolit nepříteli z chodu prolomit obranu, přinutit ho rozvinout hlavní síly a tím vytvořit příznivé podmínky pro jejich zničení hlavně jadernými údery. V obranné operaci armády v počátečním období války budou plnit divize prvního sledu hlavní úkol — udržet důležité klíčové prostory v přihraničním pásmu a zabezpečit rozvíjení hlavních sil armády pro další přechod do útoku.

Divizím prvního sledu se určuje k obraně prostor, který může být různě široký a hluboký. Bude to záviset hlavně na důležitosti bráněného směru, předpokládaných možnostech nepřitele, množství sil a prostředků divize, které má v dané situaci k dispozici, a na terénu. Bude nutno počítat s tím, že v počáteční fázi nepřátelského útoku bude velitel divize odkázán jen na vlastní síly a prostředky, jejichž bojeschopnost může být značně narušena jadernými údery nepřitele při vyvádění vojsk. Vzhledem ke složitosti a nejasnosti situace je jedním z předpokladů úspěchu iniciativa a rozhodnost velitelů svazků, útvarů i jednotek.

V určeném prostoru obrany divize organizují obranu jeho nejdůležitějších částí pluky prvního sledu. Část sil divizí prvního sledu bude nutné vyčlenit do druhého sledu (zálohy) a je určena k manévru a protiztečím.

Pluk bude zpravidla bránit prostor (rajón) široký 10—15 km a přibližně stejně hluboký, divize 20—30 km široký (na podružných směrech a v těžko dostupném terénu až 50 km).

Mezi divizemi prvního sledu se určuje rozhraní, přičemž se berou v úvahu mezery v bojové sestavě divize i mezi divizemi. Podle terénu mohou být tyto mezery široké 10—30 km. Mezery mezi útvary a svazky při jejich přechodu do obrany vyplývají z jejich předcházející útočné sestavy (útočí na směrech) a hlavně z charakteru terénu na směrech předpokládaného útoku nepřitele. Nutno je však zabezpečovat průzkumem, palbou i manévrem části sil a prostředků (zvláště protitankových), podle jejich významu.

Šířka obranného pásma armády bude rovněž různá. Budou-li v prvním sledu armády 2—3 divize, může být šířka pásma obrany 80—100 km, budou-li v prvním sledu armády více než

3 divize, může být pásmo obrany široké 120—150 i více kilometrů.

Druhý sled armády se určuje k dokončení rozbití uskupení nepřítele, který se vklíní do obrany armádním protiúderem, vedeným vzápětí po jaderných úderech. Tento protiúder může být veden na jednom až dvou směrech a hlavní jeho údernou silou jsou tankové svazky.

Divizím druhého sledu se kromě toho určuje ničit vzdušné výsadky a části sil druhého sledu může být použito i k náhradě ztrát divizí prvního sledu, které utrpěly značné ztráty jadernými úderem nepřítele. Některé svazky druhého sledu nebo jejich části mohou zaujmout určené a připravené úseky terénu v hloubce s úkolem pevně je udržet a odrazit útok nepřítele palbou a manévrem.

Rozmístění svazků druhého sledu musí odpovídat zámyslu operace a zabezpečovat jeho přechod do útoku bez složitého přeskupování. Svazkům druhého sledu nebo vševojskové záloze se určují hlavní a záložní prostory rozmístění, směry protiúderů (čáry rozvinutí na nich) a také prostory nebo směry, které musí udržet.

Prostory rozmístění divize druhého sledu a záloh všech druhů se určují na takovou vzdálenost od divizí prvního sledu, která vylučuje možnost jejich současného napadení sborovými raketovými jadernými prostředky nepřítele a zabezpečuje volnost manévru a jejich současné vyvedení do protiúderu. Vzdálenost mezi těmito prostory a při rozmístění útvarů uvnitř prostorů musí umožňovat protiatomový manévr a odpovídat požadavkům OPZH. Svazek druhého sledu se rozmísťuje v prostoru 400—600 km².

Pro raketová vojska armády se připravují hlavní a záložní prostory, vzdálené od předního okraje podle daných norem.

Z výše uvedeného vyplývá, že pásmo obrany armády může mít hloubku do 150 km a s týlovými útvary a zařízeními 200 i více kilometrů.

Základ soudobé obrany tvoří účelné a centralizované použití raketových jaderných zbraní, vysoká manévrovost a aktivnost vojsk armády ve spojitosti s úpornou obranou důležitých klíčových prostorů, dovedná organizace a využití palby ostatních klasických prostředků.

Raketovými jadernými prostředky armády a svazků můžeme ničit nepřítele na dalekých přístupech, zdržet zahájení jeho útoku, protiúderu, a tím získat čas k zaujetí obranné sestavy vojsk (přeskupení) a k jejímu nejnějším ženižnímu zabezpečení. V některých případech, za zvlášť příznivých okolností, bude možné jadernými úderem i znemožnit nepřátelský útok (protiúder).

Rozhodující úlohu sehraje raketové jaderné zbraně a jiné prostředky hromadného ničení nepřátelských sil, kterým se podaří vklínit se na některých směrech hluboko do obranného pásma armády.

Hlavními činiteli k dosažení porážky útočícího nepřítele jsou tedy raketové jaderné prostředky a do velké hloubky učeně uskupení sil a prostředků armády, zvláště jejího druhého sledu a záloh.

Druhý sled armády, zvláště její tankové svazky a zálohy armády musí být připraveny k rozsáhlé aktivní manévrové činnosti, využít účinky jaderných úderů určených k dovršení úplné porážky nepřítele, který se vklíní, a přejít do útoku.

Proto musí velitel a štáb armády vyvinout maximální úsilí a vytvářet silný druhý sled nebo vševojskové zálohy, někdy i za cenu oslabení svazků prvního sledu nebo zkrátit frontu a využít výhodného terénu. V průběhu

obraněho boje pak musí zaměřit svoji pozornost na obnovení druhého sledu a záloh.

—☆—

Systém palby. Základem palebného systému jsou údery raketových jaderných prostředků armády a svazků, doplňované údery letectva, palbou dělostřelectva a tanků normální i chemickou municí.

Systém palby se vytváří v souladu se zámyslem velitele armády pro obrannou operaci a musí především zabezpečovat rozbití uskupení nepřítele během přesunů, při rozvíjení k útoku a při vklínění se do obranné sestavy armády s důrazem na směry jeho hlavního úderu. Údery je nutné připravit na komunikační uzly, přepravy a další cíle.

Jedním z nejdůležitějších úkolů je boj s jadernými prostředky nepřítele, které je nutno ničit ihned po jejich zjištění. Nutno počítat s tím, že většinu prostředků jaderného napadení nepřítele (90 %), rozmístěnou v taktické hloubce je možno ničit hlavně raketovým dělostřelectvem svazků, palbou tanků a údery podpůrného letectva.

Palebné působení na nepřítele s přibližováním jeho uskupení k přednímu okraji musí narůstat. Nepřítele na dalekých přístupech a při jeho rozvíjení ničí údery armádní raketové brigády, oddíly vojskových raket a letectvo. V průběhu nepřátelského útoku se postupně využívá všech palebných prostředků.

V celkovém systému paleb je nutné organizovat palby k zabezpečení protizteči (protiúderu), palby k přehrazení mezer a k ochraně boků vojsk armády. Je nutné mít připraveny i údery raketových jaderných zbraní, letectva a ostatních palebných prostředků k za-

bezpečení úderů svazků před přední okraj.

Vzhledem k omezenému počtu jaderných nábojů, které bude mít armáda k dispozici při přechodu do obrany, je nutné věnovat mimořádnou pozornost volbě cílů pro jaderné údery. Při plánování se ve zvýšené míře uplatní větší centralizace. Velitel armády při rozhodování o použití vlastních prostředků bude vycházet z úderů připravených frontem ve prospěch armády a bude často usměrňovat použití raketových prostředků svazků, aby dosáhl požadovaného účinku, protože i v obraně je nutné používat raketových jaderných prostředků hromadně. Vzhledem k nedostatku jaderných nábojů nelze však vyloučit ani jednotlivé údery.

Důležitou úlohu v systému paleb mají **palby proti tankům**. Systém protitankových paleb tvoří palby protitankových prostředků svazků, armády a posilových prostředků. Motostřelecké divize prvního sledu armády bojují s tanky nepřítele zpravidla organickými protitankovými prostředky.

Úspěch obrany bude závislý na účinnosti protitankové obrany. V soudobých podmínkách nabývá na důležitosti především manévrovost prvků protitankové obrany, která umožňuje nejen jejich ochranu před účinky jaderných úderů nepřítele, ale hlavně jejich zásahy na nejvíce nebezpečné směry útoku nepřátelských tankových uskupení. Domnívám se, že tyto požadavky nejlépe splňují protitankové zálohy, organizované od útvaru výše, složené z jednotek a útvarů protitankových řízených střel a bezzákluzového dělostřelectva na obrněných transportérech, protitankového dělostřelectva a tanků, zesílených ženijními zatarasovacími jednotkami. Kromě toho od svazků výše bude nutné počítat s využitím pohyblivých odřadů zatarasova-

cích a se zřizováním minových polí i pomocí vrtulníků, zvláště v hloubce pásma obrany a k umožnění včasného zásahu protitankových záloh. Od zřizování nepohyblivých boků obrany (protitankové rajóny) od útvarů výše bude nutné z výše uvedených důvodů upustit.

Avšak i takové prvky protitankové obrany, jako rotní protitankový opěrný bod, praporeční protitankový uzel, nelze v soudobých podmínkách prvosledových útvarů při přechodu do obrany v dotyku s nepřítelem chápat po staru. Protitanková obrana prvosledových pluků musí zabezpečit udržení klíčových prostorů divize na úkor pasívních směrů. Jejich základem budou zpravidla rotní rajóny obrany, budované jako protitankové a zesílené na hlavních směrech praporečními protitankovými prostředky, popřípadě částí tankového praporu.

Ke zvýšení odolnosti protitankové obrany je nutné využít v plném rozsahu protitankových vlastností terénu často i na úkor dočasné ztráty terénu.

K zabezpečení odolnosti obrany je nutné organizovat palebnou součinnost mezi raketovými vojsky a protitankovými zálohami útvarů, svazků, armády a sladit je s údery letectva.

Ženíjní vybudování obrany v soudobých podmínkách je obzvláště důležité. Musí zabezpečit včasné použití raketových zbraní, ostatních palebných prostředků, manévru a odolnost obrany z hlediska protiatomové ochrany vojsk.

Rozsah ženíjního vybudování bude záviset na situaci při přechodu vojsk do obrany a množství a stupni pohotovosti ženíjních sil a prostředků.

Ženíjní vybudování musí být v souladu se zámyslem operace. Všechna opatření ženíjního vybudování a mas-

kování musí zabezpečovat utajení při budování a zaujetí obrany, ochrany živé síly a bojové techniky před ničivými účinky zbraní hromadného ničení nepřítele a musí přivést nepřítele v omyl o rozmístění hlavního uskupení vojsk v obraně.

Při přechodu do obrany v průběhu útočné operace nelze předpokládat, že pro zaujetí a vybudování obrany bude dostatek času.

V krajních případech se bude jednat o několik hodin pro zaujetí obranné sestavy svazků prvního sledu. Proto bude nutné k vytvoření příznivějších časových podmínek oddálit co nejvíce zahájení protiúderů nepřítele (jadernými údery, činností předsunutých odřadů) a v maximální míře využívat přírodních obranných vlastností terénu. Ženíjních strojů a ostatní ženíjní techniky bude možné v maximální míře využívat počínaje hloubkou obrany divize prvního sledu k zabezpečení raketových prostředků, vojsk PVO, míst velení a svazků druhého sledu.

Útvary svazků prvního sledu musí vynaložit veškeré úsilí k tomu, aby v době asi 4—6 hodin (někdy i dříve) vybudovaly hlavní prvky bráněných prostorů s důrazem na protitankovou obranu. K tomu účelu musí využívat přirozených obranných vlastností terénu a jeho úpravy pomocí trhavín.

Před předním okrajem a hloubce obrany bude nutné zřídít na hlavních směrech zátarasy (i pomocí vrtulníků). Dále je nutné připravit ke zničení některé důležité objekty, eventuálně zatopení vhodných prostorů. V hloubce obrany, kromě výše uvedeného, nutno zaměřit pozornost na ženíjní zabezpečení manévru druhého sledu k protiúderu a také k zesílení obrany částí sil druhého sledu, se kterým se předpokládá zaujetí obrany. Jako poslední se budují záložní a klamné prostory rozmístění vojsk.

Plánování obranné operace a organizace velení (Schéma 3)

Jak jsem uvedl, přechod armády do obrany bude dočasným a vynuceným druhem bojové činnosti. Vojska armády nepřejdou do obrany předem, nýbrž pod tlakem a za převahy nepřítele na určitém směru (směrech). Přechod celé armády do obrany nařídí velitel frontu. K přechodu do obrany částí sil armády vydá nařízení zpravidla velitel armády. V počátečním období války to bude tehdy, podaří-li se nepříteli jaderné údery s překvapením a nebude-li možno vzhledem k vzniklé situaci útočit.

I na tuto eventualitu se musíme připravit předem (v míru). Její realizace závisí na vzniklé situaci po nepřátelském napadení. Proto cílem plánování obranné operace bude, aby ve velmi krátkém čase mohlo být zaujato takové obranné uskupení vojsk, které by umožnilo co nejefektivnější použití raketových jaderných zbraní a ostatních prostředků ničení proti hlavním silám nepřítele. Současně bude nutné plánovat taková opatření, aby byly vytvořeny podmínky k využití raketových jaderných úderů vševojskovými svazky k dokončení úplné porážky nepřítele.

Tuto zásadu je nutno uplatnit jak při plánování (přeplánování) obranné operace armády v počátečním období války, tak i při přechodu armády do obrany v průběhu útočné operace.

Kromě toho v obou případech plánování obranné operace je nutné vytvořit reálné předpoklady k přechodu vojsk armády do útoku (pokračování útoku). Základem plánování obranné operace je rozhodnutí velitele armády a jeho pokyny pro organizaci součinnosti a těch opatření, která zabezpečují úspěšné splnění úkolu.

Při přechodu armády do obrany při zahájení války bude se muset velitel

armády rozhodnout ve velmi složité situaci. Složitost situace při nenadálém napadení nepřítele je dána neznalostí situace některých (zvláště pohraničních) svazků v důsledku ztráty spojení, snížením bojeschopnosti svazků a útvarů napadených jadernými údery nepřítele, ztíženému přesunu druhého sledu a záloh armády z hloubky do plánovaných prostorů a nepřesnou znalostí situace nepřítele, který přešel do útoku.

S vyjmenovanými obtížemi musí být předem počítáno při přechodu vojsk do obrany, nebylo-li možno útočit.

Při upřesněném plánu operace na základě rozhodnutí velitele podle vzniklé situace musí štáb armády rychle realizovat především tato opatření:

- obnovit narušené spojení se svazky a útvary;

- zabezpečit nepřetržité získávání zpráv o nepříteli i o vlastních vojscích (s důrazem na vzdušný průzkum);

- zabezpečit co nejúčinnější použití vojskových a armádních raketových prostředků a letectva ke zničení zbraní hromadného ničení nepřítele a hlavního uskupení pozemních sil nepřítele, která přešla do útoku;

- ničit nepřátelské zálohy přisunované k frontě s cílem využít úspěchu prvního sledu nepřítele;

- upřesnit úkoly svazkům prvního sledu k obraně klíčových prostorů na směrech nepřátelského útoku, zabezpečit přesun určených posilových prostředků svazků z hloubky a na ohrožené směry vysunout protitankové zálohy a pohyblivé odřady zatarasovací;

- zabezpečit vyvedení svazků druhého sledu a záloh do plánovaných (nebo záložních) prostorů ve složité radiační situaci;

- zabezpečit obnovení bojeschop-

nosti svazků a útvarů, kterým byly způsobeny největší ztráty;

— řídit dokončení mobilizace a vedení zmobilizovaných útvarů (doplňků) do operační sestavy armády (nebylo-li uskutečněno dříve).

Velení vojskům musí být v celém průběhu operace nepřetržitě, pevně a pružně. V nejširším rozsahu a směle je nutno využívat nejnovějších technických prostředků zabezpečujících komplexní mechanizaci a automatizaci základních procesů velení, jeho rychlost a utajení.

Hlavním místem velení je velitelské stanoviště. Kromě toho se velení uskutečňuje z PVS a TVS. VS je nejvýhodnější rozvinout v hloubce 60 až 80 km od předního okraje (státní hranice) v prostoru nedostupném tankům a stranou předpokládaných hlavních směrů útoku nepřítele.

Předsunuté velitelské stanoviště (PVS) se zřizuje tak, aby bylo blízko vojskům, a to zvláště těm, která se brání na hlavních směrech nepřátelského útoku. Předsunuje se blíže k vojskům prvního sledu a rozmisťuje se

v terénu nedostupném tankům, mimo dosah taktických prostředků jaderného napadení nepřítele. V jednotlivých případech může se vytvářet záložní velitelské stanoviště.

Týlové velitelské stanoviště zabezpečuje velení týlu armády a rozmisťuje se v prostorech, odkud je zabezpečeno nepřetržitě velení všem týlovým útvarům a zařízením armády.

Zkušenosti ze cvičení ukazují, že přesune-li se velitel armády na PVS a odtud dále řídí boj, stává se z tohoto místa velení **hlavní místo velení**.

Na všech místech velení je nutné mít spojovací prostředky a tato musí být schopna vzájemně se nahradit. Proto je nutné zabezpečit mezi nimi cílevědomou a vzájemnou informovanost o situaci. Současné podmínky nedovolují ponechávat jednotlivá místa velení po dlouhou dobu v jednom a též prostoru. Aby byla uchráněna před jadernými údery nepřítele, je nutné periodicky měnit prostory jejich rozvinutí v kratších časových lhůtách a k jejich rozmisťování využívat nejen zalesněných prostorů, ale i osad.

VEDENÍ OBRANNÉ OPERACE ARMÁDY

Do zahájení útoku nepřítele činnost armády může být zaměřena ke zmaření příprav nepřítele k útoku nebo k značnému oslabení hlavního uskupení sil nepřítele.

Dovedné použití raketových jaderných zbraní umožňuje zmařit útok nepřítele v libovolné etapě jeho přípravy. Proto způsob protipřípravy (bude-li prováděna) nemůže být stejný jako dříve. Nepřítel nebude v současné době rozvíjet své jaderné uskupení v bezprostřední blízkosti předního okraje obrany, naopak bude je rozptylovat na velkém prostoru, do šířky i do hloubky a odtud je bude z chodu zasazovat

do útoku. Kromě toho ke zmaření útoku nepřítele je třeba způsobit značné ztráty nejenom svazkům prvního sledu, ale i jeho další sledy a zálohy rozbit, narušit systém velení, zničit raketové jaderné prostředky v jejich startovacích postaveních, letectvo na letištích, jaderné náboje ve skladech a na montážních etapách. Je proto třeba na jednotlivá uskupení nepřítele, především na jeho raketové jaderné zbraně, provést systematické údery jadernými chemickými a konvenčními zbraněmi.

Znemožnit útok nepřítele, zvláště v operacích v počátečním období vál-

ky silami a prostředky pouze jedné bránící se armády bude velmi obtížné. Ke splnění tohoto úkolu bude nutno použít i prostředků frontu a v některých případech se zúčastní i prostředky hlavního velení.

V takovém případě raketová vojska a letectvo frontu mohou ve prospěch bránící se armády provést údery na jaderné prostředky nepřítele, na jeho vojska přicházející z hloubky, na místa velení, letiště, železniční uzly, přístavy, přepravy a jiné cíle, které jsou mimo dosah prostředků armády. V těchto úderech se projeví konkrétně účast frontu při maření příprav nepřítele k útoku. V tomto období armáda pak provádí raketové jaderné údery a údery dělostřelectva na bližší uskupení nepřítele, která se připravují k útoku. Síly a prostředky armády je nutné soustřeďovat na boj s taktickými a takticko-operačními prostředky jaderného napadení nepřítele. Současně je nutné ničit hlavní uskupení nepřítele, připravující se k útoku. K úspěšnému splnění těchto úkolů je nutné získat zprávy o uskupení nepřítele a o charakteru jeho činnosti. V prvním pořadí nutno zjistit palebná postavení raketových prostředků nepřítele, rozmístění skladů jaderného a chemického střeliva, montážní základny jaderných nábojů a místa velení.

Upřesňují se prostory rozmístění úderných uskupení nepřítele, především jeho tankových vojsk. To umožní veliteli armády včas stanovit možné prostory rozvinutí vojsk nepřítele a provést na ně soustředěné palebné údery.

Na vojska nepřítele v prostorech soustředění, za přesunu i v prostoru rozvinutí lze za výhodných meteorologických podmínek někdy provést po-

zemní jaderné údery. Tyto údery umožní nejen způsobit nepříteli těžké ztráty na živé síle a bojové technice, ale vytvořením radioaktivních stop s vysokou úrovní radiace, znesnadní se mu i manévry. Radioaktivním zamořením prostorů rozmístění vojsk a os přesunu nepřítele se do značné míry sníží jeho možnosti manévru, povede k nahuštění jeho vojsk před zamořenými prostory a vytvoří výhodné podmínky pro další údery jadernými a chemickými zbraněmi a údery letectva. Současně s údery na přesunující se uskupení nepřítele a na jeho raketové jaderné prostředky organizují se v rámci armády opatření ke zvýšení pohotovosti k odražení útoků nepřítele. Svazky prvního sledu zesilují pozorování bojiště, vedou boj s průzkumem nepřítele, zesilují obranu na ohrožených směrech a pokračují v ženíjním budování.

Svazky druhého sledu armády, zálohy všeho druhu a místa velení v této době dokončují manévry do určených prostorů a plní stanovené úkoly. Ženíjní vojsko v tomto období pokračuje v plnění úkolů vyplývajících z plánu ženíjního zabezpečení (manévry POZ a ženíjních záloh na ohrožené směry) a současně buduje nebo zesiluje ženíjní zátarasy na ohrožených směrech.

Charakteristickou zvláštností bojové činnosti vševojskové armády do zahájení útoku nepřítele je i ta okolnost, že v jednotlivých případech mohou vzápětí po raketových jaderných a chemických úderech provést úder vševojskové svazky s cílem dovršit zničení uskupení nepřítele, který se připravuje k útoku. Těmto svazkům může být dán i úkol ovládnout výhodné prostory pro další vedení obranné operace nebo zabezpečit přechod vojsk frontu do útoku. Tento úder lze uskutečnit na rozkaz velitele frontu.

Vedení bojové činnosti v průběhu útoku nepřítele

Nejobtížnější podmínky pro boj vzniknou tehdy, když na počátku války nebo v průběhu útoku frontu přejde nepřítel ihned za jadernými údery do útoku nebo povede silný protiúder.

Při nenadálém napadení nepřítelem velitel armády a velitelé všech stupňů musí okamžitě vyvést vojska, štáby a zařízení do předem stanovených prostorů rozptýlení, v nutných případech organizovat opatření k odstraňování následků jaderného napadení a současně s tím upřesnit úkoly k obraně. Obtížnost této situace bude znásobena ještě tím, že veškerá činnost velitelů, štábů a vojsk bude probíhat v nejasné a rychle se měnící situaci. Úspěšné rozvinutí vojsk armády k odražení útoku nepřítele bude často záviset na rozhodné iniciativní a směle činnosti velitelů všech stupňů.

V dané situaci má rozhodující význam průzkum. Průzkum musí dát v omezené časové lhůtě veliteli armády nutné podklady pro jeho rozhodnutí.

Velitel armády na základě zpráv o nepříteli a znalosti situace musí okamžitě upřesnit úkoly raketovým vojskům, vševojskovým svazkům a vojskům PVO.

Raketová vojska v tomto období mohou plnit tyto hlavní úkoly:

- ničit prostředky jaderného napadení nepřítele;
- rozdrtit jeho hlavní uskupení, především tankové jednotky;
- ničit místa velení.

Úspěšné splnění těchto úkolů umožní svazkům armády včas vyjít do stanovených rajónů obrany a organizovaně zahájit boj s útočícím nepřítelem.

Jedním z důležitých opatření, zabezpečujících rozvinutí vojsk, je včasné vyvedení útvarů (svazků) ke státní hranici.

V souhlase s rozhodnutím velitele

armády, svazky a útvary po vyhlášení bojového poplachu se přesunou do určených prostorů a podle situace zaujmají hlavní rajóny obrany a klíčová postavení na směru útoku jaderných uskupení nepřítele.

Vševojskové svazky prvního sledu po obdržení úkolu od velitele armády se rychle přesunou do určených pásem a zaujmají hlavní rajóny obrany, na jejichž udržení závisí úspěch obranného boje. V řadě případů tyto svazky budou nuceny vstoupit přímo do střetného boje s předsunutými jednotkami útočícího nepřítele. Pronikající uskupení nepřítele musí být zničena údery vojskových i armádních raketových jaderných prostředků, údery dělostřelectva i letectva, aby svazky mohly vyjít do určených prostorů.

Jsou-li tyto prostory obsazeny nepřítelem, pak svazky prvního sledu podle situace buď z chodu ničí nepřítele protiztečí nebo zaujmou obranu v jiných výhodných prostorech tak, aby bylo možné zabránit pronikání nepřítele do hloubky.

Druhý sled armády a zálohy všeho druhu zaujmají stanovené prostory a připravují se k úkolu. Část sil druhého sledu může být použita ke zničení vzdušných výsadků a diverzních skupin nepřítele v operační hloubce. Některé divize druhého sledu budou nuceny vstoupit do boje s uskupením nepřítele, které proniklo do operační hloubky a ničit ho protiúderem, z chodu vzápětí po atomových úderech. Činnost těchto svazků musí být smělá, rychlá a rozhodná. Vzdušné výsadky nepřítele nutno zničit ještě před tím, než se spojí s útočícími vojsky.

Podle situace může podle rozhodnutí velitele armády část svazků a útvarů druhého sledu předem zaujmout obranu důležitých prostorů a klíčových postavení na hlavním směru útoku ne-

přítele. Toto opatření může zabezpečit manévry ostatních sil a prostředků a vytvořit podmínky k armádnímu protiúderu a rozbit nepřitele, který pronikl.

Přechází-li armáda do obrany v průběhu útočné operace frontu, je nutné vytvářet uskupení vojsk pro obranu v průběhu útočné činnosti, kdy hlavní síly armády jsou v prvním sledu v bezprostředním dotyku s nepřítelem.

V této situaci se musí velitel armády rozhodovat ve velmi krátkých

časových lhůtách a manévrem vytvořit nutné obranné uskupení v průběhu boje. Především rychle přeskupit svazky (útvary) na nejohroženější směry.

Při překvapivém úderu nepřítele v počátečním období války a při přechodu armády do obrany v průběhu útočné operace frontu bude se její obranné uskupení vytvářet zpravidla v průběhu bojové činnosti při odrážení útoku nepřítele podle výše uvedených zásad.

Armádní protiúder (schéma 4)

V soudobém obranném sražení nelze se spoléhat na to, že protivník bude útočit silným uskupením jen na jednom směru. Vojska armády musí být připravena k obraně v obtížnějších podmínkách. Nepřítel bude rozhodně používat jaderných zbraní na celou hloubku obranné sestavy a útok povede na několika směrech. V takových případech může dojít v obranné operaci k velmi složité situaci. Tanková uskupení nepřítele mohou proniknout na směrech útoku do různých hloubek. Svazky prvního sledu povedou urputné boje s uskupeními protivníka, která pronikla, jiné svazky druhého sledu budou ničit nepřátelské výsadky v operační hloubce, zatímco některé svazky utrpí vážné ztráty jadernými údery a mohou být částečně nebo úplně vyřazeny z boje.

V obranných bojích svazků prvního sledu zhodnotí velitel armády situaci, určí hlavní směry nepřátelského útoku a současně bude činit opatření, aby nepřítel nepronikl do hloubky obrany armády, a aby ho zničil po částech. Při tom je důležité nerozptylovat úsilí vojsk armády na všechny směry nepřátelského útoku. Hlavním úkolem velitele armády bude určit hlavní uskupení nepřítele, které nejvíce ohrožuje splnění úkolu armády, a organizovat

jeho zničení raketovými jadernými zbraněmi a protiúderu druhého sledu a záloh armády.

Ke splnění tohoto úkolu je povinen velitel armády vyčlenit potřebné síly a prostředky k zabezpečení úporné obrany na ostatních směrech.

Štáb armády v tomto období musí zabezpečit i včasné přijímání hlášení o situaci od podřízených, vyhodnocovat situace a veliteli armády předkládat nejvýstižnější propočty a údaje nutné k nejúčelnějšímu rozhodnutí o protiúderu.

Při hodnocení situace nepřítele velitelem armády před rozhodnutím o protiúderu je nutné vzít v úvahu nejen síly, které jsou v bezprostředním dotyku s vojsky armády, ale i ty síly a prostředky, které může nepřítel přisunout k rozvíjení úspěchu na hlavním směru z hloubky nebo z podružných směrů.

Při útoku nepřítele na směrech jsou velmi dobré podmínky k protiúderu do boku a týlu útočících uskupení.

Dále je nutné určit cíle jaderných úderů, množství jaderných nábojů a vyčlenit k tomu potřebné útvary a jednotky raketových vojsk a určit cíle pro podpůrné letectvo. K vytvoření protiúderného uskupení a dovršení zničení nepřítele je nutné vyčlenit potřebné

množství sil a prostředků pozemních vojsk.

Raketová vojska a podpůrné letectvo provedou před zahájením protiúderu mohutný a neočekávaný úder na nepřátelské uskupení na směru protiúderu.

Hlavní cíle raketových jaderných úderů, popřípadě úderů ostatních zbraní mohou být prostředky jaderného napadení nepřítele, místa velení a naváděcí stanoviště, hlavní uskupení nepřítele, které se vklíní do obrany a z hloubky přicházející zálohy.

Rozdělení cílů mezi raketová vojska, letectvo a dělostřelectvo se uskutečňuje podle důležitosti těchto cílů, množství a mohutnosti jaderných nábojů, které má velitel armády k dispozici, a podle jejich dostřelu.

V některých případech podle situace bude výhodnější provést jaderné a letecké údery na hlavní uskupení nepřítele dříve, před zahájením armádního protiúderu, způsobit nepříteli vážné ztráty a získat tak čas pro organizaci úderu. K jeho zabezpečení může být někdy výhodné předem zaujmout části sil druhého sledu a záloh připravené prostory, které přehrazují hlavní směr útoku nepřítele.

Velitel armády se musí rozhodnout tak, aby ve velmi krátkém čase vytvořil potřebné uskupení sil a prostředků k armádnímu protiúderu a toto uskupení zabezpečil před údery nepřítele (PVO).

Součástí protiúderného uskupení mohou být svazky a útvary prvního sledu z úseků, kde nepřítel neútočí. Tato vojska musí být rychle přeskupena na určité směry a musí jim být poskytnut nezbytný čas k přípravě nových úkolů.

Vyžaduje-li to situace, mohou být do protiúderného uskupení členěny i útvary a svazky, které byly zamořeny radioaktivními látkami, avšak ne-

ztratily bojeschopnost. Hygienickou očistu a dezaktivaci provedou tato vojska až po protiúderu.

Každý svazek, který se zúčastní protiúderu, musí dostat konkrétní úkol, který obsahuje směr útoku, čáru rozvinutí a dobu zahájení protiúderu. Úkoly svazků se určují zpravidla na celou hloubku protiúderu.

Nejvýhodnější je zahájit protiúder, když bojová sestava útočících vojsk nepřítele je narušena a oslabena, jeho bližší zálohy jsou rozptýlené a příchod záloh z hloubky je zdržován jadernými údery a letectvem. Je to tehdy, je-li poměr sil na daném směru vyrovnaný, což umožňuje nejen rozbít útočící uskupení nepřítele, ale i vytvořit podmínky pro přechod do útoku.

Vojska protiúderného uskupení se budou přesunovat na čáry rozvinutí pod ochranou svých čelních útvarů a průzkumných jednotek. Bojová činnost vojsk protiúderného uskupení bude mít zpravidla charakter střetného boje (sražení).

K zabezpečení současného vyvedení vojsk do prostorů, odkud budou zahajovat protiúder, musí ženijní útvary armády odstranit překážky na osách přesunu a bude-li to nutné, připravit nové osy přesunu.

Dovolí-li to situace, je výhodné vyvést vojska protiúderného uskupení na čáru rozvinutí za snížené viditelnosti, nejlépe v noci.

K zabezpečení úspěchu může být v některých případech použito taktických vzdušných výsadků, které obsadí a udrží nejdůležitější prostory na směru protiúderu, kterými mohou procházet zálohy nepřítele z hloubky nebo jimi mohou nepřátelské jednotky ustupovat.

Svazky prvního sledu protiúderného uskupení, po nezbytných opatřeních, útočí na nepřítele z chodu, bezprostředně po raketových jaderných úde-

rech, provádějí rozhodné údery a ničí nepřítele po částech.

Rozhodující význam k dosažení úspěchu má počáteční úder vojsk protiúderného uskupení. Podaří-li se v krátké době rozbít čelní útvary nepřítele, vytvoří se tím podmínky pro splnění hlavního úkolu — to je rozbít nepřátelského uskupení, které proniklo do hloubky obrany.

Protiúder do boku nepřítele umožňuje vyjít do týlu jeho hlavních sil, přetrnout jeho komunikace a izolovat hlavní síly od ostatních sil a záloh.

Velitel armády musí zabezpečovat narůstání úsilí v průběhu protiúderu. K tomu využívá zálohy armády, uskutěčňuje manévry silami a prostředky z jiných úseků obranného pásma armády a nařizuje přejít do útoku těm vojskům, která se bránila na směru protiúderu.

Z á v ě r

Vševojsková armáda může přejít do obrany a vést obrannou operaci jak v počátečním období války, tak i v průběhu útočné operace frontu. K tomu podle situace použije buď všech sil a prostředků, nebo jejich částí. Přechod vojsk do obrany bude organizován v dotyku s aktivním nepřítelem; k zaujetí obranné sestavy, k jejímu ženíjnímu zabezpečení a organizaci systému paleb bude málo času.

Proto rozhodujícím činitelem, na jehož efektivní použití bude záviset úspěch obranné operace (boje), budou raketové jaderné prostředky. Jejich účelné a dovedné použití musí zabezpečit nejen zaujetí obranné sestavy, ale především zničení hlavního protiúderného uskupení nepřítele, umožnit úspěšně vést obrannou operaci a zabezpečit přechod hlavních sil armády do protiútoků.

V průběhu obranné operace může uskutečnit armáda postupně několik protiúderů. Mohou být vedeny na jednom směru, nebylo-li prvním úderem dosaženo očekávaných výsledků.

Postupné protiúderu na různých směrech je možno organizovat tehdy, je-li v zámyslu operace předvídáno rozbít nepřátelské uskupení nejdříve na jednom směru a pak, po přeskupení sil a prostředků, na jiném směru.

Má-li být protiúder úspěšný, musí být dosaženo úplného zničení nepřítele a tím vytvořeny podmínky pro přechod do útoku.

Neumožňuje-li situace přejít do útoku, organizuje velitel a štáb armády upevnění dosažených čar, nejdůležitějších prostorů a postavení. K tomu je nutné svazky a útvary vhodně přeskupit.

Přechod motostřelecké divize do obrany

Plukovník CSc. Josef Průša

O obraně se u nás v posledních letech mluvilo a psalo převážně jen teoreticky. Na podkladě těchto úvah a závěrů je dnes již možné přikročit k další fázi teoretické práce v oblasti obranné problematiky, totiž k hlubším studijním rozborům určitých obranných úkolů, například těch, které se vyskytují v praxi našich cvičení.

Tímto způsobem bude možné obecné závěry a normy konfrontovat se situacemi a podmínkami, které vznikly v průběhu cvičení, jako výsledek srážky vůle a sil dvou „bojujících“ stran a které tedy budou bližší realitě, než jednostranné teoretické úvahy. Situace a podmínky vytvořené při cvičení zcela zákonitě nebudou vždy odpovídat „předpisovým“ normám: divize budou bojovat v pásmech značně širších, při podstatně snížených stavech vlivem předcházejících bojů apod. A takovéto případy by v soudobých podmínkách boje nebyly výjimkou, ale pravidlem.

Pokusím se seznámit čtenáře v zjednodušené formě se studijním rozborem obranného úkolu motostřelecké divize v rámci útočné operace frontu. Úkol divize zněl „...přejít do obrany, zastavit nepřátelský protiúder a v součinnosti s dalšími silami armády zničit nepřátelské protiúderné uskupení!“

Na náčrtu 1 je znázorněn možný vývoj frontové útočné operace k 08.00 hod. dne D 4.

3. armáda červených, útočící na směr rozhodující činnosti Středního frontu, úspěšně proniká k přechodům na řece RÝN, které za svítání dne D 4, v prostoru jižně LUDWIGSHAVEN ovládl operační výsadek.

Modrý po celkově neúspěšných bojích prvních tří dnů operace chce ve střetném sražení paralyzovat úspěšné rozvíjení útočné operace červených dvoustranným protiúderem na sbíhavých směrech: silami 23 od ze severu a silami 5 as z jihozápadu odříznout a zničit pronikající síly 3. armády a umožnit tak svým hlubokým operačním zálohám vyjít do operačního prostoru východně řeky RÝN.

Velitel Středního frontu, v duchu svého původního zámyslu, k 08.00 hod. dne D 4 nařídil:

- hlavní úsilí sil a prostředků frontu soustředit na energické rozvíjení úspěchu 3. armády ve směru západním;
- protiúder modrého ze severu likvidovat silami ...;
- protiúder z jihozápadu likvidovat částí sil 4. armády.

Štáb Středního frontu při zabezpečování těchto nařízení, kromě jiných kalkulací propočítal čas, poměr sil a zhodnotil terén pro úkol 4. armády.

Kalkulace času :

— prvosledové divize 5 as jsou vzdáleny od čáry dotyku 11 a 9 msd k 08.00 hod. dne D 4 asi 100 km, tedy asi 4 hod. přesunu; druhosledová divize 5 as (25 od) je vzdálena od téže čáry kolem 300 km, tedy asi 10 hodin přesunu.

Poměr sil:*)

— protiúder modrého zasáhne část sil 11 a 9 msd, které jsou v dotyku s jednotkami 12 a 10 md;

- na čáře dotyku, v úseku 70 km možného protiúderu je poměr
 sil v divizích 1,5 : 1,2;
 při zasazení 53 md a 24 od modrého se změnil na 1,5 : 3,2
 a při dodatečném zasazení druhého sledu (25 od) na 1,5 : 4,2.
- poměr sil v tancích (při 30% ztrátách v dotyku) je 227 : 151 (1,5 : 1);
 zhorší se při útoku 53 md a 24 td na 227 : 637 (1 : 2,8)
 a při zasazení druhosledové 25 od na 227 : 907 (1 : 4)
 ve prospěch modrého.

Již z této hrubé kalkulace poměru sil vyplývá, že modrému nelze dovolit zasadit druhosledovou 25 od; tuto divizi musí vyřadit front svými prostředky;

- poměr sil v protitankových prostředcích (započítány jsou tarasnice, bezzákluzové kanóny a PTRS na straně červených a lehké tanky, PTK a PTRS na straně modrých) je na čáře dotyku v úseku očekávaného protiúderu při 30% ztrátách
 na obou stranách 96 : 122 (1 : 1,25);
 při zasazení 53 md a 24 td změnil se na 96 : 346 (1 : 3,6).

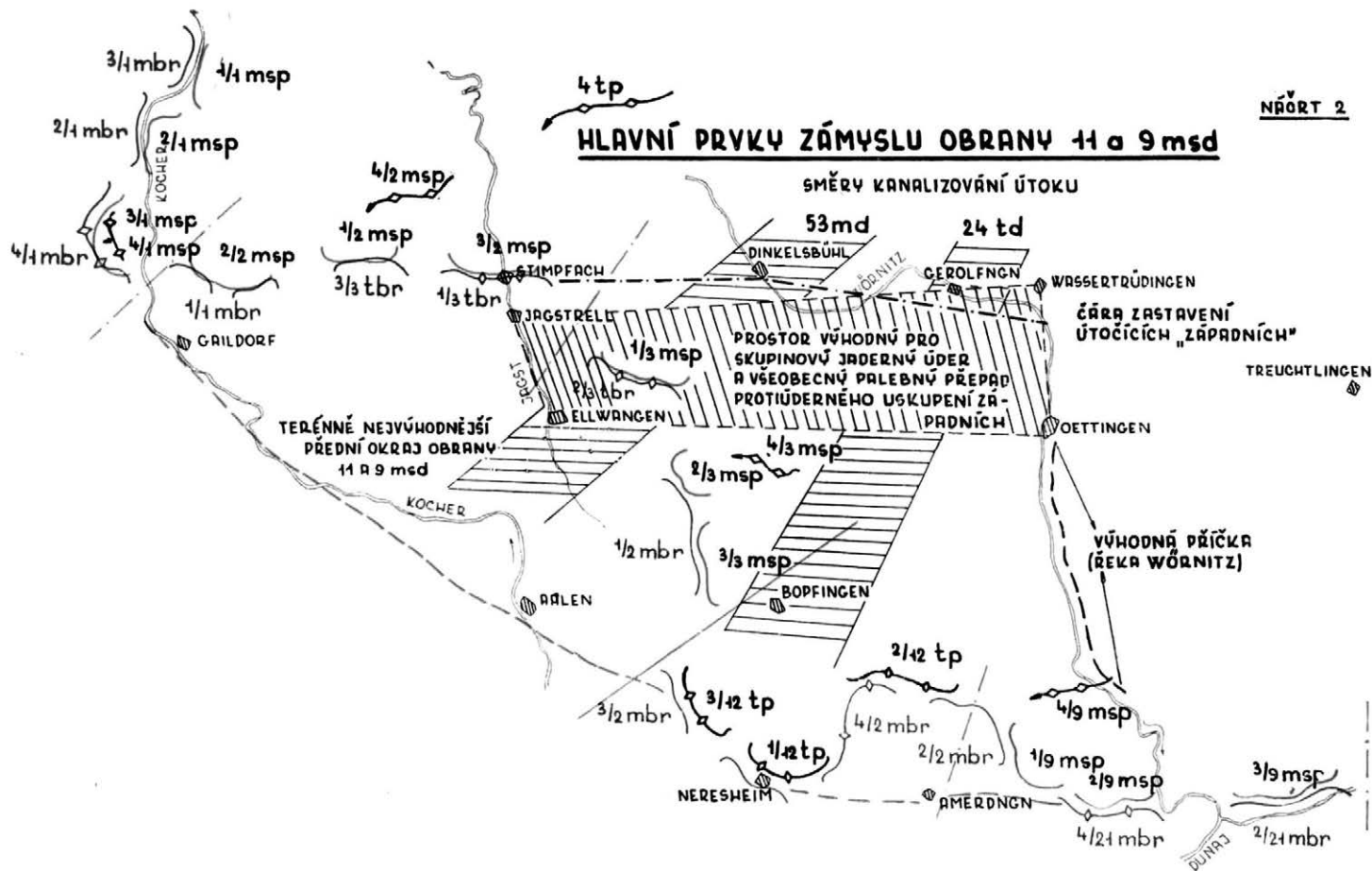
Domnívám se, že dřívější „norma“ protitankové obrany, podle které se počítá s vyřazením 2,5 až 3 útočících tanků na každou protitankovou zbraň obránce, není použitelná při přechodu z útoku do obrany a odražení nepřátelského protiúderu. V takové situaci obránce nebude mít zpravidla čas k nezbytné úpravě terénu, která by normu 1 : 3 opravňovala. Za reálnou normu, která je přiměřená možností využití terénu bránícími se protitankovými prostředky a nevyhnutelnosti pohybu útočících tanků, můžeme považovat poměr : na jeden protitankový prostředek obránce : 1,5 až 2 tanky.

Poměr sil, který se vytvoří při zasazení prvního sledu 5 as (53 md a 24 od modrého) v tancích 227 : 637 (1 : 2,8)
 a v protitankových prostředcích 96 : 346 (1 : 3,6),
 tedy v tancích a PT prostředcích celkem 323 : 983 (1 : 3)
 je nutné proto podstatně změnit:

*) V této studii jsou vzaty organizační údaje o nepříteli podle Zprav-53-39; pro vlastní vojska je podkladem jedna ze studijních variant organizace motostřelecké divize z r. 1961.

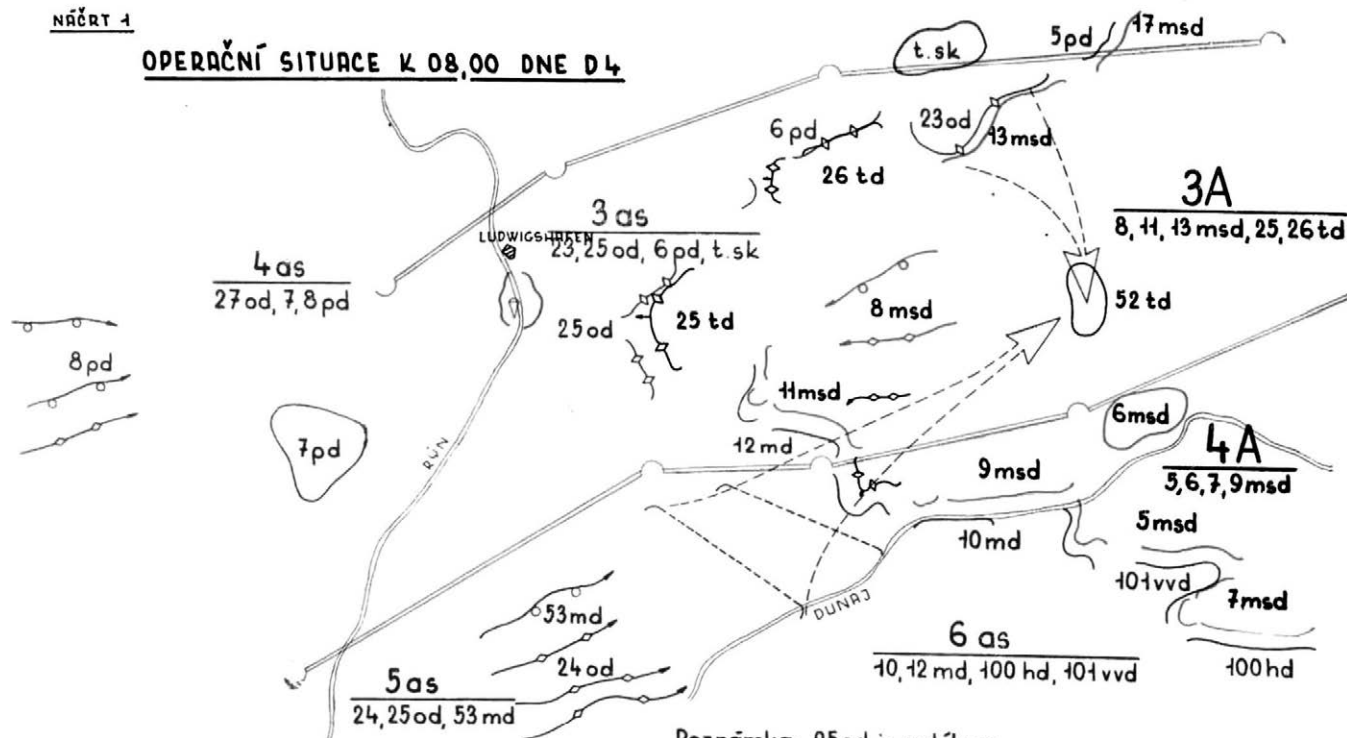
HLAVNÍ PRVKY ZÁMYSLU OBRANY 11 a 9 msd

SMĚRY KANALIZOVÁNÍ ÚTOKU

NÁČRT 4

OPERAČNÍ SITUACE K 08,00 DNE D4

Poznámka: 25od je vzdálena
200 km na jihozápad od čela 5as

— použitím protitankových záloh frontu a armády, v hodnotě dvou protitankových děl. brigád, hlavní	200
— zničením zbraněmi hromadného ničení do oka- mžiku zasazení do protiúderu celkem čtyř tan- kových praporů modrého	-216
vytvořit poměr sil v tancích a PT prostředcích	523 : 767 (1 : 1,45),
z toho poměr v tancích	227 : 421 (1 : 2)
a poměr v protitankových zbraních	296 : 346 (1 : 1,15).

Tuto změnu pro nás nevýhodného poměru sil je nezbytné zabezpečit „navíc“, to jest být schopen, kromě těchto ztrát, způsobit nepříteli ještě další ztráty, přiměřené ztrátám, které do zahájení protiúderu způsobí modrým jednotkám určeným k obraně.

Čtyři prapory tanků ($4 \times 54 = 216$ tanků) musí vyřadit velitel armády svými prostředky.

Pro případ neúspěšného vývoje obranného boje je nutné připravit na směr protiúderu modrého z jihozápadu další hloubku obrany, hodnotou další divize a upravit tak poměr sil v divizích z 1,5 : 4,2 na 2,5 : 4,2,
v tancích z 227 : 421 na 362 : 421,
v protitankových prostředcích z 296 : 346 na 368 : 346,
celkem v tancích a PT prostředcích na 730 : 767 (1:1)

V případě úspěšného průběhu obranného boje, v kterém červený zničí modrému tanky a protitankové zbraně v poměru 1 : 1,5 až 2, vytvoří zasazení této divize reálné předpoklady pro přechod do útoku.

Rozbor terénu :

Rozborem terénu, v kterém budou 11 a 9 msd odrážet protiúder 5 as, dochází štáb frontu i armády k závěru, že nejvýhodnější obranu je možné zaujmout s předním okrajem na čáře GAILDORF, NERESHEIM, AMERDNGN (viz náčrt 2.)

Tato čára je však vzdálena od čáry dotyku na úseku 2 msp v 08.00 hod. téměř 20 km. Její zaujetí obránci zdrží, a to nejen o dobu, kterou potřebuje k jejímu ovládnutí (3—4 hodiny boje), ale i o dobu, o kterou se zkrátí přesun čelo protiúderného uskupení 5 as (ze 100 km na 80 km, tj. ze 4 hodin na 3 hodiny), tj. o další hodinu.

Zásah čela nepřátelského protiúderného uskupení 5 as je tedy možný na této čáře již v 08.00 plus 3 hodiny, to jest v 11.00 hod. Potřeba 4 hodin boje však umožní 11 msd zaujetí obrany na tomto předním okraji až v 08.00 plus 2 hod. (na proniknutí úkolů a zaujetí útočné sestavy 4 tp) plus 4 hodiny boje, tedy až ve 14.00 hod.

Bude nezbytné jednak uspišit tempo útoku 11 msd a jednak zdržet přesun 5 as na čáru zasazení před nově zvoleným předním okrajem obrany červených asi o 4 hodiny.

Zvažme nyní výhody a nevýhody obou variant předního okraje: Obrana s předním okrajem obrany na čáře dosažené k 08.00 hod. :

— bylo by možné využít celé doby, potřebné k ovládnutí nové čáry předního

okraje, k bezprostřednímu budování obrany (tj. k úpravě terénu, k organizaci paleb apod.);

— výhodná by byla i možnost ponechat v druhém sledu k 08.00 hod. nezasazené zálohy (4 tp, 4/2 msp a 4/9 msp).

Obrana s předním okrajem podle druhé varianty má jiné, ale větší výhody:

- zkracuje frontu na předním okraji;
- získává prostor, velmi výhodný pro vedení obrany;
- umožňuje aktivně využít jednak výhodného poměru sil jednotek v dotyku, jednak útokem s využitím tankových záloh 11 a 9 msd upravit ve svůj prospěch i celkový poměr sil, především vyřazením nepřátelských tanků;
- útočným pojetím zaujetí předního okraje obrany je možné velmi vhodně přeskupit síly a do prvního sledu obrany zasadit především tankové jednotky, schopné účinné protitankové obrany na maximální vzdálenost účinnosti přímé střelby tanků.

Na základě kalkulací a rozborů štábu upřesňuje velitel frontu svá nařízení:

— k zničení nepřítele západně řeky RÝN, na směru rozhodující činnosti vojsk frontu provést ... úderů zbraněmi hromadného ničení;

— k zničení severního protiúderného uskupení západních použít ... úderů ZHN;

— k zničení jihozápadního úderného uskupení provést celkem 12 jaderných úderů, z nich dva na 25 od frontovými prostředky;

— na zničení nepřátelských ZHN operačního dosahu a na letectvo-nosiče ZHN provést frontovými prostředky ... úderů;

— zadržet 24 od a 53 md 5 as o 4 hodiny jedním až dvěma divizními vzlety stíhačů bombardérů;

— FPTZ č. 1 a FPOZ č. 1 použít k ochraně jižního boku 3 A.

Veliteli 4 A uložil velitel frontu v 08.00 hod.:

— odrazit protiúder 53 msd a 24 od silami 11 msd (která se s okamžitou platností podřizuje veliteli 4 A) a silami 9 msd, s přechodem do obrany s předním okrajem na čáře GAILDORF, AALEN, NERESHEIM, AMERDINGEN;

— úderem silného levého křídla armády do pravého boku 5 as, v součinnosti s čelním útokem obklíčit a zničit protiúderné uskupení modrého;

— zbraně hromadného ničení použít s důrazem na zlepšení poměru sil především v tancích.

Na základě rozboru celkové situace a úkolu armády, který provedl štáb armády, a na podkladě návrhu náčelníka štábu armády, velitel 4. armády se rozhodl:

— energickým útokem 11 msd a pravého křídla 9 msd vyjít na čáru GAILDORF, AALEN, NERESHEIM, AMERDINGEN (viz náčrt 2), kde přejít do dočasné obrany a odrazit protiúder 24 od a 53 md modrého; útok podpořit dvěma údery divizních raket a jedním plukovním vzletem stíhačů bombardérů na tankové prapory modrého v dotyku;

— hloubku obrany za 11 a 9 msd vytvořit silami 6 msd;

— silami 11 a 9 msd připravit na směru protiúderu modrého obranný manévř s cílem kanalizovat protiúder 5 as nepřítele do prostoru JAGSTRELL, WASSERTRÜDINGEN, OETINGEN, ELWANGEN, kde zničit modrého skupinovým úderem zbraní hromadného ničení a útokem hlavních sil armády;

— APTZ č. 2 a APOZ č. 2 zabránit modrému, aby pronikl východním směrem za obranné postavení na řece WÖRNITZ;

— provést skupinový úder v síle 4 úderů 4 arb na 53 md a 24 od v prostoru jejich rozvinování k protiúderu;

— pro koordinaci činnosti sil armády k odrazení protiúderu z jihozápadu vysunout PVS armády do prostoru TREUCHTLINGEN.

Štáb 4 armády přikročil okamžitě k realizaci rozhodnutí a upřesnil úkoly divizím:

11 msd — v součinnosti s 9 msd odrazit protiúder 5 as organizováním obrany s předním okrajem na čáře SCWÄBISCHHALL, GAILDORF, AALEN (viz náčrt 4); k podpoře zaujetí obrany útokem použít dva jaderné náboje na tankové jednotky 12 md modrého;

9 msd — zničit 2/2 a 4/2 mbr modrého, přejít do obrany s předním okrajem na čáře NERESHEIM, DONAUWÖRTH, řeka DUNAJ a v součinnosti s 11 msd odrazit protiúder 5 as.

Rozhraní mezi divizemi: EBNAT, SCHNEIDHM (obě pro 11 msd).

Obranný systém divizí vybudovat tak, aby síly modrého, budou-li v převaze, byly kanalizovány v pásmu obrany 11 msd na směr ELLWANGEN, DINKELSBÜHL, v pásmu obrany 9 msd BOPFINGEN, GEROLFINGEN, a zastaveny nejpozději na čáře: STIMPFACH, DINKELSBÜHL, řeka WÖRNITZ. Do prostoru JAGSTRELL, WÄSSERTRÜDINGEN, OETINGEN, ELWANGEN, připravit zásah co největšího počtu palebných prostředků a záloh divizí.

6 msd — přehradit směr BOPFINGEN, GEROLFINGEN, NÜRNBERG přípravou druhého pásma obrany s předním okrajem na čáře DINKELSBÜHL, WÄSSERTRÜDINGEN a být připravena, v součinnosti s jednotkami 12 a 9 msd přejít do útoku;

5 a 7 msd — připravit a provést úder do pravého boku 5 as;

APTZ č. 1 — v součinnosti s APOZ č. 1 připravit přehrazení směru NÖRDLINGEN, TREUCHTLINGEN, na vých. břehu řeky WÖRNITZ, v úseku OETINGEN, HEROLDINGEN (viz náčrt 4);

Arb 4 — připravit skupinový úder: hodnotu 3 úderů na 24 od a 1 úderu na 53 md do prostoru jejich rozvinování k protiúderu.

Lectectvo — připravit dva plukovní vzlety stíhačů bombardérů do téhož prostoru.

PVS 4 A — od 09.00 hod. v prostoru lesa trig. 623, dva km jižně WEISSENBURG.

Tolik k celkové operační situaci k rozhodnutí a nařízení velitelů a štábu frontu a armády, abychom mohli z hlediska velitele divize (11 msd a 9 msd) přikročit k vlastnímu řešení obrany.

—☆—

Dříve však, než přikročíme k taktickému řešení obrany divize, zastavme se u všeobecné problematiky použití ZHN a především jaderných zbraní v obraně.

V dosavadních názorech o obraně se setkáváme v podstatě se dvěma závěry o použití ZHN, které si zdánlivě odporují:

1. Obranu použijeme tehdy nemůžeme-li útočit, budeme-li slabí, zejména v jaderných zbraních;

2. V obraně je nutné nejdříve změnit poměr sil nevýhodný pro obránce; toho se dosáhne především zbraněmi hromadného ničení.

Promítněme si tyto dva závěry do situace Středního frontu a jeho armád a divizí v naší studii:

Velitel frontu správně soustřeďuje hlavní úsilí na rozvíjení úspěchu k RYNU a za RYN. Zároveň ovšem pečlivě zvažuje vše, co by mohlo úspěch na tomto směru ohrožovat; jednou z nejnebezpečnějších „překážek“ je nepřátelský 5 as, jehož proniknutí do týlu hlavního úderného uskupení frontu by mělo katastrofální důsledky pro celou útočnou operaci frontu.

V útočné operaci se plánují jaderné údery na zničení „hlubokých operačních záloh“ a údery „na odrazení nepřátelského protiúderu a nepřátelských protiztečí“.

Tedy nikoli jen v zájmu obrany částí sil 4 A, nýbrž v bezprostředním zájmu úspěšného rozvíjení útočné operace frontu, použije velitel v potřebný čas a v potřebném rozsahu i svých frontových ZHN, raketového vojska a letectva, aby zničil nepřátelský 5 as. Proto se velitel frontu rozhoduje, svými prostředky zmážit zasazení nepřátelské druhosledové divize 5 as, proto vyčleňuje veliteli 4 A potřebné vzlety stíhačů bombardérů na zdržení prvosledových divizí 5 as a jaderné náboje pro napadení jich na čáře rozvinování.

I když tedy velitelé 11 a 9 msd po přechodu do obrany nemají žádné vlastní jaderné náboje na vedení obranného boje, nelze tvrdit, že obrana jejich divizí bude „bezatomová“, že bude vedena jen klasickými zbraněmi. Naopak i jejich pojetí obrany je a bude založeno na zámyslu použití zbraní hromadného ničení velitele armády a velitele frontu.

Velitel a štáb 11 msd i 9 msd mají o situaci svých jednotek na frontě, o souseedech a o nepříteli zprávy a informace, znázorněné na náčrtu 2.)*

Časově prvním úkolem 11 msd je ovládnout čáru nařízeného předního okraje obrany. Velitel divize se rozhodl použít v prvním sledu obrany především tankové prapory, jejichž tanky jsou v dané situaci nejvýhodnějším protitankovým prostředkem divize.

Náčrt 3 obsahuje zámysl velitele divize pro přechod do obrany:

— 1 msp ponechat v aktivní obraně proti 1 mbr 12 md a vyčlenit z něj tankový prapor do zálohy velitele divize;

— 2. motostřeleckým plukem v součinnosti s druhým sledem divize — 4. tankovým plukem rozbít protistojící 1/1 mbr a 3/3 a 1/3 tbr; oběma pluky zaujmout po dvou praporech rajónech obrany na předním okraji;

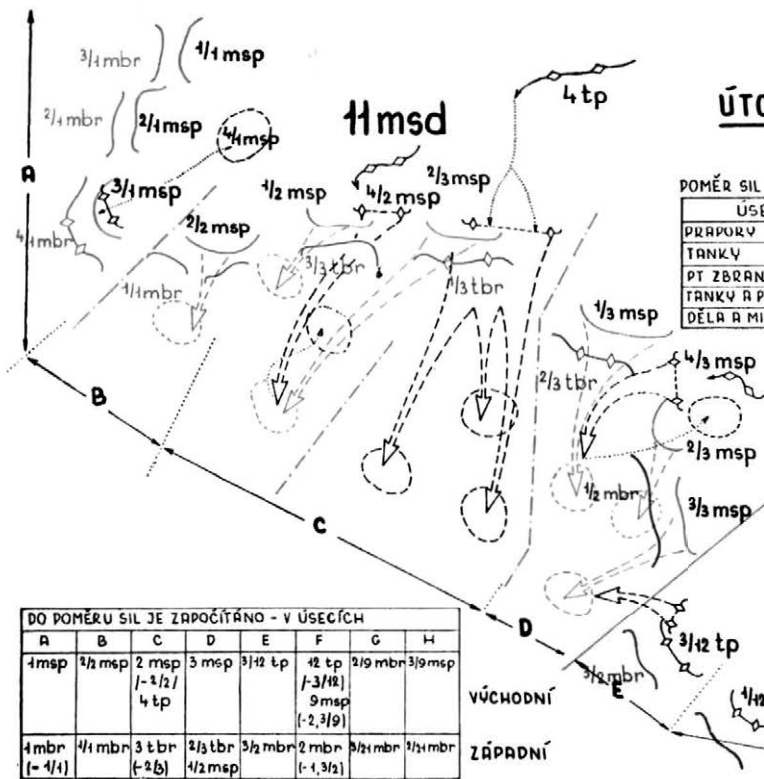
— 3. motostřeleckým plukem rozbít 2/3 tbr a 1/3 mbr a na předním okraji obrany, na styku s 9 msd zaujmout jeden praporec rajón obrany.

Řešení velitele divize plně vyhovuje dané situaci, neboť vzhledem k časové tísní není možné uvažovat o složitějších přeskupeních. Divize musí pokračovat v útoku zhruba v dosavadní sestavě, ovšem s využitím všech záloh.

Oba jaderné údery divizního oddílu vojskových raket použije velitel divize

*) Na tomto náčrtu a v celém článku neřeším otázky, které nesouvisí bezprostředně se studovanými otázkami; tak například, i když samozřejmě ve studii plně uvažují využití ZHN, dělostřelectva a všech druhů vojsk, neřeším zde jejich rozložení, manévry apod., neboť rozsah článku nedovolí publikovat celé materiály studijního rozboru.

ÚTOČNÉ ZAUJETÍ OBRANY 11 a 9 msd

POMĚR SIL PŘI ZAUJETÍ NAŘÍZENÉHO PŘEDNÍHO OKRAJE OBRANY (BEZ DIVIZNÍCH PROSTŘEDKŮ)

ÚSEK	A	B	C	D	E	F	G	H						
PRAPOROV	4	3	1	1	6	2	4	2	4	1	1	1		
TANKY	22	38	-	-	88	38	22	-	66	38	-	-		
PT ZBRANĚ	24	30	6	7	48	40	24	7	7	42	23	6	7	
TANKY A PT ZBRANĚ	46	68	6	7	106	48	45	22	7	78	64	6	7	
DĚLA A MINOMETY	40	22	2	5	8	47	10	5	-	8	8	14	2	8

POMĚR SIL VČETNĚ DIVIZNÍCH PROSTŘEDKŮ/

USEK	11 msd		9 msd		CELĚ OBRANY	
PRAPOROV	45	8	7	5	27	43
TANKY	135	113	88	38	223	451
PT ZBRANĚ	72	62	24	60	96	422
TANKY A PT ZBRANĚ	207	175	112	98	319	273
DĚLA A MINOMETY	57	64	36	48	93	409

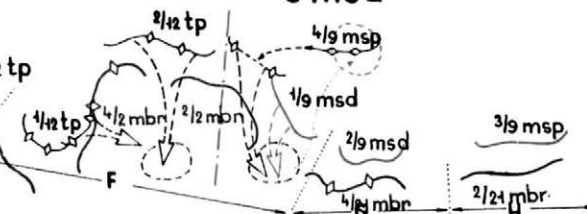
DO POMĚRU SIL JE ZAPOČÍTÁNO - V ÚSECÍCH

A	B	C	D	E	F	G	H
1 msp	2/1 msp	2 msp [- 1/2] 4 tp	3 msp	3/12 tp	42 tp [- 3/12] 9 msp [- 2, 3/9]	2/9 mbr	3/9 msp
4 mbr [- 4/1]	4/1 mbr	3 tbr [- 2/5]	2/3 tbr	3/2 mbr	2 mbr [- 1, 3/2]	2/21 mbr	2/31 mbr

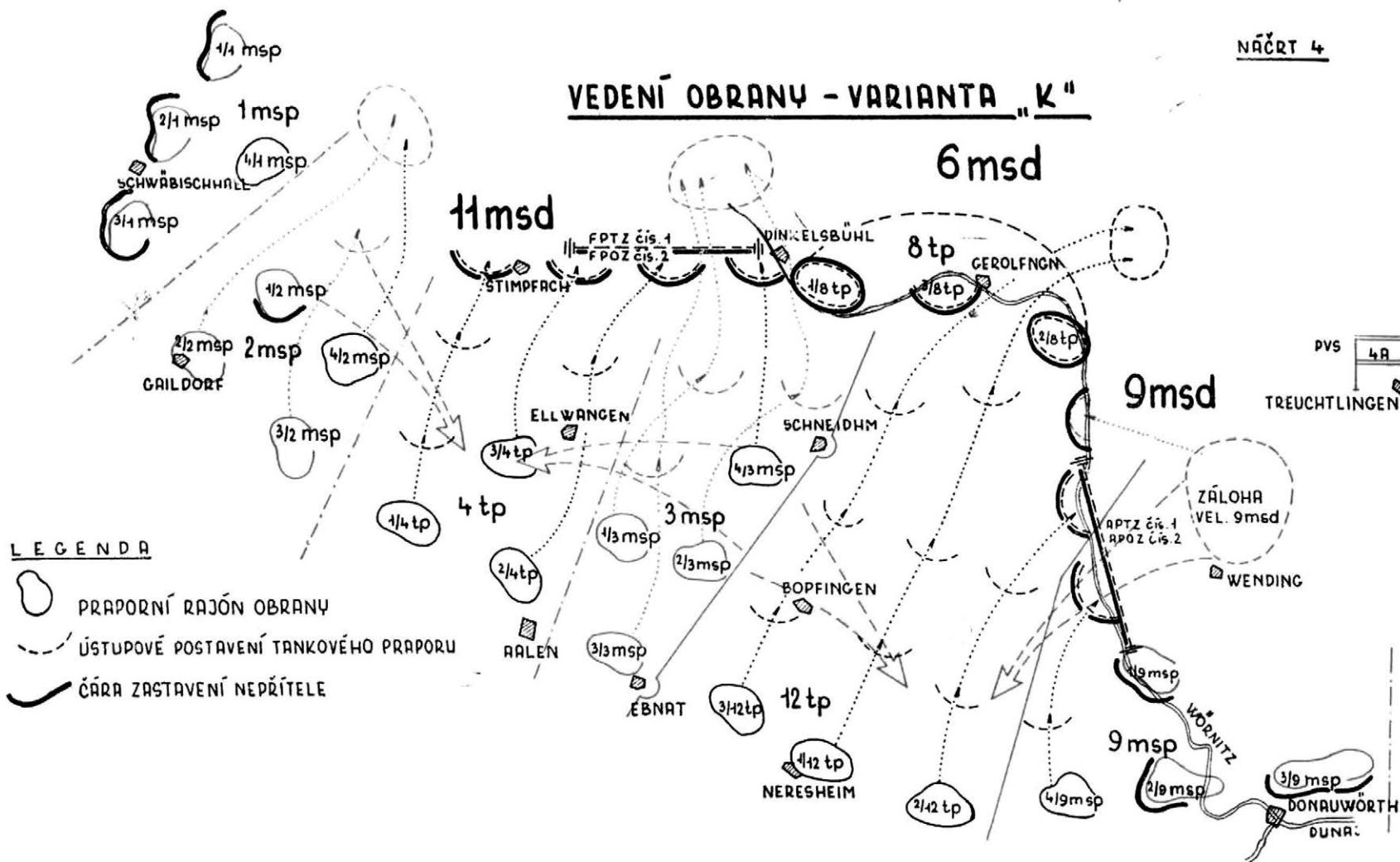
VÝCHODNÍ

ZÁPADNÍ

9 msd

VEDENÍ OBRANY - VARIANTA "K"

na tanky nepřítele (na 1/3 a 2/3 tbr), aby jednak urychlil ovládnutí nařízeného předního okraje, jednak zlepšil poměr sil v tancích při útoku 53 msd a 24 od protiúderného uskupení modrého.

Na náčrtu 3 je vyjádřen i zámysl velitele 9 msd :

— útokem 12 tp a části sil 9 msp rozbít 4/2 a 2/2 mbr a přejít do obrany na nařízené čáře;

— vyčlenit síly do jednoho pluku jako divizní zálohu do prostoru sev. VENDING (viz náčrt 4).

Zástupce velitele 4 A určil jako cíle pro plukovní vzlet stíhačů bombardérů vyčleněný pro podporu útoku, tanky 1/3 a 2/3 tbr a 4/2 mbr.

Poměr sil na jednotlivých úsecích fronty, který velitelé a štáby 11 a 9 msd znají z dosavadního boje, je propočítán v tabulkách náčrtu 3.

Časová kalkulace velitelů divizí je v podstatě souhlasná s kalkulacemi štábu fronty a armády :

11 msd — zaujme útočnou sestavu na čáře dotyku tankovým plukem, který vyrazí k útoku v 09.00 hod., po předcházejících atomových úderech (v 08.45 hod.) ;

útok do hloubky asi 20 km tempem 5 km za hodinu vyjde na nařízený přední okraj do 14.00 hod.; organizace obrany na ovládnutém předním okraji bude trvat asi hodinu, tj. do 15.00 hod.

Ostatní útvary divize mají časově méně náročné úkoly a zůstává jim proto k dispozici na organizaci obrany na předním okraji delší doba.

9 msd — situace 9 msd je, pokud jde o čas, daleko výhodnější. Hloubka útoku k ovládnutí nařízeného předního okraje je asi 10 km; nejpozději v 11.00 hod. mohou i poslední prapory divize, vyčleněné na přední okraj, zahájit práci na organizaci obrany ve svých obranných rajónech.

Zástupce velitele 4 A, který se ujal velení v 09.00 hod. na novém PVS armády při odrážení protiúderu 5 as, sladil součinnost v obraně na styku 11 a 9 msd, upřesnil rozhraní mezi nimi i základní obranné čáry obou divizí a schválil velitelům řešení praporek rajónů na předním okraji.

Veliteli 11 msd schválil rozložení 3 msp v obraně a jakýkoli manévř tímto plukem (bez 3/3 msp) vázal na svůj předběžný souhlas. Veliteli 9 msd schválil, aby vyčlenil do divizní zálohy do prostoru sev. VENDING nejméně 1 tankový a 1 motostřelecký prapor; jejich použití vázal však rovněž na svůj předběžný souhlas.

Potom upřesnil čáry rozvinutí frontové a armádní protitankové zálohy, frontového a armádního POZ a nařídil veliteli 6 msd, aby připravil obranu druhého pásma s možností přehradit tankovým plukem směr BOPFINGEN, GEROLFINGEN na řece WÖRNITZ (viz náčrt 4).

Podle známých norem má prapor na předpokládaném směru útoku nepřítele bránit úsek do 3 km, pluk při tříkilometrových mezerách mezi prapory 12 až 15 km a divize s dvěma pluky v prvním sledu 20—30 km.

Studie vychází z úkolu uloženého v průběhu operačního cvičení, kde se tyto normy plně nerespektují :

11 msd se brání v pásmu širokém téměř 60 km ;

— dva pluky 9 msd v pásmu 30 km.

I když vyhodnocené, aktivní pásmo pravděpodobného útoku nepřítele je v pásmu 11 msd 25—30 km, a v pásmu 9 msd 20 km, síla nepřítele v dotyku nedo-

voluje manévrem sil vytvořit větší divizní zálohy. Vyčleněné zálohy v síle pluku na divizi jsou skutečně maximum, kterého lze v dané situaci dosáhnout.

Za této situace musel velitel 11 msd řešit osmi prapory v prvním sledu obranu pásma širokého téměř 60 km, což představuje průměrně 7 km na prapor. Při 3 km šířky obranného rajónu praporu připadá 4 km na každou mezeru.

Zástupce velitele 4 A proto schválil rozhodnutí obou velitelů divizí, kteří určili tři pluky do prvního sledu a jeden pluk do zálohy divize.

Velitel 9 msd na úseku svého 12 tp musel dokonce všechny tři prapory vyčlenit do praporečních rajónů obrany na předním okraji.

—☆—

Všimněme si nyní blíže obrany praporu. Uvažujme o situaci, v níž jsou prvořadové prapory 11 msd a pro ulehčení rozboru počítejme, že mají organické počty.

Tankový prapor (31 tanků) má 3 roty po 10 tancích a každé rota tři čety po 3 tancích.

Motostřelecký prapor je složen:

— z 3 motostřeleckých rot po 3 četách a jednom družstvu tarasnic (2 kusy v rotě);

— z praporeční minometné čety (3 minomety);

— z praporeční čety bezzákluzových kanónů (2 kanóny);

kromě toho jsou v každé střelecké četě 3 pancéřovky.

Tankový prapor má v tancích solidní protitankovou sílu a je schopen zahájit účinný boj s tanky protivníka na vzdálenost do 2000 m.

Naproti tomu motostřelecký prapor se svými 6 tarasnicemi, 2 bezzákluzovými kanóny a asi 30 pancéřovkami, nemá protitankovou zbraň, schopnou zahájit účinný boj s nepřátelskými tanky na vzdálenost 2000 m. Pouze, bude-li zesílen plukovními protitankovými prostředky, může dostat 1—2 ze čtyř plukovních odpalovacích zařízení PTRS potřebného účinného dostřelu.

Vycházíme-li z kalkulace, že ve spěšně zaujaté obraně může vyřadit protitanková zbraň 1,5 až 2 tanky útočnicka, může tankový prapor vyřadit 46—62 tanků. Motostřelecký prapor, i zesílený polovinou plukovních protitankových prostředků (2 odpalovací zařízení PTRS a 2 plukovní bezzákluzové kanóny) může vyřadit jen 18—24 tanků. Tankový prapor je tedy schopen zastavit útok německého tankového praporu o 54 tancích. Motostřelecký prapor vyřadí však svými PT zbraněmi uvedenému praporu jen do 24 tanků a zbývajících 30 tanků nepřítele musí zničit v boji zblízka, pancéřovkami a v minových polích. Protože má 30 pancéřovek, může zastavit 1 útočící tankový prapor o 54 tancích, ovšem jedině za předpokladu, že pěchota bude bojovat s tanky na vzdálenost 100—150 m.

Na tankovém praporu můžeme tedy reálně požadovat účinný boj s tanky na vzdálenost např. 2000—800 m, pak přerušení boje, ústup a přenechání boje s tanky dalším jednotkám v hloubce obrany opět na maximální účinný dostřel jejich PT zbraní a tanků. Tankový prapor je tedy výhodnou jednotkou pro vedení manévrové protitankové obrany.

Motostřelecký prapor uvažované organizace a uvažovaného zesílení by byl schopen zahájit podobný způsob obrany jako tanková jednotka na vzdálenost 2000 m jen dvěma plukovními odpalovacími zařízeními PTRS, na vzdálenost ne-

celých 1500 m pak čtyřmi bezzákluzovými kanóny a na vzdálenost kolem 600 m šesti tarasnicemi. Není tedy schopen vést účinný ústupový boj s útočícím nepřátelským tankovým praporem.

K dybychom zesílili motostřelecké prapory tankovými rotami tankového praporu, zvýšili bychom počet jejich protitankových zbraní na 18—22. Tím by se zvýšila jejich protitanková hodnota a odolnost. Tato varianta, s kterou se v naší studované organizaci počítá, zbavuje však velitele motostřeleckého pluku jeho nejkvalitnější jednotky, jeho prakticky jediné úderné síly. Bylo by proto mnohem účelnější uvažovat o vyzbrojení například části praporních transportérů účinnými protitankovými prostředky, ať již odpalovacími zařízeními PTRS, nebo bezzákluzovými kanóny, nebo vybavit motostřelecký prapor jinými pohyblivými protitankovými zbraněmi s větším dostřelem.

A nyní ještě k praporním rajónům obrany. Trojková organizace našich praporů vyžaduje ve většině případů trojúhelníkovou obrannou sestavu, zpravidla s dvěma rotami vpředu.

Schopnost tanků v obraně zahájit a vést účinný boj s tanky nepřítele na vzdálenost do 2000 m je dostačující k palebnému přikrytí mezer jak mezi rotami tankového praporu, tak i mezi dvěma sousedními prapory.

Motostřelecký prapor o 12 protitankových prostředcích, z nichž mohou být v každé rotě průměrně 4 PT zbraně, tuto možnost nemá; musí je mít umístěny tak, aby mohly působit nejen čelně, ale i bočně do mezer mezi rotami a prapory. Nižší účinný dostřel převážně většiny praporních protitankových zbraní nedovoluje však plně přikrytí palbou mezery mezi prapory, které je proto nutné přehradit účinnými palbami raketovými a dělostřeleckými.

Výhodnost tankového praporu v protitankové obraně je snižována menší obranyschopností tankových jednotek v noci proti pěchotě a zejména proti průzkumným a diverzním jednotkám. Značné vzdálenosti mezi tankovými četami a jednotlivými tanky v praporních rajónech obrany, jsou příčinou obtížné situace čtyřčlenných osádek tanků v noci, i když využijí všech možností, například infračerveného pozorování apod.

V částečném rozporu s dosud přijatými názory je základní pojetí obrany velitelem 4 A, který se rozhodl plánovitě kanalizovat útoky obou prvosledových divizí 5 as nepřítele, aby vynutil jejich zastavení a nahromadění v předem zvoleném prostoru, kde je napadne překvapivým hromadným úderem všech palebných prostředků, zvláště ZHN, letectvem a raketami, způsobí jim co největší ztráty, naruší organizovanost jejich útoku a vlastním rozhodným útokem otřeseného modrého zničí.

Toto řešení velitele 4 A je nutné považovat za správné a plně vyhovující požadavkům soudobé války, zejména požadavku její vysoké aktivity.

Pod pojmem „aktivnost obrany“ chápeme dnes jednak souhrn opatření a činností obránce, jež mají vnutit jeho vůli nepříteli, přinutit ho přijmout pro něho méně výhodné podmínky boje — a jednak útočné pojetí obranného útoku, vyjádřené protiúderem, protiztečením, palebnými manévry, nejruznějšími léčkami apod.

Důležitým prvkem aktivity obrany je manévr obrannými silami a prostředky. V teoretických úvahách i v praxi cvičení plně uznáváme a užíváme manévr

z hloubky a manévru podél fronty; naprosto nedostatečně však chápeme a hlavně rozpracováváme problematiku manévru vojsky do hloubky vlastní obrany.

Ústupový boj, boj na zdrženou, pohyblivá obrana apod., to jsou jen různé názvy realizace manévru silami a prostředky do hloubky vlastní obrany. Tento manévru, ať se na jeho název díváme „jakýmikoli brýlemi“, je plně v souladu s požadavky a charakterem soudobého boje.

A konec konců sama praxe našich cvičení ukazuje nezbytnost tohoto manévru: jednotky obránce, pod tlakem nepřátelské převahy sil a prostředků ustupují o celé desítky a neřídka i stovky kilometrů. Jak se ale do této hloubky vlastní obrany dostanou, nebudou-li plánovitě, na rozkaz, odváděny z jednoho postavení na další, nebude-li jejich pohyb zpět plánovitě zajišťován palbami sousedů a dalších sledů? A právě tuto činnost, plánovitě připravovanou a prováděnou je třeba vhodně pojmenovat, ať již názvem „pohyblivá obrana“, či „boj na zdrženou“, nebo jiným přílehlavým termínem.

Samozřejmě, že pro družstvo a četú zůstane jen obrana, chcete-li „do posledního muže a náboje“ a vedle ní, na rozkaz nadřízeného, ústup do nové, stejně chápáné obrany. Ovšem velitel divize, pluku a praporu musí tyto „ústupy“ podřízených mu jednotek plánovat a řídit; tito velitelé nedostávají přece v obraně jen čáru předního okraje, ale prostor o určité šířce i hloubce a v tomto prostoru mají útočníka zastavit a zničit!

Při očekávané převaze útočníka by bylo absurdní chtít zadržet útok nepřátelské přesily jen prvními, čelními sledy obrany; zcela určitě budou muset zasáhnout do obranných bojů i další síly, další odpory v hloubce obrany. Příslušný velitel musí tedy plánovat, předvídat, co s jednotkami například na předním okraji obrany. Není přece ani nutné, ani účelné, ponechávat jednotky v praporech rájonech obrany na předním okraji ze zásady zničit drtivou převahou tanků prvních sledů útočícího nepřítele. Naopak je účelné a správné napadnout útočníka nejúčinnějšími zbraněmi už na značnou vzdálenost, způsobit mu maximální ztráty, ale nedopustit pro obránce nevýhodný boj zblízka, a vhodným, předem plánovaným a připraveným manévrem ustoupit a otevřít tak výstřel dalším sledům a pod jejich ochranou připravit se v další hloubce k dalšímu účinnému boji s útočníkem, v podmínkách pro obránce opět co nejvýhodnějších.

A tento způsob obrany, s plánovaným manévrem do hloubky vlastní obrany, plně odpovídající charakteru soudobého ozbrojeného boje, to je podstata manévrové obrany...

Možný výsledek boje 11 a 9 msd za ovládnutí nařízené čáry předního okraje znázorňuje situace k 14.00 hod. dne D 4 na náčrtu 5.

Nepříteli v dotyku bylo vyraženo celkem 62 tanků, z nich 29 dvěma údery divizního oddílu vojskových raket a 12 plukovním vzletem stíhačů bambordérů. Celkové ztráty nepřítele a hodnota jeho 12 mechanizované divize a 21 mechanizované brigády (10 md) k 14.00 hod. D 4 jsou uvedeny v tabulce na náčrtu 5.

Ztráty mají však i útočící jednotky 11 a 9 msd:

z celkového počtu 19, ztratila 11 msd 13 a 9 msd 6 tanků; z protitankových prostředků ztratila 11 msd 12 a 9 msd 3, celkem 15 protitankových zbraní.

Z náčrtu 5 vyplývá, že celkový poměr sil jednotek v dotyku na uvažovaném úseku (70 km) protiúderu 5 as modrého se změnil ve prospěch červených (v tancích např. na poměr 2 : 1).

Průběh ztrát tanků a PT zbraní červených (na úseku obrany 4 A)

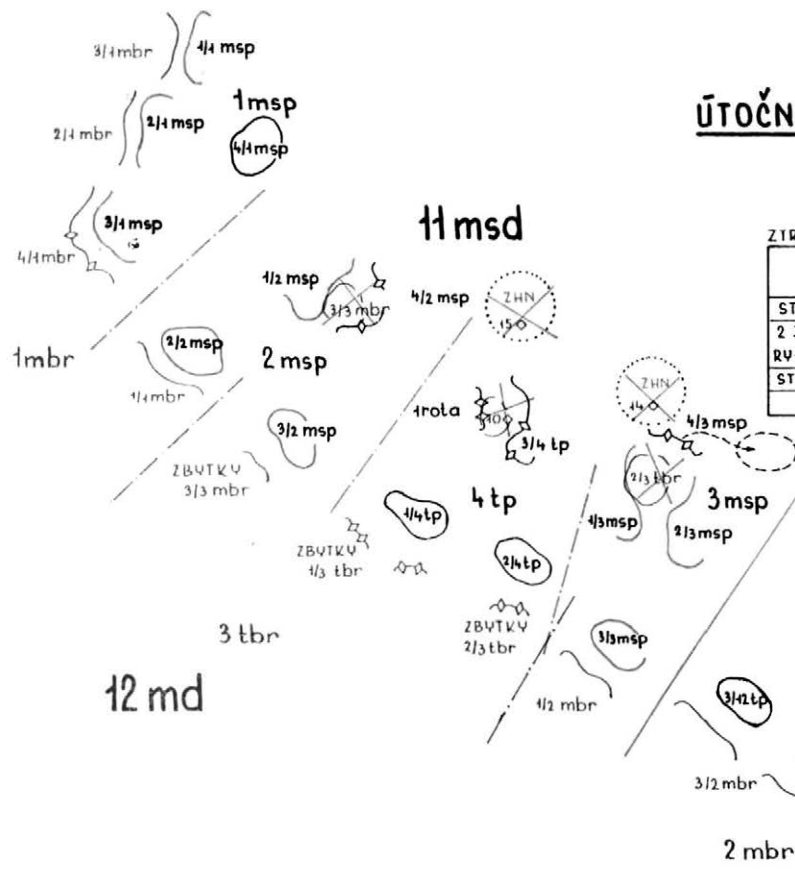
	11 msd						9 msd (část v obraně)						6 msd						PTZ	
	1 msp	2 msp	3 msp	4 tp	divizní prostř.	11 msd celkem	9 msp	...	záloha vel. 9 msd	12 tp	divizní prostř.	část 9 msd	... msp	... msp	... msp	8 tp	divizní prostř.	6 msd celkem	FPTZ č. 2	APTZ č. 1
Tabulkové stavy	31/34	31/34	31/34	94/-	6/-	193/102	31/34	-	-	94/-	6/-	131/34	31/34	31/34	31/34	94/-	6/-	193/102	-/100	-/100
70% stavy jednotek v dotyku	22/24	22/24	22/24	66/-	3/-	135/72	22/24	-	-	66/-	4/-	92/24								
Ztráty při boji o zaujetí obrany	-	2/3	4/9	7/-	-/-	13/12	2/3	-	-	3/-	1/-	6/3								
Stav k 14.00 dne D 4	22/24	20/21	18/15	59/-	3/-	122/60	20/21	-	-	63/-	3/-	86/21								
Ztráty při nepřítelské přípravě (14.30)	1/4	-/4	-/5	29/-	-/-	30/13	4/2	-	-	31/-	-/-	35/2								
Stav při zahájení nepř. útoku (15.00)	21/20	20/17	18/10	30/-	3/-	92/47	16/19	-	-	32/-	3/-	51/19	31/34	31/34	31/34	94/-	6/-	193/102	-/100	-/100
Ztráty při vedení obrany	-/8	2/2	6/7	19/-	-	27/17	3/5	-	-	7/-	-	10/5							-/13	-/19
Ztráty při nepřítelském zabezpečení zasnazování 2. sítě 24 od a 53 msd	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-/10	-	14/6	31/-	-	45/16	-/13	
Stav při přechodu do útoku (20.00)	21/12	18/15	12/3	11/-	3/-	65/30	13/14	-	-	25	3/-	41/14	31/24	31/34	17/28	63/-	6/-	148/86	-/74	-/81
							+ Dodatečně vyčíslena 20/14 záloha		Celkem: 61/28											

Průběh ztrát tanků a PT zbraní modrých (na úseku obrany 4 A)

	12 msd					Část 10 msd			53 msd					24 od				
	1 mb	2 mb	3 tb	divizní prostř.	21 msd celkem	část 21 mb	část divizních prostř.	část 10 msd	51 mb	52 mb	53 tb	divizní prostř.	53 msd celkem	24 tb	25 tb	26 mb	divizní prostř.	24 od celkem
Tabulkové stavy	54/53	54/53	108/15	-/10	216/131	-/43	-/-	-/43	54/53	54/53	108/15	-/10	216/131	108/15	108/15	54/53	-/10	270/93
70% stavy jednotek v dotyku	38/37	38/37	76/10	-/8	152/92	-/30	-/-	-/30	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Ztráty při zaujímání obrany červenými	-/3	6/15	53/7	-/5	59/30	-/4	-/-	-/4	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Ztráty protiděšného uskupení při postupu k přednímu okraji obrany	-	-	-	-	-	-	-	-	15/5	10/3	30/2	-/-	55/10	22/6	34/2	24/9	-/2	80/19
Stav k 14.00 dne D 4	38/34	32/22	23/3	-/3	93/62	-/26	-/-	-/26	39/48	44/50	78/13	-/10	161/121	86/9	74/13	30/44	-/8	190/74
Ztráty při boji s obranou červených	11/7	14/-	-	-	25/7	-/5	-/-	-/5	13/12	-	21/4	-	34/16	20/4	17/3	-	-	37/7
Ztráty při hromadném úderu červených (19.30)	-	-	-	-	-	-	-	-	6/10	16/25	24/-	-	46/35	11/-	24/-	14/28	-	49/28
Stav při přechodu červených do útoku (20.00)	27/27	18/22	23/3	-/3	68/55	-/21	-/-	-/21	20/26	28/25	33/9	-/10	81/70	55/5	33/10	16/16	-/8	104/39

ÚTOČNÉ ZAUJETÍ OBRANY 11 a 9 msd

SITUACE K 14,00 h.

ZTRÁTY 12 md PŘI BOJI OD 08,00 DO 14,00 h.

	1 mbr			3 tbr			2 mbr			12 md CELKEM			ČÁST 10 md		
	○	PT		○	PT		○	PT		○	PT		○	PT	
STAV 08,00 (70%)	38	37	27	16	40	17	38	37	27	152	92	83	-	30	26
2 JADERNÉ ÚDE -	-	3	2	29	7	42	6	45	9	29	30	27	-	4	2
RV-OSTATNÍ ZTRÁTY	-	-	-	24	-	-	-	-	-	30	-	-	-	-	-
STAV K 14,00	38	34	25	23	3	5	32	22	18	93	62	56	-	26	24
V %	65 %			20 %			60 %			40%	45%	48%	70 %		

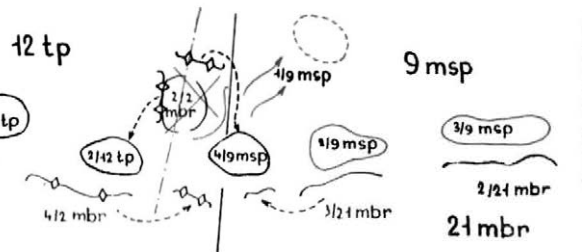
ZTRÁTY 11 a 9 msd do 14,00 h.

	11 msd			9 msd		
	○	PT		○	PT	
STAV 08,00 (70%)	135	72	57	92	24	36
BOJ DO 14,00 h.	43	42	8	6	3	4
STAV 14,00 h.	122	60	49	86	21	32

POMĚR SIL K 14,00 h.

	POČET		POMĚR	
TANKV	208	93	2	1
PT	81	88	1	1
TANKV A PT	289	181	1,6	1
DELA A MIN.	81	80	1	1

9 msd

Věnujme nyní pozornost vývoji situace při zasazení prvosledových divizí nepřátelského protiúderného uskupení. Bojovými akcemi především letectva (dva divizní vzlety stíhačů bombardérů), provedenými podle rozhodnutí velitele 4 A červeného proti 24 od a 53 md, byly obě divize na přesunu k přednímu okraji obrany 11 a 9 msd zdrženy, a sice 24 od o tři hodiny (do 14.00 hod.) a 53 md o čtyři hodiny (do 15.00 hod.).

V těchto bojích bylo zničeno celkem 72 tanků modrých.

Při rozvinování k útoku na odpory na předním okraji obrany červených byly obě divize protiúderného uskupení modrého napadeny plánovaným skupinovým úderem (celkem čtyřmi jadernými údery), při čemž ztratily dalších 63 tanků.

Do zahájení útoku na praporní obranné rajóny na předním okraji obrany červených ztratily tedy obě prvosledové divize protiúderného uskupení celkem 135 tanků. (Podrobná kalkulace ztrát divizí v dotyku, jakož i 24 od a 53 md v tancích a protitankových prostředcích je uvedena v příloze 6.)

Proveřme, jak se podařilo červeným realizovat kalkulace a vytvořit výhodnější poměr sil v tancích a protitankových prostředcích do zahájení palébné přípravy protiúderu modrých:

Bojová akce	Ztráty červených			Modrých		
	tanky	PTZ	tanky a PTZ	tanky	PTZ	tanky a PTZ
— jednotky v dotyku ztratily při útočném zaujetí předního okraje červenými	19	15	34	59	30	89
— 53 md a 24 td ztratily při přesunu a rozvinování: 53 md				55	10	65
24 td				80	19	99
Celkové ztráty stran	19	15	34	194	59	253
Původními kalkulacemi bylo požadováno zničit				216		216
Za zničené prostředky červených je třeba modrému zničit dále (při poměru na 1 zbraň obránce 1,5 zbraně útočníka)				27	23	50
Celkem bylo zničeno				194	59	253
zbývá zničit				49		
což při zničení navíc o					36	
představuje nutnost dodatečně zničit						13

Vidíme tedy, že vývoj situace do zahájení útoku modrého na přední okraj obrany 11 a 9 msd probíhá vcelku podle předpokladů červených; celkový poměr sil na 70 km obranného úseku 11 a 9 msd před palébnou přípravou protiúderu modrých je:

v tancích 1 : 1,7 respektive 1 : 2
v PT zbraních 1 : 2,5 respektive 1 : 3,5

v tancích a PT zbraních 1 : 1,9 respektive 1 : 2,5
v dělostřelectvu 1 : 2,5 respektive 1 : 3,2.

(První poměry jsou bez započtení zbytků jednotek 12 a 10 md modrých, v druhých jsou zahrnuty.)

Zahájení protiúderu, resp. útoku na přední okraj obrany červených, zabezpečuje modrý palebnou přípravou.

Podle norem západních vojenských řádů a předpisů přiděluje se armádnímu sboru pro útok v rámci armádní útočné operace 30—60 atomových úderů (USA počítají s horní, NSR s dolní hranicí tohoto počtu). V naší studii je uvažován protiúder 5 as do hloubky kolem 100 km; můžeme ho tedy považovat za přibližně rovnocenný bližšímu úkolu armádní útočné operace a vzít normy útočné operace i pro hrubou kalkulaci tohoto protiúderu:

- atomová příprava 50 % = 15 — 30 úderů
- atomová podpora 25 % = 8 — 15 úderů
- záloha 25 % = 7 — 15 úderů.

Na atomovou přípravu protiúderu 5 as použije tedy modrý asi 15 jaderných úderů, pravděpodobně takto:

- na jaderné zbraně (ovr divizí v dotyku) 2 údery
- na PVS armády a na VS jedné až dvou divizí 2—3 údery
- na důležité cíle týlového charakteru 1—2 údery
- na vojska: na prvosledové divize 5—7 úderů
na druhý sled armády 2—3 údery.

Vycházejí z těchto norem, uskutečnil modrý ve 14.30 hod. skupinový jaderný úder, z něhož 7 úderů padlo na jednotky 11 a 9 msd, které se připravovaly k obraně.

Touto přípravou vyřadil modrý červenému mimo jiné i 65 tanků a vytvořil si podstatně výhodnější poměr sil:

- v tancích 1 : 2,4 resp. na 1 : 3,1 (včetně 12 a 10 md)
- v PT prostředcích 1 : 3 resp. na 1 : 4,3
- v tancích a PT 1 : 2,3 resp. na 1 : 3,5
- v dělech 1 : 2,8 resp. na 1 : 4,1.

Aby červení vyrovnali poměr sil opět na vykalkulované hodnoty, bude třeba v průběhu obranného boje zničit modrému „navíc“ 97 tanků a 22 PT zbraní za 65 tanků a 15 PT prostředků, které zničil červeným palebnou přípravou (při požadavku jednou zbraní obránce zničit 1,5 zbraně útočníka).

To vytvoří předpoklady pro úspěšnou protitankovou obranu červených.

Jaderná příprava protiúderu vytvořila pro útočníka výhodnou taktickou situaci. V obranné sestavě 11 msd byla vytvořena mezera v úseku obrany 4 tp v šíři 10—12 km (vyřazením prvosledového 2/4 tp a druhosledového 3/4 tp a 1/3 msp), do které vnikají od 15.00 hod. tanky 53 tbr (53 od).

Rovněž v obranné sestavě 9 msd byla vytvořena asi 18 km široká mezera vyřazením 1/12 a 2/12 tp, do které také od 15.00 hod. pronikají tanky 2/24 tp a 1/25 tp (24 od).

Vhodnými maskovacími a klamnými opatřeními podařilo se červeným zároveň

oklamat modrého a ten v rámci přípravy protiúderu provedl dva atomové údery na prostory, v kterých nebyly skutečné cíle.

Celková sestava sil obou stran při zahájení útoku na přední okraj obrany červených je na náčrtu 7.

—☆—

K řešení situace vzniklé po nepřátelské přípravě protiúderu a útoku prvních sledů 24 od a 53 md, rozhodl zástupce velitele 4 A :

- v zásadě neprovádět dílčí protizteče druhosledovými prapory ;
- realizovat plánovanou variantu „kanalizace“ útoku modrých a postupně připravovat přechod do útoku ;
- 11 msd : — rokádním manévrem 4/1 msp a po ústupu 4/2 msp i tímto praporem, přehradit v hloubce obrany mezeru mezi 2 msp a FPTZ čís. 2 ;
- 4/3 msp manévrovat do prostoru záp. WALLERSTEIN a předat ho veliteli 9 msd ;
- APTZ čís. 2 a APOZ čís. 2 rozvinout na předsunuté čáře NÜRDLINGEN, APPETSHFN s úkolem zastavit a zničit pronikající tanky modrého ;
- 9 msd : divizní zálohou zaujmout obranu na řece WÖRNITZ (viz náčrt 8) a spolu s APTZ a APOZ čís. 2 nedovolit modrému rozšířit úspěch protiúderu ve východním směru ;
- 6 msd : tankovým plukem zaujmout plánované praporní obranné rajóny na čáře ONKELSBÜHL, OETINGEN ;
- armádní a divizní ženijní jednotky plně využít k minování v hloubce obrany, s důrazem na směry pronikání tankových jednotek modrého ;
- všemi armádními i divizními palebnými prostředky, včetně vyděleného letectva, připravit plánovaný hromadný zničující úder jadernými i klasickými prostředky na protiúderné uskupení modrého do prostoru JAGSTRELL, WASSERTRÜDINGEN, OETINGEN, ELWANGEN.

—☆—

Možná varianta celkového vývoje boje je rozpracována do situací

- k 16.00 hod. na náčrtu 8 ;
- k 18.00 hod. na náčrtu 9 a
- k 20.00 hod. na náčrtu 10.

V divizním měřítku je třeba uvést několik základních poznámek k situaci k 20.00 hod.

S východem druhosledových brigád útočících divizí modrého na čáru rozvinutí k 19.30 hod., zabezpečili modří palbami jejich zasazení, mimo jiné i jadernými údery, které položili převážně na „druhosedlovou“ 6 msd červených.

Prakticky ve stejnou dobu dozněla i situace k aktivní fázi obrany. V rámci všeobecného masového palebného úderu všech palebných prostředků armády uskutečnili červení v 19.30—19.45 hod. jednak skupinový atomový úder na rozvíjející se proudy zasazovaných druhosledových brigád 53 md a 24 od modrého, jednak letecké údery stíhači bombardéry na zálohy a na tankové prapory prvosledových brigád obou divizí modrého.

Překvapivý palebný úder a úspěšný průběh obranných bojů červeného upravil celkový poměr sil

v tancích na 277 : 253 (1,1 : 1)

v PT prostředcích na 299 : 185 (1,6 : 1)

v tancích a PT prostředcích na 573 : 483 (1,3 : 1)

ve prospěch červených.

Tím se červeným vytvořila výhodná situace pro přechod do útoku, a to jak druhosledovou 6 msd, tak i silami 11 a 9 msd, které se dosud bránily.

Hromadný palebný úder a přechod do útoku na pravém, obranném křídle 4 A byl časově sladěn s palebnou přípravou a zahájením úderu levého křídla 4 A, který byl veden do pravého boku a týlu protiúderného uskupení 5 as.

Zásah druhosledové divize 5 as (25 td) do rozvíjejícího se útoku 4 A nelze očekávat dříve, než za 5—6 hodin, protože proti ní zasáhly prostředky velitele Středního frontu.

Z á v ě r

V článku nebylo možné zveřejnit všechny zpracované materiály této studie. Ale i na podkladě zveřejněných údajů a úvah je možné zobecnit řadu zásad.

Ve prospěch taktické obrany motostřelecké divize při odrážení silného protiúderného uskupení nepřítele bude působit zbraněmi hromadného ničení velitel armády a popřípadě i velitel frontu; jejich zámysl použití zbraní hromadného ničení bude tedy základem celkového pojetí obrany.

Při stanovení obranného úkolu podřízeným musí nadřízený velitel zabezpečit svými prostředky dosažení takového poměru sil, aby úkol byl přiměřený možností podřízeného. Poměr sil může upravit buď posílením podřízené jednotky, nebo zničením části sil útočníka, nejčastěji kombinací obou způsobů.

V soudobých podmínkách nabývá na významu především aktivnost obrany; obsah pojmu „aktivnost obrany“ nelze však zužovat jen na protizteče a protiúder; kromě manévru silami z hloubky a podél fronty je nezbytné plánovat a realizovat v soudobé obraně i manévr do hloubky vlastní obrany; aktivní, pohyblivá obrana, zejména tankových jednotek je neúčinnější formou obrany při odrážení silných protiúderných uskupení v průběhu vlastní útočné operace.

V soudobé válce, zejména při vynuceném přechodu do obrany v průběhu vlastní útočné operace, budou taktickým jednotkám velmi často ukládány obranné úkoly, vymykající se z rámce „předpisových norem“; jednotky budou nuceny bránit i značně široká pásma na vzdálenost 1500—2000 m. Tankový prapor motostřeleckého pluku není ekonomické používat jako posilový prostředek protitankové obrany motostřeleckých praporů. Tankové prapory plně vyhovují požadavkům soudobé protitankové obrany, ale je třeba je doplnit pěchotou pro zvýšení odolnosti v boji v noci.

Studovaná organizace motostřelecké divize nezbytně potřebuje úpravy, především organické zesílení motostřeleckého praporu kvalitními protitankovými prostředky (PTRS nebo bezzákluzovými kanóny) umožňujícími zahájit účinný boj s útočícími tanky již na vzdálenost 1500—2000 m. Tankový prapor motostřeleckého pluku není ekonomické používat jako posilový prostředek protitankové obrany motostřeleckých praporů. Tankové prapory plně vyhovují požadavkům soudobé protitankové obrany, ale je třeba je doplnit pěchotou pro zvýšení odolnosti v boji v noci.

SESTAVA PŘI ZAHÁJENÍ PROTIÚDERU K 15.00 h.

LEGENDA:

POČTY PRAPORU NEBO PLUKOVNÍCH (BRIGÁDNÍCH) JEDNOTEK: TANKŮ: -	PT ZBRANÍ: 40
DĚL: 8	
POČTY PLUKŮ (BRIGÁDŮ) NEBO DIVIZNÍCH JEDNOTEK: TANKŮ: 39	PT ZBRANÍ: 48
DĚL: 30	
POČTY DIVIZE (TANKŮ, PT ZBRANÍ, DĚL)	

JADERNÝ ÚDER ZÁPADNÍCH NA 3/4 tp

část 9msd 51,49,63
3,-,20

9msp 16,49,5

1/9 msp 4,4,1

3/9 msp 6,2

2/24 mbr

4/9 msp 4,6,1

3/24 mbr

2/42 tp 8,6,1

4/2 mbr

4/25 tbr 3,8,1

2/25 tbr 3,8,1

3/25 tbr 4,4,4

25 tbr 7,4,13,18

3/24 tbr 6,6,6

24 tbr 8,6,9,18

1/24 tbr 4,2,1

3/2 tbr 4,2,1

4/2 tp 8,6,1

3/42 tp 4,8,1

3/4 tp 4,8,1

3/4 tp 4,8,1

3/4 tp 4,8,1

3/4 tp 4,8,1

3/4 tp 4,8,1

3/4 tp 4,8,1

3/4 tp 4,8,1

3/4 tp 4,8,1

3/4 tp 4,8,1

3/4 tp 4,8,1

3/4 tp 4,8,1

3/4 tp 4,8,1

3/4 tp 4,8,1

3/4 tp 4,8,1

3/4 tp 4,8,1

3/4 tp 4,8,1

3/4 tp 4,8,1

3/4 tp 4,8,1

3/4 tp 4,8,1

3/4 tp 4,8,1

3/4 tp 4,8,1

3/4 tp 4,8,1

3/4 tp 4,8,1

3/4 tp 4,8,1

3/4 tp 4,8,1

3/4 tp 4,8,1

3/4 tp 4,8,1

3/4 tp 4,8,1

3/4 tp 4,8,1

3/4 tp 4,8,1

3/4 tp 4,8,1

3/4 tp 4,8,1

3/4 tp 4,8,1

3/4 tp 4,8,1

3/4 tp 4,8,1

3/4 tp 4,8,1

3/4 tp 4,8,1

3/4 tp 4,8,1

3/4 tp 4,8,1

3/4 tp 4,8,1

3/4 tp 4,8,1

3/4 tp 4,8,1

3/4 tp 4,8,1

3/4 tp 4,8,1

3/4 tp 4,8,1

3/4 tp 4,8,1

3/4 tp 4,8,1

3/4 tp 4,8,1

3/4 tp 4,8,1

3/4 tp 4,8,1

3/4 tp 4,8,1

3/4 tp 4,8,1

3/4 tp 4,8,1

3/4 tp 4,8,1

3/4 tp 4,8,1

3/4 tp 4,8,1

3/4 tp 4,8,1

3/4 tp 4,8,1

3/4 tp 4,8,1

3/4 tp 4,8,1

3/4 tp 4,8,1

3/4 tp 4,8,1

3/4 tp 4,8,1

3/4 tp 4,8,1

3/4 tp 4,8,1

3/4 tp 4,8,1

3/4 tp 4,8,1

3/4 tp 4,8,1

3/4 tp 4,8,1

3/4 tp 4,8,1

3/4 tp 4,8,1

3/4 tp 4,8,1

3/4 tp 4,8,1

3/4 tp 4,8,1

3/4 tp 4,8,1

3/4 tp 4,8,1

3/4 tp 4,8,1

3/4 tp 4,8,1

3/4 tp 4,8,1

3/4 tp 4,8,1

3/4 tp 4,8,1

3/4 tp 4,8,1

3/4 tp 4,8,1

3/4 tp 4,8,1

3/4 tp 4,8,1

3/4 tp 4,8,1

3/4 tp 4,8,1

3/4 tp 4,8,1

3/4 tp 4,8,1

3/4 tp 4,8,1

3/4 tp 4,8,1

3/4 tp 4,8,1

3/4 tp 4,8,1

3/4 tp 4,8,1

3/4 tp 4,8,1

3/4 tp 4,8,1

3/4 tp 4,8,1

3/4 tp 4,8,1

3/4 tp 4,8,1

3/4 tp 4,8,1

3/4 tp 4,8,1

3/4 tp 4,8,1

3/4 tp 4,8,1

3/4 tp 4,8,1

3/4 tp 4,8,1

3/4 tp 4,8,1

3/4 tp 4,8,1

3/4 tp 4,8,1

3/4 tp 4,8,1

3/4 tp 4,8,1

3/4 tp 4,8,1

3/4 tp 4,8,1

3/4 tp 4,8,1

3/4 tp 4,8,1

3/4 tp 4,8,1

3/4 tp 4,8,1

3/4 tp 4,8,1

3/4 tp 4,8,1

3/4 tp 4,8,1

3/4 tp 4,8,1

3/4 tp 4,8,1

3/4 tp 4,8,1

3/4 tp 4,8,1

3/4 tp 4,8,1

3/4 tp 4,8,1

3/4 tp 4,8,1

3/4 tp 4,8,1

3/4 tp 4,8,1

3/4 tp 4,8,1

3/4 tp 4,8,1

3/4 tp 4,8,1

3/4 tp 4,8,1

3/4 tp 4,8,1

3/4 tp 4,8,1

3/4 tp 4,8,1

3/4 tp 4,8,1

3/4 tp 4,8,1

3/4 tp 4,8,1

3/4 tp 4,8,1

3/4 tp 4,8,1

3/4 tp 4,8,1

3/4 tp 4,8,1

3/4 tp 4,8,1

3/4 tp 4,8,1

3/4 tp 4,8,1

3/4 tp 4,8,1

3/4 tp 4,8,1

3/4 tp 4,8,1

3/4 tp 4,8,1

3/4 tp 4,8,1

3/4 tp 4,8,1

3/4 tp 4,8,1

3/4 tp 4,8,1

3/4 tp 4,8,1

3/4 tp 4,8,1

3/4 tp 4,8,1

3/4 tp 4,8,1

3/4 tp 4,8,1

3/4 tp 4,8,1

3/4 tp 4,8,1

3/4 tp 4,8,1

3/4 tp 4,8,1

3/4 tp 4,8,1

3/4 tp 4,8,1

3/4 tp 4,8,1

3/4 tp 4,8,1

3/4 tp 4,8,1

3/4 tp 4,8,1

3/4 tp 4,8,1

3/4 tp 4,8,1

3/4 tp 4,8,1

3/4 tp 4,8,1

3/4 tp 4,8,1

3/4 tp 4,8,1

3/4 tp 4,8,1

3/4 tp 4,8,1

3/4 tp 4,8,1

3/4 tp 4,8,1

3/4 tp 4,8,1

3/4 tp 4,8,1

3/4 tp 4,8,1

3/4 tp 4,8,1

3/4 tp 4,8,1

3/4 tp 4,8,1

3/4 tp 4,8,1

3/4 tp 4,8,1

3/4 tp 4,8,1

3/4 tp 4,8,1

3/4 tp 4,8,1

3/4 tp 4,8,1

3/4 tp 4,8,1

3/4 tp 4,8,1

3/4 tp 4,8,1

3/4 tp 4,8,1

3/4 tp 4,8,1

3/4 tp 4,8,1

3/4 tp 4,8,1

3/4 tp 4,8,1

3/4 tp 4,8,1

3/4 tp 4,8,1

3/4 tp 4,8,1

3/4 tp 4,8,1

3/4 tp 4,8,1

3/4 tp 4,8,1

3/4 tp 4,8,1

3/4 tp 4,8,1

3/4 tp 4,8,1

3/4 tp 4,8,1

3/4 tp 4,8,1

3/4 tp 4,8,1

3/4 tp 4,8,1

3/4 tp 4,8,1

3/4 tp 4,8,1

3/4 tp 4,8,1

3/4 tp 4,8,1

3/4 tp 4,8,1

3/4 tp 4,8,1

3/4 tp 4,8,1

3/4 tp 4,8,1

3/4 tp 4,8,1

3/4 tp 4,8,1

3/4 tp 4,8,1

3/4 tp 4,8,1

3/4 tp 4,8,1

3/4 tp 4,8,1

3/4 tp 4,8,1

3/4 tp 4,8,1

3/4 tp 4,8,1

3/4 tp 4,8,1

3/4 tp 4,8,1

3/4 tp 4,8,1

3/4 tp 4,8,1

3/4 tp 4,8,1

3/4 tp 4,8,1

3/4 tp 4,8,1

3/4 tp 4,8,1

3/4 tp 4,8,1

3/4 tp 4,8,1

3/4 tp 4,8,1

3/4 tp 4,8,1

3/4 tp 4,8,1

3/4 tp 4,8,1

3/4 tp 4,8,1

3/4 tp 4,8,1

3/4 tp 4,8,1

3/4 tp 4,8,1

3/4 tp 4,8,1

3/4 tp 4,8,1

3/4 tp 4,8,1

3/4 tp 4,8,1

3/4 tp 4,8,1

3/4 tp 4,8,1

3/4 tp 4,8,1

3/4 tp 4,8,1

3/4 tp 4,8,1

3/4 tp 4,8,1

3/4 tp 4,8,1

3/4 tp 4,8,1

3/4 tp 4,8,1

3/4 tp 4,8,1

3/4 tp 4,8,1

3/4 tp 4,8,1

3/4 tp 4,8,1

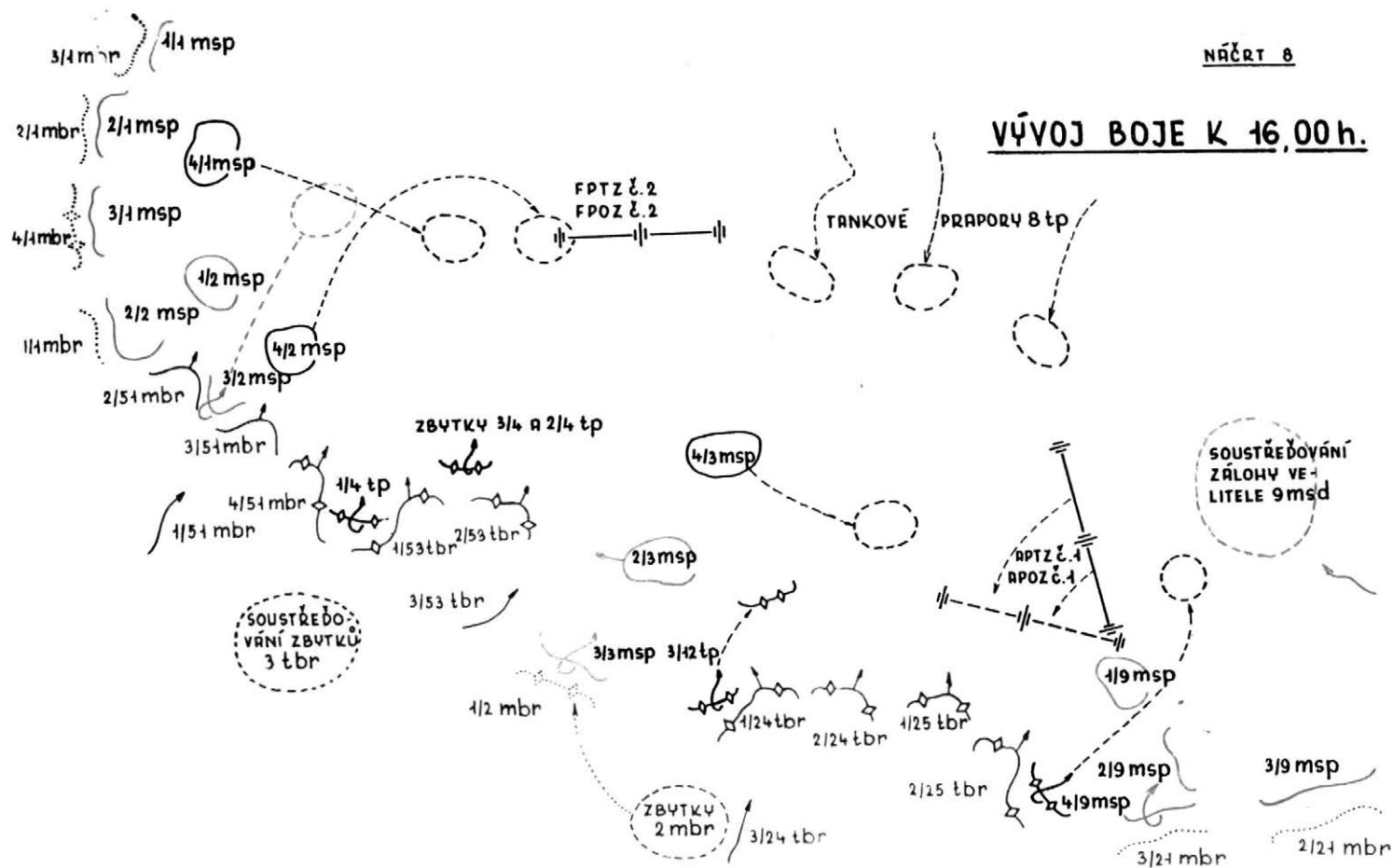
3/4 tp 4,8,1

3/4 tp 4,8,1

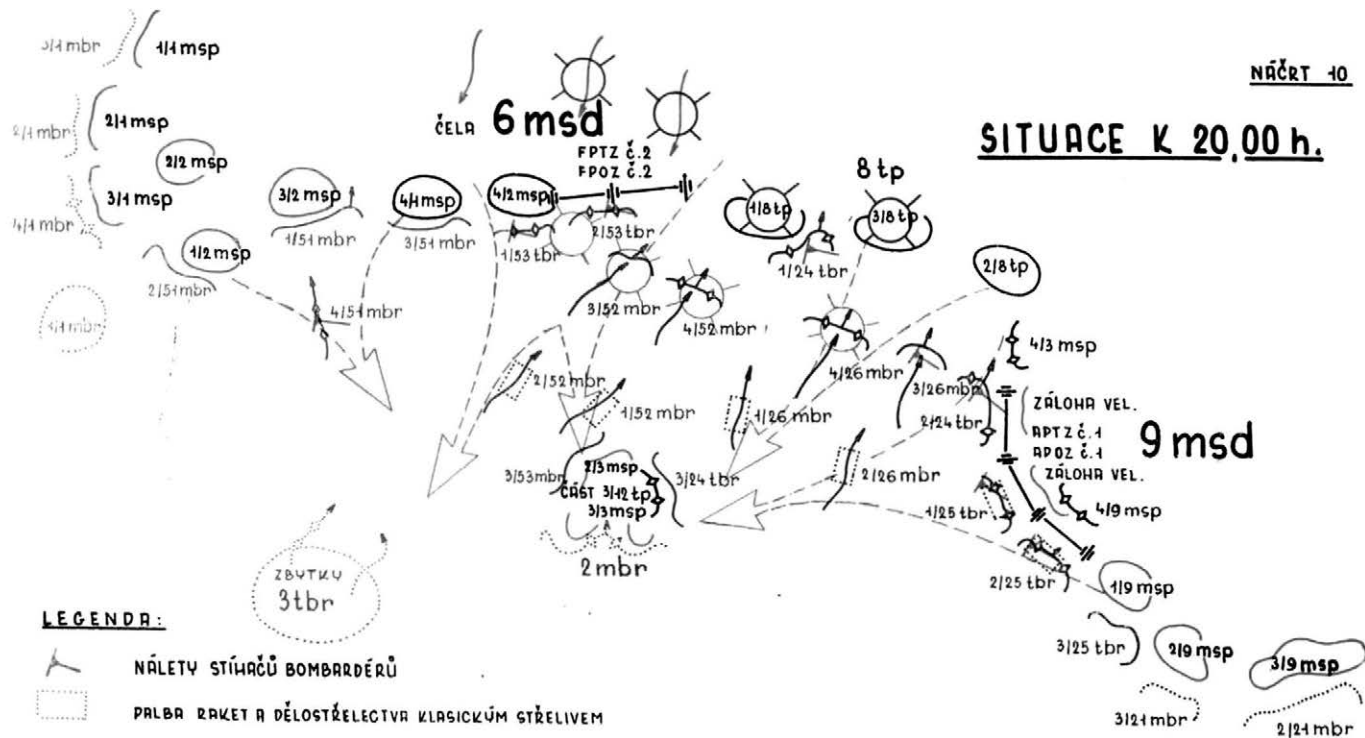
3/4 tp 4,8,1

3

VÝVOJ BOJE K 16,00 h.

SITUACE K 20.00 h.

Použití raket a dělostřelectva při přechodu vojsk armády z dočasné obrany do útoku

Podplukovník Josef Brož

Předpokládejme, že obranná operace končí odražením nebo zmařením úderu, zničením obklíčeného nepřítele a obnovením útoku hlavních sil armády. Základní předpoklady k vytvoření podmínek k přechodu vojsk armády do útoku jsou **palba a způsob využití účinku palby**. Proto je v první řadě třeba **účelně a hromadně použít jaderné zbraně a palebné prostředky ostatních druhů vojsk, vybojovat a udržet palebnou převahu a v dalším pak včas a rozhodně využít těchto účinků k obnovení iniciativy a aktivní činnosti vojsk**.

Vhodné podmínky pro rychlý přechod vojsk z dočasné obrany k pokračování útoku s využitím výsledku úderu raket a dělostřelectva mohou podle mého názoru nastat jak **před linií fronty, kde přešla armáda do obrany**, tak **až v hloubce vlastní sestavy v průběhu obranné operace**. Před předním okrajem může to být po úspěšných opatřeních k zmaření nebo odražení úderu nepřítele (známých pod pojmem protipříprava) a v hloubce pak hlavně po rozhodném a úspěšném protiúderu.

* * *

Situace vševojskové armády při přechodu do obrany bude velmi složitá. Bude hlavně charakterizována **dočasnou převahou nepřítele na daném směru**. Rozhodující úlohu při zabezpečení organizovaného přechodu do obrany budou hrát:

- podmínky, za kterých bude vševojsková armáda přecházet do obrany;
- včas organizované hromadné údery raketových vojsk a dělostřelectva armády;

- vhodné vysunutí protitankových záloh a tankových jednotek na hlavní směry útoku tankového uskupení nepřítele;

- souběžně s tím postupující rychlá organizace paleb.

Vševojskové armádě, která přechází do obrany, mohou být odebrány vše-

vojskové svazky, které mají podmínky pokračovat v útoku a naopak mohou do sestavy armády zase přejít divize od sousední armády, popřípadě svazky ze zálohy fronty. **Nebude účelné oslabit bránící se vševojskovou armádu prostředky raket a dělostřelectva; byla by tak narušena její schopnost opět rychle přejít do útoku.**

Opatření k zmaření nebo odražení úderu nepřítele před předním okrajem obrany, uvedená výše jako jedna z prvních variant úspěšného přechodu vojsk do útoku, mohou být uskutečněna, jen budou-li splněny dvě základní podmínky. V první řadě je třeba, aby vševojsková armáda **byla ještě materiálně zabezpečena** (mělo dostatečný počet odpalovacích zařízení a tomu odpovídající počet raket) a dále **bude-li**

proveden předstihující úder. Splnění uvedených podmínek vyžaduje dále náročnou organizační a sladěnou práci vševojskového štábu, štábu raketových vojsk a dělostřelectva armády, kdy je bezpodmínečně nutné podle získaných zpráv **vyhodnotit nejvýhodnější cíle, určit vhodnou dobu úderu, účelně rozdělit a předat včas palebné úkoly vykonavatelům.** Maření nebo odrazení nepřátelského úderu se uskutečňuje zejména formou hromadných úderů a paleb všech prostředků dělostřelectva a letectva na taková uskupení nepřítelů, jejichž vyřazením se dosáhne maximální oslabení síly jeho útoku. Za nejdůležitější cíle v uskupení nepřítelů je možné považovat jeho prostředky jaderného napadení, tankové uskupení a systém velení. Největší nebezpečí představují však prostředky jaderného napadení a jiné prostředky hromadného ničení. Jejich zjištění a okamžité zničení je hlavním předpokladem úspěchu zmaření nebo zničení útoku nepřítelů. Za příznivých podmínek lze předpokládat, že tohoto hromadného úderu mohou se zúčastnit raketové prostředky dvou až tří svazků prvního sledu, prostředky armády a frontu. Za takovéto situace je možné uvažovat, že hromadného úderu s použitím raket s jadernou a chemickou náplní mohou být zasaženy prostředky jaderného napadení, palebné prostředky a živá síla asi dvou svazků nepřítelů.

Aby obránce dosáhl rozhodného úspěchu, musí se snažit, aby provedl úder na útočné uskupení v okamžiku, kdy jeho síly a prostředky svým uskupením představují nejvýhodnější objekty. Hromadný úder bude závislý na situaci nepřítelů a zprávách průzkumu, tzn., že může být proveden najednou nebo s menším časovým odstupem na postupně se rozvíjející svazky nepřítelů. Souběžně s úderem raket může být uskutečněna hromadná palba dělostře-

lectva na VS, dělostřelecké baterie předm vyvedené do palebných postavení. Vzhledem k velké časové tísní nelze zásadně uvažovat, že by mohl být proveden nějaký velký manévř nebo přeskupení raketových a dělostřeleckých prostředků. Z hlavního dělostřelectva možno využít k vedení hromadné palby jen asi dělostřelectvo dvou svazků prvního sledu. V krajně příznivé situaci je možné využít ke střelbě ze zakrytých palebných postavení i tanky (od druhosledových pluků), popřípadě i PTZ armády na předpokládaném směru jejího použití. Lze uvažovat, že za příznivé situace může být uskutečněna hromadná palba hlavním dělostřelectvem v hodnotě asi 10–12 dělostřeleckých oddílů. Náčelník raketových vojsk a dělostřelectva a jeho štáb před přechodem vojsk do obrany musí vyřešit nejvhodnější uskupení raket a dělostřelectva vzhledem k předpokládanému plnění úkolů a vzniklým ztrátám na organických a posilových prostředcích. Výsledky úderů je nutné ověřit prostředky dělostřeleckého vzdušného průzkumu, neboť podle situace může být proveden úder před přední kraj. Cílem tohoto úderu může být dezorganizace sestavy nepřítelů, popřípadě má vytvořit podmínky pro přechod do útoku nebo konečně má být i součástí přechodu vojsk do útoku.

Závěrem je možno konstatovat, že hlavní výhodou této varianty je to, že k přechodu do útoku **lze využít maximum raketových a dělostřeleckých prostředků, které nebyly vůbec vyčerpány obranným bojem.** Tento úspěch je podmíněn dokonalým odhazením bojové sestavy nepřítelů a v ní hlavně prostředků jaderného napadení, včasnou pohotovostí palebných prostředků a vhodným okamžikem zahájení uvedených opatření. Výsledkem těchto opatření musí být dosažení palebné převahy na daném směru.

Raketové a dělostřelecké prostředky vzhledem k složité situaci v průběhu obranné operace, ve které působily palbou k zastavení útočného uskupení nepřítele a zabezpečovaly vyrazení a podporu protiúderu, budou ve velmi kritické materiální situaci. Po protiúderu nebude dostatek prostředků k zabezpečení vyrazení a podpoře přechodu do útoku. Může být nedostatek jak raketové a dělostřelecké munice, tak i velké ztráty na odpalovacích zařízeních a dělostřeleckém materiálu, hlavně PT prostředcích včleněných do PTZ svazku a armády. Přechod vojsk armády z obrany do útoku musí být proveden rychle, aby nepříteli nebyl poskytnut čas k zorganizování různých protipatření a přeskupení. Proto nebude zahajován celou operační sestavou, ale zpravidla postupně na jednotlivých směrech. Vojska armády podle situace budou přecházet do útoku silami prvosledových svazků nebo údernými uskupeními vytvořenými manévrem z hloubky. Při přerůstání armádního protiúderu do všeobecného útoku budou základem úderného uskupení armády svazky provádějící protiúder. Proto nutná přeskupení a změny v bojové sestavě raketových vojsk a dělostřelectva je bezpodmínečně nutné provést již v průběhu obranné operace. Toto všechno musí předvídat náčelník raketových vojsk a dělostřelectva armády a již v průběhu operace na základě řešení velitele armády připravit:

- pozemní a vzdušný dělostřelecký průzkum za účelem získání podkladů k palebnému zabezpečení svazků přecházejících do útoku na předpokládaných směrech nebo čarách rozvinutí;

- vytvořit takové uskupení raket a dělostřelectva, aby bez velkého přeskupení mohlo pokračovat v plnění palebných úkolů;

- organizovat technické zabezpečení raketových útvarů (jednotek) a

dělostřelecko-materiální zabezpečení vojsk.

V každém případě lze předpokládat, že bude v této variantě nutný zásah frontu, který zpravidla přidělí část posilových prostředků (bude přiděleno s novými svazky), řeší opatření postránců palebného zabezpečení svými prostředky a konečně nutno očekávat zvýšený přiděl a přísun raketové munice. Způsob zasazení svazků k pokračování útoku může být proveden různou formou a bude podmíněn současnou situací na frontě, zvláště pak záloh nepřítele. Po strážce bojového použití raket a dělostřelectva může mít charakter útoku z chodu na spěšně zaujatou obranu nebo střetného boje s přicházejícími zálohami nepřítele. V této době budou však současně před raketovými a dělostřeleckými prostředky stát dva hlavní komplexní úkoly. Jak již bylo uvedeno, je nutné v první řadě udržet a palebně zabezpečit na předpokládaných čarách (směrech) postupný přechod hlavních sil do útoku a druhým úkolem těchto prostředků je třeba zabránit nepříteli vyvést vojska z obklíčení a pomoci vlastním vojskům dokončit ničení obklíčeného nepřítele.

Z posilových prostředků bude třeba vševojskové armádě přidělit hlavně PT prostředky, neboť lze předpokládat, že stávajícím obranným bojem budou vyčerpány a zničeny. Právě v této době je výhodné mít organizovány na stupni armády dvě PTZ. Jedna z nich zpravidla drží předpokládané čáry zasazení svazků přecházejících do útoku a druhá bude zasazena na pravděpodobném směru vyjití nepřítele z obklíčovacího prostoru. Po strážce hlavního dělostřelectva je možné, že armáda bude dále posílena maximálně dvěma dělostřeleckými oddíly. Forma palebného zabezpečení divizí přecházejících do útoku bude mít zpravidla charakter postupných a neočekávaných úderů usku-

tečněních ve zkrácených lhůtách. K úderům bude využito raket s jadernou a chemickou náplní a paleb dělostřelectva. Příprava výběru cílů k zabezpečení jednotlivých svazků, musí být provedena velmi odpovědně, vzhledem k předpokládaným nižším palebným možnostem. Jako prvořadě cíle je nutné dále ničit prostředky jaderného napadení a přicházející zálohy na směru obklíčovaných vojsk nepřítele. Vzhledem k tomu, že na palebném zabezpečení budou se podílet prostředky několika stupňů velení (svazek, armáda, front), bude určujícím štábem, který bude organizovat tuto palebnou činnost, štáb armády. Ve štábu dělostřelectva svazků bude provedena jen organizace paleb dělostřelectva. Vševojskový svazek přecházející do útoku nebude mít z posilového dělostřelectva víc než hodnotu 1—2 dělostřeleckého oddílu.

Charakter hlavních úkolů se zahájením palebné podpory se nemění. Proto již se začátkem boje je nutné mít vyčleněny pohotovostní baterie raket a ve svazcích pak sladěn manévr hlavněvého dělostřelectva a oddílu vojskových raket, aby tak byla udržena vybojovaná palebná převaha. K úspěšnému boji s přicházejícími zálohami je třeba mít připraveny údery raket a letectva. Rovněž při plnění tohoto úkolu lze s výhodou použít taktických vzdušných výsadek, čímž vyvstává další úkol před dělostřelectvem. Z protitankových prostředků odrazení úderu záloh nepřítele se účastní ta PTZ armády, která se podílela na udržení čáry nebo ochraně boků svazků postupně přecházejících do útoku. Souběžně s tím musí raketové a dělostřelecké prostředky na vnitřní frontě zabránit nepříteli vyjít z obklíčení nebo jeho odvoz vzduchem, popřípadě jeho doplňování a zásobování vzdušnou cestou. V první řadě je nutné provést údery na důležité cíle a ukončit jeho zničení.

Vzhledem k nedostatku času a složitě situaci, nebude vždy možné zabezpečit každý svazek požadovaným množstvím raketové a dělostřelecké munice v plném rozsahu. Je však bezpodmínečně nutné, vyřešit odpovědně dělostřelecko-materiální situaci v konkrétních podmínkách, neboť ta nám do jisté míry ovlivní jak úspěch přechodu hlavních sil armády do útoku, tak i rozvíjení úspěchu v hloubce. Proto kromě částečného přísunu munice bude v tomto období k tomu přistupovat jako jeden z méně častých způsobů doplnění munice, **manévr střelivem mezi svazky**, aby tak bylo v každém případě zabezpečeno splnění úkolů. Tato situace předpokládá, aby štáb raketových vojsk a dělostřelectva armády měl dokonalý přehled o stavu zásob nejen raketové, ale i dělostřelecké munice u všech dělostřeleckých útvarů a svazků armády.

Neméně důležitým úkolem v této složitě situaci bude velení raketovým a dělostřeleckým prostředkům. Náčelník raketových vojsk a dělostřelectva armády se svým štábem odpovídá za velení a řízení všem prostředkům a to jak na směru přechodu vojsk do útoku, tak i v prostoru obklíčení. V této fázi operace zvlášť zřetelně vystupuje osobní styk, předávání úkolů důstojníky, štábu dělostřelectva armády s využitím všech prostředků, zvláště vrtulníků. Zásadně je třeba se **vyvarovat povolávání podřízených velitelů a náčelníků dělostřelectva svazků k převzetí úkolů do štábu armády**. Štábu dělostřelectva armády přísluší tedy odpovědná úloha, zabezpečit pevně a nepřetržitě velení a řízení raketovým a dělostřeleckým prostředkům na dvou samostatných prostorech. S tímto problémem je úzce spojena otázka manévru armádních prostředků.

Závěrem této druhé varianty možno shrnout zvláštnosti bojového použití

raket a dělostřelectva k zabezpečení přechodu vojsk do útoku v průběhu obranné operace, které budou charakterizovány:

— organizace a příprava raketových vojsk a dělostřelectva bude probíhat v průběhu obranné operace souběžně s plněním úkolů k zastavení útoku nepřítele, takže na vlastní přípravu zbude jen omezená doba;

— vševojsková armáda, aby mohla palebně zabezpečit plnění všech souběžných úkolů, bude zpravidla posílena dalšími dělostřeleckými prostředky,

přitom řadu úkolů převezme ještě front;

— bojová sestava raket a dělostřelectva v průběhu obranné operace má být pokud možno skrytou sestavou pro přechod do útoku;

— v průběhu operace, kdy dochází k přechodu vojsk do útoku, budou raketové a dělostřelecké prostředky plnit vážné úkoly spojené s ničením obklíčeného nepřítele;

— výrazně je třeba uplatnit organizační schopnosti štábu dělostřelectva armády.

* * *

Jsem si vědom, že při přechodu vojsk z dočasné obrany do útoku nutno přihlídnout též k podmínkám přechodu vojsk do obrany, neboť tyto okolnosti budou podstatně ovlivňovat splnění těchto úkolů. Z krátkého článku je zřejmé, že využití způsobu bojového použití raketových a dělostřeleckých prostředků po úspěšně provedených opatřeních k zmaření a odrazení úderu nepřítele ještě před linií fronty jeví se výhodnější, neboť možno využít pro přechod do útoku maximum těchto prostředků, které nebyly vyčerpány obranným bojem. Při přechodu vojsk až po zastavení a zničení útočného uskupení nepřítele v průběhu obranné operace bude zapotřebí, aby vševojsková armáda dostala další posilové prostředky a řadu úkolů musí převzít front. V obou variantách je však bezpodmínečně nutné odhalit bojovou sestavu prostředků jaderného napadení nepřítele, jejich okamžité zničení a vybojovat tak na daném směru palebnou převahu. Rovněž jen úspěšné organizační schopnosti štábu armády mohou zabezpečit splnění náročných úkolů. Uvedená problematika je velmi rozsáhlá a pokud mohu posoudit, je v naší armádě opomíjena a uvedené otázky nejsou rozpracovány.

Ochrana proti atomovým zbraním v obraně

Podplukovník František Skopeček, podplukovník Miroslav Mádr

Ochrana proti zbraním hromadného ničení bude zahrnovat obdobnou problematiku jako v jiných druhích bojové činnosti, ovšem zvláštnosti a odchylky, kterými se bude vyznačovat organizace a vedení obranného boje (operace), se budou odrážet i v náplni a ve způsobu řešení jednotlivých opatření.

Všimněme si některých vševojskových opatření OPZHN, za jejichž uskutečňování odpovídá hlavně operační oddělení štábu, jako vedoucí složka koordinující činnost i ostatních oddělení štábu. Na prvním místě jde o odhalení příprav nepřítele před použitím atomových zbraní a jiných prostředků hromadného ničení (dále jen ZHN) a zmaření jejich použití, které organizuje a uskutečňuje operační oddělení společně s oddělením průzkumu. Cílem tohoto opatření je všemi prostředky průzkumu získat spolehlivé podklady jednak pro nasazení aktivních prostředků, jednak pro aktivizaci pasivních opatření ochrany proti zbraním hromadného ničení.

Průzkum musí být zaměřen na možné útočné směry nepřítele a na prostory výhodné pro rozvinutí ZHN nepřítele. Kromě všeobecných příznaků příprav nepřítele, jak je uvádí předpis Vševojsk-2-1, musí dát průzkum přesné časové i prostorové údaje o nepřátelských ZHN, tj. o jednotlivých cílech. Tyto zprávy jsou oka-

mžitě využívány k účinnému napadení nepřátelských ZHN.

Nutno počítat s tím, že jak průzkum, tak boj se ZHN nepřítele v obraně bude mít ztížené podmínky a možnosti proti jiným druhům bojové činnosti, zejména proti útoku. Vyplývá to už ze samotné skutečnosti, že půjde o druh bojové činnosti vynucený zpravidla přechodně nedostatkem sil a prostředků (menší množství prostředků průzkumu, boje se ZHN, zejména raketových jaderných zbraní a obvykle převaha v nich na straně nepřítele).

Pokud jde o použití klasických prostředků boje se ZHN nepřítele, hlavně prvků bojových sestav bránících se vojsk, bude mít omezené možnosti hlavně ztížením, popřípadě znemožněním jejich manévru do hloubky sestavy nepřítele s cílem boje proti zjištěným ZHN nepřítele.

Proto je reálné předpokládat, že se vlastním vojskům v obraně podaří zjistiť a zničit menší procento prostředků nepřítele, než předpokládáme v jiných druzích bojové činnosti. O to větší důraz bude nutno položit na promyšlenou přípravu a provádění pasivních, tj. vlastních opatření OPZHN bránících se vojsk, která mohou do značné míry vyvážit nedostatek prostředků k vedení boje se ZHN nepřítele.

Varování vojsk v obraně

Pro vyhlášení nebezpečí atomového napadení se určuje signál „atomové výstrahy“, před nebezpečím radioaktivního zamoření varuje signál „chemického poplachu“, kterým se vojska rovněž upozorňují na nebezpečí chemického napadení nebo použití bojových biologických prostředků nepřítelem. O činnosti na signál „chemický poplach“ a o situacích, ve kterých je vyhlášován, pojednává podrobně předpis Vševojsk-2-1.

Považujeme však za potřebné rozvést a upřesnit ustanovení tohoto předpisu po-

kud jde o vyhlásování „atomové výstrahy“ se zaměřením na obranu. Všimněme si především otázky, kdy a na jakých stupních bude atomová výstraha vyhlášována. Domníváme se, že odpovědnou úlohu při vyhlásování atomové výstrahy vojskům má především štáb vševojskové armády, který obvykle bude atomovou výstrahu u podřízených svazků vyhlášovat. Půjde ovšem o takové situace, kdy s velkou pravděpodobností bude očekáváno hromadné napadení vlastních vojsk jadernými údery nepřítele. Bude to v obraně

v době, kdy budou zjištěny příznaky a přípravy k zahájení nepřátelského útoku (protiúderu), k jehož přípravě a podpoře v soudobých podmínkách nepřítel ve vhodnou dobu a na důležitých útočných směrech hromadně použije jaderných úderů. Rozhodující význam pro správné a včasné vyhodnocení situace a pro včasné varování vojsk bude mít průzkum všeho druhu, který musí dát podklady pro reálné stanovení doby a prostorů nebo směrů útoku a tedy i pravděpodobného použití jaderných úderů nepřítelem. Určité závěry o možných prostorech a směrech hromadného použití jaderných zbraní nepřítelem vyplývají již z vyhodnocení terénu, tj. stanovení možných útočných směrů — ovšem v operačním měřítku. Spolu s těmito úvahami nutno však zaměřit pozornost na získání zpráv o konkrétních přípravách nepřítele k útoku, na jejichž podkladě možno upřesnit prostorové i časové možné napadení vlastních vojsk. Příznakem možného brzkého jaderného napadení vlastních vojsk bude nejen přísun pozemních prostředků jaderného napadení k frontě, jejich manévr, zaujímání palebných postavení a možná doba jejich pohotovosti k odpálení, jakož i přípravy k jadernému napadení letectvem, jak je obsírně uvádí předpis Vševojsk-2-1 v čl. 42. Vedle těchto příznaků nutno správně vyhodnotit i časové a prostorové možnosti nepřátelského útoku ze zpráv o přípravách pozemních vojsk, tankových, mechanizovaných a pěších jednotek. Ze zpráv o přeskupování vojsk nepřítele v dotyku a o přísunu jeho sil z hloubky pro útok z chodu možno učinit dosti přesné závěry o jeho útočných směrech i o pravděpodobné době zahájení útoku.

Tyto závěry jsou podkladem pro vyhlášení atomové výstrahy bráncům se vojskům na vyhodnocených směrech a s potřebným časovým předstihem před dobou možného jaderného napadení. Současně s tím ovšem jde úsilovný průzkum a ničení zjištěných prostředků jaderného napadení nepřítele. Nelze však reálně předpokládat, že by přinesl stoprocentní výsledky a nutno současně s ním tedy varovat vojska a zvýšit stupeň jejich ochrany proti možnému napadení. Rámec, v němž bude atomová výstraha vyhlášována v situacích přechodu nepřítele do větších útočných akcí, bude musit štáb armády pečlivě uvážit. Nejčastěji to v tankových situacích bude celá obranná operační sestava armády, méně často jen svazky (svazek) na ohroženém směru.

Nelze ovšem vyloučit ani možnost vyhlášení atomové výstrahy velitelem divize v rámci svazku na základě vyhodnocení situace, směrů a doby zahájení útočných akcí menšího rozsahu podle stejných zásad a úvah jak byly uvedeny. Vyskytovaly se pochyby o možnostech účelnosti vyhlášení atomové výstrahy. Jsou názory, že v budoucím možném válečném konfliktu bude „atomová výstraha“, nebezpečí atomového napadení, trvalé, bez možnosti určit dobu a prostor napadení, k němuž může dojít kdykoli a kdekoli. Nebylo by reálné tvrdit, že se nám podaří včas zjistit dobu a upřesnit prostor každého jednotlivého jaderného úderu nepřítele. Disponujeme však prostředky účinného boje s prostředky jaderného napadení nepřítele i prostředky průzkumu všeho druhu, kterými můžeme zjistit příznaky hrozícího napadení, konkrétně v obraně i z všeobecných příprav nepřítele k útoku a máme tedy možnost zabránit hromadnému účinnému napadení, popřípadě snížit podstatnou měrou jeho účinky v sestavě vlastních vojsk a tak včasným varováním uchovat bojeschopnost vojsk a odolnost obrany na rozhodujících směrech.

Nelze počítat s tím, že opatření, plánovaná a realizovaná po signálu atomové výstrahy, by byla ve vojscích aktivována trvale, neboť by snižovala bojovou pohotovost vojsk, při dlouhodobém provádění by do jisté míry i snižovala bojeschopnost, vedla k vyčerpání, znemožňovala běžnou činnost v obraně, mimo jiné i ženijní práce, které jsou trvalou činností v obraně apod. Z těchto důvodů je nutné dobu vyhlášení atomové výstrahy správně uvážit a stejně důležité a ovšem i odpovědné bude včas ukončit opatření, která se uskuteční po vyhlášení „atomové výstrahy“ a obnovit plnou bojovou pohotovost bránců se vojsk.

Na podkladě správného zhodnocení doby, kdy může dojít k napadení jadernými údery nepřítelem, může s patřičným časovým předstihem předcházet před vyhlášením atomové výstrahy ještě protiatomový manévr, o kterém je pojednáno zvlášť. Zavedení a možné použití jaderné munice nejmenších ráží (0,1 kt) přináší možnost, že tato jaderná munice může být použita i na jednotky v obraně v dotyku s nepřítelem (prvosledové rotý), aniž by nepřítel musil z bezpečnostních důvodů stahovat před napadením svá vojska z dotyku a prozrazovat tak prostory jaderných úderů, jak tomu bylo při předpokládaném použití větších ráží na prvosledové jed-

notky. Bude proto v dnešních podmínkách nutné, aby atomová výstraha byla vyhlášována a opatření, která se po stanoveném signálu aktivují, se uskutečňovala u všech prvků bojových sestav, počínaje rotními rajóny prvního sledu v bezprostředním dotyku s nepřítelem.

Zavedení miniaturních ráží (0,1 až 0,5 kt) a jejich nosičů DC do sestavy praporů u nepřítele znamená, že nepřítel může provádět těmito jadernými zbraněmi na malou bezpečnostní vzdálenost před svými vojsky a to i na opěrné body v sestavě našich prvosledových praporů. Vzhledem k tomu již ztratila platnost zaslada, že „nejlepší ochranou je bezprostřední dotyk s nepřítelem“. Lépe řečeno, neplatí všeobecně, ale jen potud, že **těsný dotyk chrání před napadením většími rážemi jaderných zbraní nepřítele.**

Zavedení malých ráží přináší i možnost samostatných jaderných úderů nepřítele na opěrné body prvosledových praporů v podobě nepřetržité palebné činnosti a to i mimo rámec hromadných a skupinových úderů uskutečňovaných za palebné přípravy útoku (protiúderu). Z tohoto důvodu bude nutno připravit a zabezpečit vyhlášení atomové výstrahy i v omezeném měřítku, na stupních pluk, prapor i níže, bez vyčkávaní na rozkaz nadřízeného štábu, jak dosud ukládá velitelům svazků předpis Vševojsk-2-1 v čl. 50.

Je třeba konečně zdůraznit i nutnost

iniciativního hodnocení a řešení situací ve spojitosti s možností jaderného napadení nepřítelem. Tyto vlastnosti nutno vypěstovat u velitelů všech stupňů a spolu s nimi i pevné návyky u všech příslušníků vojsk. I bez předchozího varování signálem „atomové výstrahy“ nadřízeným, které by popřípadě neproniklo všemi velitelskými stupni, musí velitelé všech stupňů správně reagovat i na nejnejpříznivější okolnost, tj. překvapivé jaderné napadení. V takovém krajním případě je signálem k vyhlášení atomové výstrahy a k aktivování příslušných ochranných opatření i každý zpozorovaný nepřátelský jaderný úder. Zvláště před zahájením nepřátelského útoku, jemuž může předcházet, zvláště v operačním měřítku, provedení skupinových úderů, popřípadě hromadného jaderného úderu na naše bránice se vojska, možno předpokládat, že všechny jaderné údery nebudou uskutečněny přesně v tomtéž okamžiku, ale s určitými intervaly. I když tyto časové rozdíly budou nepatrné a mohou činit někdy vteřiny, mohou i tyto vteřiny postačovat k aktivování opatření, k záchraně životů.

Stejně tak nečekají velitelé všech stupňů a příslušníci bránících se jednotek na signál ukončení atomové výstrahy a na rozkazy od nadřízeného, ale iniciativně zahajují po nepřátelských úderech činnost nutnou k odražení nepřátelské ztče. Tento příkaz platí v první řadě pro příslušníky prvosledových praporů a rot.

Rozptýlení a maskování vojsk, občasná změna prostorů rozmístění je jedním z velmi důležitých opatření ochrany vojsk proti jaderným zbraním a jiným prostředkům hromadného ničení. Cílem tohoto opatření je ztížit nepříteli vyhledávání a volbu cílů v sestavě našich vojsk, zejména pro použití jaderných úderů, popřípadě snížit účinek nepřátelského napadení, a tak uchovat co nejvyšší bojeschopnost vojsk.

Zásady tohoto opatření mají všeobecnou platnost, tj. musí být uplatňovány ve všech druzích bojové činnosti i mimo boj. Jejich význam stoupá však zejména v obraně, kdy ze samotného charakteru tohoto druhu bojové činnosti vyplývá mimořádná tendence k určitému znehybnění, stabilizaci, která vede ke kratšímu či delšímu pobytu vojsk v týchž prostorech, na místě. Za těchto okolností se však naský-

tají dobré podmínky nepříteli, aby všemi prostředky průzkumu získal spolehlivější zprávy o rozmístění prvků našich bojových sestav a aby je pak na podkladě prověřených zpráv účinně napadl. Tuto možnost je nutné nepříteli vzít důsledným dodržováním zásady rozptýlení a občasného střídání prostorů rozmístění vojsk — organizováním **protiatomového manévru** a to na všech stupních velení, u všech prvků bojových a operačních sestav, včetně druhů vojsk, složek materiálního, technického a zdravotnického zabezpečení i míst velení.

K otázce rozptýlení vojsk, tj. rozmísťování s mezerami, která je vcelku jasná, včetně norem — asi 1 km mezery mezi rotami, 2–4 km mezi prapory a útvary — je nutné zdůraznit, že za dodržení mezer odpovídá vždy nadřízený velitel či štáb, který musí podřízeným o stupeň níže vy-

mezit prostory rozmístění tak, že budou zachovány požadované mezery mezi nimi, tj. např. na stupni divize nutno prostory rozmístění pluků stanovit tak, aby na sebe nenavazovaly, ale byla mezi nimi požadovaná mezera. Při pouhém určení rozhraní by totiž mohlo dojít k tomu, že sousední pluky by umístily prapory v těsné blízkosti

sousedního pluku, čímž by se vytvořil velmi výhodný cíl nahromaděním vlastních sil. Při snaze o co největší mezery uvnitř vlastní sestavy se obvykle jednotky umísťují kolem obvodu vymezeného prostoru rozmístění. Obdobně, jak uvedeno pro stupeň divize—pluk, je nutno postupovat i na nižších stupních.

Protiatomový manévř v obraně bude nejučelnější řešit v podrobnostech v rámci svazku a níže při jeho určitém časovém i prostorovém usměrnění a ovlivňování štábem armády. K protiatomovému manévřu se určují jednotkám záložní prostory. Jejich umístění a rozměry bude ovlivňovat bojový úkol jednotky, množství živé síly a bojové techniky, důležitost prvků bojové (operační) sestavy nebo druhu vojska, stupeň zranitelnosti vojska a techniky, jakož i vnější podmínky, tj. hlavně celkový charakter terénu (členitost, pokrytost, přístupy). Vzhledem k tomu, že těchto prostorů může být využito i k vyvedení vojsk po jaderném napadení nebo před nebezpečím radioaktivního zamoření po pozemních jaderných úderech nepřítel, nutno přihlídnout i k povětrnostním podmínkám, zejména na převládající směr větru; záložní prostory je nutné určovat jednotkám tak, aby do nich byly vyváděny kolmo na převládající směr větru, tj. nejkratší cestou ze stopy radioaktivního oblaku po pozemním jaderném výbuchu.

Prvořadým požadavkem, kterému musí záložní prostor vyhovovat, je takové umístění, aby jednotka (útvár) byla z něho schopna včas splnit daný úkol, tj. zasáhnout na směr (do prostoru) bojového úkolu, popřípadě plnit úkol přímo v tomto prostoru. Záložní prostory se obvykle určují v mezích určených prostorů rozmístění na stupních pluk, divize a armáda a to v počtu 1—2 s kapacitou o jeden stupeň níže, tj. u pluku 1—2 záložní prostory s kapacitou pro prapor, u divize s kapacitou pro pluk, u armády s kapacitou pro svazek. Vzhledem k možnému použití jaderných úderů nepřítel o malých rážích (od 0,1 kt u DAVY CROCKET) i na roty prvosledových praporů, je nutné organizovat protiatomový manévř i v rámci praporů, které jsou v dotyku s nepřítel. U pluků prvního sledu bude obvyklejší protiatomový manévř po rotách. Dál do hloubky, u druhosledových pluků, bude

účelnější protiatomový manévř po praporech, vzhledem k možnému použití i větších ráž, kterými by nepřítel mohl napadnout větší části praporů.

Protiatomový manévř je možné organizovat jako kombinaci změn prostorů rozmístění uskutečňovanou současně nebo postupně na různých stupních odlišným způsobem. Např. u druhosledového pluku divize: v rámci jednoho praporu manévř po rotách, u druhosledového praporu manévř celým praporem do záložního prostoru pluku; obdobně v rámci divize druhého sledu (zálohy) — u jednoho pluku manévř prapory do záložních prostorů pluku, jiným plukem přesun do záložního prostoru divize apod.

Na stupni armáda nebude účelné určovat kompaktní záložní prostor pro svazek druhého sledu (vševojskovou zálohu); mnohdy takový prostor, předem vojsky (různými prvky operační sestavy) neobsazený nebude ani k dispozici. Nebude výhodný a ani nutný protiatomový manévř současně celého svazku, protože pro účinné jaderné úderu zavedenými rážemi prostředků operačně taktického dosahu bude nepřítel nucen vyhledávat jednotlivé cíle stupně obvykle ne vyššího než prapor. Proto je ochráně před těmito úderu bude neefektivnější právě protiatomový manévř na tomto stupni — prapor, popřípadě pluk. Vzhledem k uvedenému je nejvýhodnější místo jednoho souvislého prostoru s kapacitou pro svazek určit 2—3 záložní (vyhrazené) prostory v sousedství prostoru rozmístění svazku, každý o kapacitě asi pluk. Přesuny do těchto prostorů po praporech (útvarech) budou jednodušší a snáze utajitelné.

Nutno zdůraznit, že požadavky na protiatomový manévř platí jak pro jednotky vševojskové (motostřelecké a tankové), tak i pro všechny ostatní prvky bojových (operačních) sestav, všech druhů vojsk a pro místa velení všech stupňů, především pak divize a armády.

Za protiatomový manévř u druhů vojsk,

záloh, týlu poneseou dílčí odpovědnost příslušní velitelé a náčelníci, ovšem vcelku musí být centrálně sklouben a sladěn řídicí složkou štábu — operačním oddělením. Jinak by vzniklo nebezpečí, že dojde k různým nesrovnalostem a kolísám, které místo k prospěchu by mohly komplikovat situaci a vést i ke zvýšenému napadení našich jednotek.

Otázkou dále je, v jaké vzdálenosti od hlavních prostorů mají být voleny záložní prostory. Tato vzdálenost kromě terénních podmínek, musí odpovídat několika zčásti protikladným požadavkům.

Především by měly být od sebe na bezpečnostní vzdálenost, tj. součet možné úchytky od epicentra a okruhu ničivých účinků, hlavně tlakové vlny. Aby tedy vylučovala účinné napadení v záložním prostoru za předpokladu, že nepřítel povede úder na sousední prostor (i klamný), ve kterém mohl zjistit přítomnost vojsk. Tato vzdálenost bude tím větší, čím dále od fronty do hloubky obranné sestavy, kde nepřítel může bez ohrožení svých vojsk používat větších ráží. Záložní prostor (prostory) by měly být nejvýše v takové vzdálenosti od hlavních prostorů, ve kterých jednotky mají splnit obranné úkoly, aby tuto vzdálenost mohly včas překonat do příchodu nepřítele. Přitom nutno uvážit pravděpodobné tempo útoku nepřítele, možnou rychlost přesunu vlastních jednotek v roztroušených prostorech a za bojové činnosti nepřítele.

Tyto vzdálenosti budou opět zřejmě narůstat v hloubce vlastní sestavy. K plynulému, rychlému a utajenému protiatomovému manévru je třeba, aby byly předem uskutečněny rekognoskace pochodo- vých os a záložních prostorů, prostory rozděleny na prapory a roty, aby zaujímání záložních prostorů proběhlo naprosto organizovaně. Podle možnosti a potřeby nutno provést předem i případné ženijní úpravy os pro přesun i samotných prostorů. V těchto úpravách pokračují vojska po zaujetí prostorů, přičemž maximálně využívají ochranných vlastností terénu.

Časově bude protiatomový manévru usměrňovat podle jednotného plánu nadřízený štáb tak, aby provádění manévru nebylo na újmu jeho utajení, plněným úkolům a uskutečňování běžných přesunů, přísunů a odsunu. Předpisy hovoří jen o „občasné změně prostorů rozmístění“, aniž by konkrétněji stanovily nějaké lhůty, v jakých by se měly tyto periodické

změny organizovat. Domníváme se, že by nebylo účelné a vhodné stanovit nějaké šablonové normy a že období pro protiatomový manévru budou tím kratší, čím blíže je jednotka (útvar, svazek) u čáry dotyku. Důvodem je především zvyšující se možnost jaderného napadení nepřítelem daná dosahem taktických prostředků jaderného napadení, poměrně největší nahuštění prostoru vlastní živou silou a bojovou technikou v blízkosti fronty, jakož i nejlepší možnosti nepřítele v tomto prostoru organizovat průzkum a získávat zprávy o rozmístění našich vojsk. Vzhledem k těmto rozdílným podmínkám bude vhodné změnit prostory rozmístění u svazku druhého sledu (zálohy) armády po 2–3 dnech, u druhého sledu a záloh divize po 1–2 dnech, v prvosledových plucích a u míst velení svazku a armády po 24 hodinách. Potud v období přechodné stabilizace fronty, do zahájení příprav nepřítele k útoku. Velmi promyšlený a odpovědný je protiatomový manévru v údobí, kdy lze z obvyklých příznaků, zejména zintenzívnění průzkumu nepřítele, usuzovat na blízké zahájení útoku, kterému bude s největší pravděpodobností předcházet i jaderný úder na naše vojska. Protiatomový manévru, zaujetí záložních prostorů, změna v rozmístění vojsk krátce před nepřátelskými údery je prostředkem k dezorientaci nepřítele při volbě vhodných cílů.

Protiatomový manévru v tomto údobí musíme řešit s plnou odpovědností, na základě prověřených zpráv o možném zahájení nepřátelského útoku a podle promyšlených časových kalkulací. Při splnění požadavku plného utajení je nutno zabránit napadení vojsk v době přesunu a zaujímání nového prostoru, kdy budou ve zvýšené míře zranitelná. Při rozhodnutí o protiatomovém manévru v této fázi nutno uvážit též případné rozdíly ve stupni ochrany vojsk v pouštěném a zaujímaném prostoru.

Popudem k protiatomovému manévru může být i zřejmé prozrazení vlastní sestavy (přepad diverzní skupinou, zjištění nepřátelským průzkumem, zejména vzdušným, popřípadě napadení jiným klasickým prostředkem). Bude záviset na konkrétní situaci, na jakém stupni se změna prostoru rozmístění provede.

Je přirozené, že protiatomový úder přináší i určité nevýhody a zvýšené nároky na vojska i velení. Pokud jde o vojska, přináší jim zvýšenou fyzickou náma-

hu, újmu na odpočinku při přesunech a zvláště zvýšené požadavky na ženíjní úpravy nových prostorů. Na štábech je, aby všechnu tuto činnost plánovaly, řídily, koordinovaly, kontrolovaly a měly neustálé přehled o skutečné situaci vojsk. Na všech stupních velení musí být věnována zvýšená pozornost evidenci skutečného rozmístění vojsk, což vyžaduje, aby zaujetí nařízených prostorů bylo ihned hlášeno, aby na všech stupních velení byl trvalý přehled o momentální situaci, což je podkladem pro další účinná opatření.

Ruku v ruce s protiatomovým manévrem musí být také maskování vojsk a kla-

mání nepřítele o skutečném rozmístění vlastní sestavy. Zatímco v prostorech zaujatých vojsky musí být dodržována nejprísnejší maskovací kázeň, nutno v opustěných prostorech s použitím vhodného materiálu vzbuzovat dojem, že tyto prostory jsou vojsky obsazeny.

Všechna tato opatření, rozptýlení vojsk, protiatomový manévř, maskovací a klamná opatření, komplexně a důmyslně organizovaná jsou schopna podstatnou měrou přispět k desorientaci nepřítele ve volbě vhodných cílů pro použití jaderných zbraní a ztížit mu účinná napadení našich vojsk.

* * *

Odstraňování následků jaderného napadení v obraně bude uskutečňováno podle všeobecných zásad, zejména pokud jde o organizaci záchranných a uvolňovacích odřadů (ZUO). V tomto ohledu lze vcelku aplikovat zásady uvedené v titulním článku VM čis. 6/1962. Všimněme si však hlouběji některých zvláštností, vyplývajících z podstaty obranného boje (operace). Rozhodujícím činitelem zde bude skutečnost, že iniciativa a aktivita bude na straně nepřítele; naší snahou bude co nejdovedněji a aktivně mu čelit. Jedním z prostředků, jak zmařit záměry nepřítele, které budou zaměřeny zvláště na využití jaderných úderů, bude i správné předvídání možných následků jaderného napadení a včasná opatření k odstraňování těchto následků.

I když budeme plně aktivovat a uskutečňovat vševojskové opatření ochrany proti jaderným zbraním a jiným prostředkům hromadného ničení, o kterých jsme se zmínili v předešlých odstavcích, a další opatření, spadající do kompetence druhů vojsk a služeb, nemůžeme při reálném hodnocení situace předem vylučovat možnost, že se nepříteli podaří zasáhnout, a to více či méně přesně a účinně, některé prvky naší bojové (operační) sestavy a způsobit jim ztráty na živé síle, bojové technice a jiném materiálu. Je jisté objektivnější počítat a připravit se na horší eventualitu a pro ni připravit určitá opatření, z nichž část nemusí být aktivována, nežli se nechat překvapit a zaskočit horším vývojem událostí, nežli jaký byl předvídán.

Důraz je nutné položit především na první z opatření k odstraňování následků napadení, tj. předvídání a včasné obno-

vení bojové pohotovosti. Na všech velitelských stupních je nutné již při přípravě a plánování obranného boje (operace) předvídát následky jaderného napadení vlastních vojsk z hlediska ohrožení bojové schopnosti a jiného vlivu jaderných úderů na plnění obranných úkolů. Takové hodnocení situace ovšem nelze jen jednorázově vyřešit, nýbrž neustále a trvale upřesňovat podle dalšího vývoje situace, zejména na základě dalších zpráv o nepříteli, změnách v jeho sestavě, přípravách k útoku apod. V souladu s tím nutno předvídát i opatření k obnově bojové pohotovosti a bojové schopnosti vlastních vojsk, což se projeví prakticky v tom, že druhým sledům a zálohám jsou stanoveny v úkolech různé varianty jejich činnosti, předvídány různé možnosti jejich použití v rámci opatření směřujících k udržení, popřípadě rychlé obnově bojové pohotovosti bránících se vlastních vojsk. Nepůjde ovšem jen o vyřešení této otázky po linii vševojskové, tj. stanovení úkolu druhému sledu (vševojskové záloze), ale i o stanovení určitých úkolů i prvkům druhů vojsk. Zde ovšem budou už konkrétní zvláštnosti podle různých velitelských stupňů, zásady řešení těchto otázek však budou v podstatě stejné. I prvky bojové (operační) sestavy různých druhů vojsk se budou významnou měrou podílet na obnovování bojové pohotovosti vševojskových jednotek (svazků) a musí být předvídána i opatření, jak zabezpečit plnění úkolů druhů vojsk za předpokladu, že i část se může stát cílem jaderného napadení nepřítele. Nutno tedy již v rozhodnutí velitele (pláneck použití druhů vojsk) řešit několik variant zásahů PTZ, POZ, k přehrazení me-

zer po jaderných úderech nepříteli na různých směrech a v různé hloubce sestavy v souladu s protiztečemi, počítat s plněním části palebných úkolů zasažených jednotek (oddílů, skupin) raketrových vojsk a dělostřelectva jinými, tj. vzájemným zdvojením palebných úkolů apod. Konečným cílem těchto opatření ovšem není jen pasivita, ale obnovení bojovosti aktivními protiztečemi (protiúderem) za účasti druhů vojsk, které by vytvořily podmínky pro přechod z obrany k vlastní útočné činnosti.

Bude výsledkem správného hodnocení situace a jejího trvalého upřesňování, do jaké míry se podaří správně tato opatření předem připravit. I když skutečnost se může a také bude více či méně lišit od předpokladů, budou takto vytvořeny podmínky, aby ve složitých situacích, ke kterým po napadení může dojít, podřízení v intencích obdržení úkolů a v duchu zámyslu nadřízeného správně reagovali na vývoj událostí. Potřebná upřesnění provedou nadřízení postupně, jak budou získávat přehled o vzniklé situaci v důsledku napadení, avšak důležitou podmínkou úspěchu v těchto situacích bude iniciativní činnost zdola, která bude mít největší předpoklady, aby byla organizována včas, zatímco opatření vyšších velitelských stupňů budou vyžadovat více času, který při odstraňování následků napadení je jedním z rozhodujících činitelů. Otázka času je prvořadou při obnově bojové pohotovosti v obraně, je rozhodujícím činitelem i při uskutečňování dalších opatření odstraňování následků napadení, tj. při záchranných vyprošťovacích pracích.

Je-li jedním z hlavních činitelů, kteří mají vliv na **organizaci a záchranné a vyprošťovací práce**, druh bojové činnosti vlastních vojsk, nutno konstatovat, že obranný boj (operace) je druhem bojové činnosti, který odstraňování následků napadení v tomto ohledu ovlivňuje nepříznivě. Tato okolnost bude tím výraznější, čím blíže k čáře dotyku dojde k napadení vlastních vojsk. Nepřítel se totiž bude snažit hlavně těchto úderů rychle využít, to znamená proniknout do prostorů, kam provedl jaderné údery, nebo do jejich blízkosti a pronikat do hloubky dříve, než budeme moci zorganizovat protiopatření, a to jak bojového rázu — obnovení bojovosti — tak opatření povahy pasivní, tj. záchranné a vyprošťovací práce. Tyto možnosti nutno vždy dokonale uvážit a opatření bojové povahy i záchranné práce po napadení řešit vždy ve

vzájemném souladu. Obnovení bojovosti nutno ovšem vždy považovat za úkol prvořadý; na jeho průběh a výsledky mohou navazovat opatření pasivního rázu, tj. záchranné práce, především jejich organizace a uskutečňování zásahem nadřízeného, jeho prostředků zvenčí.

To ovšem nijak neubírá na povinnosti velitelů všech stupňů, aby současně s opatřeními bojového charakteru již promýšleli a připravovali nezbytná opatření k záchranným pracím v napadených prostorech. Závisí-li při obnovování bojové pohotovosti úspěch na iniciativě, včasné činnosti zdola, platí to v plné míře a snad ještě více o záchranných a vyprošťovacích pracích. Tato činnost bude úspěšná a účinná tehdy, bude-li rychlá a přijde-li pomoc, především v živé síle, včas. Je proto povinností každého jednotlivce, každé jednotky, každého velitele podle svých možností přispět k záchranné životu sousedů, podřízené či sousední jednotky. Tento požadavek má o to větší platnost v obraně, protože, jak už bylo uvedeno, zejména u prvosledových jednotek může celkový vývin událostí, někdy i jen místní a dočasný úspěch nepříteli, zabránit tomu, aby k napadení jednotce byla vyslána pomoc zvenčí, péči nadřízeného. Za těchto okolností velitelé všech stupňů v napadených jednotkách jsou povinni spolu s opatřeními bojovými iniciativně a svépomocí, a to prostředky, jimiž disponují, organizovat a řídit i záchranné a vyprošťovací práce, které budou zahrnovat zejména tato možná opatření:

- vyproštění raněných ze zavalených úkrytů, popřípadě z deformované techniky;
- nasazení ochranných prostředků raněným;
- poskytnutí první pomoci raněným;
- shromáždění raněných v úkrytech, zákopech, popřípadě na obzavířích;
- vytyčení a uvolňování zavalených úkrytů s živou silou;
- vyprošťování a uvolňování techniky, její úprava k použití;
- hašení menších ohnisek požáru (úkrytů, oděvů, techniky apod.).

Zásah zvenčí, prostředky nadřízeného, obvykle v podobě záchranného a uvolňovacího odřadu, bude v těchto podmínkách organizován souběžně s aktivními bojovými opatřeními — protiztečemi (protiúderem). Je třeba, aby nadřízený předvídal na směr protizteče, do prostoru, kde došlo při pronikání nepříteli k jadernému napadení vlastních jednotek, včasnou

přípravu a zásah ZUO za účelem organizovaného dokončení záchranných a vyprošťovacích prací, zejména k poskytnutí odborné lékařské pomoci a zabezpečení odsunu raněných na vyšší zdravotnické etapy.

Pokud jde o jaderné napadení vlastních jednotek v obraně ve větší hloubce — druhých sledů a záloh — budou se podmínky zásahu záchranných a uvolňovacích oddílů v jejich prospěch blížit podmínkám jiných druhů bojové činnosti, kdy nejsou tak bezprostředně ovlivňovány nepřítelem — a to tím více, čím ve větší hloubce vlastní sestavy k tomuto napadení dojde.

Dojde-li tedy k současnému napadení vlastních jednotek v celé hloubce obranné sestavy, budou záchranné a uvolňovací práce uskutečňovány zpravidla vstřícnou činností, tj. iniciativně zdola, péčí jednotek a velitelů nejnižších stupňů a shora, centralizovaně prostředky a péčí nadřízeného velitele divize (armády), který svými prostředky bude odstraňovat následky

napadení postupně obvykle směrem z vlastního týlu k frontě, souběžně s bojovými akcemi — protiztečemi (protiúderem). Zatímco iniciativní činnost na nižších stupních bude mít výzham hlavně pro včasnou pomoc živé síle, zásah prostředků nadřízeného spolu s odbornou léčebnou odsunovou péčí o živou sílu bude zaměřen také k otázkám materiálního zabezpečení, vyprošťování, opravám popřípadě i odsunutým poškozené bojové techniky, vozidel apod., tj. k dořešení otázek, při nichž otázka času nebude již tak naléhavá jako při pomoci živé síle.

Z uvedeného vyplývá, že organizace a záchranné práce v obraně je obtížný a odpovědný úkol, jehož řešení bude muset vycházet vždy z reálného zhodnocení situace. Tyto práce budou nezdědka probíhat ve složitých podmínkách bojové situace zejména u prvosledových jednotek, kde v důsledku snížení možností včasného poskytnutí odborné lékařské pomoci a péče budou v napadených jednotkách značné ztráty na živé síle.

Metodika práce štábu při organizaci a provádění opatření OPZHN v obraně bude vyplývat ze skutečnosti, že obrana je jen přechodným druhem bojové činnosti, kterému bude zpravidla předcházet útočná činnost a který opět přejde do útoku.

Proto štáb při organizaci ochrany proti zbraním hromadného ničení pro obranu navazuje na dosavadní opatření, doplňuje, popřípadě pozměňuje v souladu se zámyslem velitele pro obranu. Činnost štábu při organizaci opatření OPZHN spočívá ve včasném vydání stručných doplňkových nařízení k opatřením, která vyžadují změnu nebo upřesnění s ohledem na změnou situaci a přechod k novému druhu bojové (operační) činnosti. Tato doplňková nařízení se mohou týkat např. těchto otázek:

- na které prostory (směry) položit důraz opatření ochrany proti zbraním hromadného ničení a radiačního a chemického průzkumu;
- průzkum nepřátelských ZHN, zjišťování příprav k napadení vlastních vojsk;
- organizace protiatomového manévru;
- organizace ženijních prací z hlediska ochrany proti zbraním hromadného ničení pro obranu;
- odstraňování následků po napadení (organizace ZUO).

Zřídka bude možné a nutné vydávat souhrnné **bojové nařízení pro OPZHN**, které pak obsahuje tyto body:

- nepřítel (zprávy a poznatky z dosavadního použití ZHN nepřítel);
- přehled radiačního, chemického a biologického situace v pásmu divize (armády), (následky použití ZHN, zejména stopy po pozemních jaderných úderech — jen nové údaje, dosud vojskům neznámé);
- úsilí opatření ochrany proti zbraním hromadného ničení, těžiště radiačního, chemického a biologického průzkumu;
- záložní (vyhrazené) prostory útvarů (svazků, armádních prostředků a záloh);
- protiatomový manévr, maskování a klamná opatření;
- divizní (armádní) ZUO, organizace, shromaždiště, úkoly, velení, spojení;
- využívání vodních zdrojů a teritoriálních prostředků a zařízení CO;
- protipožární opatření;
- preventivní opatření (proti BBP) u štábů a vojsk;
- organizace vojskové radiační hlášené sítě, napojení na teritoriální RHS;
- pohotovost k ochraně proti zbraním hromadného ničení, hlášení lhůty.

Kromě tohoto vševojskového bojového nařízení pro OPZHN jsou některá další

opatření OPZHN řešena po speciální linii dalšími složkami štábu (divize) a obsažena v jejich bojových nařízeních (rozkazech).

Povinnosti jednotlivých složek štábu při organizaci ochrany proti zbráním hromadného ničení je možné vhodně ukázat na stupni armáda, kde se opatření ochrany proti zbráním hromadného ničení objevují v plném rozsahu. Na nižších stupních je tato náplň obdobná, s vyloučením těch opatření, která jsou řešena ústředně přímo štábem armády. Možné úkoly a činnost jednotlivých složek štábu armády při organizaci opatření OPZHN v obraně:

Operační oddělení

je organizátorem a koordinátorem všech opatření ochrany proti zbráním hromadného ničení v součinnosti s ostatními odděleními a složkami, podílejícími se na prováděných opatřeních. Vyhodnotí celý prostor obrany armády s důrazem na vyhodnocení nejpravděpodobnějších míst jaderného napadení nepřítelem. Na tomto podkladě splňuje opatření k obnově bojové pohotovosti, tj. připraví manévry záloh a druhých sledů k přehrazení těchto prostorů a mezer v nich po jaderných úderech.

Na základě vyhodnocení prostorů a směrů možného napadení zpracovává operační oddělení varianty protiatomového manévru, určí záložní (vyhrazené) prostory pro svazky a jiné prvky operační sestavy (s přihlédnutím k povětrnostním podmínkám) a určí shromaždiště a osy pro přesun armádního ZUO.

Kromě toho spolupracuje operační oddělení se správcem štábu armády na rozmístění a budování jednotlivých pracovišť štábu armády z hlediska ochrany proti ZHN nepřítelem.

Oddělení průzkumu

V úzké součinnosti s operačním oddělením vyhodnocuje možné útočné směry nepřítele a pravděpodobné prostory jaderného napadení vlastních jednotek nepřítelem. Vyhodnocuje síly a prostředky nepřítele s důrazem na jeho ZHN a navrhuje způsob jejich ničení.

Chemické oddělení

spolupracuje s operačním oddělením ve všech otázkách organizace a řízení OPZHN. Jeho hlavním úkolem při přechodu armády do obrany je organizovat ra-

diační a chemický průzkum v bojových sestavách jednotek a v prostorech, kde jednotky zaujmou obrannou sestavu.

Na podkladě zpráv od radiačního a chemického průzkumu vede mapu radiační situace a v souladu s ní podává veliteli armády návrhy na rozhodnutí. Ve spolupráci se spojovacím náčelníkem zabezpečuje včasné předání zpráv RHS podřízeným svazkům a útvarům.

U jednotek, které jsou nuceny setrvat v zamořeném prostoru nebo z něho vyšly, organizuje dozimetrickou kontrolu osob a zjišťuje stupeň ozáření živé síly.

Vyhodnocuje ve spolupráci s náčelníkem zdravotnické služby dávky ozáření živé síly a navrhuje veliteli armády opatření k ochraně živé síly proti ozáření.

Podle vzniklé situace při přechodu do obrany organizuje a zabezpečuje včasné doplnění chemického materiálu u vojsk. Podle rozhodnutí velitele armády vyčleňuje chemické jádro pro ZUO a navrhuje manévry MSO k provedení speciální očisty napadených jednotek.

Ženíjní náčelník

při přechodu vojsk do obrany organizuje a řídí ženíjní práce spojené s budováním obrany s důrazem na využití ochranných vlastností terénu a stávajících objektů. Podílí se na opatřeních protipožární ochrany vojsk při budování obrany a zabezpečuje jednotky potřebnými specialisty a ženíjní technikou.

Na základě vyhodnocení pravděpodobných míst napadení nepřítelem plánuje v součinnosti s operačním oddělením zásahy POZ k přehrazení mezer vzniklých v obraně po jaderných úderech nepřítelem.

U štábu armády zabezpečuje ve spolupráci se správcem štábu budování jednotlivých míst velení z hlediska OPZHN.

Náčelník technického oddělení

při přechodu do obrany řídí urychlené provedení oprav u svazků a usiluje o maximální návrat bojové techniky k jednotkám, aby měly co největší stav pojižděné a bojoschopné techniky pro případný přechod z obrany do útočné činnosti. Jako svůj trvalý úkol organizuje vyprošťovací a evakuační jednotky, z nichž část určuje pro ZUO. Po dohovoru s náčelníkem týlu určuje místa soustředění poškozené techniky a osy jejího odsunu k předání vyšším technickým orgánům nebo opravárenským závodům.

Náčelník týlu

rozmísťuje jednotlivá zdravotnická zařízení tak, aby byla poblíž vyhodnocených možných prostorů napadení nepřítelem. V součinnosti s operačním oddělením vyhrazuje osy pro zdravotnické odsuny a osy pro zásah zdravotnických zařízení k jednotlivým svazkům.

Organizuje hygienicko-epidemiologický průzkum prostoru, kontroluje nezávadnost vody a v součinnosti s chemickým náčelníkem sleduje dávky ozáření, jejich vliv na bojeschopnost jednotek a navrhuje podle potřeby včasné opatření k uchování bojeschopnosti jednotek, popřípadě k jejich směně nebo vyvedení ze zamořených prostorů.

Organizuje kolektivní hygienu a preventivní opatření u jednotek a štábů, dále

průzkum s cílem zjistit možnosti využití zdravotnických zařízení civilního sektoru (teritoria).

Uskutečňuje dohovory s orgány lidosprávy (místními civilními orgány) o využití hygienických a jiných zařízení civilního sektoru, která pak přiděluje svazkům a armádním útvarům.

Organizuje doplňování zásob v průběhu obranného boje s důrazem na prostory, kde může dojít ke ztrátám materiálu následkem napadení ZHN. Na opatřeních ochrany proti zbraním hromadného ničení se podílí řada oddělení druhů vojsk a služeb štábu armády. Je třeba jejich rychlé a pružné součinnosti, aby všechna opatření byla organizována včas v souladu s úkolem a vývojem situace, neboť jedině tak splní svůj účel a budou uvedena v činnost vojsky.

Závěrem chceme zdůraznit, že organizace všech opatření ochrany proti zbraním hromadného ničení v obraně je složitá činnost, která klade na štáb jako řídicí složku i na podřízené vykonavatele značné nároky a požadavky, má-li přinést požadované výsledky. Musí se opírat především o průzkum, včasné získání zpráv o přípravách nepřítele k napadení našich vojsk, na jejichž základě může být provedeno reálné vyhodnocení prostorů, směrů a doby pravděpodobného použití ZHN nepřítelem. Na podkladě těchto úvah jsou organizována a aktivována vlastní ochranná opatření a současně veden boj s nepřátelskými ZHN. Mezi ochrannými opatřeními nutno z hlediska vševojskového položit důraz na promyšlený protiatomový manévr, který desorientuje nepřítele, tříští jeho pozornost a znemožňuje mu účinné použití ZHN, zejména raketových jaderných zbraní. Protiatomový manévr se v obraně plně uplatňuje a dává soudobé obraně charakter manévrovosti, která byla dosud specifickým rysem útoku. Je nutné využít všech možností, protože je jedním z nejúčinnějších opatření ochrany proti zbraním hromadného ničení, které může uchovat bojeschopnost bránících se vojsk pro plnění dalších úkolů.

Zvláštnosti velení divizi při přechodu do obrany

Major Jan Turek

V článku chci ukázat na určité zvláštnosti velení vojskům při přechodu do obrany v počátečním období války.

Hovořím-li o plánovaném přechodu vojsk do obrany v počátečním období války, mám na mysli pouze část sil prvního operačního sledu, tedy síly pohraniční divize, v žádném případě síly celé armády. Cílem přechodu divize do obrany bude kryt rozvíjení hlavních sil armády, úporným obranným bojem získat potřebný čas a tak vytvořit výhodné podmínky pro přechod do útočné operace.

Bojový úkol pohraniční divize bude vycházet z nutnosti přehradit v co nejkratší době značně široké pásmo obrany a tím zabránit proniknutí nepřátelských jednotek na naše území.

Organizace obrany bude počítat s využitím sil jednotek Pohraniční stráže, zvláště na pasivnějších směrech a v mezích mezi prvosledovými útvary a jednotkami armády.

Hlavní síly divize budou v obraně ve druhém sledu. Prvosledové pluky budou praporními rajóny v obraně na široké frontě přehrazovat nejdůležitější směry a komunikační uzly.

Úkolem velitele a štábu divize bude zplánovat a zorganizovat obranu ve velmi krátké době.

Rekognoskace nebude moci být v některých případech provedena.

Výhodou je, že všichni funkcionáři, kteří budou plánování ovlivňovat, velmi dobře znají terén v pásmu obrany divize.

Proto může být rozpracování úkolu divize provedeno na mapách a tak zkrácena doba pro stanovení a doručení úkolů plukům.

Po obdržení úkolu seznámí velitel hlavní funkcionáře štábu s jeho hlavními myšlenkami. Bude-li rozkaz velitele armády doručen funkcionářem štábu armády, může být tímto současně zpřesněn, popřípadě je takto možno přenést základní problémy organizace součinnosti, která ve většině případů nebude moci být na

stupni armáda—divize z časových důvodů uskutečněna.

Po velmi krátkém ujasnění úkolů, zhodnocení situace a podmínek, umožňujících splnění úkolu, vydá velitel divize ideu svého rozhodnutí. V této době připravuje štáb divize hlavní dokumenty, nutné pro rozhodnutí velitele a zabezpečující bojovou činnost vojsk. Kromě základního dokumentu, kterým je mapa „Rozhodnutí velitele divize“, je součástí připravováno vyvedení jednotek divize z prostorů nebo posádek.

Operační oddělení připravuje podle pokynů velitele a náčelníka štábu podklady pro bojový rozkaz velitele (tj. formulaci zámyslu a úkoly útvarům).

Před vydáním rozhodnutí může si velitel divize ověřit některé závěry s veliteli a náčelníky druhů vojsk a oddělení štábu (formou budou odpovědi na otázky velitele divize). V každém případě vyslechne velitel závěry náčelníka průzkumu a velitele dělostřelectva. Podle potřeb to mohou být i další odborní náčelníci.

V této etapě plánování nutno v každém případě uvědomit podřízené útvary o nastávající činnosti. Obvykle to budou předběžná nařízení, jejichž obsah bude různý (podle konkrétní situace, v níž bude divize). Mohou obsahovat stručnou charakteristiku činnosti nepřítele, předpokládaný prostor činnosti útvaru, úkol pluku v hrubých rysech, někdy i určité časové údaje, otázky přeskupení nebo přesunu a jiné.

Zásadně však musí být krátká a orientovat podřízený štáb o další činnosti. Tyto požadavky musí splňovat už také proto, že budou předávány technickými pojítky, ať již linkovými, směrovými nebo rádiovými.

Do jedné, maximálně dvou hodin po obdržení úkolu, musí velitel divize vydat své **rozhodnutí pro obranu**. Zámysl obranného boje by měl být do té doby schválen velitelem armády nebo jiným hlavním funkcionářem. Nutno vycházet z toho, že vydání rozhodnutí se nebudou moci z různých

ných důvodů zúčastnit všichni velitelé útvarů a divizních jednotek, popřípadě posilových prostředků.

Velitel vydá kromě svého rozhodnutí i další krátká nařízení pro organizaci bojového a týlového zabezpečení. Závěrem uvede hlavní rysy součinnosti.

K plukům, jejichž velitelé nebyli přítomni vydání rozhodnutí, musí být doručen úkol některým z hlavních funkcionářů štábu divize, kteří pomohou veliteli pluku, aby se v krátké době rozhodl a zorganizoval další činnost pluku.

Kromě bojového úkolu musí pluk dostat potřebné údaje pro přesun nebo přeskupení do obrany nebo její časové zaujetí. Tyto údaje musí být sladěny s činnostmi ostatních útvarů nebo prostředků, pokud divize nějaké dostává pro obranný boj.

Po vydání rozhodnutí velitele divize je nutno v krátké době dokončit ve štábu plánování. Současně je třeba zabezpečit proniknutí a pochopení rozkazu velitele divize u všech útvarů. Proto se obvykle část hlavních funkcionářů štábu divize rozjede podle časových možností k útvarům, které budou plnit hlavní úkoly v obranné divize.

Podle situace bude velitel divize organizovat součinnost. Někdy je možno organizovat součinnost na plastickém stole nebo na mapách, někdy v terénu s důrazem na prostor, na který kladé velitel divize hlavní důraz.

Součinnost může organizovat jen na některém směru za účasti funkcionářů štábu divize a útvarů divize, které jsou zainteresovány na splnění úkolů v daném prostoru.

Zaujetí předem připravené obrany bude v současných podmínkách výjimečným zjevem. Daleko reálnější je počítat s přechodem vojsk divize do obrany ve velmi složité a nejasné situaci, za nejtěžších podmínek, zvláště podaří-li se nepříteli dosáhnout určitého překvapení při zahájení války. V takovém případě budou jednotky nuceny většinou přejít do obrany z chodu na nepřipravených pásmech s velkými mezerami.

Uskutečňování obranných opatření bude narážet na značné obtíže. Plánované varianty nemusí odpovídat skutečné situaci a proto bude nutné přijmout novou koncepci podle daných podmínek.

Obsahem organizace součinnosti musí být především řešení bojových úkolů raketovými prostředky jak při zaujímání obrany jednotkami, tak při vedení obranného boje.

Velitel divize musí určit způsob vyvedení jednotek z prostorů možných jaderných úderů nepřítele, dále způsob a dobu jejich přesunu nebo přeskupení a rozvíjení k zaujetí obranných rajónů a pásem.

Upřesňuje i otázky součinnosti s jednotkami Pohraniční stráže, složení, úkoly, formy bojové činnosti a zesílení předem nutných odřadů, které budou obvykle vysílány od všech pluků prvního sledu k ovládnutí výhodných přístupů v blízkosti státní hranice.

Předemnuté odřady bude velitel divize organizovat v každém případě i tehdy, nebude-li organizováno zabezpečovací pásmo před předním okrajem pásma obrany divize.

Při organizaci součinnosti musí velitel divize ujasnit podřízeným útvarům, jakým způsobem budou využívány vlastní jaderné údery na hlavní uskupení nepřítele, jak organizovat ochranu před jadernými a jinými prostředky hromadného ničení nepřítele, maskování a klamání nepřítele o skutečně zaujatých obranných rajónech a případné postupné přeskupování vojsk podle situace.

Důležitou otázkou bude i zničení vlivnějšího se nepříteli protiztečí druhého sledu divize v různých variantách, připojení k protíúderu, organizovaného velitelem armády v pásmu divize, popřípadě způsob přechodu do útoku v součinnosti se sousedními svazky.

PŘECHOD DO OBRANY V POČÁTEČNÍM OBDOBÍ VÁLKY

Tím bude podstatně ovlivněna forma i možnost velení vojskům a metodika práce velitele a štábu divize.

Místa velení, se kterými se počítalo, mohou být narušena. V tomto nejvážnějším a nejmohutnější obdoby pro velení budou téměř všechny štáby na přesunu, jediným pojítkem bude rádio a styční důstojníci, kteří budou doručovat rozkazy a nařízení vykonavatelům s využitím vrtulníků, aut a motocyklů.

Velitel divize se svým štábem bude mít velmi málo času na upřesnění svého původního rozhodnutí nebo na přijetí rozhodnutí podle úkolu, který bude divizi stanoven, i na jeho doručení podřízeným.

Velení divizi bude do určité míry ovlivněno i iniciativním rozhodováním velitelů praporů a pluků, kteří budou nuceni řešit vzniklou situaci někdy i způsobem, který nebude odpovídat zámyslu velitele divize. V každém případě budou velitelé všech stupňů přijímat rozhodnutí na základě neúplných podkladů zvláště o celkové situaci a možnostech nepřítele.

Velitel divize se bude rozhodovat postupně. Základem jeho rozhodnutí po zjištění situace podřízených útvarů, zvláště oddílů vojsových raket a tankových jednotek, bude použití jaderných úderů na nejsilnější uskupení nepřítele, popřípadě na jeho jaderné prostředky, budou-li zjištěny.

Jeho rozhodnutí bude ovlivněno i požadavkem využití jaderných úderů, provedených velitelem armády v pásmu divize.

Zvláště důležité místo v řešení situace při zahájení války musí mít **ochrana proti radioaktivním a otravným látkám**. V této fázi boje bude snahou nepřítele způsobit maximální ztráty našim vojskům použitím všech druhů zbraní hromadného ničení ve velkém rozsahu.

Divize může být napadena prakticky v celé hloubce své sestavy. Zásahem nepřítele mohou být dočasně nebo úplně vyřazeny nejen prapory, ale i celé pluky. Obranné pásmo divize může být zamořeno radioaktivitou po jaderných úderech nepřítele.

Odstraňování následků po úderech ZHN všech druhů musí velitel i štáb divize věnovat velkou pozornost.

Útvary druhého sledu a zálohy druhů vojsk divize musí počítat se zásahem k nahrazení ztrát u souvisejících jednotek a k přehrazení vzniklých mezer na směrech útoku nepřítele.

To vše vyžaduje, aby v tomto období měl velitel divize a štáb jasný přehled o situaci vlastních vojsk a o jejich možnostech.

K zabezpečení informovanosti musí být využity všechny dostupné spojovací prostředky.

Vlastní činnost velitele a štábu v této fázi nemůže být uskutečňována podle jednotné šablony. Bude vždy záležet na konkrétní situaci, která se vytvoří při vyvádění vojsk z posádek do obrany.

ZPŮSOBY VELENÍ DIVIZI PŘI PŘECHODU DO OBRANY PŘÍMO Z POSÁDEK

Výchozím bodem bude varianta, že vojska i štáby jsou v mírových posádkách, nebyly včas vyvedeny do operační sestavy a nepřítel dosáhl určitého překvapení, takže v krátké době po vyhlášení bojového poplachu začnou dopadat nepřátelské jaderné údery na posádky většiny hlavních útvarů a štábů a pozemní vojska nepřítele přejdou k aktivní činnosti překročením státní hranice.

Po vyhlášení bojového poplachu hrají důležitou úlohu dozorcí orgány. Po jejich linii je možno předávat dočasně rozkazy a seznamovat podřízené se situací. Od podřízených možno tak dostat hlášení o jejich situaci a o činnosti, kterou provádějí.

Hlavní funkcionáři štábu divize stačí se během krátké doby pouze seznámit s nařízenými opatřeními, vydat krátké předběžné rozkazy nebo zabezpečit doručení nutné dokumentace vykonavatelům. V té době jsou všichni ostatní příslušníci štábu divize svážení na shromaždiště, kde je možno reálně zahájit organizovanou činnost za 50–60 minut po vyhlášení bojového poplachu.

Organizace svozu všech funkcionářů je velmi vážnou otázkou, která musí být ře-

šena tak, aby bylo umožněno soustředění štábu v nejkratší možné době a tím vytvořeny podmínky pro jeho práci. Obdržel-li velitel divize v té době nový úkol, který vzhledem k současně situaci stanovil velitel armády divizi, musí se s ním velitel, zástupce velitele, náčelník štábu a náčelník operačního oddělení seznámit v co nejkratší době a ujasnit si ho tak, aby bez dalšího prodloužení mohl být s ním seznámen celý štáb divize a jeho prostřednictvím předány nové úkoly všem útvarům divize.

Ne-li-li měněn plánovaný úkol divize, musí být štáb informován ve velmi krátké době. Operační oddělení musí urychleně prověřit, jak podřízení velitelé úkol pochopili a zda jej uskutečňují.

Byla-li vojska před vyhlášením bojového poplachu uvedena do bojové pohotovosti 1. stupně, bude problém velení podřízeným útvarům poněkud usnadněn.

Bude-li veškerá činnost vojsk zahájena teprve vyhlášením bojového poplachu, pak bude třeba, aby velitel divize ihned po seznámení štábu se situací a úkolem organizoval pevné velení podřízeným útvarům a jednotkám.

Po určitou dobu může využít možnosti linkového spojení ve shromaždištích útvarů, ovšem na tuto možnost nelze spoléhat jednak pro snadné zničení posádkových ústředí a linkového vedení, jednak proto, že i štáby útvarů po dosažení pohotovosti ve shromaždištích, zahájí ihned přesun na předpokládaná místa velení v obraně.

Nastává kritický moment ve velení vojskům, kdy štáby, počínaje štáby útvarů (pluku) a výše, zahajují přesun na plánovaná místa v obraně.

Pro zabezpečení velení nutno už v tomto okamžiku přejít na rádiové a směrové spojení. To znamená, že organizace spojení musí vycházet z požadavku zabezpečit velení veliteli a štábu divize všemi uvedenými prostředky jak z prostorů shromaždišť, tak i během přesunu.

Je to komplikovaný a těžký úkol pro spojaře, je však řešitelný, jak bylo provedeno na cvičeních.

Snahou velitele divize bude dostat se co nejbližší k vojskům a ovlivnit jejich činnost podle vývoje situace. Štáb je však celý dosud v prostoru shromaždiště, přesun odtud může zahájit nejdříve za 1,5 hodiny po vyhlášení bojového poplachu. To je doba, nutná pro seznámení štábu s úkolem a vydání pokynů a nařízení velitelem.

Je možné ponechat na shromaždišti příslušníky PVS divize, zesílené některými dalšími funkcionáři. Tato skupina v čele s velitelem je schopna velet podřízeným útvarům především rádiem (jiné spojení nutno v této fázi vyloučit, včetně směrového, protože štáby útvarů dosud neobsadily předpokládaná místa velení).

I u armády je výhodné ponechat na velení v této fázi zesílené PVS v prostoru shromaždiště, zatímco štáb armády se přesunuje na nové VS.

Štáb pod velením náčelníka štábu zahájí v P-90 přesun na nové VS. Během přesunu udržuje trvalé rádiové spojení s velitelem ve shromaždišti.

Náčelník štábu musí mít pochopitelně i během přesunu aktivovanou a obsazenou rádiovou síť štábu, takže má spojení se štáby útvarů a tím je informován o situaci jednotek. O nařízeních, která vydal velitel divize velitelům pluků, může být náčelník štábu informován prostřednictvím další rádiové stanice, která je začleněna do rádiové sítě velení (pro tento úkol stačí přijímač).

Přesun štábu a zaujetí VS v obraně bude vyžadovat minimálně tři hodiny včetně navázání spojení se štábem armády a

podřízenými útvary všemi dostupnými technickými pojítky (rádio, telefon, směrové spojení).

Po předání vzájemných informací a velení velitelskému stanovišti zahájí velitel přesun na VS; s ním odjedou na VS i ostatní hlavní funkcionáři štábu, kteří s ním dočasně veleti z prostoru shromaždiště.

Stálá skupina PVS zahájí současně přesun do svého plánovaného prostoru v bojové sestavě divize.

I během přesunu na VS musí mít velitel divize zabezpečeno rádiové spojení jak s náčelníkem štábu, tak i s podřízenými veliteli, aby sám mohl reagovat na situaci v případě zvratu nebo v jiném kritickém případě (např. při vyřazení VS divize nepřátelským úderem a při pozemních jaderných úderech na sestavu divize aj.).

Tato varianta předpokládá, že velitel divize bude mít osobně trvalé spojení s velitelem armády, například pomocí velmi krátkovlnných stanic. Z toho nutno při organizaci spojení v divizi vycházet.

Po zaujetí VS informuje náčelník štábu velitele divize o změnách situace, které mezitím nastaly u podřízených vojsk, popřípadě o nařízeních, vydaných velitelem armády. Další činnost na VS probíhá podle vývoje situace.

I další varianta vychází z toho, že jedno z míst velení štábu divize musí zůstat ve shromaždišti poblíž posádky prakticky do té doby, dokud druhý prvek velení neobsadí připravené místo a nepřevzme velení podřízeným.

V žádném případě nelze připustit současný přesun a zaujímání všech míst velení štábu divize. V případě, že se velitel divize rozhodne ze svého plánovaného VS zahájit velení vojskům, bude nejvýhodnější, zůstane-li stálá skupina PVS ve shromaždišti, zesílená dalšími funkcionáři, tentokrát pod velením zástupce velitele divize. Velitel s náčelníkem štábu se přesunou na VS a odtud bude řízena další bojová činnost divize.

Ostatní opatření, včetně rádiového spojení s útvary a mezi PVS a VS během přesunu, jsou obdobné jako v první variantě.

Po dobu přesunu štábu na VS velí divizi zástupce velitele. Velitel přebírá velení po zaujetí VS, přesto však má možnost i během přesunu ovlivnit činnost vojsk prostřednictvím rádiového spojení. V této variantě může velitel využívat buď své osobní rádiové stanice v síti velení.

S velitelem armády kromě spojení do

shromaždiště bude mít velitel divize společením pomocí krátkovlnné stanice a duplexmým směrovým spojením i během přesunu.

Pa zaujetí VS a po převzetí velení přesune se zástupce se stálou skupinou na plánované PVS a plní úkoly podle rozkazů velitele divize.

Další varianta vychází z rozhodnutí velitele divize zahájit řízení bojové činnosti z plánovaného PVS. Proto vyjíždí se stálou skupinou PVS, zesílenou náčelníky druhých vojsk a s dalšími spojovacími prostředky, do tohoto prostoru. Přesun může zahájit nejdříve v P+90.

Náčelník štábu zůstane se štábem na shromaždišti (popřípadě může část VS odeslat předem do plánovaného prostoru v bojové sestavě) a zabezpečuje odtud velení divizi i spojení s velitelem armády.

Během přesunu může velitel divize osobně ovlivnit bojovou činnost podřízených útvarů pomocí své rádiové stanice v síti velení, nebo osobní rádiovou stanicí.

Spojení PVS na přesunu a VS ve shromaždišti musí být opět zabezpečeno rádiovým směrem.

Velitel divize, který řídí obranný boj v této fázi z PVS, bude nucen v každém případě v dalším období boje se přesunout s náčelníky druhých vojsk na VS, odkud má zabezpečeny nejvýhodnější podmínky pro velení podřízeným útvarům a i spojení s nadřízeným velitelem.

Jeho trvalé umístění na PVS by bylo v obranném boji velmi nevýhodné i z důvodů rychlých změn předního okraje a poměrně malé vzdálenosti PVS od čáry dotyku. Většinu doby by trávil na přesunu, což neusnadňuje trvalé velení útvarům.

Poslední varianta vychází z rozhodnutí velitele přemístit se co nejrychleji se zesílenou skupinou na plánované PVS a současně zahájit přesun částí štábu v čele s náčelníkem štábu na VS. Počítá s tím, že ve shromaždišti zůstane zástupce velitele, který zabezpečí velení divizi a spojení s velitelem armády se skupinou důstojníků, vyčleněných ze štábu.

Tak je celý štáb roztržěn na tři části, které jen s obtížemi zabezpečí spojení a velení podřízeným.

Tuto variantu však nelze vyloučit, zvláště uvažujeme-li, že soudobé a především nově zaváděné spojovací prostředky plně zabezpečí spolehlivé spojení všem prvkům sestavy divize i za přesunu.

Konečně rozdělení štábu, který je v současné době přes veškeré snahy o snížení počtů stále málo pohyblivým a těžkopádným tělesem, na tři skupiny, zrychluje jejich přesun a znesnadňuje jeho zničení jaderným nebo jiným úderem nepřítele.

Bude-li promyšleně organizována práce jednotlivých hlavních funkcionářů při pochopení zámyslu velitele, může i toto dočasné rozdělení štábu v první a nejnebezpečnější fázi obranného boje splnit svůj úkol a tak zabezpečit vyvedení vojsk do obrany.

Po zaujetí PVS i VS bude metodika práce obdobná jako u dříve uváděných variant.

Výhodou této varianty je krátká doba, která je potřebná pro současně zaujetí PVS a VS při zachování požadavku, aby alespoň jeden prvek velení byl na místě.

Zkušenosti získané na cvičicích v posledním období ukazují, že současné spojovací prostředky dovolují udržet spolehlivé spojení i během přesunu a tím zabezpečit trvalé a nepřetržité velení a ovlivňování činnosti podřízených vojsk.

Manévrový charakter soudobé bojové činnosti bez ohledu na druh boje si vyžadují volnost pohybu nejen jednotek a útvarů, ale i štábů minimálně do štábu divize včetně. Současný přesun všech míst velení divize není už dnes žádnou zvláštností (může být např. vynucen pozemním jaderným úderem aj.). Zdá se tedy, že setrvávat dogmaticky na zásadě, že PVS a VS divize se nesmějí současně přesunovat, je již v praxi štábů a potřebou velení stejně překonáno.

Problémem zůstává správné rozmístění pracovníků štábů na rádiových pojítkách tak, aby bylo zabezpečeno velení podřízeným útvarům a informace nadřízeného.

Při vedení obranného boje může dojít k současnému přesunu PVS a VS i vlivem bojové činnosti pozemních jednotek nepřítele, pronikajících v přesunu obrany divize do hloubky naší sestavy.

VELENÍ V PRŮBĚHU OBRANNÉHO BOJE

Velení útvarům divize v obraně bude uskutečňováno z PVS, VS i TVS.

Prvořadým požadavkem bude, aby bylo zabezpečeno neselehávající spojení mezi VS a PVS, nejen na místě, ale i při přesunu.

Za tohoto předpokladu je možné usměrnit PVS na část sil divize, bojujících v prvním sledu na jednom z křídel.

Vyjdeme z předpokladu, že velitel bude na VS a činnost PVS bude řídit zá-

stuppe velitele se skupinou důstojníků, složenou z představitelů hlavních složek. Tato skupina bude mít organizováno spojení ke dvěma plukům prvního sledu, přehrazujícím možný směr útoku nepřítele na VS divize a jednotliví specialisté budou mít spojení se zálohami druhů vojsk, jejichž zásah bude plánován na tomto směru.

Velení ostatním plukům bude mít PVS zabezpečeno jednak v síti velení a dále přes VS jak rádiovými, tak směrovými pojítky pro případ vyřazení VS nebo při výjezdu velitele divize na PVS.

V tomto případě bude VS velet útvarům divize, přehrazujícím druhý směr. Přitom bude mít možnost velet všem podřízeným útvarům.

Po zahájení obranného boje může být systém velení změněn a přizpůsoben vzniklým podmínkám. Vývoj boje si vyžadá například zasazení druhého sledu na některém z přehrazovaných směrů. Bude-li na tomto směru umístěno PVS, přesune se na něj velitel divize s další skupinou důstojníků a bude z něho řídit jak zasazení druhého sledu do protizteče i boj ostatních pluků divize, řešících základní úkol stanovený divizi. I v tomto případě zůstává pochopitelně hlavním místem velení VS v čele s náčelníkem štábu, který musí být soustavně a včas informován o vzniklé situaci i o nařízeních, vydaných velitelem divize na PVS.

Po splnění cílů protizteče a při obnově obrany po rozbití úderného uskupení nepřítele bude systém velení s největší pravděpodobností obdobný výše uvedenému.

Může však být opět změněn, např. bude-li úspěch protizteče výraznější a dojde k podstatnějším změnám v bojové sestavě divize v obraně. Provedenou protiztečí může dojít k vystřídaní na daném směru a k ovládnutí prostoru dříve obsazeného nepřítelem. To může vyžadovat vhodnější umístění míst velení divize, nejen PVS, které při protizteči postupovalo za úspěšné útočícími útvary, ale i VS, které tím zůstalo v příliš velké vzdálenosti od čáry dotyku.

V některých případech může být PVS vyčleněno s úkolem velet pluku plnícímu samostatný obranný úkol ve značné vzdá-

lenosti od hlavních sil divize. V takovém případě se řídí zástupce velitele ideou zámyslu velitele divize pro obranný boj a může řešit někdy samostatně otázky, vyplývající ze vzniklé situace. Přesto musí být zabezpečeno trvalé a dobré spojení mezi PVS a VS.

Vlastní řízení obranného boje divize bude značně složité. Velké mezery mezi obrannými rajóny umožňují nepřátelským jednotkám obcházet rajóny obrany, pronikat i těžkým terénem do hloubky a tak dezorganizovat obranu. Situace bude zkomplikována jadernými údery nepřítele a používáním taktických vzdušných výsadků. To vše ztěžuje dobrou orientaci velitelů a štábů v situaci a jejich rozhodnutí pro vedení úspěšného obranného boje.

Proto si musí velitel divizi pomoci svého štábu, za využití všech technických prostředků, vytvořit takové podmínky, aby řízení bojové činnosti podřízených vojsk bylo co nejlépe usnadněno.

Bude třeba daleko více využívat styčných důstojníků ve vrtulnicích a organizovat důstojnický průzkum, aby byly ve velmi krátké době získány věrohodné zprávy o činnosti nepřítele. K tomu nutno využít vrtulníků, vybavených rádiovou stanicí.

Styl práce velitelů a štábů musí odpovídat soudobým podmínkám obranného boje.

Reakce na vzniklé situace musí být okamžité. To vyžaduje centralizaci všech zpráv v jednom středisku na VS, kde může být zpráva v krátké době zaznamenána, zakreslena na pracovní mapu a vyhodnocena za účasti úzkého kruhu hlavních funkcionářů.

Rozhodující úlohu zde musí sehrát náčelník štábu a náčelník operačního oddělení, kteří na základě úzkého kontaktu s ostatními náčelníky a veliteli druhů vojsk na štábu divize vytvoří veliteli nejvhodnější podmínky a zabezpečí co nejúplnější podklady pro přijetí jeho rozhodnutí. Důležitou úlohu v rozpracování rozhodnutí hraje operační oddělení jako celek, proto musí být správně a ekonomicky využíváno k zásadním úkolům.

Ostatními podružnými úkoly nutno pověřit jiné příslušníky štábu, kteří jsou pro jejich splnění dostatečně připraveni.

Zvláštnosti technického zabezpečení v obraně

Podplukovník Zdeněk Šulc

Oboustranné použití raketových zbraní a jejich soustředěné použití nepřítelem na vojska v dočasné obraně může vést k větším ztrátám techniky bránících se vojsk. Ovšem větší ztráty na rozhodujícím směru nepřátelského útoku mohou být vyváženy menšími ztrátami na vedlejších směrech, takže celkové denní ztráty nemusí být větší než v útočné operaci tj. asi 5–15% podle druhu techniky.

Jelikož zaujetí obrany bude jevem přechodným a vzhledem k spěšnému zaujímání bude obrana charakterizována snahou o přehrazení nejdůležitějších směrů, kdy přes očekávanou dynamičnost boje bude třeba co nejrychleji splnit úkol obrany, nebude možno ani na úseku technického zabezpečení počítat s praxí, uvažovanou pro dlouhodobou stabilní obranu.

Nebude tedy možno podstatně měnit rozložení prostředků technického zabezpečení a rozvíjet dílenské prostředky do značné hloubky, ale z důvodů zabránění zbytečných přesunů prostředků i odsunu techniky bude žádoucí zříditi shromaždiště poškozených vozidel ještě na zádi obranných pásem svazků spolu s posilovými opravárenskými prostředky vyšších stupňů.

Toto řešení může značně snížit délku odsunu a tím urychlit i vrácení poškozené techniky do vojsk i připravit podmínky pro rychlou orientaci prostředků technického zabezpečení pro přechod do útočného boje.

I v obraně bude plně platit zásada, že co je možné, je třeba opravit na místě. Vzhledem k charakteru boje i aktivitě nepřítele je nutno opravy na místě pružně podle situace kombinovat s rychlým vyproštěním nebo odsunem poškozené techniky, neboť i méně poškozené vozidlo, které v důsledku postupu nepřítele zůstalo na dočasně ztraceném území, stává se nenávratnou ztrátou. Proto posilové technické prostředky musí i tuto činnost plně zabezpečit v rámci prvosládových svazků nebo i útvarů na hlavním směru.

Hlavním úkolem obrany je vytvořit příznivé podmínky pro rychlý přechod do útoku. Uchování a vrácení co největšího počtu opravené techniky do vojsk je jedním článkem tohoto úkolu. Druhým člán-

kem je požadavek nepřetržitě organizace doplňování zásob spotřebovaného nebo ztraceného opravárenského materiálu na všech stupních i bezchybná příprava bojové techniky útvarů mimo boj pro plnění dalších, hlavních úkolů.

Tanková technika

V průběhu operace bude tanková technika pomáhat plnit důležité úkoly. Z toho vyplývají i možné denní ztráty, které průměrně možno počítat u tanků ve výši 10 až 15 %, u obrněných transportérů 5 až 10 %. Z uvedených procent je možno uvažovat až 45 % BO, 20 % SO, 10 % GO a zbytek NZ.

Procento běžných oprav je poměrně největší a proto jejich provedení ještě ve dnu poškození musí být bezpodmínečně dodrženo. Rovněž střední opravy tvoří značnou část opravitelné techniky a bude třeba zabezpečit jejich provedení maximálně do 3 dnů. Při dodržení těchto zásad by 60–70 % techniky v přijatelných lhůtách mohlo být vráceno na doplnění bojových útvarů. Generální opravy se provádějí péčí vyšších pojízdných a stálých opravárenských závodů. Je žádoucí jejich návrat do vojsk do zahájení další operace.

Při kalkulaci kapacity opravárenských prostředků se neobejdeme bez použití průměrné normy pracnosti, počtu potřebných pracovních hodin na jednotlivou opravu. U běžných oprav tanků to může činit asi 100 pracovních hodin, u středních oprav 300 pracovních hodin, u generálních oprav asi 1000 pracovních hodin, ovšem bez oprav agregátů.

Požadavek maximální pojízdnosti tanků si vyžaduje, aby tankové útvary a svazky byly vybaveny pohyblivou zásobou záložních dílů nejméně na jeden týden a více podle bojových úkolů. Přitom váha materiálu útvarového skladu tankového materiálu by měla být asi kolem 12 tun, svazkového asi 50 tun.

Automobilní technika

Průměrné denní ztráty v operaci u automobilního materiálu mohou činit asi 5 % z celkového počtu vozidel. Z toho

je možno počítat s BO 50–55 %, SO 20 až 25 %, GO 10 % a NZ 15–20 %. Uvedené ztráty jsou předpokládány pro automobilní techniku všech druhů vojsk včetně ztrát vzniklých běžným provozem. Ztráty nebudou jistě pravidelné, největší budou pravděpodobně v prvních dnech, později mohou být nižší. Ovšem pro plánovací činnost nám denní průměr může zcela postačit.

I u automobilního materiálu je třeba v průběhu operace se zaměřit na techniku s nejmenším poškozením. Jelikož běžných oprav je možno předpokládat přes 50 %, vyplývá z toho, že těžištěm pro nejrychlejší návrat automobilní techniky do vojsk je důraz na BO.

Je nutno rovněž vytýčit zásadu, aby běžné opravy byly vráceny do vojsk ve stejném dnu poškození, střední opravy v průběhu operace nejméně 30–40 %, generální opravy speciální automobilní techniky 10–15 % při průměrných normách pracnosti pro BO 15–30 pracovních hodin, SO 75–150 pracovních hodin a GO asi 250 pracovních hodin. Je samozřejmé, že běží o opravy agregátovou metodou. S opravou agregátů by se normy pracnosti zvýšily v hodinách asi o další dvě třetiny uvedených počtů.

Je třeba uvážit, zda v průběhu operace bude vůbec vhodné a možné provádět generální opravy a odsuny běžných automobilních dopravních prostředků (nikoli speciálů). Za účelem urychlení středních, popřípadě běžných oprav zdá se výhodnější — bude-li to v konkrétních podmínkách účelné — využít součástek a uzlů některých automobilů vyžadujících v průběhu operace generální opravu, na zabezpečení SO, popřípadě BO. Toto opatření by mohlo zabezpečit, aby asi $\frac{3}{4}$ poškozených vozidel (BO, SO) bylo bezpečně a včas vráceno útvarům.

S určitou soběstačností v zabezpečení záložními díly na jednotlivých stupních je nutno počítat i u automobilního materiálu. V rámci svazku to mohou být zásoby do 6 dnů, v rámci svazu na 8 dnů i více.

Ženíjní technika

I při technickém zabezpečení ženíjní techniky je nutno celkově vycházet ze zásady, že hlavní úlohu při zajištění bojeschopnosti ženíjních útvarů a svazků v průběhu operace mají opravárenská zařízení, především vojskového stupně. Proto rozhodující pozornost bude věnována

běžným opravám, střední opravy se zpravidla budou provádět — mimo drobnější techniku — až na vyšších opravárenských stupních.

Při stanovení procenta denních ztrát je možno počítat průměrně denně asi 5 %. Přitom lze uvažovat, že BO by bylo kolem 50 %, SO 15–20 %, GO 10 %, NZ asi 20 %. Běžné opravy tvoří polovinu i více poškozené techniky, proto i zde musí být snaha co nejvíce techniky, vyžadující BO, opravit ještě tentýž den.

Zásoby opravárenského materiálu musí při rozložení na jednotlivé stupně zabezpečit práci dílen v rámci svazu asi až na 8–10 dní, aby byla zajištěna nepřetržitost bojové činnosti v průběhu operace.

Odsun a ochrana

Odsunové prostředky slouží k odsunu k útvarovým a svazkovým, hlavně však vyšším opravárenským prostředkům. Je žádoucí vždy dodržovat zásadu, že odsun se obvykle provádí „na sebe“.

Potřeba odsunových prostředků je dána rozlohou norem ztrát a charakteristikou bojové činnosti. Například z tankové techniky průměrně vyžaduje odsun asi 30 % běžných oprav, do 60 % středních oprav a všechny generální opravy. Rovněž u automobilní techniky menší část BO bude vyžadovat odsun, asi přes 50 % SO a téměř všechna GO.

Možnou střední rychlost pásových tahačů je třeba kalkulovat max. do 5 km za hod., automobilních tahačů s podvalníky 10–15 km/hod. při průměrné vzdálenosti odsunu v rámci svazků okolo 5–20 km. Poměrné těžkosti i kratších odsunů jen zdůrazňují zásadu, že technické orgány se musí především zaměřovat na opravy přímo na místě poškození.

Bylo by třeba posoudit možnosti komplexního odsunu speciálních jednotek a útvarů, tj. odsunu veškeré potřebné techniky všech druhů vojsk jednotně, nikoli cestou jednotlivých odborných náčelníků. Bude i vhodné znovu prověřit a zvážit všechny klady i nedostatky pro centralizaci hlavních opravárenských prostředků na stupni útvar—svazek.

V soudobých bojových podmínkách zvlášť vystupuje do popředí životnost technického zabezpečení vojsk v jakékoli situaci. Toho je třeba dosáhnout vhodným rozmístěním, přijatelným rozptylem, pečlivým maskováním i provedením opatření alespoň k minimálnímu ukrytí techniky i prostředků.

Nové bojové řády vojska PVOS

Major Slavoj Havlíček

Vojsko PVOS dostává nový „Bojový řád“ a předpis „Činnost štábů vojska PVOS“ (stupeň sbor a útvar).

Oba předpisy jsou prvními toho druhu a vzhledem k tomu, že jejich základ tvoří již prověřené řády a zkušenosti, jsou velkou pomocí jak pro výcvik a školení, tak i pro praktickou práci štábů.

Kromě zásad bojového použití jednotlivých druhů vojsk PVOS stanoví i zásady organizace bojového, ženijního a speciálního zabezpečení, dále zásady organizace a činnosti týlu, náplň politické práce v různých obdobích bojové činnosti, zásady velení a práce štábu v přípravě i při řízení boje. Zvláště ustanovení o organizaci velení, za použití automatizovaných systémů velení a práci velitele a štábu v přípravě i při řízení bojové činnosti usnadňují velitelům a štábům hluboce pochopit vlastní úlohu, čímž podstatně přispívají oba předpisy ke zkvalitnění konkrétních forem velení.

Hlavní ustanovení nových řádů

Vojsko PVOS bojuje se vzdušným nepřítelem v těsné součinnosti s PVO států Varšavské smlouvy, s vojskem PVO, frontovým stíhacím letectvem, v rozsáhlých prostorech, za složité situace vyznačující se rozmanitostí forem boje, urputností střetnutí, složitostí použití bojové techniky a za rozsáhlého použití raketových a jaderných zbraní a jiných prostředků hromadného ničení.

Základem PVOS je **protiletadlové raketové vojsko**. Důraz protiletadlové raketové obrany vyplývá z vysokých bojových možností tohoto druhu vojska.

Stíhací letectvo si udržuje svoji důležitost především pro vysokou manévrovací schopnost a účinnost. Umožňuje nepřetržité působení proti vzdušnému nepříteli v celém prostoru bojové činnosti svazků PVOS a soustředění úsilí na rozhodujících směrech činnosti vzdušného nepřítele.

Hlavní úsilí těchto aktivních prostředků je však v malých a stratosférických výškách vzhledem k změnám v taktice použití prostředků vzdušného napadení. Proto také **radiotechnické vojsko** vytváří své uskupení tak, aby spolehlivě zjišťovalo jak nízkoletecké, tak i stratosférické cíle a zabezpečovalo také navedení vlastních stíhačů v těchto výškách.

Sbor PVOS je vyšší taktický svazek, schopný vést i samostatný boj se vzdušným nepřítelem.

V soudobém boji má velký význam správné vytvoření a použití záloh všeho druhu. Do zálohy je třeba vyčleňovat vysoce účinnou bojovou techniku.

Velký význam má manévr k zaujetí sestavy i v průběhu bojové činnosti; uskutečňuje se s cílem vytvořit výhodné podmínky pro odrazení úderu vzdušného nepřítele při zachování bojeschopnosti vlastních vojsk. Manévr je třeba vždy materiálně a technicky zabezpečit a organizovat současně velení a součinnost. V souvislosti s častými manévry vojska PVOS vzrůstá význam přepravy materiálu vzduchem, zejména bojové techniky radiotechnických jednotek, raket a pojitků.

Z prvků bojového zabezpečení je třeba zvláštní pozornost věnovat průzkumu a ochraně proti atomovým a jiným prostředkům hromadného ničení.

Tak např. je známo, že hlavním principem při organizování průzkumu je sběr zpráv z více pramenů a jejich všestranné posouzení. Bude tedy záhodné vytvářet na VS sborů průzkumná informační střediska a na nich společně umísťovat náčelníka průzkumu, radiotechnickou hlásku v čele s náčelníkem radiotechnického vojska, skupinu vyhodnocení letů vlastního letectva a tak zlepšit podmínky pro centrální využití všech zdrojů zpráv.

V soudobém boji vyniká požadavek nepřetržité pohotovosti zejména technických a zabezpečovacích útvarů a týlových jednotek všech druhů, zvláště technických útvarů a technických jednotek protiletadlového raketového vojska k provádění manévru. Úspěch bojové činnosti sboru PVOS může být zabezpečen jen včasným vytvořením materiálových zásob a plynulým technickým zabezpečením útvarů raketami. Plynulé materiálně technické zabezpečení je možné jen za stálého přísunu a ten je možný opět jen při stálé pohotovosti dopravních jednotek, sjízdnosti přísunových cest, přípravě ploch pro shoz materiálu ze vzduchu, mechanizaci nakládacích a vykládacích prací ve skladech a na překládkách. Hlavními vzpravními prostředky u PVOS jsou automobilní jednotky a jejich centralizované použití, nezávisle na jejich předurčení, se stává jednou z rozhodujících podmínek nerušeného přísunu materiálu všeho druhu.

Oba předpisy vysoce vyzdvihují požadavek přesné a důsledné součinnosti se sousedy i uvnitř PVOS. Tato zásada v plánování i ve vlastní bojové činnosti je vyvolána potřebou dosáhnout co nejefektivnějšího využití všech sil PVO podle jednotného zámyslu. Obdobně této součinnosti odpovídá i požadavek centralizace velení s připravenou decentralizací, zvláště pro případ nenadálého napadení; při nedostatečné hloubce radiolokačního pole v přifrontovém pásmu, dočasné ztrátě spojení, při velké vzdálenosti útvarů od základního uskupení a při boji s cíli v malých výškách. Rozhodně je nutné sledovat zvýšení operativnosti a pružnosti velení a to cestou mechanizace a automatizace.

Stále vzrůstá požadavek na vydávání krátkých nařízení a rozkazů zejména na stupni útvar a svazek, a to hlavně ústně při využívání technických prostředků záznamu.

Postupným zaváděním automatizovaných systémů velení neklesá však úloha velitelů a štábů. Nadále bude velitel a štáb řídit bojovou činnost, ovšem na kvalitativně vyšším stupni velení a s možnostmi úměrnými rychlosti současného vzdušného boje. Jen dobře připravený a sladěný štáb, vybavený prostředky mechanizace a automatizace velení, může dnes úspěšně řídit vojska.

Velitel musí umět předvídat průběh bojové činnosti a svým rozhodnutím vytvářet předpoklady pro konkrétní bojovou činnost podřízených. Štáby musí věnovat zvláštní pozornost zjišťování vysokých a nízkoleticích cílů, objevu zdrojů a charakteru rušení, nepřetržitěmu vyhodnocování radiační situace, plánování manévru, opatřením k obnově bojové pohotovosti a použití záloh.

Náročné zvládnutí způsobů boje a správné ohodnocení bojové situace, důsledná znalost vlastních vojsk a nepřitele umožní velitelům i štábům správně se rozhodovat a cílevědomě organizovat bojovou činnost.

Zejména jde o vyhodnocení směrů, na kterých působí hlavní síly vzdušného nepřitele, složení jeho sil, předpokládané použití jaderných a jiných zbraní hromadného ničení, časy přiletů k čarám zasazení stíhacího letectva a lhůty sta-

novení úkolů útvarům protiletadlového raketového vojska a předpokládaná činnost sousedů.

Bude-li ve vzduchu velké množství jednotlivých cílů rozptýlených do šířky, hloubky i výšky, ukládá velitel sboru úkoly k ničení především stíhacímu letectvu; přitom stanoví síly, které velitelé stíhacích leteckých pluků mohou použít podle svého rozhodnutí. K dosažení maximálního zničení cílů na první čáře zteče, zasahují do boje především přepadové letouny s raketovou výzbrojí ve snaze způsobit nepříteli v minimální době velké ztráty.

Při úderu na úzké frontě, o velké hloubce uskupení vzdušného nepřítele, jsou zasazovány stíhací letouny do boje postupně. Nelze dopustit, aby se předčasně vyčerpaly vlastní síly, je však třeba udržet převahu na daném směru a včas manévrovat stíhacími letouny z méně důležitých směrů. Rozhodující úder stíhacím letectvem je třeba uskutečnit na vzdálených přístupech a těsnou součinností mezi stíhacím letectvem a protiletadlovým raketovým vojskem zabezpečit nepřetržitě ničení vzdušného nepřítele.

Objeví-li se vzdušné cíle náhle, ničí je pohotovostní síly. Jejich činnost bude probíhat za nevýhodného poměru sil a proto je třeba používat nejúčinnějších prostředků. U protiletadlového raketového vojska jsou to rakety s větším doletem a účinností, u stíhacího letectva přepadové letouny vyzbrojené raketami, schopné zničit nepřítele v první zteči. K ničení průzkumných letounů a malých skupin na hranicích dostupu je třeba použít nejlépe vycvičených osádek a naváděcí stanoviště musí zabezpečit zteč při prvním navedení.

K odrazení vzdušných úderů v noci je třeba dosáhnout hromadného použití velkého množství jednotlivých přepadových letounů s naváděním z více naváděcích stanovišť. Na každý cíl je obvykle naváděn (v těžké době) jeden přepadový stíhací letoun.

Součinnost frontového stíhacího letectva s přepadovými stíhači PVOS se organizuje na základě rozdělení prostorů, výšek nebo doby působení podle povětrnostních podmínek.

Vzhledem k tomu, že omezené množství spojovacích kanálů snižuje možnost vytvořit převahu přepadových letounů na jedné čáře zasazení, je třeba dosahovat zkracování cyklu navedení. Při výpočtu čar zasazení je třeba uvážit narůstání prostoru potřebného k jedné zteči; pro vzrůstající rychlosti je výhodné navádět na jeden cíl dvojici přepadových letounů a zvětšit tak pravděpodobnost zničení nepřítele, ovšem při vybavení letounů radiolokačními zaměřovači, umožňujícími zaujmout přepadovým stíhačům bojovou sestavu dvojic.

Při omezeném počtu přepadových letounů bude výhodné provést manévr a posílit především ty náletové směry, odkud je očekáván úder v noci, nebo kde povětrnostní podmínky ztěžují použití jiných letounů.

V prostorech bez souvislého radiolokačního pole pro malé výšky se mohou vytvářet clony stíhacích letounů, a to několika skupin dvojic, nebo rojů, rozmístěných do šířky a hloubky šachovitě; stíhací letouny provádějí pak „volný lov“.

Prostory „přehrazování“ je nejlépe volit na mezní vzdálenosti navedení ve střední výšce, na směrech pravděpodobného přiletu cílů. Krátkost doby pro na-

vedení vyžaduje od pilotů a směn pečlivou přípravu. Piloti musí dobře ovládat orientaci v terénu a znát jeho tvar. Je výhodné, dovoluje-li to tvar terénu, navádět letouny s malým snížením vůči cíli a tak utajit přípravu zteče.

Výsledky palby na nízkoletecké cíle u protiletadlového raketového vojska závisí především na volbě postavení. Rušící odrazy od terénu v nejpravděpodobnějším sektoru příletu musí být co nejmenší.

Stíhací letectvo i protiletadlové raketové vojsko je schopno úspěšně bojovat i s křídlatými protizemními střelami. Ničíme je navedením většího počtu stíhačů na jeden cíl a postupným jejich zasazením do boje. V malých výškách to mohou být letouny vyzbrojené kanónovou výzbrojí nebo neřízenými raketami působícími z malých vzdáleností. Stíhací letectvo působí především z „přehrazování“ nebo se vyvádí do prostorů krátkodobého vyčkávání.

Protiletadlové raketové vojsko ničí tyto střely palbou na maximální dostřel na horizontální dráze jejich letu. K tomu může být vytvořena na směrech příletu zhuštěná skupinová nebo lineární bojová sestava a mohou být použity i protiradiotechnické jednotky k rušení naváděcího systému křídlatých protizemních střel.

Zvláštní pozornost v PVOS si zasluhuje bojová činnost v přifrontovém pásmu, neboť má některé zásadní zvláštnosti. Zejména je třeba zvažovat vliv pozemní situace, nutnost plnit vedle hlavních úkolů i úkoly pro zabezpečení bojové činnosti pozemních vojsk, nutnost těsné součinnosti mezi všemi prostředky PVO a uvažovat neustálé nebezpečí napadení prvků bojové sestavy i použití výsadků nepřitelem. Velitelé a štáby svazků musí věnovat zvláště velkou pozornost možnostem narůstání radiolokačního systému svazku PVOS hned za útočícími pozemními vojsky a útvary musí být stále ve stavu zvýšené bojové pohotovosti.

V boji při narušení bojové pohotovosti při napadení jadernými zbraněmi a jinými prostředky hromadného ničení je hlavním úkolem štábů všech stupňů obnovit narušená uskupení vojsk a systému velení, obnovit a doplnit spojující soustavu a nahrazovat ztráty; tato opatření je třeba předvídat a materiálně zabezpečit.

Jak pracovat s novými řády?

Vojsko PVOS dosud postrádalo možnost využívat v denní praxi zkušenosti obsažených v ucelených předpisech, které by pomohly vytvořit jednotný názor na zásady vedení bojové činnosti a vytvářely předpoklady, aby velitelé a štáby mohli předvídat, na základě vývoje situace, jaká bude pravděpodobná činnost podřízených vojsk ve složité situaci a jakým směrem se bude rozvíjet jejich bojová iniciativa. V tomto smyslu jsou nové řády velmi potřebné a poučné a je třeba je uplatnit při upřesňování obsahu bojové přípravy a operačně taktického školení jako zásadního teoretického pramene.

Při tom nelze jejich ustanovení chápat dogmaticky; cesta realizace ustanovení v praxi může být různá, neboť nikdy nebudou také stejné bojové situace. V každé době bude však třeba rozhodného a uváženího jednání velitelů a štábů na podkladě hlubokých vlastních znalostí a zobecněných zkušeností, které vycházejí ze skutečného stavu vlastních vojsk a nepřítelů.

Jistě však bude správně důsledně uplatnit ustanovení pojednávající o práci velitelů a štábů, o přípravě a vedení bojové činnosti a rozhodně odstraňovat veš-

kerou činnost uskutečňovanou na základě subjektivních názorů a intuice, bez promyšlených a stručných návrhů.

Pro bojovou přípravu jsou oba předpisy základním pramenem výuky k taktické činnosti. Podle ustanovení o boji bude třeba cvičit osádky, jednotky, útvary, bojové a hotovostní směny velitelských a naváděcích stanovišť. Spíše je třeba docílit, aby vzhledem k složitosti předpokládané bojové situace a nutnosti iniciativního přístupu k jejímu řešení, stála vojska na úrovni bojové připravenosti ještě výše než požadují ustanovení řádů, neboť tato jsou zásadní a nemohou vyčerpávat rozmanitost bojové činnosti. Největší pozornosti však zasluhuje problematika velení a součinnosti, zejména při využití automatizovaných systémů.

Jistě je třeba mít na zřeteli, že v počátečním období války mohou mít značný vliv na charakter bojové činnosti vojska PVOS některé dosavadní taktické návyky a způsoby bojové činnosti, které si až dosud osvojily v průběhu bojové přípravy. Ani dnes není vyloučena možnost, že nepřítel použije novou taktiku a bojovou techniku, nebo zbraně hromadného ničení. Proto bude třeba jak v přípravě, tak v průběhu boje promýšlet novou taktiku podle vzniklé situace a tvůrčím způsobem aplikovat dosavadní formy bojové činnosti.

Soudobý boj vyžaduje nepřetržitou, cílevědomou a obsahově vhodně zaměřenou stranickopolitickou práci. Do popředí vystupuje úloha velitelů, jako bezprostředních organizátorů stranickopolitické práce. Zejména rozmístění komunistů a svazáků ve spolupráci s orgány KSČ je třeba považovat za rozhodující pro splnění úkolů v těžkých podmínkách.

Nové řády také zdůrazňují úlohu naší PVOS jako prvosledové v rámci Varšavské smlouvy a z toho vyvozují nutný požadavek na stranickopolitickou práci — jak správně zabezpečovat a chápat nepřetržitou bojovou pohotovost a prohlubovat součinnost s PVO sousedních socialistických států.

Promyšlené využití řádů ihned po vyjití na všech stupních velení se rozhodně projeví kladně při realizaci úkolů RMNO v bojové přípravě vojsk ještě v tomto výcvikovém roce.

Možnosti protiletadlových řízených střel typu HAWK

Major Eugen Mayerberg

Současná protivzdušná obrana našeho pravděpodobného nepřítele je tvořena přepadovým (popřípadě i taktickým) stíhacím letectvem, protiletadlovými řízenými střelami a protiletadlovým dělostřelectvem. Základem PVO v jižní části NSR jsou v současné době stále více protiletadlové řízené střely a z nich největší nebezpečí pro naše letectvo představují protiletadlové řízené střely (dále jen PLRS) typu HAWK.

V článku chci vysvětlit zásady a možnosti použití těchto střel a tím i možnosti a způsoby, jak proti nim účinně bojovat.

ORGANIZAČNÍ UČLENĚNÍ JEDNOTEK

Jednotky PLRS HAWK jsou organizovány do baterií, oddílů a skupin. Nejmenší jednotkou schopnou vyhledávat a ničit vzdušné cíle v přiděleném prostoru je baterie PLRS HAWK (náčrt 1). V její sestavě jsou dvě palebné sekce po třech odpalovacích zařízeních (5), které spolu s dvěma ozařovacími radiolokátory (4) jsou schopny současně vést palbu proti dvěma cílům. Baterie má dále ve své sestavě přehledový radiolokátor pro malé výšky (3), přehledový radiolokátor pro střední a velké výšky (2), řídicí středisko baterie (1), vozidlo kódovací — dekódovací (8), zkušebnu PLRS HAWK (9) a pět elektrocentrál (10), pásové přepravníky (11) a rádiové stanice (12).

Všechny prostředky systému HAWK, které jsou ve výzbroji polních jednotek, jsou umístěny na tažných vozidlech a přívěsech schopných pohybu i v těžkém terénu. Jako dopravních prostředků a tažných vozidel se používá 2,5tunových automobilů M-36C a 3/4tunových automobilů M-37. V polních podmínkách se počítá též s dopravou těchto prostředků vrtulníky. Vířící vozidla a přívěsných vozidel je 2—3,5 tuny a rozměry při přesunu nepřesahují délku 5 m, výšku 2,7 m a šířku 3,4 m.

Základní jednotkou je oddíl. Skládá se ze štábu, velitelské baterie a 4 palebných baterií. Hlavní součástí střediska řízení palby oddílu je malá ústředna systému MISSILE MONITOR typu AN/MSQ-18 s vyhledávacím radiolokátorem AN/TPS-1G a kódovacím — dekódovacím zařízením zvláště pro každou baterii oddílu a zvláště pro spojení s PLSK.

Protiletadlová skupina PLRS HAWK (náčrt 2) ve své sestavě obvykle má 4 oddíly PLRS HAWK. Je vyšší jednotkou odpovědnou za PVO souvislého prostoru. K centralizovanému velení je vybavena velkou ústřednou poloautomatické řídicí soupravy MISSILE MONITOR typu AN/MSQ-4, jejíž součástí je vyhledávací radiolokátor AN/MPS-23. Pomocí této ústředny je PLSK schopna velet 3—4 oddílům.

Takticko-technická data střel a radiolokátorů

Střela má 5 m dlouhý válcovitý trup se 4 šipovitými stabilizátory a hydraulicky ovládanými kormidly. Přední část trupu tvoří kryt přijímací antény naváděcího zařízení střely. Za anténou je naváděcí zařízení. Ve střední části je umístěna bojová hlavička. Další, převážnou část trupu střely zaujímá raketový motor na tuhé palivo. Má jednu hnací trysku, ale dva stupně tahu. První s krátkou dobou činnosti a velkým tahem pro start střely a druhý s dlouhou dobou hoření, ale menším tahem, který je potřebný pro udržování rychlosti za letu.

Naváděcí a řídicí část střely se skládá z poloaktivní samonaváděcí hlavičky, auto-

pilota, zapalovače citlivého na blízkost cíle a zdroje elektrického proudu. Průměr reflektoru antény, přijímající odrazy od vzdušného cíle, je 0,3 m. Cíle vyhledává v rozmezí úhlu 45°. Aby mohla střela účinně působit proti vzdušným cílům na malých až přízemních výškách, je vybavena zařízením, které má vymazávat pevné cíle.

Zařízení považuje však za pevné všechny cíle, které nemají vůči ozařovacímu radiolokátoru větší rychlost než ± 50 m/sec a to způsobuje, že systém není schopen zásahu proti cílům o menší rychlosti než 108 km/hod.

Střela při navedení směřuje neustále na vzdušný cíl. Jestliže se z tohoto směru odchýlí, vzniká v jejím naváděcím zařízení impuls, který působí přes autopilota na hydraulický systém kormidel.

Pod vlivem výchylky kormidel začne střela chybu opravovat. Při zásahu proti skupině letounů je situace komplikovanější. Vzájemná poloha a síla odrazů paprsku ozařovacího radiolokátoru se zeslabuje nebo dokonce ruší a to ovlivňuje naváděcí systém střely tak, že tato není naváděna na jeden z letounů skupiny, ale do nějakého bodu ve středu skupiny, který se dá přibližně určit zjištěním geometrického středu sestavy. Vzhledem k tomu se snižuje možný výškový dosah střely z 18 000 m na 10 600 m.

Samonaváděcí hlavice je schopna vyhodnotit též přibližnou vzdálenost střely od cíle, která je nezbytná pro odjištění a iniciaci zapalovače. K tomu účelu využívá podobně jako při vymazávání cílů Dopplerova efektu.

Autopilot střely provádí stabilizaci letu a omezuje příčné přetížení na 12 g.

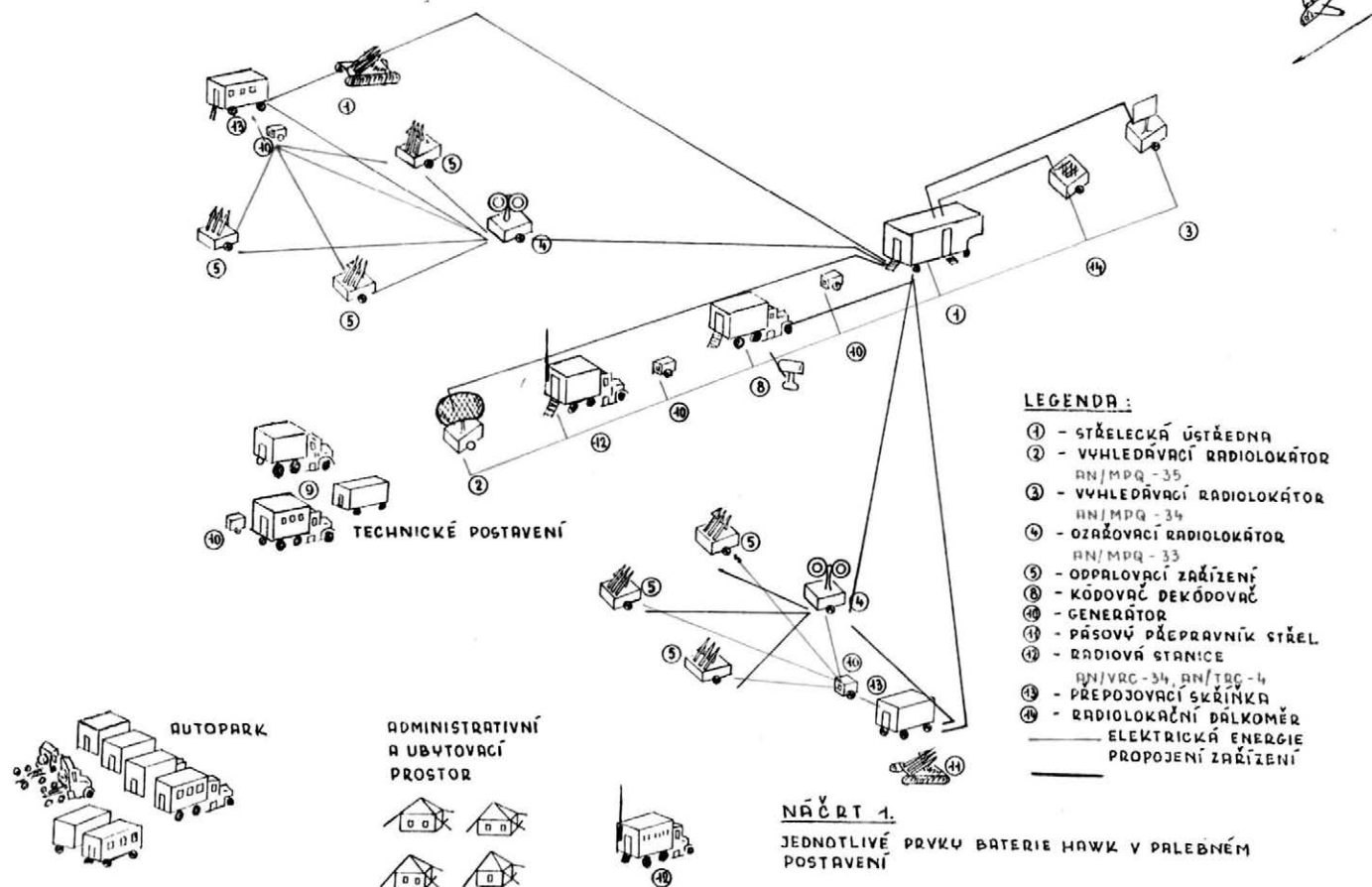
Zdroje elektrického proudu jsou schopné napájet přístroje hlavice po dobu asi 65 vteřin.

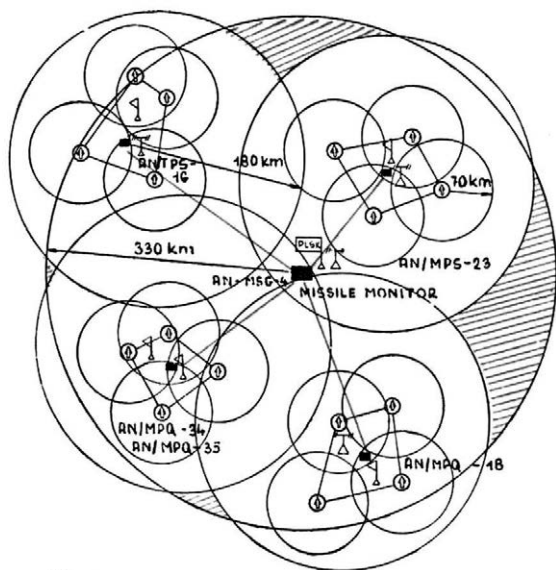
K navedení střely na vzdušný cíl je třeba, aby tato neustále přijímala jak odražený signál od letounu, tak i přímý signál od ozařovacího radiolokátoru. Při zmizení kteréhokoliv signálu střela letí v původním směru a pravděpodobně po určité době (asi 3 vteřiny) se sama výbuchem zničí.

Střela v prostoru účinného dosahu přehledového radiolokátoru je poměrně málo choulostivá na klasický manévry vzdušného cíle — kursem, rychlostí a výškou. V hluchých prostorech přehledového radiolokátoru pro velké výšky může však manévry cíle způsobit vylétnutí z paprsku ozařovacího radiolokátoru a tím znemožnit navedení střely na cíl. Vhodným manévrem v prostoru o poloměru 8 km od palebného postavení baterie, je možno též snížit pravděpodobnost zásahu střely typu HAWK. Při navedení v tomto prostoru letí střela po velmi zakřivené dráze. Při dalším zakřívování této dráhy letu, v důsledku manévru vzdušného cíle, vzrůstá přetížení až nad dovolenou hranici 12 g, střela vylétává ze své dráhy a tím klesá pravděpodobnost jejího navedení na vzdušný cíl.

Bojová náplň může být konvenční nebo jaderná. Plášť bojové hlavice s konvenční náplní je zhotoven z plastické hmoty, do které je zalisováno velké množství ocelových krychlíček. Z jaderných náplní mohou být použity ráže 0,1 až 0,5, popřípadě též 2 kt. Poloměry ničení a bezpečnostní výška použití různých druhů bojových náplní je uvedena v tabulce.

Druh a ráže použití bojové náplně		Poloha výbuchu bojové náplně vůči letounu			Minimální výška použití hlavice
					
Konvenční 50 kg		Poloměr ničení 27,4 m			asi 50 m
Atomové	0,1 kt	350 m	160 m	150 m	600 m
	0,5 kt	500 m	200 m	180 m	1000 m
	2 kt	610 m	240 m	210 m	1500 m

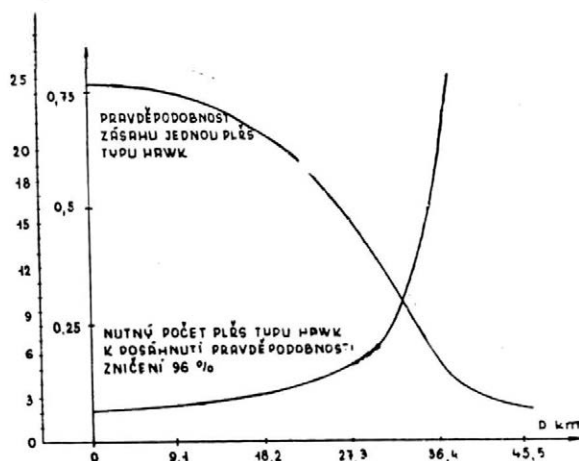

NÁČRT 2.

PRVKY VYHLEDÁVÁNÍ VZDUŠNÝCH CÍLŮ A VELENÍ
PROSTŘEDKŮM PVO U PLŠK

Pravděpodobnost navedení střely HAWK a zničení cíle závisí na dále nevedení a povětrnostních podmínkách. Za výhodných povětrnostních podmínek je možno dosáhnout maximální pravděpodobnosti zničení cíle v okruhu do 10 km od palebného postavení baterie (náčrt 3). V tomto okruhu je pravděpodobnost zničení vyjádřena

NÁČRT 3

PRÁVDĚPODOBNOST ZNIČENÍ VZDUŠNÉHO CÍLE A POTŘEBNÝ POČET STŘEL

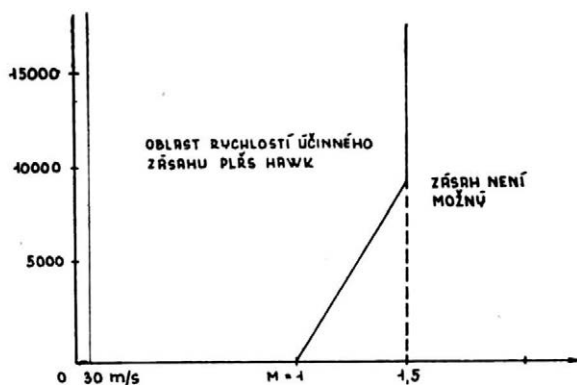
číslem 0,75–0,8, ve vzdálenosti 20 km je 0,65, 30 km 0,45, na 36 km klesá dále až na 0,2 a na 40 km od palebného postavení baterie je dokonce jenom 0,1. Aby byl vzdušný cíl zničen na vzdálenost 36 km od baterie s pravděpodobností 96 %, musí být na něj vypáleno 18 řízených střel typu HAWK, tj. celý palebný průměr baterie. Na vzdálenost 32 km je k dosažení stejné pravděpodobnosti zničení zapotřebí 9 PLŘS, tj. palebný průměr jedné čety. Na vzdálenost 30 km je to 6 PLŘS, 25 km 4–5 PLŘS, 20 km 3–4 PLŘS, 15 km 3 a pod 10 km jenom 2 PLŘS.

Z uvedeného je zřejmé, že protivník bude zahajovat palbu na maximální vzdálenost jenom výjimečně. Zvláště nerentabilní je použití PLŘS HAWK na vzdálenost nad 30 km. Dále je možno vyvodit závěr, že protivník při současném přeletu více skupin prostorem účinného působení dané baterie povede palbu na cíle, letící zpravidla nejbližší k baterii. Výběr cíle závisí též na výšce letu. Nejvýhodnější pro zásah střel typu HAWK jsou výšky 4000–8000 m.

Množství střel, které je možno proti vzdušným cílům, letícím přes prostor baterie, odpálit, je ohraničené dobou potřebnou na nastartování střely (nažhacení přístrojů, roztčení setrvačnické autopiloty) a přípravy systému k navedení střely na cíl. Tato doba u jedné střely činí 16–20 vteřin, tzn., že při 3 odpalovacích zařízeních je možno dosáhnout u palebné sekce odpálení jedné střely v intervalu asi 5 vteřin. Takovou kadenci je však možno využít jenom při zásahu proti skupině cílů letících v husté bojové sestavě. Průměrná doba navedení střely na jednotlivý cíl, který se přibližuje, je pro první dvě střely asi 70 vteřin a při použití maximální rychlosti střelby asi 50 vteřin. Tato doba se skládá z času potřebného pro nažhacení (16–20 vteřin) a navedení další střely (asi 50 vteřin). Přecílování ozařovacího radiolokátoru trvá asi 15–20 vteřin a může být provedeno při nastartování další střely.

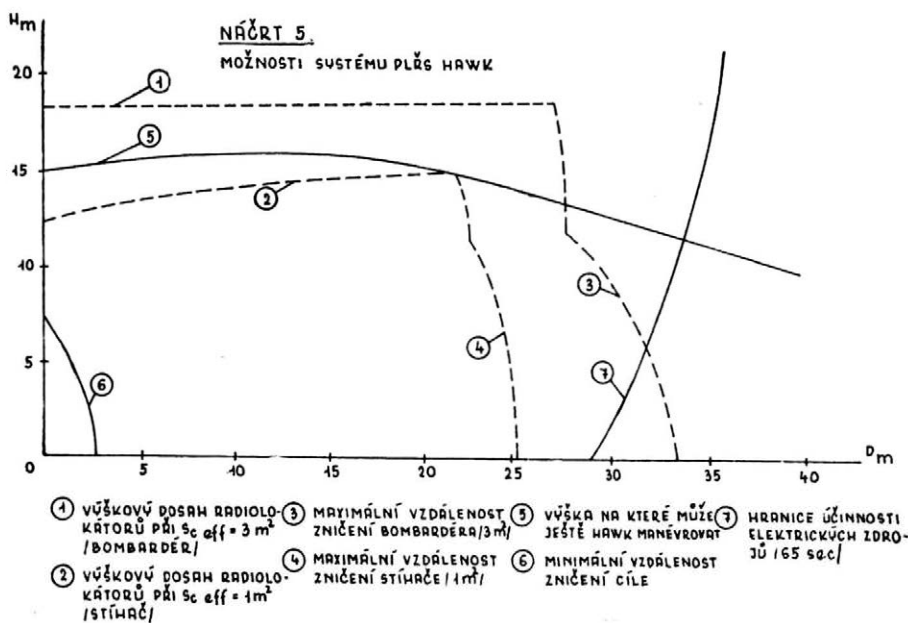
Těž tabulkovou maximální rychlost střely typu HAWK 740–800 m/sec je nutno považovat za rychlost skutečné maximální, která může být dosažena jenom krátkodobě

Z kapitalistických armád

NÁČRT 4.

MOŽNOSTI ZÁSAHU PLÁŇ HAWK PODLE RYCHLOSTI LETU

a za určitých podmínek. Průměrná rychlost této střely je značně nižší a činí u země 340–410 m/sec a se zvyšující výškou postupně stoupá. Ve výškách nad 10 000 m činí 570 m/sec. Cíl o nadzvukové rychlosti je možno střetnout, jestliže je rychlost střely HAWK vyšší o 20 % než je rychlost cíle. Mimo to odpálení střely není možné, jestliže radiální rychlost cíle nepřekročí hodnotu 30 m/sec. Odpálení protiletadlových střel na dohon je možno provést jenom v úzkém sektoru a to jenom proti letounům letícím podzvukovou rychlostí. Možnosti systému HAWK v závislosti na rychlosti letu cíle jsou znázorněny na náčrtu 4.

Jak již bylo vzpomenuto, má baterie 4 radiolokátory. Základem samostatné činnosti baterie je přehledový radiolokátor AN/MPQ-35 pro střední a velké výšky, který je schopen zjišťovat vzdušné cíle podle velikosti jejich odrazové plochy až na vzdálenost 110 km. Nožovitý tvar vyzařovacího paprsku umožňuje zjistit vzdušné cíle na středních a velkých výškách bez nutnosti měnit polohový úhel antény. Nevýhodou toho však je, že mu v úhlu asi 40° vzniká hluchý prostor, ve kterém je celý systém choulivý na manévry vzdušného cíle.

Přehledový radiolokátor pro malé výšky typu AN/MPQ-34 doplňuje radiolokátor AN/MPQ-35 v malých až přízemních výškách. Zjišťuje vzdušné cíle v závislosti na velikosti jejich odrazové plochy a zvlnění terénu až na vzdálenost 82 km. Jeho antény nemohou prakticky měnit svůj polohový úhel.

Ozařovací radiolokátory AN/MPQ-33 slouží k přímému navedení střely HAWK na vzdušný cíl. Mají dvě antény (vysílací a přijímací). Vysílací anténa vysílá dva druhy paprsků. Úzký o průměru 1,8°, sloužící k ozaření cíle a široký o průměru 45° k ozaření naváděné střely HAWK. Anténní systém umožňuje sledovat cíl v celém rozsahu úhlu 0°–180° podle velikosti odrazové plochy cíle až na vzdálenost 73 km.

Na velikosti účinné odrazové plochy cíle závisí též účinný dosah PLŘS tohoto typu (náčrt 5). Vzhledem k tomu, že citlivost přijímače v hlavici střely je menší než citlivost přijímače radiolokátoru AN/MPQ-33, klesá i možná vzdálenost navedení střely na vzdušný cíl.

Za těchto předpokladů je u vzdušného cíle třídy IL-28 výškový dosah PLŘS HAWK 18 km (1), dálkový 29–34 km (3). Na letouny třídy MiG je maximální výškový dosah PLŘS HAWK 12–15 km (2); dálkový 24–25 km. PLŘS HAWK je však schopna manévru maximálně pro výšku přibližně 15 km (5). Nad tuto výšku je schopna zasahovat jen nemanévrující cíle. Baterie PLŘS HAWK není schopna zasahovat vzdušné cíle do vzdálenosti 2 km a výšky asi 6 km (6). Křivka (7) udává vzdálenost, na kterou střela doletí na 65 vteřin. Protože zdroj elektrického proudu v hlavici stačí napájet přístroje hlavice jenom po dobu 65 vteřin, je tato též čarou, která ohraničuje možnosti PLŘS HAWK po technické stránce. Na malých výškách snižuje křivka (7) dosah PLŘS HAWK na 29–32 km a na výšce 100 m až na 22 km.

Na přízemních výškách jsou možnosti systému HAWK vyjádřeny na náčrtu 6. Čára (1) udává maximální vzdálenost zjištění cíle radiolokátorem AN/MPQ-34. Tato vzdálenost je závislá na převýšení stanoviště radiolokátoru a výšce letu cíle. V ideální rovině je od 15 km u země do 42 km ve výšce 100 m. Čára (2) udává polohu cílů při odpálení PLŘS na maximální možnou vzdálenost zásahu v těchto výškách. Čára (3) představuje maximální technickou vzdálenost působení PLŘS HAWK na přízemních výškách. Je závislá na výšce letu. U země činí 5 km, ve výšce 100 m 22 km.

Řízení palby jednotek PLŘS

Základním způsobem velení u protivzdušné obrany je centralizované velení palebných baterií. Jenom při tomto způsobu velení je možno totiž hospodárně využít PLŘS HAWK a vyloučit vliv hluchých prostorů jednotlivých baterií. Centralizované velení umožňuje účinně bránit celá pásma a prostory. Jeho hlavní nevýhodou je však prodloužení doby přípravy systému k zásahu proti vzdušným cílům.

Prostředky PLŘS HAWK jsou schopny vést současnou palbu proti 32 vzdušným cílům. Při centralizovaném velení velí velitelské stanoviště skupiny přímo bateriím. Velitelská stanoviště oddílů sledují vzdušnou situaci a jsou připravena v případě potřeby převzít velení svým bateriím. Toto je základní způsob velení v boji proti cílům na malých až stratosférických výškách. Jak už bylo vzpomenuto, umožňuje nejúčinněji využít PLŘS a nejdokonaleji chránit určený prostor. V boji proti vzdušným cílům na přízemních výškách by však byl i přes veškerou automatiku, zdoluhavý a neumožňoval

by včasný zásah. Proto v tomto případě jako i při rozvráceném a narušeném systému velení počítá protivník se samostatným — decentralizovaným působením jednotlivých baterií. Rozmístění prvků velení a zjišťování vzdušných cílů je ukázáno na náčrtu 2.

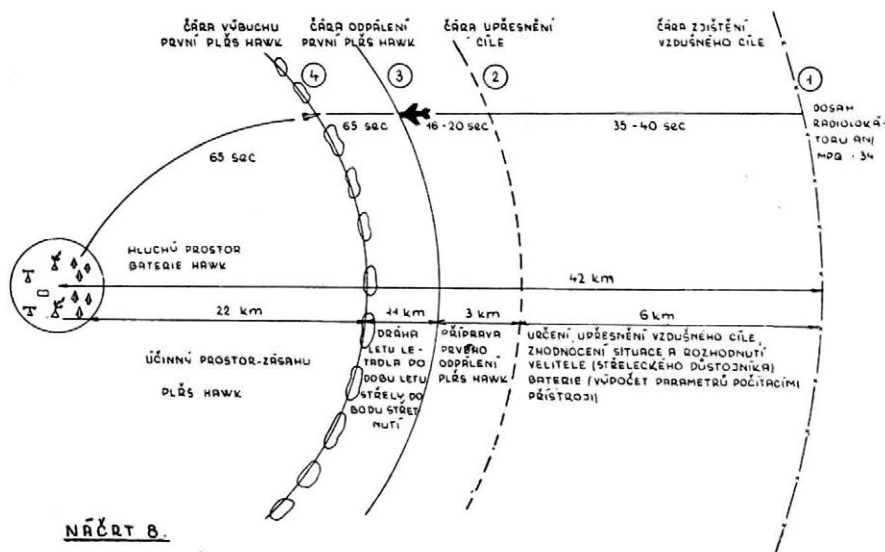
Velitelské stanoviště skupiny shromažďuje a vyhodnocuje zprávy o pohybu vzdušných cílů. Údaje o nich dostává od radiolokátoru AN/MPS-23, popřípadě oddílových radiolokátorů AN/TPS-1G či bateriových AN/MPQ-34 a 35. Jeho elektromagnetická paměť je schopna současně uchovat údaje o 264 vzdušných cílech. Po vyhodnocení přiděluje nejdůležitější cíle jednotlivým bateriím, pokud možno v takovém časovém předstihu, aby mohla být proti nim vedena účinná palba. Na náčrtu 7 je znázorněna mechanika a časové normy velení a odvetné činnosti PLRS HAWK při centralizovaném způsobu velení.

Jestliže se protivník bude snažit zničit vzdušné cíle již na hranici účinného dosahu baterie HAWK (tj. ve vzdálenosti 34 km od palebného postavení baterie), musí odpálit střely na čáře, ze které let vzdušného cíle na čáru výbuchu první PLRS HAWK (9) bude trvat tak dlouho, jako let střely do bodu střetnutí (na čáru výbuchu). Na vzdálenost 34 km činí tato doba asi 65 vteřin. Jako vzdušný cíl předpokládáme stíhače bombardéra letícího rychlostí asi 600 km/hod. směrem na baterii. Má-li dojít ke střetnutí střely s cílem na vzdálenost 34 km, musí být tato odpálena v době, když je cíl ve vzdálenosti 45 km od palebného postavení baterie. Spojnici poloh, kterou zaujímají vzdušné cíle od okamžiku odpálení první PLRS, nazýváme „Čára odpálení první PLRS HAWK“ (8). K přípravě střely k odpálení je třeba 16 až 20 sec. Tato doba je nutná k roztočení setrvačnicku autopilota, nažhavení naváděcí a řídící části a k zachycení cíle hlavicí rakety. Chce-li velitelské stanoviště skupiny, aby cíl byl postřelován již na hranici účinného dosahu baterie, musí přidělit cíl baterii v době, když je tento vzdálen od čáry odpálení první PLRS typu HAWK (8) o vzdálenost, na jejíž překonání potřebuje 16–20 sec. Čára, po které musí být cíl baterií přidělen, se nazývá „Čára přidělení cíle baterií“ (7). V našem případě musí být stíhač bombardér jako cíl přidělen do přiletu na vzdálenost asi 49 km od palebného postavení baterie.

I když přidělení cíle baterií je automatizované, přece je i tady nutno počítat asi s 20 sec. ztráty času. Proto velitelské stanoviště musí začít předávat zprávu baterií 20 sec. před přiletem cíle na „čáru přidělení cíle baterií“. Do této doby musí být tedy cíl bezpečně zjištěn a upřesněn. Mimo to musí být zjištěny parametry jeho polohy a pohybu, jako podklady pro rozhodnutí velitele, které baterii má být cíl přidělen. Čára, po kterou musí být tyto údaje získány a po kterou musí být zahájeno předávání cíle bateriím, nazýváme čarou upřesnění cíle (6). Při rychlosti našeho cíle 600 km/hod. je tato vzdálenost 52 km od palebného postavení baterie. Pro názornost je možno uvést, že dosah přehledového radiolokátoru baterie pro malé výšky je 55 km (5) a radiolokátoru pro střední až stratosférické výšky dokonce 70 km, což umožňuje baterii plně přebrat a vést cíle na čáře přidělení cíle (7).

Jestliže na určení, upřesnění vzdušného cíle, zhodnocení situace a rozhodnutí velitele jako i na výpočet parametrů dráhy letu cíle počítáme dobu 60 sec., vyjde nám, že nutná minimální vzdálenost čáry zjištění vzdušného cíle musí být v takové vzdálenosti od čáry výbuchu, kterou přeletí vzdušný cíl za 165 sec. (tj. za 2 minuty 45 sec.). V našem případě při rychlosti 600 km/hod. to znamená vzdálenost 27,5 km. Jak vidíme z náčrtu 7, používané radiolokátory u PLSK a jejich jednotek, tuto podmínku ve středních až stratosférických výškách plně splňují (3, 2, 1). Dosah radiolokátorů pro malé výšky (5) je však jen 55 km a při letu v přízemních výškách ještě menší, což nemožňuje včasný zásah cílů. Proto se vzdušnými cíli na malých až přízemních výškách je boj veden s využitím decentralizované metody řízení, tj. samostatného zásahu té baterie, v jejímž prostoru takový cíl je (náčrt 8).

Při decentralizované metodě velení odpadají časy potřebné na předání cíle baterií a je možno též zkrátit čas potřebný na upřesnění vzdušného cíle a rozhodnutí. Avšak i přes tato opatření nebude baterie moci působit proti cílům v přízemních výškách na větší vzdálenost než 22 km. Uvažujeme-li čáru zjištění cíle (1) ve vzdálenosti 42 km od palebného postavení baterie, bude čára upřesnění cíle (2), při rychlosti 600 km/hod., ve vzdálenosti asi 36 km, čára odpálení první PLRS HAWK (3) asi 33 km a konečně čára výbuchu první řízené střely (při průměrné rychlosti střely 340 km/sec.) ve vzdálenosti 22 km od palebného postavení baterie (3). Pro porovnání: při centralizované metodě velení by za stejných podmínek vyšla čára výbuchu první řízené střely ve vzdálenosti jen 16,5 km od palebného postavení baterie.

NÁČRT B.

MECHANIKA A ČASOVÉ NORMY ZÁSahu PLŘS HAWK NA PŘÍZEMNÍCH VÝŠKÁCH PŘI DECENTRALIZOVANÉM ZPŮSOBU VELENÍ

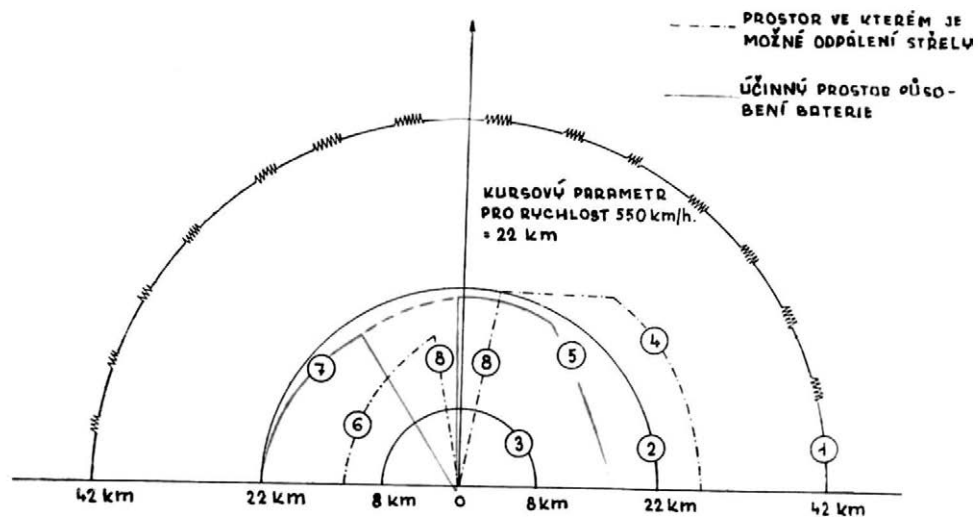
Prvky omezující činnost systému HAWK

Dosud jsme uvažovali možnosti zásahu PLŘS HAWK podle výšky a rychlosti při letu cíle přímo na palebné postavení baterie HAWK, tj. pod nulovým kursovým parametrem. Kursovým parametrem nazýváme kolmou vzdálenost tratě letu vzhledem k palebnému postavení baterie HAWK).

Rozebereme-li možnosti zásahu vzdušného cíle, který neletí přímo na baterii, zjistíme, že při určité rychlosti cíle (nad 440 km/hod. pro výšku letu 100 m) nebude baterie HAWK schopna účinného zásahu na maximální technickou vzdálenost. Na náčrtu 9 jsou ukázány možnosti zásahu vzdušného cíle řízenou střelou HAWK podle kursového parametru. Platí pro vzdušný cíl letící na výšce 100 m rychlostí 600 km/hod. maximální vzdálenost zjištění (1) vzdušného cíle na výšce 100 m je 42 km. Maximální technická vzdálenost působení rakety (2) proti cílům na výšce 100 m je asi 22 km. Kruh (3) omezuje účinný prostor působení PLŘS vzhledem k možnému přetížení (12)g). Jeho poloměr je asi 8 km od palebného postavení baterie. Křivka představuje polohy vzdušného cíle v momentu odpálení první střely HAWK při rychlosti cíle 600 km/hod. Křivka (6) zase polohy vzdušného cíle v okamžiku vypuštění poslední PLŘS. Plocha ohraničená křivkami (5) a (7) představuje účinný prostor zásahu baterie PLŘS HAWK proti cílům letícím na výšce 100 a při rychlosti 600 km/hod. S růstem rychlosti vzdušného cíle se velikost kursového parametru, na který může baterie PLŘS HAWK ještě působit, zkracuje.

Maximální kursově parametry účinné palby PLŘS HAWK na výšce 100 m nad terénem podle rychlosti letu cíle jsou uvedeny v tabulce:

Rychlost cíle	600	700	900	1200
Kursový parametr v km	22	19	14	0

NÁČRT 9.

MOŽNOSTI NAVEDENÍ A ZNIČENÍ VZDUŠNÝCH CÍLŮ LÉTAJÍCÍCH RYCHLOSTÍ
600 km/hod. VE VÝŠCE 400 m

Ovšem ani v celém, takto získaném prostoru, nebudou moci PLŘS HAWK vzdušné cíle účinně zasahovat. Další omezení účinnosti systému HAWK je způsobeno použitým systémem navedení. K možnému navedení střely na vzdušný cíl letící v přízemních a malých výškách je totiž použito zařízení pro vymazávání radiolokačních odrazů terénních objektů, které ke své činnosti využívá Dopplerova efektu. Vzhledem k tomu, že zařízení může rozeznat jenom větší změnu frekvence než je 1000 Hz, považuje všechny objekty pohybující se rychlostí menší než 30 m/sec. za objekty pevné a vymazává je. Protože Dopplerův efekt vzniká jenom u cílů, které při svém pohybu se buď přibližují nebo vzdalují vzhledem k baterii, považuje zařízení za pevné všechny cíle, u kterých radiální rychlost nepřekročí uvedenou hodnotu (tj. 30 m/sec.). Této skutečnosti mohou tedy využít i rychlejší letouny letem po okruhu nebo spirále. Též při přímém letu může v určitém úseku nastat případ, že radiální rychlost bude menší a tedy navedení střely na cíl nemožné. Na náčrtu 9 omezují čáry (8) prostor, ve kterém tento případ nastává a ve kterém proto není možno střelu odpálit a začít navádět. Pro rychlost 600 km/hod. je prostor omezen úhlem 21° . Celkový prostor, ve kterém střela HAWK může účinně zasahovat vzdušné cíle, je tedy značně omezen. Na náčrtu je označen červeně. S růstem rychlosti se prostor, ve kterém letící cíl nepřekročil radiální rychlost 30 m/sec., zmenšuje. V tabulce jsou uvedeny úhlové hodnoty (které prostor a radiální rychlosti menší než 30 m/sec. omezují), podle rychlosti dopředu.

108	200	300	400	500	600	750	900	1050	1200
90°	32,40	27,30	15,40	12,30	10,30	8,20	7	6	5,10

Na velikosti prostoru účinného zásahu je závislý hlavně počet možných navedení PLŘS na daný vzdušný cíl a celková pravděpodobnost zničení. Okamžik odpálení střely musí být volen velmi pečlivě. K výpočtu parametrů dráhy letu cíle a tím i k určení okamžiku odpálení střely se používá počítačích přístrojů baterie.

Dalším činitelem, který velmi podstatně ovlivňuje velikost prostoru účinného působení PLŘS HAWK, je dosah radiolokátorů. (Dosud jsme uvažovali jenom jejich maximální dosah na dané výšce.)

Snížení dosahu radiolokátorů na přízemních výškách a vytváření rozsáhlých hluchých prostorů je způsobeno pohlcováním elektromagnetické energie, zakřivením a zvlněním zemského povrchu. Elektromagnetické vlnění o kmitočtu 10 000 MHz užívané jak v přehledovém, tak i ozařovacím radiolokátoru, se šíří podle vztahu $D=4\sqrt{H}$ (km, m), popřípadě $D=130\sqrt{H}$ (km, m). Je možno vypočítat, že ve vzdálenosti 42 km od palebného postavení vzniká na ideálně rovném terénu hluchý prostor do výšky 100 m. Na vzdálenost 58 km je to již 200 m, 92 km 500 m, 130 km 1000 m atd. Takový hluchý prostor vzniká však jenom tehdy, není-li stanoviště radiolokátorů baterie HAWK převýšené vzhledem k okolnímu terénu. Při převýšení 200 m má radiolokátor v ideální rovině horizont až na vzdálenosti 58 km, při 500 m na 92 km a 1000 m převýšení dokonce ve vzdálenosti 130 km.

Největšího omezení dosahu radiolokátorů v přízemních výškách a vytváření rozsáhlých hluchých prostorů zavinuje zvlnění terénu. Části převýšeného terénu působí radiolokační odrazy a nutí obsluhu, hlavně při působení v novém terénu, zapínat zařízení pro jejich vymazávání a tím zmenšovat dosah radiolokátorů o 25–30 % vzhledem k maximálnímu (tabulkovému) dosahu.

Hluché prostory radiolokátorů jsou tím větší, čím blíže a vyšší jsou okolní terénní překážky, tj. čím větší je polohový úhel spodního okraje radiolokačního paprsku. Proto se bude nepřítel snažit vždy umisťovat své baterie HAWK na dominujících vyvýšeninách.

Další snížení dosahu radiolokátorů systému HAWK a vytváření hluchých prostorů je ovlivněna oblačností, srážkami a výbuchy atomových zbraní. Oblačnost a srážky tlumí odrazy cílů, zmenšují jejich jasnost na obrazovkách radiolokátorů, což má za následek další snížení dosahu. Středně silné srážky snižují dosah přehledového radio-

lokátoru pro velké výšky (AN/MPO-35) u stíhače ze 70 na 60 km, u bombardéra ze 110 na 100 km, silné srážky dokonce až pod 50 km u stíhače a 80 km u bombardéra. U radiolokátorů se stálou vlnou (AN/MPO-34 a AN/MPO-33) je toto snížení dosahu ještě výraznější a činí při středních srážkách u stíhače pokles z 55 na 30 km, u bombardéra z 72 na 45 km. Při silných srážkách je pokles u stíhače dokonce na 20 km a bombardéra na 30 km. Aby bylo možné využít podmínek snižujících dosah, je nutno let uskutečňovat buď v mracích, v oblastech deště či sněhu nebo letem podél nich.

Za výbuchy atomových pum se budou vytvářet podobné hluché prostory, jako za terénními překážkami. Největší hluché prostory budou za pozemními atomovými výbuchy. Věc však není plně vyjasněna a bude potřebovat ještě dalšího studia, zvláště zahraničních pramenů. Snížení dosahu radiolokátorů a tím i účinného prostoru zásahu PLŘS je možno dosáhnout též vlastní odvetnou protiradiolokační činností.

Jak vpředu uvedeno, nejlepšího skrytu letu je možno dosáhnout letem v přízemních a malých výškách. Podle zkušeností z cvičení je možno počítat s tím, že pravděpodobnost zjištění vzdušného cíle letícího ve výšce 100 m je 30 %, ve výšce 200 m 50 % a ve výškách 1000 m a více 100 %.

Konkrétním vyhodnocením možností jednotlivých baterií se ukazuje, že baterie HAWK nezapojená do jednotného systému PVO, může úspěšně překonávat terén při výšce letu nad ním do 100 m a rychlostí 550 km/hod. za předpokladu, že trať letu nebude vedena přímo na baterii. Jediná baterie tedy nepředstavuje pro frontové letectvo vážnou překážku. Síla protivzdušné obrany za naší jihozápadní hranicí tkví proto především ve výhodném uskupení baterií HAWK. Tyto baterie jsou v současné době rozmístěny tak, aby vzájemně vylučovaly své hluché prostory, což při použití poloautomatického systému velení typu MISSILE MONITOR umožňuje zásah cílů i pod 100 m. Sílu soudobé protivzdušné obrany našeho pravděpodobného protivníka tedy tvoří jednotný systém a centralizovaný způsob velení. Aby mohlo naše letectvo v případě nutnosti působit v chráněných prostorech, musí být stávající systém velení PVO narušený. Nejvýhodnějším cílem pro dosažení narušení systému PVO se zdá být vyřazení ústřední typu MISSILE MONITOR u skupiny a oddílu.

Zásady použití protiletadlových řízených střel v protivzdušné obraně vojsk

Přidělování jednotek protiletadlových střel určených k PVOV, jejich seskupování a bojová sestava závisí na síle a prostředcích nepřítele, na možnostech napadení ze vzduchu, na možnostech vlastního letectva a protiletadlového dělostřelectva určeného k PVOV, jakož i na úkolu a uskupení vlastních vojsk.

Síla PVOV, jak již bylo řečeno, je v centralizovaném velení. Jednotky protiletadlových řízených střel jsou organizovány do baterií, oddílů, skupin a brigád. U 7. armády, dislokované na území NSR, jsou jednotky PLŘS organizačně začleněny do 32. brigády. Tato brigáda má 3 protiletadlové skupiny: 10 PLSK HAWK, 69 PLS HAWK, 94 PLSK NIKE HERCULES. Každá skupina má ve své sestavě 4–6 oddílů protiletadlových řízených střel.

K příkrytí taktické hloubky se vytváří souvislá palebná zóna. Za hranicemi taktické hloubky není souvislá zóna palby, ale ochrana jednotlivých důležitých objektů se zpravidla organizuje jako kruhová. V taktické a bližší operační hloubce jsou hlavním prostředkem PVOV protiletadlové střely HAWK. V operační hloubce jsou v současné době střely NIKE HERCULES. V prostorech, které překrývají oba druhy, je hranice jejich společné činnosti ve výšce asi 5000 m.

Vzdálenost palebných postavení baterií od čáry dotyku má umožňovat zničení cíle dřív, než tento dosáhne prostoru, z kterého může jakýmkoli způsobem působit proti vojskům chráněným PVOV. Z uvedeného důvodu a též proto, aby mohlo být využito co nejlépe možností PVO, počítá se s umístěním baterií HAWK první linie ve vzdálenosti 4–6 km od čáry dotyku. Vytváří-li se linie, je nutno očekávat druhou linii ve vzdálenosti do 16 km od čáry dotyku.

Umístění jednotlivých baterií od sebe je závislé na počtu baterií, terénních podmínkách a předpokládaném způsobu činnosti letectva protivníka. Předpokládá se, že tato vzdálenost nebude větší než 1,5 poloměru účinného dosahu baterie HAWK na malých výškách, to je ve vzdálenosti od 13 do 35 km. V každém případě však bude tato vzdálenost ovlivněna hluchými prostory baterií v konkrétních terénních podmínkách. Baterie

budou tedy (v současné době už také jsou) v takové vzdálenosti od sebe, aby si vzájemně vylučovaly své hluché prostory a aby vytvořily souvislé pásmo pozorování a palby od nejmenších možných výšek.

Při pohybu linie dotyku jsou jednotky, začleněné do PVOV, nuceny měnit své palebné postavení. Přemísťování se obvykle děje po bateriích metodou vzájemného překračování. V rámci baterií je možno uskutečňovat přesun po sledech. Pro řízení palby se přitom používá řídicího kontrolního panelu samostatné palebné sekce. Počet baterií HAWK, které jsou schopny zasáhnout proti vzdušným cílům, se při pohybu linie dotyku zmenšuje. Čím větší je změna, tím méně baterií je schopno zasáhnout. Při tempu 40–50 km za 24 hod. se celkový počet baterií snižuje asi na 70 %. Třicet procent baterií se neustále buď připravuje na přesun, přesunuje se, anebo právě zaujímá palebné postavení nové.

Z á v ě r

Protiletadlové řízené střely typu HAWK jsou nejnebezpečnějším prostředkem PVO nepřítele. Jejich silnou stránkou je možnost zásahu proti cílům v malých výškách. Vlastní letectvo je schopno překonávat centralizovaně řízenou palbu baterií HAWK jen za cenu neúměrně vysokých ztrát. K snížení těchto ztrát potřebuje narušit centralizovaný způsob velení PVO. Toho se dá dosáhnout umlčením ústřední MISSILE MONITOR u oddílů a protiletadlových skupin. K vlastnímu umlčení těchto cílů však není rentabilní použít pilotované letectvo. Výhodnější je použít dělostřelectva, řízených střel, křídlatých raket anebo vrtulníkůvých výsadek.

Překonání prostorů chráněných jednotlivými bateriemi, které nemají mezi sebou spojení, je proveditelné i silami samého letectva při využití vhodných výšky, manévru a radiotechnických opatření.

K některým otázkám obrany

Podplukovník Miroslav Nedvěd

Většina prací řeší spíše obranu v operačně taktickém rámci, ale méně jsou řešeny otázky vlastní taktiky. Práce vesměs zdůrazňují, že obrana musí odpovídat vysoce manévrové bojové činnosti vojsk a že dřívější poziciční formy nemohou vyhovovat dnešním požadavkům. Pokud se však konkrétně řeší možné uspořádání operační nebo bojové sestavy v obraně, vidíme, že jsou zpravidla stejné, jako před několika lety a že se v podstatě zvětšily jen normy šířky a hloubky jednotlivých postavení, rajónů a pásem, ale v zásadě jsme zůstali u dřívějších forem obrany.

Domnívám se, že v soudobých podmínkách si musíme poněkud přehodnotit cíl obrany, jak uvádí čl. 312 Polního řádu ČSLA (divize). Chceme-li totiž počítat s tím, že hromadným použitím atomových zbraní způsobíme porážku nepříteli tzn., že jej, jak často požadují soudobé názory, zničíme ještě před předním okrajem obrany, musíme mít dostatek vlastních jaderných zbraní pro obranný boj.

Tento požadavek je ovšem poněkud v rozporu s tím, v jakých podmínkách budeme do obrany přecházet. V současné době jsou sice názory, že při přechodu do obrany nesmí být rozhodujícím činitelem v poměru sil nedostatek jaderných zbraní, ale jen nevýhodný poměr sil pozemních vojsk. Domníváme se však, že právě poměr sil v počtu jaderných zbraní bude rozhodující pro náš přechod do dočasné obrany. Nebude-li totiž radikální rozdíl v počtu jaderných zbraní, není vážný

důvod k přechodu do obrany (i když podružnými důvody může být nedostatek pozemních sil, nedostatek materiálních zásob, zvláště PHM, špatný stav bojové techniky apod.). Nesouhlasím proto s některými názory, že cílem obrany není udržet terén, ale zničit nepřítele. Chceme-li jej totiž zničit, musíme rozhodně útočit s použitím dostatečného počtu jaderných zbraní. A to nám v žádném případě obrana nezabezpečí.

Proto je nutné přehodnotit i názory na vyjádření úsilí obrany použitím jaderných zbraní a ostatních palebných prostředků se schopností soustředit v rozhodujícím okamžiku mohutné jaderné úderu na hlavní uskupení nepřítele.

Dále je požadavek, že obrana má být úporná bez předpokladu odchodu a že má vytvářet podmínky pro přechod do útoku.

Podle mého názoru nemůžeme spoléhat na to, že celkový výsledek obranného boje bude ve svém průběhu řešen jadernými zbraněmi, nýbrž jen při jeho závěrečném výsledku, zejména při protiúderu nebo při přechodu do útoku. Vyjádření hlavního úsilí v obraně vidíme v použití všech palebných prostředků zvláště v dovedném manévru silami a prostředky.

Požadavek širokého manévru v obranném boji do určité míry odporuje soudobým požadavkům na „úpornou obranu bez předpokladu odchodu“, domnívám se však, že si v této otázce poněkud nalháváme „do vlastní kapsy“. Vždyť při organizaci obrany počítáme

s tím, že budeme úporně bránit hlavní prostory a nevidíme, že nepřítel má možnost jadernými údery zničit naše úporně se bránící vojska a proniknout do hloubky naší obrany. S touto možností však počítáme při plánování naší útočné činnosti, kdy předpokládáme, že vlastními jadernými údery rozbijeme bránícího se nepřítele, sami však tuto možnost nepříteli nepřiznáme.

Při všeobecné charakteristice soudobého boje můžeme v současné době u všech autorů číst, že bojová činnost bude mít manévrový charakter, že nebude souvislá fronta, že budou značné mezery mezi útvary a svazky apod. Při určování charakteru vlastní obrany však požadujeme, aby byla schopna čelit hromadným úderům jaderných zbraní nepřítele a aby byla úporná bez předpokladu odchodu. Bude proto jistě třeba přehodnotit stávající názory, nebát se při určování charakteru soudobé obrany upustit od dosud vžitých výrazů „úporná“ obrana a přenést i do praktického řešení obrany **manévrovost**, o které dnes tak často hovoříme.

Tím nechci popírat naprostou oprávněnost pozici obrany, kterou budeme připravovat zvláště mimo dotyk s nepřítelem (ovšem ve zcela výjimečných případech), nebo na směrech, kde bude nutné dočasně počítat s pozici obranou, jejíž výsledek může podstatně ovlivnit bojovou činnost vojsk na jiných směrech.

—☆—

Nyní několik slov k vytváření **bojové a operační sestavy** v obraně.

Při dosavadních cvičeních se řeší obrana vesměs dřívějším způsobem. Např. v rámci svazku budujeme podle dříve platných názorů několik obranných postavení, přičemž rozdělujeme síly svazku do dvou sledů, zpravidla se dvěma pluky v prvním sledu a druhým

sledem plánujeme protizteč na jeden nebo dva směry. Rozložení rajónů obrany praporů, rot a čet je v podstatě stejné jako před několika lety. Vychází se totiž z toho předpokladu, že rotní rajón nebo postavení čety nebude téměř nikdy dostatečným cílem pro jaderný úder nepřítele a počítá se proto, že **organizace obrany na těchto stupních bude stejná jako dříve.**

Zapomínáme však, že v současné době jsou v armádě USA zaváděny bezzákluzové zbraně DAVY CROCKETT, které mohou vést jaderné údery o malé mohutnosti i na opěrné body čet a rot. To znamená, že i u malých jednotek musíme více uvažovat o manévrové obraně a o změně celého systému opěrných bodů, rajónů a postavení. Prosazovat požadavek pasivní obrany i na stupni roty může znamenat, že ji v některých případech předem odsuzujeme ke zničení, poněvadž nepřítel si může jadernými údery vytvořit „zelenou ulici“ v našich bránících se jednotkách.

Taktické jednotky se u nás v podstatě nikterak organizačně nezměnily. To ovšem neznamená, že tato dnešní organizační struktura odpovídá soudobým podmínkám a že je správná. Vždyť co jsme v organizaci v důsledku mechanizace a motorizace armády u malých jednotek změnili? Jen to, že se posadily na auta nebo obrněné transportéry, přičemž jejich palebná hodnota se nijak zásadně nezměnila, zvláště ne po stránce **protitankové.**

Přitom nepočítáme v současné době nijak s využitím obrněných transportérů, na kterých by mohly být účinné protitankové prostředky nebo malorážové kanóny (ke střelbě proti nízkoletajícím letounům). To by podstatně zesílilo odolnost obrany malých jednotek a umožnilo i zvýšení obrany živé síly před účinky jaderných úderů nepřítele. Obrněné transportéry by bylo možno používat i jako úkrytů. Lze je

úspěšně využít i při přechodu do obrany za útoku, kdy mohou být použity obdobně jako tanky — pochopitelně ve větší vzdálenosti od nepřítele. Při částečném zapuštění do okopů mohou sloužit jako odolné úkryty. V současné době zatím počítáme se soustředováním obrněných transportérů v hloubce obrany a přitom není jasno, jak bude zabezpečeno jejich střežení a ženijní zabezpečení, poněvadž nejsou k dispozici žádné síly a prostředky pro budování okopů v těchto prostorech.

Na základě těchto několika poznatků je možný dílčí závěr, že **v soudobých podmínkách nelze počítat s vedením pasivní obrany ani na nižších stupních**; bude nutné upustit od vžitých představ o systému obrany, **nebát se vyčleňovat jen minimální síly na přední okraj a s hlavními silami plánovat protizteče, protiúderu nebo ústupový boj.**

Jak jsem uvedl, soudobé názory podstatně zvětšují šířky a hloubky jednotlivých obranných rajónů a pásem. V rámci svazku je např. navrhováno, aby druhý sled byl umístován ve vzdálenosti přes 20 km od předního okraje, což je zdůvodňováno dosahem jaderných prostředků nepřítele. Porovnáme-li účinné dostřely taktických jaderných prostředků nepřítele, vidíme, že vzdálenost 20 km není mimo dostřel dělostřelecké rakety HONEST JOHN a v tom případě postačí umístit druhý sled divize v hloubce 15–20 km, což zabezpečí i spolehlivější velení a součinnost uvnitř svazku. Při určování vzdáleností druhých sledů musíme vidět, že při šířce obrany divize asi 30 km bude hrát velkou úlohu i vzdálenost přesunu druhých sledů při jejich zasazení k protiztečím. Při uspořádání bojové sestavy svazku bude účelné nebát se vyčlenit větší část sil do druhého sledu, nedělit schematicky divizi do dvou sledů po dvou plucích, ale ne-

bát se vyčlenit i tři pluky do druhého sledu, které budou schopny uskutečnit silnou protizteč v rámci svazku.

Rovněž umístování svazků druhého sledu armády je podle soudobých názorů plánováno ve značné hloubce 90 až 100 km od předního okraje. Tato vzdálenost je podle mého názoru příliš velká a stejně nezabezpečuje spolehlivou ochranu těchto svazků před jadernými údery nepřítele. Neodpovídá též podmínkám přechodu vševojskové armády z útoku do obrany, poněvadž v útočné operaci budou druhosledové svazky vzdáleny přibližně 50–70 km od vojsk v dotyku. Tato vzdálenost (50–70 km) odpovídá vhodnému použití těchto druhých sledů při přechodu z obrany do útoku, kdy počítáme, že svazky druhého sledu armády budeme při útoku z chodu zasazovat z hloubky 40–60 km od předního okraje.

—☆—

K otázce **ženijního budování obrany** chci poznamenat, že požadavek budovat zákopovou síť je reálný jen při přechodu do dočasné obrany na nejnižších stupních. Je velmi problematické počítat s budováním spojovacích a klamných zákopů. Mezi malými jednotkami jsou poměrně značné mezery, které nelze při současných velkých obranných šířkách vyplnit zákopovou sítí. Vždyť střelecké družstvo obsadí zákop v šířce 50–70 m, ale brání postavení široké 150 m. U střelecké čety počítáme s obranou postavení o šířce 300–400 m, z čehož tvoří mezera mezi družstvy vzdálenost 100 až 150 m. Obdobně u roty počítáme s obranou rajónu širokého 1–1,5 km, přičemž mezery mezi četami mohou být nejméně 200–400 m.

Při přechodu do dočasné obrany musíme proto počítat s tím, že souvislé zákopy lze budovat maximálně

v rámci čety a výjimečně u rot.

Bude žádoucí promyslet rychlé budování okopů pro obrněné transportéry, které bude účelné přímo začlenit do zákopové sítě a obranného systému rot a praporů.

Nebudu v článku podrobně řešit otázky pozici obrany, ale domnívám se, že bude nutné s ní počítat, zvláště na podružných směrech, na široké frontě a nesnažit se za každou cenu bránit určité postavení, ale určitý výhodný prostor. Bude vhodné široce používat manévry a předem plánované obranné rájony a opěrné body jednotkami zaujímat až při zahájení útoku nepřítele, poněvadž předem zaujatou sestavu nepřítel zjistí a může ji zničit jadernými údery ještě před zahájením útoku. Při organizaci obrany bude nejvhodnější zaměřit se na budování obranných postavení čety, poněvadž rotiní rájón bude v soudobých podmínkách již vhodným cílem pro jaderné údery nepřítele.

—☆—

Dále chci poukázat na **zvláštnosti přechodu vojsk do obrany v průběhu útočné operace a boje**, které budou v soudobých podmínkách vysoce manévrové činnosti vojsk zvláště typické. Vyplyvá to z charakteristiky soudobého boje a operace, kdy počítáme s častou změnou situace obou stran, která může být použitím jaderných zbraní podstatně změněna ve velmi krátké době.

V tomto případě nebude možno předem budovat obranu podle zásad pozici obrany, ale nutno počítat s tím, že přechod do obrany může být častým při přípravě průlomu mezilehlých čar nepřítele, při přípravě další útočné operace, při odrážení protiztečí a protiúderů nepřítele a ve střetném boji, podaří-li se nepříteli převzít včas iniciativu.

Při přípravě pozici obrany chce-

me zastavit útok nepřítele a vytvořit podmínky pro následující přechod do útoku. Při přechodu do obrany v průběhu útočné činnosti je nutné odrážet nepřítele a současně pokračovat v útoku na jiných směrech. Přechod vojsk do obrany bude mít v tomto případě charakter spěšně zaujaté obrany, kdy nelze počítat s rozsáhlými ženijními pracemi a úpravami terénu, s budováním zákopů a zátarasů.

Přechod do obrany se nebude při plánování útočné operace zpravidla předvídat jako dříve, kdy jsme již předem počítali s ovládnutím určitých čar a jejich opevněním. Snaha bude bez zastávky rozvíjet útok a neumožnit nepříteli rozbít jadernými údery naše vojska. Proto i protiúder budeme odrážet raději střetným bojem než přechodem do obrany, kterou bude vhodné zaujímat až po neúspěšném střetném boji.

Při zahájení protiúderu nepřítele očekáváme údery na naše vojska, které nám mohou způsobit velké ztráty. Přecházet do obrany budeme zpravidla v zamořeném prostoru, takže je nutné důkladně promyslet organizaci odsunu raněných a OPZHN. Učlenění vojsk v obraně musíme volit tak, aby bojová sestava odpovídala možnému přechodu do útoku i boji proti výsadbám. Nerovnoměrnost rozvíjení útoku a použití jaderných zbraní donutí vojska postupně předcházet do obrany na dosažených čarách v dotyku s nepřítelem.

Při přechodu do obrany za útoku je proto nutné počítat s tím, že čelní jednotky budou bojovat s nepřítelem a druhé sledy v hloubce musí odstraňovat následky úderů, plánovat potřebný manévry a zaujímat obranu.

Rozhodnutí pro obranu je nutné připravit rychle před přechodem do obrany a v průběhu přecházení vojsk do obrany a včas předvídat ovládnutí určité čáry vhodné pro obranu, počítat

s přehrazováním hlavních směrů možného útoku nepřítele, což si vyžádá případné zasazení druhého sledu k ovládnutí výhodné čáry nebo k zabezpečení změny směru postupu vojsk.

Bojová sestava se při přechodu z útoku do obrany nebude měnit a hlavní tíhu boje ponесou tankové jednotky.

Ženíjní budování obrany není možné v plném rozsahu, poněvadž zákopy nelze budovat. Vhodnější budou jen okopy a jednotlivá ohniska odporu malých jednotek. Palebná postavení raket a dělostřelectva při přechodu do obrany bude nutné ponechat v posledních postaveních při přemístění za útoku, poněvadž mohou být částečně vybudována.

Obranný boj musí být aktivní. Hlavním prostředkem bude palba tanků a dělostřelectva. Každá jednotka tanková a dělostřelecká bude bránit jeden směr a tanky u druhých sledů budou využity k palbě ze zakrytých palebných postavení.

Důležitou úlohu mají zátarasy, budované zvláště v hloubce na tankových směrech a v mezerách mezi jednotkami.

U motostřeleckých jednotek bránících se na předním okraji je nutné soustředit obrněné transportéry v hloubce, budovat kruhovou obranu u rot a praporů prvního sledu a v hloubce mít záložní prostory. Kromě jednotek na předním okraji je nutné obrněné transportéry ponechávat blízko vojsk nebo jich použít k boji přímo v sestavě jednotek.

Při přechodu do obrany za útoku přejdou jednotky, které jsou v bezprostředním dotyku s nepřítelem, zpravidla do obrany na místě a pod jejich zabezpečením druhé sledy zaujmou obranu v hloubce na výhodných terénních čarách nebo celcích.

Při zahájení obranného boje je mož-

né počítat s tím, že jednotky, které přešly do obrany v bezprostředním dotyku s nepřítelem, postupně bojem odcházejí, zdržují útočícího nepřítele a hlavní tíhu obranného boje převzímou v dalším druhé sledy, které měly určitý čas k organizaci obrany v hloubce.

V tomto případě je třeba důkladně promyslet **odchod těchto prvních sledů přes bojovou sestavu vlastních vojsk.** Obdobnou činnost budou uskutečňovat v obraně i předsunuté odřady, vyčleněné do zabezpečovacího pásma, při budování obrany mimo dotyk s nepřítelem nebo jednotky, bránící předsunuté postavení a odcházející zpět pod tlakem nepřítele. Tato vojska vedou zpočátku boj na zdrženou na postupných obranných čarách tak, jak jsme tuto činnost cvičili v dřívějších letech.

Krátce ukáží na některé zvláštnosti odchodu vojsk přes sestavu vlastních vojsk, která je dosud velmi málo procvičována a bylo by vhodné ji častěji zařazovat i do taktických cvičení na stupni prapor a pluk.

Při plánování odchodu těchto čelních jednotek přes bojovou sestavu vlastních vojsk bude nutné předem

— upřesnit podrobné směry jejich odchodu;

— určit (obdobně jako při organizaci součinnosti útočících vojsk a vzdušnými výsadbky) místa setkání velitelů odcházejících vojsk s veliteli vojsk v obraně — nejlépe určit na vhodné čáře v terénu, jako je komunikace, vodní tok apod.;

— rozdělit prostor bojové činnosti podle odpovědnosti velitelů pro případ, že nepřítelem se útokem podaří v okamžiku přechodu přes bojovou sestavu vlastních vojsk narušit tuto činnost. Je to obdobné jako při střídání jednotek v obraně, kdy se musí určit velitel odpovídající za řízení obranného boje.

Na místa setkání velitelů odcháze-

jících vojsk s bránícími se vojsky je nutné vyslat od vojsk v obraně průvodce, vybavené spojovacími prostředky, aby bylo možné řídit pohyb odcházejících vojsk a na místě se dohovoreť o odchodu, upřesnit palbu a pohyb vojsk a předat zprávy o činnosti nepřitele.

K zabezpečení vlastního přechodu je nutné dohovoreť signály k označení jednotek, způsob vytyčení průchodů v minových polích, označení odcházejících jednotek a vozidel pro den i noc, vyměnit provozní spojovací údaje a vyměnit styčné důstojníky mezi odcházejícími a bránícími se jednotkami.

Během přechodu musí být bránící

jednotka v naprosté bojové pohotovosti připravena odrazit útok nepřitele, ihned po průchodu odcházejících jednotek uzavřít průchody v minových polích a vyznačit ve vlastní obranné sestavě směry odchodu vojsk, aby odcházející jednotka mohla rychle přejít do hloubky obrany, kde zaujme nové rajóny nebo prostory rozmístění.

Tyto otázky spolu s dalšími, dosud málo propracovanými problémy organizace obrany, zvláště na stupni prapor, pluk a divize, by bylo vhodné prověřit na zkušebním cvičení nejméně v rámci pluku, které by jistě přineslo řadu cenných poznatků o možnostech soudobé obrany.

K některým problémům soudobé obrany

Plukovník Ludvík Varvařovský

V soudobých dynamických a manévrových podmínkách bude obrana zřejmě vynucenou a pomocnou formou činnosti vojsk.

K obraně bude zpravidla docházet v důsledku neúspěšné útočné činnosti, nebo proto, že útočné možnosti byly vyčerpány a nový útok bez určitých dalších příprav není možný, anebo proto, že jedné z bojujících stran byly jadernými údery způsobeny takové ztráty, že až do té doby než účinky těchto úderů odstraní, není schopna v útočné činnosti pokračovat. K obraně však může dojít také tehdy, když je třeba odrazit nepřátelský úder a není to možné udělat útočnou formou (střetným bojem, střetným sražením), když pokračování útoku na daném směru by bylo neúčelné, když je třeba zabezpečit dosažený úspěch nebo útok na jiném směru apod.

Nechť jsou však příčiny a důvody k obraně jakékoli, jedno je jisté — byla-li hluboce členěná, důkladně ženižně vybudovaná, různými obrannými zařízeními vybavená obrana 2. světové války prolamována tehdejšími bojovými prostředky, byla by taková obrana tím spíše likvidována dnes, kdy jaderné zbraně mají nerosvratelně mohutnější činnost.

Z uvedeného je možno učinit tyto závěry:

První závěr

K obraně bude docházet především v průběhu útočné činnosti, tedy v dotyku s nepřítelem a pod jeho palbami. Pochopit celou složitost tohoto závěru není jistě jednoduché a naučit velitele, štáby a vojska takové činnosti je ještě obtížnější. Právě proto rozkaz MNO na letošní výcvikový rok nařizuje věnovat tomuto problému mimořádnou pozornost. Nelze totiž zapomínat, že soudobý útok je velmi dynamický, vede se v širokých pásmech, na jednotlivých, často od sebe značně vzdálených směrech, přičemž na každém směru tempo a ráz bojové činnosti mohou být značně odlišné. Bude-li nutné v takové situaci přejít do obrany, nebude možné ani na taktickém a tím méně na operačním stupni počítat s tím, že by **přechod do obrany byl současný**. Velitel útvaru nebo svazku sice může vydat rozkaz k zastavení postupu a k okamžitému přechodu pluku (divize) do obrany, což však nikterak neznamena, že jednotlivé prapory, oddíly a roty mechanicky zastaví svůj postup, aniž by přitom nepřihlížely ke své konkrétní situaci, k terénu a sestavě. V době, kdy bude nutné přejít do obrany, mohou totiž některé jednotky ještě útočit, jiné již budou nuceny se bránit, některé budou donuceny odstraňovat následky nepřátelského jaderného úderu, jiné opět budou ještě na postupu k frontě, některé mohou ještě ve vlastním týlu likvidovat nepřátelský výsadek nebo jednotky nepřítele, jež byly obklíčeny v předešlém boji, atd. Přitom, vzhledem k terénu, může pro některé jednotky být účelné, aby se napřed útokem zmocnily výhodné čáry pro obranu, zatím co jiné jednotky budou nevhodným terénem donuceny zastavit postup a pod ochranou zajišťovacích jednotek odejít na jinou vhodnější čáru, kde je více možností pro obranu i OPZHN. Je pochopitelné, že čím vyšší organizační celek bude přecházet do obrany, tím delší doba bude k tomu zapotřebí. Divize jako celek se zastaví a přejde do obrany, ale mnoho jejích jednotek se bude ještě určitou dobu pohybovat, protože to, co jim vyhovovalo pro útok, již zřejmě nebude vždy a ve všem vyhovovat pro obranu.

Druhý závěr

Dynamičnost situací, boj na směrech a s tím spojený postupný přechod do obrany se projeví i na **uspořádání obrany**. Souvislá obranná pásma a postavení v délce mnoha desítek kilometrů a hustá síť všech možných zákopů, zátarasů a různých obranných zařízení již nemohou mít v soudobých podmínkách místo. Účinky jaderných útvarů, náhlé přechody z útoku do obrany a snaha co nejdříve opět přejít do útoku nebudou k takovému budování a uspořádání skýtat ani čas, ani možnosti, ani důvody.

Je ovšem třeba zdůraznit, že tento závěr má především význam operační; na taktickém stupni bude i nadále nutné určitá zařízení zřizovat, a to nejen z důvodů ochrany vojsk proti palbám, ale především z důvodů OPZHN. První závěr jistě ukázal, že rozkaz k přechodu do obrany neznamena mechanické zastavení postupu celé útočné sestavy. Proto např. jednotky, jež budou za útoku rozvinuty v prvním sledu v dotyku s nepřítelem, využijí nejbližších úkrytů a skrytů, zorganizují své palby a začnou se zakopávat. Jednotky, jež budou v otevřeném terénu v předbojové sestavě, buď přejdou do sestavy rozvinuté a začnou se rovněž zakopávat, nebo alespoň vyhledají taková místa v terénu, která jim umožní se ukrýt (úvozy, strže, lomy, osady, lesy apod.).

Jednotky v pochodových proudech určitě nezůstanou na osách, ale opustí je

a podle charakteru terénu se rozmístí. Protože každé zastavení pohybu zvyšuje nebezpečí nepřátelských jaderných úderů bude každá jednotka vyvíjet maximální úsilí k ukrytí živé síly a bojové techniky před jejich účinky. Rovněž v těch případech kdy určité jednotky dosáhnou stanoveného cíle a nebudou mít rozkaz postupovat dál nezůstanou nečinně stát.

Dosažený úspěch je třeba zajistit nejen průzkumem, palbami a vhodnou volbou sestavy, ale i různými dalšími opatřeními (zátarasy, léčky, zakopání a maskování jednotek, příprava protiztečí apod.). Jinými slovy řečeno — i když nelze počítat ani se souvislými obrannými pásmy a postaveními ani s mnohakilometrovými souvislými sítěmi zákopů a zátarasů přece jen je třeba počítat s tím, že v určitých prostorech se budou budovat rotní a praporeční rajóny obrany s nutnou sítí zákopů a úkrytů, že se budou zřizovat protitankové uzly a protitanková postavení, palebná stanoviště pro jednotlivé zbraně i palebná postavení pro dělostřelecké, raketové a protiletadlové jednotky, že se budou budovat velitelská stanoviště, prostory rozmístění druhých sledů, záloh apod., že na důležitých směrech budou zřizovány různé zátarasy atd. Je ovšem samozřejmé, že **stupeň tohoto budování bude různý** a bude přímo závislý na konkrétním taktickém úkolu příslušné jednotky v rámci obranného boje, na konkrétních podmínkách přechodu do obrany na době trvání obrany.

Jednotky přecházející do obrany v přímém dotyku s nepřítelem často pod jeho palbami a tlakem budou se muset z počátku možná spokojit pouze s maximálním využitím terénu a s nejnужnějsími okopy pro jednotlivé vojáky a zbraně, jež teprve později, podle vývoje situace budou prohlubovat a spojovat v krátké zákopy.

Jiné jednotky jež budou přecházet k obraně v hloubce sestavy, mohou od samého začátku budovat ve svých rajónech zákopovou síť a různá obranná zařízení s maximálním využitím ženíjních strojů.

Při řešení těchto problémů nelze zapomínat ještě na jednu důležitou skutečnost, a tou je množství tanků v soudobých moderních armádách. Např. v našich tankových a motostřeleckých divizích je dnes více tankových nežli motostřeleckých rot. To činí obranu mnohem odolnější i za situace, kdy různá ženíjní zařízení budou velmi omezená. Pancíř soudobých tanků je velmi odolný proti tlakové vlně a osádka účinně chrání proti pronikavé radiaci; mohutná výzbroj a kolejový pás činí z tanku velmi pohyblivou pevnůstku. Za útoku budou tanky především v prvních sledech a proto především tankové rotý a prapory budou první přecházet do obrany. Pro ně žádná zákopová síť nebude nutná, pro ně bude postačovat využít terénu, vést boj z věžových postavení, z léček a bude-li to již nutné, pak zřizovat pouze jednotlivé okopy pomocí přídavných radlic a trhavín.

I malá tanková jednotka, vhodně rozmístěná v terénu a směle manévrující jednotlivými tanky od jednoho okopu a věžového postavení ke druhému, může uniknout účinkům jaderných úderů a odrazit mnohem početnější tankovou jednotku nepřítele.

Třetí závěr

Vzrůstá-li odpor nepřítele, vážne-li útok, soustřeďuje útočník na důležité odpory nepřítele svoje palby, zasazuje do boje své druhé sledy a zálohy. Je-li přes toto úsilí donucen na některém směru nebo v určitém prostoru přejít do

obranu, pak má zpravidla většinu sil a prostředků zasazenu v prvním sledu. Tím se dostává do rozporu s jedním ze základních požadavků kladených na obranu, tj. — o b r a n a, aby odolala nepřátelským úderům, musí být členěna do hloubky a dávat obránci možnost provádět na útočníka nejen soustředěné palebné údery, ale i protizteče a protiúder. Protizteče a protiúder zpravidla provádějí druhé sledy a zálohy, které se rozmísťují v hloubce sestavy a pokud možno mimo dosah taktických palebných prostředků nepřítele. Mnohá teoretická pojednání dokonce zcela oprávněně požadují, aby maximum sil a prostředků soudobé obrany bylo umístěno v hloubce sestavy, ve druhých sledech a zálohách. Jak ale uskutečnit tento požadavek, je-li například maximum jednotek divize zasazeno v prvním sledu a velitel divize má pouze jeden prapor ve vševojskové záloze?

V takových případech, jež mohou být v soudobých podmínkách velmi časté, bude zřejmě nutné vytvářet hloubku obrany postupně, s maximálním využitím manévru, především manévru palbami a palebnými prostředky. Raketové, dělostřelecké, protitankové a minometné jednotky zpravidla nikdy nepostupují v bojových sestavách prvosledových rot a praporů; podobně i ženijní zálohy a pohyblivé odřady zatarasovací. Tyto jednotky, spolu se vševojskovými zálohami, budou tedy prvními jednotkami, z nichž alespoň na nejdůležitějších směrech je možno vytvářet určitou hloubku obrany pro celé období přechodu z útočné do obranné činnosti.

Soustředěnými palebnými údery dělostřelectva, minometů a raket na nejnebezpečnější a nejvíce vysunuté nepřátelské jednotky je možné zdržet jejich postup a tak získat čas k nutnému přeskupení sil a prostředků a jejich vyvedení do hloubky sestavy.

Bojová činnost na směrech dovoluje obránci, aby uvolněné jednotky přemísťoval do hloubky jednak mezerami ve své sestavě a jednak podél boků těch jednotek, jimž se již podařilo zaujmout obrannou sestavu.

V soudobých dynamických podmínkách je ovšem možné tvořit hloubku obranné sestavy i obráceným způsobem, tj. ve směru k nepříteli, útočným způsobem. Nutnost přejít z útočné do obranné činnosti, nevystane před vojsky zpravidla okamžitě. Rota — prapor se může dostat velmi rychle pod úder nepřítele, avšak u pluku, který útočí v pásmu 6—10 km širokém, nebo u divize v pásmu 30—50 km širokém, je takový případ málo pravděpodobný. Jsou-li totiž před čela a na boky útočících vojsk s dostatečným předstihem vysílány průzkumné a zajišťovací jednotky, je-li udržován styk se sousedy a jsou-li sledovány zprávy vzdušného průzkumu musí velitel pluku a tím spíše velitel divize mít vždy určitý i když krátký čas k tomu, aby mohl vydat nutná předběžná nařízení k přechodu do obrany. V takových situacích pak je možné **tvořit hloubku obranné sestavy směrem kupředu**, tj. některé prapory okamžitě zastavit, jiné prapory usměrnit do stran a některým praporům nařídít postupovat ještě po určitou dobu vpřed. Při bojové činnosti na směrech a různém rázu bojové činnosti na každém jednotlivém směru je takový způsob proveditelný.

Nechť je však hloubka obranné sestavy tvořena směrem kupředu, nebo vyváděním jednotek dozařadu, nebo kombinací obou způsobů, vždy bude nutné počítat s jednou zvláštností, nebo přesněji řečeno — nezbytností. Je totiž málo pravděpodobné, že by se v takových situacích mohlo vždy a na všech směrech podařit vyvést celé organické jednotky. Proto takové sestavy, jako například —

dva tři pluky v prvním sledu a jeden dva pluky v druhém sledu divize, nebo dva motostřelecké prapory v prvním a tankový prapor s motostřeleckým praporem ve druhém sledu pluku apod., nebudou zřejmě v těchto podmínkách pravidlem, ale zvláštností. Naopak — pravidlem může být, že pluky prvního i druhého sledu divize budou ve své sestavě mít prapory jiných pluků, nebo že v hloubce obranné sestavy (ve druhém sledu divize) mohou být pouze jednotlivé prapory z různých pluků divize, popřípadě i z jiné divize. Konečně může dojít i k takovým situacím, že v důsledku předcházejících jaderných úderů budou některým útvarům divize způsobeny takové ztráty, že velitel divize bude nucen obranou některých prostorů (rajónů) nebo přípravou protiztečí pověřit různá kombinovaná skupení, sestavená z jednotek různých útvarů, jež unikly jaderným úderům nebo jimž se nejdříve podařilo obnovit bojeschopnost. Přechod do obrany bude vždy vyžadovat též **podstatné změny v organizaci velení**.

Při přechodu z útočné do obranné sestavy budou důležitou úlohu mít **předsunuté odřady**, které jsou v soudobých podmínkách běžným článkem útočné sestavy svazku. Předsunuté odřady, vysílané buď od divize v hodnotě zesíleného motostřeleckého nebo tankového pluku, nebo od pluků v hodnotě zesíleného praporu, postupují za útoku zpravidla před čely hlavních sil divize s úkolem rychle proniknout do hloubky nepřátelského území (nepřátelské sestavy) a zmocnit se důležitého objektu (prostoru) nebo předejít nepříteli v jejich ovládnutí apod. Bude proto velmi častým zjevem, že PO se může setkat s úderným (protiúderným) uskupením nepřítel mnohem dříve než ostatní jednotky divize a že tedy může být prvním činitelem, který může ovlivňovat tvoření příští obranné sestavy divize. Tyto případy budou mít své místo především v těch situacích, kdy úkolem PO bude ovládnout a do příchodu hlavních sil divize udržovat důležitý objekt nebo výhodnou čáru. Od celkové situace a okolností, za nichž bude divize svoji obrannou sestavu tvořit, bude pak záležet, zda PO zaujme své místo v prvním sledu divize nebo někde jinde.

Skutečnost, že PO bude v převážné většině případů vysunut před hlavní síly divize, dává veliteli divize různé možnosti:

— **PO může vytvořit vhodné předsunuté postavení**, za jehož krytem mohou hlavní síly divize přejít do obrany; tím je možné získat pro hlavní síly určitý čas k přeskupení útočné sestavy do sestavy obranné; pak může být PO vyveden do druhého sledu nebo vševojskové zálohy;

— **PO se může stát součástí prvního sledu** divize tím, že úpornou obranou důležitých prostorů nebo čar umožní části hlavních sil, aby vyšla na jeho výši, využila jeho úspěšné činnosti a společně s ním zahájila obranný boj;

— v některých případech se může nepřítel vklínit mezi úspěšně postupující PO a hlavní síly; v takových situacích může **PO dostat úkol udeřit do boku nebo týlu nepřátelského uskupení**, umožnit tím hlavním silám zvládnout obtížnou situaci a organizovat se k boji; podle vývoje situace může se PO v dalším průběhu boje stát buď součástí prvního sledu, nebo může být postupně vyveden do druhého sledu; nejsou vyloučeny ani takové případy, že tato činnost PO může hlavním silám divize umožnit, aby po krátkém obranném boji znovu postupně přešly k útoku.

Čtvrtý závěr

Rozhodující úloha palby nutí nejen útočníka, ale i obránce dodržovat zásadu: **rozptýleně žít, rozptýleně se pohybovat, nezůstávat dlouho na stejném místě, soustřeďovat se k bojové činnosti jen na rozhodujících směrech a jen na nejn nutnější dobu a jakmile je úkol splněn, okamžitě se rozptýlovat.** Dodržování této zásady je ovšem v určitém rozporu s jinou zásadou, která říká, že spolehlivost a pevnost obranného systému je do značné míry závislá na vhodném využití terénu a na úporné obraně těch míst a úseků, jež jsou pro celistvost obrany životně důležité. V minulosti se tato zásada plnila tak, že se tato místa co nejlépe ženijně vybudovala, že se v nich soustřeďovalo maximum sil a prostředků a že se nejlépe zabezpečovala palbami, zátarasy apod. Takové řešení mělo v minulých světových válkách svá opodstatnění, protože účinek a dostřel tehdejších palebných prostředků byl podstatně menší. V dnešních dynamických podmínkách k podobnému řešení nebude jednak čas, jednak by takové řešení nebylo ani účelné. Útočník totiž může pozorným vyhodnocením terénu poměrně snadno zjistit, které prostory jsou pro obránce klíčové, provést na ně zdrcující palebné údery a tím vyřadit obránci značné síly a prostředky.

Soudobá obrana musí tedy řešit velmi vážný problém — držet tyto důležité prostory hlavními silami a prostředky a stavět je tím pod úder palebných prostředků nepřítele nebo síly a prostředky rozmístit mimo tyto prostory a riskovat porážku.

Odpověď je třeba hledat v pochopení soudobého významu palby a manévrového charakteru bojové činnosti. I obránce bude mít své jaderné a raketové prostředky, jimiž může zasahovat útočníka na velké vzdálenosti a způsobovat mu značné ztráty dříve, než těchto životně důležitých prostředků dosáhne. Podaří-li se útočníkovi přesto do těchto prostorů proniknout, musí se úsilí obránce soustředit k tomu, aby širokým manévrem a úpornou obranou jednotlivých rajónů a uzlů obrany bránil útočníkovi v rozšiřování jeho úspěchu do stran a do hloubky, a tím vytvářel podmínky k dalším palebným úderům a protiztečím či protiúderům.

Z tohoto rozboru vyplývá, že:

— soudobá obrana je kombinací tří rozhodujících činitelů — **manévru palbou, manévru silami a prostředky a úporné obrany uzlových, životně důležitých míst a objektů;**

— **manévr** dává obránci možnost, aby životně důležité prostory a úseky neobsazoval předem, neprozrazoval svou sestavu, neriskoval zničení sil a prostředků v těchto prostorech, ale aby je obsazoval až v průběhu obranného sražení, po nepřátelských palebných úderech a pouze tam, kde to situace bude vyžadovat;

— **taktická činnost** — úporná obrana jednotlivých rajónů a postavení — vytváří předpoklady k operačním opatřením, tj. k dalšímu manévru palbou, k rozhodným protiztečím a protiúderům, popřípadě i k opětnému přechodu do všeobecného útoku.

Jak je vidět, palba je nejen rozhodujícím prostředkem fyzického ničení nepřítele, ale i důležitým činitelem umožňujícím úspěšné zahájení i vedení obranného boje, zaujetí obranné sestavy a opětný přechod do útočné činnosti.

Přitom **palba raketových jaderných zbraní je rozhodujícím činitelem paleb-**

ného systému. Organizace palebného systému divize zahrnuje určení prostorů palebného ničení jak před předním okrajem, tak i v hloubce obrany, stanovení pořadí použití oddílů vojenských raket, paleb dělostřelectva a tanků, úderů leteckva a přípravu protitankových paleb skloubených se zátarasy všeho druhu. Kromě toho musí být připraveny palby dělostřelectva a zásahy PTZ a POZ do boků obranné sestavy a na styky jednotlivých obranných rajónů. Velikost prostoru palebného ničení závisí na palebných možnostech divize (zvláště oddílů vojenských raket), uspořádání bojové sestavy a charakteru terénu. Prostory palebného ničení se volí tak, aby dávaly možnost zničit hlavní uskupení nepřítele v součinnosti s palebnými údery velitele armády.

Celkový systém palby by v soudobých podmínkách měl zabezpečovat:

- okamžité ničení nepřátelských jaderných prostředků ihned po jejich zjištění;
- ničení úderných uskupení nepřítele, zejména tanků již za přibližování a při rozvíjení útoku;
- ničení těchto uskupení v případě jejich vklínění do obranné sestavy divize;
- ničení vzdušných výsadek nepřítele vysazených do hloubky obranné sestavy divize;
- uzavření mezer vzniklých v sestavě divize po jaderných úderech nepřítele;
- palebnou přípravou a podporou protiztečí;
- obnovení palebného systému narušeného údery nepřítele.

Celkový závěr

V soudobých podmínkách bude obrana ve většině případů vynuceným a dočasným druhem bojové činnosti, k němuž budou vojska přecházet v průběhu útočné činnosti, zpravidla v dotyku s nepřítelem a pod jeho palbami. Proto mezi šířkami pásem činnosti za útoku i za obrany nebude zpravidla podstatných rozdílů. Rovněž trvání obranného boje (sražení) bude různé. V situacích, kdy na jednom směru (v jednom prostoru) bude třeba přejít k obraně, na ostatních směrech bude útočná činnost pokračovat úspěšně, nemůže mít obrana dlouhé trvání.

Úloha a místo útvarů a svazků v obranném boji (sražení) budou závislé především na okolnostech, za nichž bude svazek (útvár) přecházet do obrany. V průběhu obranného boje (sražení) se úloha i místo mohou velmi rychle měnit.

Nehledě na to, že soudobá obrana bude kombinací úporné obrany důležitých objektů a prostorů na straně jedné a širokého manévru palbou, silami a prostředky na straně druhé, základní požadavky kladené na obranu našimi řady zůstávají v plné platnosti. Přesto však nelze počítat se souvislými obrannými pásmy, postaveními a zákopy, ale s obranou ohniskovou, kruhovou. Pojem „přední okraj obrany“ proto ztrácí svůj původní obsah a má své místo jen na nejnižších taktických stupních (rota, prapor). Sama obranná sestava bude v každém případě jiná a proto i uspořádání obrany bude velmi rozmanité. Schematismus, šablona nemohou mít místo nikde, tím méně v obraně, kdy iniciativa dočasně přechází do rukou nepřítele.

Manévrovost a protitanková obrana

Plukovník Jan R a b a n

Dotknou se některých otázek obrany, o nichž by se podle mého názoru mělo uvažovat.

Především chci ujasnit, **proč a v čem se liší a musí lišit moderní obrana od dřívější.**

Změny vyplývají z charakteru soudobého boje a operace a jejich hlavní příčinou je použití raket a jaderných zbraní.

Těmito zbraněmi lze prolomit jakoukoli „tvrdou“ vybudovanou a organizovanou obranu. Útočník může snadno a rychle hromadným úderem vytvořit průlom i po ženíjní stránce plně vybudované (nebo pevnostní) obrany na zvoleném směru a v potřebně širší pro útok pozemních vojsk.

Z toho plyne závěr, že takovou obranu, organizovanou do souvislých pásem, připravovanou a ženíjně vybudovanou nebudeme dělat. Rychlý spád boje a operace nám to ani nedovolí. Sníženou možnost opevnění a pevného držení terénu musíme nahradit manévrem.

Soudobé útočné operace se vyznačují vysokým tempem a velkou manévrovostí. Tomu nemůžeme v obraně čelit přípravou stabilizace fronty a tvrdých linií. Moderní obrana musí být velmi hluboká, pružná a vysoce manévrová, aby mohla čelit soudobému útoku.

Porovnáme-li dřívější „předatomovou“ obranu s nynější, zjistíme, že **ztratila některé svoje výhody:**

— obrana dříve při pomalejším tempu operace a boje poskytovala více času na přípravu, dávala možnost orga-

nizace paleb, využití přirozených vlastností terénu; ženíjní vybudování ušetřilo obránci mnoho sil a umožňovalo připustit poměr sil obránce a útočníka 1 : 3 i více;

— stabilizace a maskování jednotek v obraně dávalo obránci velkou převahu v pozorování a získávání zpráv o útočnickovi, který byl v pohybu.

Dnes, kdy obrana nemůže být stabilní, ani zpravidla neposkytne více času na přípravu, ztrácí téměř všechny dřívější výhody s výjimkou lepších možností využití přirozených vlastností terénu a znalosti terénu.

Má ovšem proti dřívějšku také některé výhody. Je to hlavně možnost ničit protivníka jadernými zbraněmi již na dalekých přístupech, ve východišti k útoku (zteči) a v prostorech, kde se vklíní do obranné sestavy.

Přestože obrana ztratila na některých výhodách, které měla kdysi, požadujeme od ní splnění přibližně stejného úkolu jako dříve: aby slabšími silami rozbila útok nepřítele, který má převahu, zničila útočící uskupení a vytvořila podmínky pro přechod do útoku.

V našich úvahách o frontových operacích a na našich operačních cvičeních se obrana vyskytuje obvykle v přibližně stejné formě:

— hlavní uskupení frontu pokračuje v plnění hlavního (útočného) úkolu frontu;

— protiúder nepřítele likviduje jedna z armád tím, že přejde částí sil do obrany, zničí útočníka a pokračuje

v útočné operaci; přitom se jí vezmou všechny prostředky, nejvýš se jí ponechají taktické rakety a přidělí se jí nějaký vzlet letectva.

Nemyslím, že by to bylo v zásadě nesprávné řešení, avšak stává se postupně jednotypným. Nebezpečí je ve dvou směrech:

— aby se toto řešení nestalo šablonou a

— aby armádě, řešící přechodnou obranu, nebyly ponechány jen tak slabé prostředky, kterými by nemohla úkol splnit.

I v obraně jsou rozhodujícím prostředkem pro splnění úkolu rakety a jaderné zbraně operačního stupně.

Proto bude třeba armádě dát takové prostředky a podporu, která podle reálných propočtů jí umožní splnit úkol. Nepřipustit, aby útočník měl v průměru větší převahu než 1 : 1,5 — 2,0.

Tento požadavek vyplývá z charakteru soudobé obrany.

Jak a čím mohu nahradit nedostatek sil a eliminovat dvojnásobnou převahu útočníka nad obráncem? Jak jsem již uvedl, nemohu se spoléhat na některé dřívější klady obrany — jako na dostatek času a ochranné vlastnosti ženijně vybudované obrany. Samotné pasivní využití přirozených vlastností terénu též jistě nevyrovná dvojnásobnou přesilu. Musíme proto hledat další výhody, které nám může obrana poskytnout.

Jedním z velkých kladů je možnost volby prostoru boje. Tuto výhodu nelze zanedbat. Obránce je povinen i při nedostatku času, ať už na operačním nebo taktickém stupni volit prostor a terén, ve kterém se chce střetnout s útočníkem. Zvolí výhodné postavení (husité tomu říkali „získné místo“), odpovídající jeho zámyslu boje (operace) a donutí útočníka, aby v něm přijal boj.

Další výhodou je převaha v pozorování a zjišťování zpráv o útočnickovi, spojená s lepší možností maskování a klamání. I této výhody musí obránce plně využít.

Další výhodou je možnost plánování manévru a přinucení protivníka palbami, zatarasováním a klamáním, aby v domněni, že útočí podle vlastního plánu, postupně ztratil iniciativu.

—☆—

S tím je úzce spojena **otázka manévru** v obraně.

V dosavadních úvahách o obraně se vyskytují zejména tyto formy manévru (na stupni armády):

- a) protiatomový manévr;
- b) protizteče k obnovení narušené obrany a k zesílení obrany na důležitých směrech;
- c) manévr zálohami a prostředky na úhradu ztrát vpředu;
- d) armádní protiúder.

Mám za to, že formy manévru vyjmenované ad a), b) a c) jsou v tomto pojetí pasivní. Manévr ad d), tj. armádní protiúder, který by byl přechodem armády z obrany do nového útoku, může velitel armády uskutečnit jen v tom případě, poskytne-li mu velitel frontu k tomu potřebné prostředky a podporu. Počítáme-li, že pro obranu budou armádě ponechány jen nejnútnejší síly a prostředky tak, že útočník bude v dvaapůlnásobné až trojnásobné převaze (i jaderných zbraní a tanků), pak bude jistě velké umění, aby s těmito silami armáda vyčerpala protivníka natolik, že poměr sil přibližně vyrovná. Domnívám se však, že bez pomoci frontu a přidělení dalších sil a prostředků sotva bude s to dosavadními silami přejít úspěšně do všeobecného útoku. Armádní protiúder s přechodem do útoku všemi silami podle mého názoru patří již do útočné operace. Obrá-

na pro něj vytvoří pouze výhodné podmínky.

Ponecháme-li tedy stranou tuto formu manévru, která je nepochybně aktivní, pak musíme konstatovat, že ostatní vyjmenované formy manévru v obraně nejsou vzhledem k úkolu armády dostatečně aktivní. Hlavním úkolem soudobé obrany nemůže už být udržet určitou čáru nebo omezený prostor, ale rozbít útok nepřítele, vyčerpat a postupně po částech zničit síly a prostředky jeho útočného uskupení. K splnění tohoto úkolu bude nutné hledat aktivnější formy manévru, než jak jsou vyjmenovány ad a)–c).

Vzhledem k tomu, že se v soudobé operaci snižuje význam využití opevněného terénu, **musí být manévr** (hned za použitím jaderných úderů a v jednotě s tímto zámyslem) **hlavním prostředkem k splnění úkolu**. Aby mohl být tímto prostředkem, musí být hlavním náplní zámyslu. Jelikož však v obraně pracujeme s omezenými silami, musí být zámysl manévru nerozlučně a těsně spojen s **klamáním a překvapením protivníka**. Těmito faktorům je zapotřebí vyhradit daleko přednější místo v našich úvahách a řešeních, než dosud.

Dovedné klamání protivníka, k němuž jsou v obraně lepší podmínky než v útoku, může nahradit mnohou výhodu, kterou obrana ztrácí v soudobých podmínkách použití jaderných zbraní.

Právem nazýváme řešení operačních a taktických úkolů u m ě n ě m. Základem je jistě reálný propočet sil, poměrů a možností atd., ale to, co dělá z řemesla umění, je právě dovedné použití sil a prostředků, založené na odhadu činnosti protivníka a na „válečné lsti“ — čili na dovedném klamání. Největší nepřítel umění je šablona. Jak bylo vidět z činnosti nacistické armády za druhé světové války, právě stálá a rutinovaná armáda snadno do šablony upadá.

Mám za to, že v soudobých podmínkách více než kdy předtím je třeba i v obraně každou situaci řešit vždy znovu, jinak, s vtipem a s bohatým použitím klamných opatření, která svedou jaderné údery útočníka do prázdna a útok hlavních sil protivníka do prostoru, kde ho chcí mít a kde ho budu ničit jadernými údery i všemi ostatními palebnými prostředky a dovedným manévrem **hlavních sil armády**.

V manévru pak používat všech forem boje, hlavně řady protiztečí vedených na oslabení, vyčerpání a ničení útočníka po částech. Nevyhýbat se však ani jiným formám boje, používat dovedně a záměrně i dílčích ústupových bojů zasazených do celkového zámyslu klamání a postupného ničení protivníka. Nastrčit mu před čelo jeho útoku slabé síly, tvořící zdání hlavních sil, nenechat je zničit, včas s nimi ustoupit, nechat protivníka udeřit do prázdna a současně ho ničit připravenými palbami a údery z boku, popřípadě i z týlu. Dezorganizovat útok nepřítele, dezinformovat ho a uvést ve zmatek.

Mám za to, že takové zásady by byly progresivnější a více odpoutané od předchozích šablon obranného boje a operace, než úvahy, zda je výhodnější dát více sil do prvního nebo do druhého sledu armády, nebo zda ponechat pro manévr v ruce velitele armády pouze zálohy na zalepování děr, které mu útočník vytvoří v obraně jadernými zbraněmi.

—★—

V článku nemohu rozebrat všechny důležité otázky obrany, zejména otázky protiatomové, protiraketové, protiletadlové obrany a další.

Chci se však zmínit alespoň o požadavku na **protitankovou odolnost obrany**.

Nasycenost vojsk NATO tanky je značná. Proto účinný boj pozemních

jednotek s tanky je jak v taktickém, tak v operačním měřítku velmi důležitý. Zvláště v obraně, kdy počítáme vědomě se značnou převahou nepřítele, je důležité rozbít útoky tanků a nedopustit, aby pronikly organizované tankové části do operační hloubky, kde by vzhledem k značné rychlosti a akčnímu rádiu soudobých tanků mohly být vážnou úhrozu.

Požadavek pružnosti a manévrovosti platí jistě i pro protitankovou obranu, poněvadž v soudobých podmínkách jsou protitankové palby kostrou obrany zblízka. Palbou raket a nepřímou střelbou dělostřelectva se může sice narušit útok tanků a způsobit ztráty, avšak v operačním měřítku nemůžeme ani jadernými zbraněmi zničit nebo vyřadit většinu tanků na velké vzdálenosti. Převážnou většinu nepřátelských tanků bude nutno ničit v boji zblízka — tj. přímou střelbou tanků, protitankových zbraní a dělostřelectva. Naše zbraně sice spolehlivě ničí nepřátelské tanky, ale poměrně krátký dostřel a malá pohyblivost většiny z nich nevytváří příznivé podmínky pro manévr po zahájení boje zblízka.

Výjimku činí tanková a protitanková řízená střela, které jsou v obraně ve značné výhodě. Zahájení palby na vzdálenost 2000 m a jejich velká pohyblivost dávají možnost způsobit nepřátelským tankům značné ztráty, přerušit boj proti velké přesile, útočící tanky, které nebylo možno zničit, nechat udeřit do prázdna a napadnout je znovu z jiného směru nebo z předem připraveného postavení. Takový způsob boje považují za velmi výhodný. Dává reálné předpoklady v řadě obnovených bojů zblízka zničit jednou zbraní několikánásobně více než uznávaný průměr 2—3 útočící tanky.

Zato ostatní prostředky jsou na tom mnohem hůře. Tak K 100 mm, pro svoji velkou váhu a těžkou ovladatelnost

v terénu bude pravděpodobně použit pouze jednou a má naději na přežití jen v tom případě, nebude-li proti němu přesila tanků větší než 1 : 3 v poměru k počtu děl. Ostatní prostředky pěchoty, působící na vzdálenost 200 až 600 m mají stejné vyhlídky.

Teoreticky by bylo tedy ekonomické používat v boji zblízka proti velké přesile tanků pouze tankové jednotky a protitankové řízené střely (event. samohybné PTK), pěchotu a ostatní prostředky pak jen tím způsobem, aby měly dostatek sil k nebezpečnému zničení všech útočících tanků, neboť nejsou-li schopny útok tanků rozbít a odrazit, budou zcela zničeny.

Je tedy jistě na místě snaha vyvinout a zavádět do armády stále lehčí a pohyblivější protitankové prostředky a prodlužovat jejich účinný dostřel. Důležitým krokem vpřed jsou protitankové řízené střely zaváděné v posledních letech. Dá se očekávat, že budou vyvinuty ještě účinnější protitankové prostředky. V současných podmínkách je třeba v obraně velmi dovedně využívat všech protitankových zbraní, vhodně je kombinovat s protitankovými zátarasy a ukládat jim úkoly, které jsou schopny plnit a nevystavovat je předem jistému zničení.

Vybavení a nasycenost obrany a možnost manévru protitankovými prostředky zůstává vážnou otázkou, kterou nemůžeme podceňovat, protože obrana, i když v soudobých podmínkách ztrácí na významu v strategickém měřítku, bude častým druhem boje na operačním stupni a ještě častějším na taktickém stupni. V budoucí možné válce může mít strategický útok ve svém průběhu řadu obranných operací a útočná operace řadu obranných bojů přímo v průběhu útočné operace. Kniha „Vojenská strategie“, napsaná kolektivem sovětských vědeckých pracovníků pod vedením maršála Sovět-

ského svazu V. D. Sokolovského, o tom říká: „Obranné operace nejsou v příští válce rovněž vyloučeny. Nelze si představit, že se po celou válku bude jenom útočit. V některých údobích války, na některých směrech a možná i válčících může nás situace donutit, abychom přešli dočasně do obrany. Proto musí naše ozbrojené síly dokonale ovládat způsoby vedení těchto

operací. To, že sovětská vojenská strategie odmítá oprávněnost obrany v strategickém měřítku a obranné války vůbec, nelze vztahovat na obranu v operačním a tím méně v taktickém měřítku. Taková obrana zřejmě ještě neztratila svůj význam, objeví se nutně v průběhu války jako prostředek, jímž lze zmařit útok nepřátelské přesily...“

K otázkám vedení obranného boje a operace

Podplukovník Josef Mareš

Obranná operace bude mít v soudobých podmínkách vzhledem k různým podmínkám vzniku rozmanitý začátek i průběh. Nejobtížnější je přechod do obrany za převahy nepřítele a v dotyku s jeho útočícími vojsky. Většina sil armády může být v různé situaci a může vést různou bojovou činnost. Směry útoku nepřítele bude nutné zesílit přeskupením sil z méně ohrožených úseků. Současně je nutné vytvořit hloubku operační sestavy — obnovit druhý sled a zálohy všeho druhu.

Zaujetí hluboké obranné sestavy a upřesnění úkolů čelním jednotkám, které mají možnost aktivní činností vytvořit lepší podmínky pro obranu, budou první opatření při organizaci a budování obrany. Současně s těmito opatřeními musí armáda uskutečňovat i další opatření, jako jsou organizace palebného systému, součinnost aj.

Toto období operace bude pro velitele a štáby nejobtížnější. V rychlém a rozhodném řízení vojsk se projeví jejich schopnost organizovat a řídit boj. Úkoly stanovené armádě nebudou zpravidla plněny jen obranou na místě. Divize, které až dosud pokračovaly v útoku, mohou obdržet úkol — útočit do boku nepřátelských vojsk. Ty, které jsou na směru útoku nepřítele, mohou úporně bránit výhodné „klíčové“ prostory, vést manévrovou obranu, aby přinutily nepřítele k rozvinutí. Využívají výhodné terénní čáry, aby vytvořily podmínky pro zorganizování obrany do hloubky. Všechna tato činnost však musí vycházet ze zámyslu nepřítele.

Bojová činnost divizního prvního sledu musí být vedena s vypětím všech sil, vyznačovat se rozhodností, odhodlaností a vysokou aktivitou. Zvláště v situaci odrážení prvních útoků nepřítele, kdy jednotky neuspěly, vybudovat palebná stanoviště a postavení, bude výhodnější využívat léček, krátkých překvapivých protiztečí do boku a týlu nepřítele, než pasivní obrany na místě.

Útok nepřítele na směrech a jeho snaha využít mezer v sestavě obránce poskytnou dostatek takových možností. Nepříteli musí být zabráněno, aby jeho síly vnikly do hloubky obrany prvosledových divíží, nebo aby je obešly na otevřené boky. Na tyto směry nutno vést manévr palbou raket, dělostřelectva, protitankových záloh i jednotkami z pasivních a méně ohrožených úseků.

Hlavním úkolem všech jednotek a prostředků je zničení nepřátelských prostředků jaderného napadení. Bez zničení těchto prostředků je splnění cíl operace téměř nemožné.

Často se přisuzuje tato úloha vlastním jaderným zbraním jako jedinému prostředku. V rámci vševojskové armády je nutné plánovat a připravovat pro boj se ZHN nepřítele především dělostřelectvo, taktické výsadky a průzkumné skupiny.

Zvláštní význam budou mít speciálně vyčleňované oddáry tankových jednotek, schopné organizovat výpady a rychlou samostatnou činnost v týlu nepřítele usměrňovanou především na ničení taktických prostředků jaderného napadení nepřítele.

Tyto oddáry, v síle tankové čety až roty, zesílené jednotkou ženijní, chemického a radiálního průzkumu, popřípadě i dalšími prostředky, mohou být vyčleňovány především z prvosledových divíží, vedoucích boj v dotyku s nepřítelem a které jsou s to, vzhledem k charakteru soudobého boje, úspěšně ničit taktické ZHN nepřítele, rychle se pohybovat v nepřátelském týlu, ničit i štáby, naváděcí stanoviště a podobné důležité objekty.

Rovněž úloha průzkumných skupin s různým složením a vybavením není dosud, vzhledem k možnostem zjišťování a ničení ZHN nepřítele, plně doceněna. Smělé pronikání průzkumných skupin na tancích mezeraми v sestavě nepřítele a ničení prostředků ZHN střelbou tankových i ručních zbraní zblízka je účinný způsob boje s těmito prostředky. K tomu je nutno podrobně znát technické vlastnosti těchto zbraní, jejich zranitelnost, nejvýhodnější způsob a pořadí jejich ničení, jak je podrobně uvádí Zprav-51-60.

K OTÁZCE PROTIPŘÍPRAVY

S procvičováním protipřípravy se na cvičeních v poslední době setkáváme jen zřídka. I v teoretických pracích je tato otázka opomíjena; mnozí velitelé a příslušníci štábů se domnívají, že v soudobé obraně nemá protipříprava zásadní význam.

Podle mého názoru vyžaduje protipříprava **hlubšího teoretického rozpracování jak po stránce jejího technického provedení, tak pokud jde o zásadní ujasnění její úlohy a místa v armádní obranné operaci.**

V minulosti byla protipříprava jedním z hlavních opatření aktivity obrany a účinným opatřením, jak zmařit útok nepřítele před jeho vyražením. V současné době však, kdy nepřítel nebude rozvíjet svá vojska v bezprostřední blízkosti naší obrany a naopak bude se snažit v rozptýlených sestavách z chodu přecházet do útoku na jednotlivých směrech, bude sotva možné zmařit nepřátelský útok jen samotnou protipřípravou.

Raketové jaderné zbraně umožňují zničit nepřítele ihned po jeho zjištění, což je jejich přednost před náročným organizováním palby dělostřelectva a tanků. Rozbor všech podmínek, ve kterých bude armáda do obrany přecházet, však uka-

zuje, že právě jaderných zbraní bude nedostatek, takže protipříprava v systému obrany má své opodstatnění, neboť je aktivním prostředkem, jak soustředěnou palbou raketových vojsk a dělostřelectva (za použití chemického střeliva), palbu tankových jednotek a letectva, narušit a ve zvlášť výhodných podmínkách i zmařit nepřátelský útok.

Při organizaci protipřípravy bude nutné dodržovat určité zásady, vyplývající z širokého použití jaderných zbraní nepřítelem. Především jde o způsob dočasného soustředění dělostřeleckých a tankových útvarů a jednotek, určených k protipřípravě. Technické vlastnosti jejich výzbroje a náročné řízení jejich palby to vyžadují. Soustřeďování, které se děje zpravidla do předsunutých nebo záložních prostorů stanovišť (postavení), by bylo nutné provádět rychle a skrytě, pod ochranou prostředků PVO a vojska ihned po protipřípravě rozptylovat. Střelivo určené pro tyto palby je nutné závčas rozložit a v těchto prostorech připravit.

K využití překvapení je nutné správně rozvrhnout i použití chemického střeliva. Je samozřejmé, že jaderné náboje, budou-li k dispozici i v minimálním množství, nebo půjde-li o jaderné zbraně frontu, budou rozhodujícím prostředkem v celém systému protipřípravy. Jejich použití ovlivní bojovou činnost jak vševojskových svazků, tak i všech druhů vojsk.

V případech, kdy armáda nebude mít v době příprav nepřítele k útoku ani minimální množství jaderných zbraní, bude nutné vytvářet bojovou činnost a manévrem podmínky, které umožní protipřípravu. Zvláště tehdy, bude-li nepřítel bojem čelních jednotek, údery letectva, dovedným vytvořením zamořených pásem a prostorů zastaven, nebo nahromadí-li se jeho vojska na osách, přepravách, v soutěskách, na přechodech apod., vzniknou velmi výhodné podmínky pro protipřípravu.

Zmařit útok nepřítele, zvláště v operacích počátečního období války silami a prostředky pouze jedné armády, bude velmi těžké. Proto ke splnění cílů obranné operace v zájmu frontové operace mohou být rozhodnutím velitele frontu použity k protipřípravě i frontové prostředky, včetně letectva.

Zvláště v situaci, kdy armádě přecházející do obrany byla odebrána část sil, je front povinen svými raketovými prostředky působit ve prospěch bránící se armády. V takové situaci armáda ničí svými raketami a dělostřelectvem bližší části hlavního uskupení nepřítele, které se připravuje k útoku a je v dosahu většiny palebných prostředků armády a frontové prostředky a letectvo ničí podle svých dosahů hlavní uskupení nepřítele.

Ničení nepřítele před zahájením jeho útoku nemusí mít vždy charakter protipřípravy, zejména bude-li v zájmu frontové operace ničeno nepřátelské uskupení frontovými prostředky na dalekých přístupech. Rovněž tehdy, nebudou-li výhodné podmínky k protipřípravě, nemusí být tato uskutečněna, i když byla připravena. Přesto však protipříprava v soudobé obraně neztratila svůj význam a při dovedné její organizaci bude silnou a v některých případech jedinou zbraní k narušení útoku nepřítele.

PROTIZTEČE A PROTIÚDERY

Požadavek vytvoření hluboké obrany a rozptýlení vojsk s cílem zmenšit jejich zranitelnost jadernými údery nepřítele do značné míry ovlivní protizteče a protiúder v obraně. Nelze jednostranně stanovit zásadu, kdy uskutečnit proti-

ztec druhým sledem pluku, divize a kdy nasadit armádní protiúder. Pro značné vzdálenosti a rozptýlení bojových sestav vojsk v obraně mají někteří velitelé a štáby názor, že druhé sledy (zálohy) pluků a divizí časově nestačí provést přesun a protizteč proti nepříteli útočícími na směrech, kam provedl údery jadernými zbraněmi.

Domnívám se, že tvrzení, která se opírají jen o rozpočet času potřebného na přesun a organizaci protizteče a možná tempa nepřátelského útoku, jsou nesprávná. Naopak — **protizteče a protiúder jako aktivní činnost jsou hlavním prostředkem k dosažení cílů obranné operace.**

Stanovení doby zahájení protiztečí a protiúderů nemůže být dnes vázáno na to, aby jednotky držely nějaké čáry nebo objekty, poněvadž druhé sledy a zálohy jsou rozptýlené v různé hloubce a útok nepřítele bude zpravidla veden na různých směrech a může se nerovnoměrně vyvíjet. Neustálý průzkum a předvídaní velitele však umožňují včas a skrytě přisunout zálohy na nejvýhodnější směr protiztečí (protiúderů).

Přisunutí vojsk je nutno uskutečňovat rychle, skrytě a soustředit je jen na nejkratší dobu počátečního úderu s cílem zničit hlavní síly nepřítele a proniknout do hloubky jeho sestavy.

Je-li k dispozici jen omezený počet jaderných zbraní, bude nejvýhodnější používat jich v průběhu obranné operace ve prospěch protiztečí (protiúderů), kterých se zúčastní všechny síly a prostředky na určitém směru.

Použití jaderných zbraní tak umožní, že protiúder a protizteče mohou být organizovány značně menšími silami, než tomu bylo dříve.

Jaderné údery je nutné provádět dříve, než se vojska přiblíží na bezpečnostní vzdálenost. Na cvičeních se často praktikuje, že je nutné vojska na určitou dobu zastavit k zjednání určitého pořádku, „srovnání vojsk“ k orientaci, upřesnění apod. Podobné názory i praxe jsou nesprávné a škodlivé, neboť **vystavujeme vojska nebezpečí, že na ně nepřítel provede jaderné údery všemi taktickými prostředky.**

V některých případech bude výhodnější udeřit letectvem a jadernými zbraněmi na nepřítele před zahájením protiúderu s cílem způsobit mu vážné ztráty a získat čas pro organizaci protiúderu. Tak tomu bude zejména tehdy, když z různých příčin protiúderné uskupení nebude s to včas a všemi silami udeřit na nepřítele. Palbami dělostřelectva a údery letectva bude nutno doplnit jaderné údery a nedovolit nepříteli pokračovat v útoku. K zabezpečení protiúderu může být někdy výhodné předem zaujmout částí sil druhého sledu a záloh připravené prostory, přehrazující hlavní směry v útoku nepřítele. Toto opatření je nutné zvláště tehdy, nejsou-li vlastní vojska v dotyku schopna déle zdržet a zastavit útočícího nepřítele, takže jeho další postup by znemožnil i protiúder.

Vojska musí přecházet do protiztečí a protiúderů bez zastavení, aniž by sesedala z vozidel, a útočit v rychlém tempu. Již na přesunu musí být vojska v tankových sestavách, aby mohla zahájit boj bez přeskupování. Odtud i snaha přesunovat vojska po největším možném počtu os. Na divizi počítáme průměrně s třemi až čtyřmi osami již z prostoru soustředění.

Tankové jednotky je nutné usměrňovat do hloubky sestavy nepřítele a do mezer k obsazení důležitých čar a objektů. Hlavní síly z chodu provádějí údery do týlu a boků nepřítele k rozdělení jeho sestavy. Neustále je nutné vést průzkum na všech směrech.

Pronikání čelních jednotek musí zabezpečovat druhé sledy a zálohy, které je nutno přesunovat na bojišti tak, aby byly schopny manévrovat do všech stran a zabránit napadení odkrytých boků vlastních vojsk nepřítelem.

Divizím, které se zúčastní protiúderu, je třeba určovat bližší a další úkol. **Bližším úkolem** divize může být v součinnosti se sousedy, za využití jaderných úderů zničit nepřítele na směru úderu a obsadit prostor vhodný pro další obranu nebo pro přechod do útoku.

Dalším úkolem může být rozbití záloh nepřítele přisunovaných na tento směr z hloubky.

V průběhu protiúderu může být část sil nepřítele obklíčena. Ničením těchto jednotek se nesmí zdržovat hlavní síly protiúderného uskupení, nýbrž má být uskutečňováno především zálohami a jednotkami, které v blízkosti obklíčených vojsk vedou obranný boj.

Velitel armády musí zabezpečovat narůstání úsilí v průběhu protiúderu. K tomu, kromě záloh, využívá sil a prostředků převedených z jiných úseků obranného pásma armády a nařizuje přejít do útoku těm vojskům, která se bránila poblíž směru protiúderu.

V průběhu obranné operace může armáda organizovat postupně několik protiúderů. Mohou být vedeny na jednom směru, nebylo-li prvním úderem dosaženo očekávaných výsledků.

Postupné protiúderu na různých směrech je možno uskutečňovat tehdy, zamýšlí-li velitel rozbit nepřátelské uskupení nejdříve na jednom směru a pak po přeskupení sil a prostředků i další síly nepřítele na osatních směrech.

Znemožnit útok nepřítele, zničit jeho hlavní síly protiúderem silami a prostředky pouze jedné armády, která se brání, bude velmi těžké. Proto ke splnění tohoto úkolu, v zájmu frontové útočné operace, bude armáda provádějící protiúder posílána zálohami z prostředků frontu a jeho jadernými údery.

V nepříznivé situaci, zvláště má-li nepřítel převahu v jaderných zbraních, může být protiúder před příchodem záloh frontu neúčelný. Za takových podmínek musí armáda zastavit nepřítele protiztečemi a úpornou obranou výhodných prostorů a čar v hloubce nepřítele maximálně zeslabit, a tak vytvořit předpoklady, aby po přeskupení sil a prostředků a po příchodu nových sil a záloh frontu, za podpory jadernými zbraněmi organizovat úspěšný protiúder.

Obrana vševojskového svazku

(VM čís. 4/1962)

Plukovník Ján Koreň

Jak na vojenských školách, tak i u vojsk pociťujeme naléhavou potřebu dořešit základní otázky organizace obrany na taktickém stupni.

Cílem mého článku je nejen zaujmout kritické stanovisko k některým názorům uvedeným v článku plk. CSc. Průši, ale i vyjádřit své vlastní názory.

Nejdříve k šířce obranného pásma. Obdobně jako při organizaci obrany v celku je nutné se vyvarovat šablony i v pojetí šířky pásma obrany. Odmítání šablony v organizaci a vedení bojové činnosti je zákonitým zjevem vyvolaným v současné době velkou rozmanitostí podmínek, ve kterých bojová činnost probíhá, a jejími náhlými zvraty zvláště v důsledku použití jaderných zbraní. To ovšem nevylučuje nutnost mít určité orientační údaje i o šířce pásma obrany, neboť jinak by chyběla jakákoli představa o reálných možnostech jednotek, útvarů, svazků a svazů.

V této souvislosti plně souhlasím s názory plk. Stuchela (autora též problematiky z VM čís. 4/1962), podle kterých vševojsková armáda bude v našich podmínkách působit v pásmu 100–120 km a že divize při přechodu do obrany se bude bránit v pásmu širokém 20–40 km (v takto širokém pásmu bude i útočit). Údaje plk. Průši o šířce pásma obrany divize 40–50 km pokládám za maximální. Domnívám se, že velké rozpětí v šířce pásma obrany divize uvedené plk. Stuchelem reálněji odráží takové skutečnosti, jako je např.:

- zasazování do sražení divizí ze záloh frontu nebo jiných mobilizovaných svazků, již v prvních dnech počátečního období války (hustota divizí může narůstat a pásma v důsledku toho zužovat);

- velké ztráty, které mohou některé svazky utrpět použitím jaderných zbraní (značně zeslabená divize nemůže bránit tak široké pásmo jako divize nezeslabená);

- význam a důležitost bráněného směru (divizi na důležitém směru nutno dát užší pásmo obrany, nežli divizi na méně důležitém směru) apod.

Přitom i pásmo obrany široké a hluboké o minimálních rozměrech, tj.

20×20 km (400 m²) ještě plně odpovídá zásadně rozptýlení vojsk vzhledem k OPZHN.

—☆—

Autor počítá s tím, že praporek obrany bude budován o rozměrech asi 3×3 km a bude-li vybudován, musel by nepřítel použít k jeho zničení jadernou náplň 200 kt. S tímto tvrzením lze v podstatě souhlasit. Nelze však souhlasit s tím, že na zničení praporek obrany je nutné použít 5 jaderných náplní 5–10 kt, nejméně 9 jaderných náplní 5 kt a 20–25 jaderných náplní 1–2 kt. Nepřítel, obdobně jako my, povede jaderné údery na přesně zjištěné cíle a ne na plochu.

Praporek obrany zahrnuje v podstatě 3 rotní rajóny obrany, ve kterých bude rozmístěna i praporek protitanková a minometná četa. To znamená, že půjde v podstatě o tři cíle pro jaderné údery. O jak velké cíle půjde? Autor na straně 29 uvádí rozlohu praporek obrany 3×3 km = 9 km², s mezerou mezi rotními 1. sledu 2 km a rozlohou rotního rajónu obrany 2 km². Za takového předpokladu by praporek musel být v sestavě s dvěma rotními v prvním sledu, každá rozmístěna na šířce 500 m a do hloubky 4 km (což je nemožné). Při jiné variantě by musel mít rotní rajón obrany např. šířku 2 km a hloubku 1 km. V takovém případě by se na šířku 3 km dvě roty vůbec nevměstnaly.

Z dosavadních zkušeností a z možností roty vyplývá, že rotní rajón obrany nepřesáhne zpravidla šířku 1 km a aby byla zachována palebná součinnost, nelze četou druhého sledu rozmísťovat ve větší hloubce nežli 500 m. Podle toho bude obranný rajón roty přibližně 1 km široký a 0,5 km hluboký, tj. o rozloze asi 0,5 km² a ne jak uvádí autor 2 km².

Na zničení rotního rajónu o této

velikosti (0,5 km²) postačí jedna jaderná náplň o ekvivalentu 1,5 kt vystřelená houfnicí 203,2 mm, a to za předpokladu, že by epicentrum bylo přibližně ve středu rotního rajónu obrany. Nemám k dispozici střelecké tabulky těchto houfnic, ale úchyly palby nejsou u podobného druhu děl příliš velké a možno bezpečně předpokládat, že na střední délky střelby lze jaderným úderem 1,5 kt vyřadit do $\frac{2}{3}$ sil a prostředků rotního rajónu obrany, což plně naruší jeho obranyschopnost.

Autor, podle mého názoru, podceňuje účinky jaderných zbraní, když uvádí tak enormní spotřebu jaderných náplní na vyřazení praporního rajónu obrany.

Na autorově náčrtu čís. 1 je uvedeno, že praporní rajóny obrany v dotyku s nepřítelem jsou v dosahu klasického dělostřelectva, ale nemohou být vzhledem k bezprostřední vzdálenosti nepřátelských vojsk v dotyku napadeny jadernými údery. Je to v rozporu s konstatováním autora na str. 30 jeho článku. Skutečnost je taková, že rotý druhého sledu mohou být ničeny jadernými údery atomovým dělostřelectvem. Například bezpečnostní vzdálenost, při použití jaderné náplně 1,5 kt houfnicí 203,2 mm na vzdálenost střelby asi 10 km, nepřesáhne 2 km za předpokladu, že živá síla nepřítele v dotyku bude nekrytá. Za předpokladu, že bude v okopech, OT nebo tancích, se tato vzdálenost ještě podstatně zmenší. Rovněž použitím Davy Crockett se bezpečnostní vzdálenost zkrátí ještě více. Vzhledem k ohrožení rot druhého sledu v praporních rajónech obrany nutno i s těmito rotami manévrovat.

Kritické stanovisko je nutné zaujmout k mezerám mezi praporními rajóny obrany v dotyku s nepřítelem, které podle autora by měly být široké asi 3 km. Vyvozovat nutnost takto velké mezery účinkem jaderné náplně

200 kt, se mi nezdá správné, zvláště v případě, kdy se obrana zaujímá v přímém dotyku a pod palbou nepřítele (což bude v praxi běžné).

Z nosičů by mohla dopravit na cíl takto mohutnou náplň jedině ŘS Redstone s nejmenší náplní 350 kt, nebo bombardovací letoun. Bezpečnostní vzdálenost je u obou nosičů při takto mohutném úderu příliš velká, než aby nepřítel ji mohl použít bez hlubokého stažení vojsk z předního okraje. Kromě toho tyto prostředky jsou určeny k ničení důležitějších cílů v hloubce.

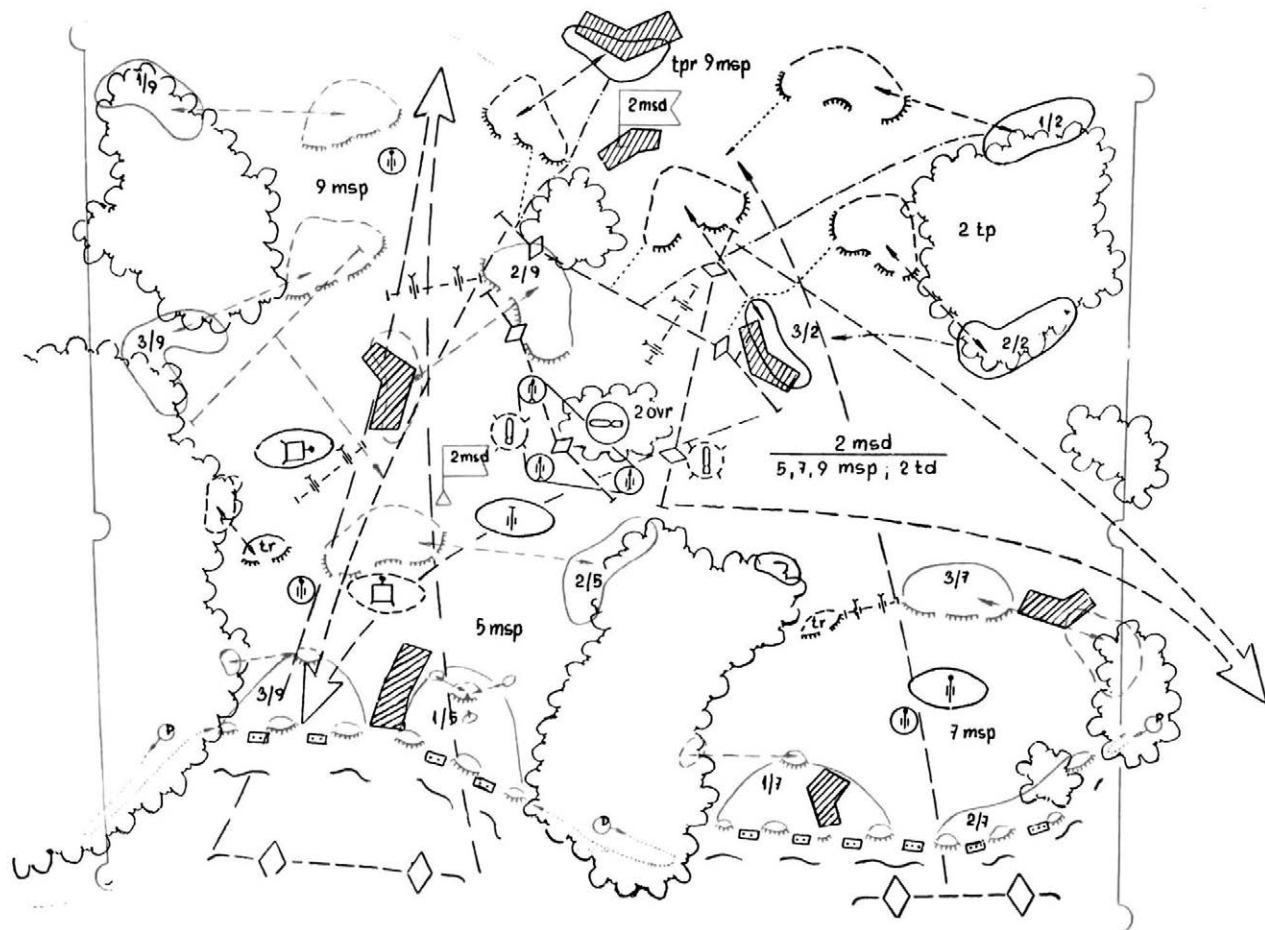
V bezprostředním dotyku s nepřítelem jsou rotý (rotní rajóny obrany) a bude-li mezi rotami mezera 1—1,5 km široká, nemůže nepřítel vyřadit taktickými a operačními raketami (tj. včetně Corporal s nejmožnější jadernou náplní 47 kt) více, nežli jednu rotu ve vybudovaném postavení. Při tom ani tyto prostředky nemohou být použity na naše vojska v dotyku a to vzhledem k bezpečnostní vzdálenosti nepřátelských vojsk. Vzhledem k tomu nevidím v obraně předního okraje rozdíl mezi rotami od stejného praporu a mezi rotami sousedních praporů.

Budou-li mezi prapory v terénu vhodném pro útok nepřítele mezery 3 km široké a praporní rajóny obrany bráněny jen organickými prostředky praporu, jak to autoři doporučují, může těmito mezerami útočit i rozvinutý nepřátelský tankový nebo mechanizovaný prapor, a to bez toho, že by byl vážněji ohrožen palebnými prostředky ze sousedních praporních rajónů (viz Schéma obranné sestavy msd — příloha). Dvě takové mezery plně postačují pro rozvíjení útoku celé mechanizované nebo tankové brigády a čtyři mezery pro rozvíjení útoku celé divize. Přitom bude útočná sestava nepřátelské divize dostatečně rozptýlena i vzhledem k OPZHN. Rajóny obrany na předním okraji mohou pak být niče-

SCHĚMA OBRANNĚ SESTAVY msd

MĚŘÍTKO 1 : 200 000

VYJÁDRĚNÍ MOŽNÉHO PROTIAATOMOVÉHO MANÉVRU A AKTIVNOSTI OBRANY

ny nepřátelskými druhými sledy hlavně z týlu. Takto veliké mezery na předním okraji umožňují nepřátelskému průzkumu snadno pronikat do hloubky, zjišťovat rozmístění našich prostředků jaderného napadení a jiných vhodných cílů pro použití jaderných zbraní nepříteli. Spoléhat na to, že tyto mezery budou přehrazeny použitím jaderných zbraní a zátarasy by nebylo plně na místě. Na zřizování souvislých zátarasů nebude zpravidla dostatek času a kromě toho zátarasy, které nejsou pod účinnou palbou, nepředstavují vážnější překážku. V souvislosti s použitím jaderných zbraní k přehrazení mezer nutno vidět, že útočící nepřítel bude mít přinejmenším stejné množství jaderných náplní jako obránce, ne-li převahu v těchto prostředcích. Kromě toho za vyřazené jednotky zasadí další síly a prostředky z druhých sledů, které opět využítí mezery na předním okraji.

V takto organizované obraně, tj. s tak velkými mezerami mezi praporenými rajóny obrany, postrádám smysl předního okraje. Domnívám se, že je **nutné si především ujasnit funkci předního okraje obrany a podle toho ji i organizovat.** Zastavit útok nepříteli by mohl přední okraj jen výjimečně, a to při dostatečném použití jaderných zbraní k úderu na nepříteli. Zpravidla by měl za úkol způsobit útočícímu nepříteli (zvláště jeho tankům) co největší ztráty, vyčerpávat jej již od samého začátku vyrazení k útoku a vytvářet výhodné podmínky pro aktivní zásah druhých sledů pluků a hlavně druhých sledů divizí. Přitom poměrně slabé jednotky na předním okraji zbytečně neobtěžovat, ale umožnit jim vést boj na zdrženou s využitím všech příhodných vlastností terénu, tj. tankových skrytů, které jim umožňují vést palbu na nepřátelské tanky na nejbližší vzdálenost s využitím všech

protitankových zbraní, včetně pancéřovek. Po takovém napadení nepříteli je možné nasednout na OT (tanky) a pod ochranou terénu a palby krycích jednotek rychle se odpoutat a zaujmout nové postavení.

Při takovém pojetí obrany předního okraje bude vhodné přidělit každé rotě asi četu tanků. Tanky jsou důležité jednak proto, že mohou ničit nepřátelské tanky a OT na velké vzdálenosti a mají nejvýhodnější podmínky bojů na zdrženou, jednak však proto, že mají velký vliv na bojového ducha pěchoty.

Přijmeme-li uvedenou funkci předního okraje obrany a orientujeme jednotky na vedení boje na zdrženou, bude možné organizovat obranu předního okraje bez jakékoli šablony s plným využitím všech výhodných vlastností terénu. Praporení rajóny obrany (se dvěma rotami v prvním a jednou v druhém sledu) by mohly být budovány jen na několika nejdůležitějších úsecích předního okraje a větší část předního okraje obranného pásma divize by bránily prapory se všemi rotami v prvním sledu. Kromě toho by mohlo být vytvořeno i několik samostatných ohnišek čet.

Mezery mezi jednotlivými obrannými rajóny rot (praporů) by mohly být asi 1—1,5 km široké a samostatná ohniska čet vzdálena od sebe nebo od rotních rajónů do 1 km. (Mezery jsou navrhovány vzhledem k možnostem PT zbraní.) Pasívní úseky fronty nevhodné pro rozvíjení nepřátelského útoku by se neobsazovaly a zabezpečovaly by se jen hlídkováním.

Podle toho by prapor na předním okraji mohl bránit úsek široký asi 4—6 km a pluk se dvěma prapory v prvním sledu zesílenými tanky pásmo obrany široké asi 10—15 km (což v podstatě odpovídá i jeho útočnému pásmu).

Plně souhlasím s autorem v tom, že na stupni pluku a hlavně pak divizi nutno vytvářet silné **druhé sledy**, jakož i s úkoly, které mají plnit. Mezery mezi praporními rajóny v hloubce mohou být široké, jak uvádí autor, tj. asi 3 km a to z toho důvodu, že tyto mezery mohou přehradit jednotky, které vedly boj s nepřítelem od předního okraje, nebo jednotky druhého sledu pluků prvního sledu. Rovněž v pojetí PT záloh a POZ se s autorem shodují. Jediná změna spočívá v tom, že nenavrhuji ponechat celý tankový prapor ve druhém sledu pluku, ale zesílit částí tanků prapory prvního sledu, a to z důvodů, které jsem již uvedl.

Autor na str. 31 uvádí, že rajóny obrany pro pluky druhého sledu divize jsou vzhledem k terénu v dosahu taktických raket a v důsledku toho jsou tyto do zahájení útoku nepřítelem soustředěny za hranici dosahu taktických raket.

V této souvislosti je nutné jasně a jednoznačně řešit, zda pluky druhého sledu budou nebo nebudou budovat obranné rajóny. V kladném případě nelze pak vyvádět pluky druhého sledu mimo tyto rajóny, neboť musí samy uskutečňovat ženijní úpravu terénu. Čas na budování bude zpravidla tak krátký, že se nelze spoléhat jen na ženijní jednotky a jejich techniku. Kromě toho je nutné, aby se vojska co nejrychleji zakopávala a využila ženijní úpravy terénu jako jednoho z nejúčinnějších opatření OPZHN. I když hlavním úkolem pluků druhého sledu

divize je ničit nepřítele rozhodnými protiztečemi, bude někdy nutné, aby alespoň část druhého sledu čelila nepříteli obranou na místě (nelze vždy předem předvídat, která část), zatímco hlavní síly provádějí protizteč. Kromě toho mohou využít vybudovaných obranných zařízení jednotky pluků prvního sledu, budou-li sraženy nepřítelem z předního okraje. Vzhledem k uvedeným okolnostem je nutné, aby i pluky druhého sledu divize budovaly obranné rajóny alespoň v omezeném rozsahu.

Nepřítel může provádět jaderné údery na druhé sledy kdykoli, hlavně však za palebné přípravy. Druhé sledy se nesmějí proto zdržovat v jednom prostoru příliš dlouhou dobu, ale musí měnit prostory rozmístění nepravidelným manévrem do záložních prostorů.

Na základě zpráv o přípravách nepřítele k hromadnému jadernému úderu je nutné jeho prostředky jaderného napadení ničit a druhé sledy vyvést zpod jaderného napadení manévrem do záložních prostorů. Většinu záložních prostorů pro prapory druhého sledu volit pokud možno mimo očekávaný úsek průlomu, a je-li více času, i tyto prostory vybudovat alespoň v nejnutnějším rozsahu. Podle toho mohou být prapory druhých sledů v době hromadného jaderného úderu nepřítele v různé situaci (např. převážná většina v záložních prostorech, jak je uvedeno v příloze k tomuto diskusnímu příspěvku). Z hlavních i záložních prostorů musí být připraveny různé varianty vyvedení druhých sledů do protizteče.

první sled praporu maximální intenzitou palby svých zbraní dosáhnout hustoty 5,8 střel v minutě na 1 běžný metr.

Ze zkušeností Velké vlastenecké války je známo, že k odražení masové zteče pěchoty bylo třeba dosáhnout hustoty 6 až 7 střel na běžný metr fronty. Při této bojové sestavě praporu dosahuje hustota palby jeho prvního sledu téměř spodní hranice této normy. Z toho plyne závěr, že hustota palby prvního sledu praporu stačí k odražení masové zteče pěchoty na obranný rájón, nebude však stačit, aby zamézila nepříteli obejít obranný rájón a proniknout mezerami mezi prapory. K ochraně křídel a mezer bude tedy nutné využít především palby minometů a dělostřelectva a pochopitelně přehrazovat je zátarasy.

● Naše řády však stanoví, že základem obrany je protitanková obrana, tj. systém protitankových paleb v součinnosti s protitankovými zátarasy.

Počítáme-li, že velitel praporu použije svoji protitankovou četou tak, aby mohla vést palbu před přední kraj, dostaneme na předním okraji 6 protitankových zbraní (2 BzK a 4 tarasnice). Je známo, že zakopaný PT kanón nebo tank může vést úspěšně boj s 2 — 3 tanky nepřítele. To znamená, že prapor je schopen svými prostředky odrazit útok tanků o hustotě 4 — 6 tanků na 1 km, tj. útok jedné tankové rot.

Srovnáme-li toto s názory nepřítele na útok z chodu, může útočit na 3 km úseku 1 — 1,5 motostřelecký prapor. Počítáme-li, že jeden mechanizovaný prapor nepřítele bude zesílen rotou tanků, znamená to 17 až 25 tanků v prvním sledu útočících jednotek. Sřetneme-li se s jednotkami Bundeswehru, je třeba k tomu připočítat aspoň jednu praporeň četou stíhačů tanků (90mm shd M-56), což znamená, že v prvním sledu bude útočit 22—28 obrněných vozidel. To pak znamená hustotu 6 až 8 a 7 — 9 obrněných vozidel na 1 km.

Z toho vidíme, že protitanková obrana našeho motostřeleckého praporu je v souběžných podmínkách nedostatečná i pro případ, že budou na něj útočit mechanizované prapory, zesílené tanky a neuvažujeme již vůbec útok tankového praporu nepřítele, kdy hustota tanků v prvním sledu bude 10 — 17 tanků na kilometr. Kromě toho je třeba zvážit, že počítáme jako protitankovou plnohodnotnou zbraň tarasnice, což podle mého názoru není zcela reálné vzhledem k jejímu malému doštelu a hlavně malému palebnému prů-

měru. Dále je potřeba počítat s tím, že pěchota nepřítele bude, ve většině případů útočit na obrněných transportérech, které budou muset rovněž ničit protitankové zbraně, neboť pěchota může ničit jen bojem zblízka.

Je třeba proto bezpodmínečně souhlasit s názory soudruhů, kteří na stránkách tohoto časopisu doporučovali, aby v souběžném boji každý obranný rájón, každé ohnisko odporu bylo protitankové a upustilo se proto od organizace rotních protitankových opěrných bodů a praporeních protitankových uzlů. Tento požadavek však vyžaduje určitou změnu organizace našeho motostřeleckého praporu.

Mám za to, že by se dalo uvažovat o těchto variantách: Střelecká rota by měla mít četou tarasnic o 4 kusech, motostřelecký prapor četou BzK o 4 kusech, nebo, aby střelecká četa měla družstvo tarasnic (1 kus), střelecká rota — četou BzK (2 kusy) a motostřelecký prapor baterii shd-100 (5 nebo 7 vozidel).

Pokud ovšem budeme vycházet ze stávající organizace, je jedině východisko v tom, že motostřelecký prapor musí být zesílen, aspoň dvěma četami tanků, čímž se zvýší hustota protitankových hlavni na 5, což umožní, aby prapor odrazil útok pěchoty a tanků na jeho přední okraj. Proto nebude moci být též realizována velmi lákavá myšlenka, uvedená v článku plk. CSc. Pruší, a to využít tankový prapor motostřeleckého pluku samostatně. Při předpokládaném zesílení můžeme počítat s tím, že veliteli pluku zůstane tankový prapor bez dvou rot jako záloha. Tu pak bude žádoucí zesílit pěchotou do rot, hlavně při boji v členitém a pokrytém terénu.

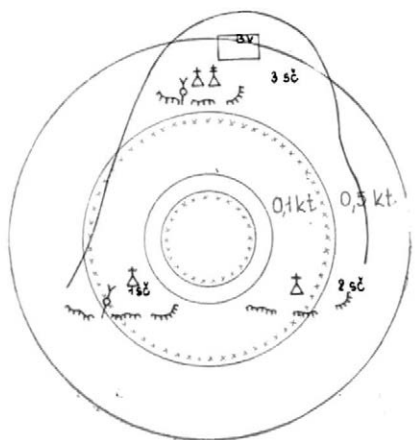
Ještě se krátce zmíním o organizaci obrany nejmenších střeleckých jednotek rot a čety.

Bojový řád pěchoty stanoví: ...střelecká rota brání rájón až 1000 m široký a hluboký. Zpravidla má dvě čety vpředu a jednu v hloubce obranného rájónu. V některých případech může rota bránit rájón až 1500 m hluboký a 1000 m široký, přičemž se obvykle všechny střelecké čety rozmístí vedle sebe... — střelecká četa brání postavení až 500 m široké...

Mám za to, že toto ustanovení řádu již neodpovídá soudobým podmínkám. Nyní je třeba počítat s protivníkem vyzbrojeným mimo ostatních prostředků hromadného ničení i malorážovou atomovou zbraní DAVY CROCKETT. Je známo, že nový mechanizovaný (pěší a výsadkový) prapor

NÁČRT 1

OBRANNÝ RAJÓN ROTY (PODLE PĚCH-2-1) S
MOŽNÝM VYŘAZENÍM ŽIVÉ SÍLY ATOMOVÝM
VÝBUCHEM MALÉ RÁŽE

LEGENDA:

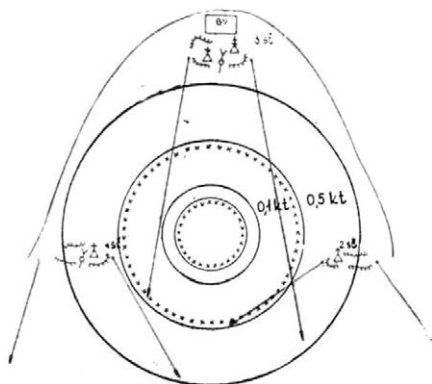

- ZÓNA VYŘAZENÍ NEKRYTÉ
ŽIVÉ SÍLY

- ZÓNA VYŘAZENÍ ŽIVÉ SÍLY
V ZÁKOPECH

NÁČRT 2

OBRANNÝ RÁJÓN BŮV S OPĚRNÝMI BODY
ČET S MOŽNÝM VVĚZENÍM ŽIVÉ SÍLY ATO
MOVÝM VÝBUCHEM MALÉ RÁŽE

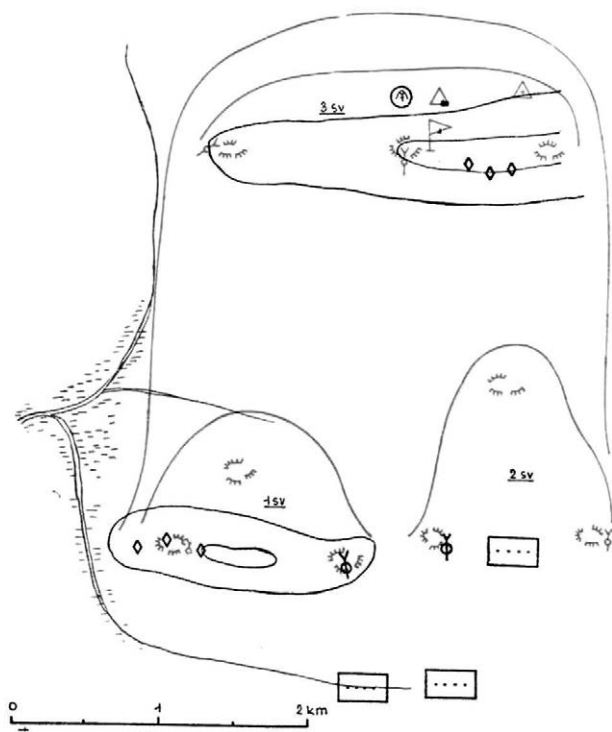

LEGENDA:

- ZÓNA VVĚZENÍ NEKRYTÉ ŽIVÉ SÍLY
- ZÓNA VVĚZENÍ ŽIVÉ SÍLY V ZÁKOPECH

V Ě Ě T 3

MOŽNÁ ORGANIZACE PRÁPORNÍHO RAJÓNU OBRANY

americké armády má 3 tyto zbraně, z toho dvě těžké samohodné XM-29 s dostřelem 4 km a jednu lehkou XM-28 s dostřelem 2 km. Atomové hlavice těchto zbraní budou mít převážně mohutnost 0,5 a 0,1 kt. Účinky těchto zbraní jsou uvedeny v tabulce.

ubrání svými palbami úsek 500 m široký, je možné rozšířit rotní rajón do 1500 m (což dosud připouští bojový řád jako výjimku). Tímto se odstraňuje dosavadní lineárnost obrany na tomto stupni, zmenšuje se zranitelnost malorázovou atomovou zbraní a umožňuje to velitelům čet

Poloměry vyřazení různých objektů v metrech:

Objekt	0,5 kt		0,1 kt	
	pozemní	vzdušný	pozemní	vzdušný
Tanky a samohybná děla	140	140	45	45
Děla	180	180	55	55
Automobily	305	360	95	110
Transportéry	180	230	55	70
Nekrytá živá síla	600	600	185	185
Živá síla v zákopech	370	370	120	120
Živá síla v tancích	310	310	95	95
Popáleniny II. stupně	350	600	250	430

Tyto zbraně jsou určeny k atomové podpoře jednotlivých rot a používá je velitel praporu podle svého uvážení. Dosud nejsou v dostupné literatuře údaje o množství atomové munice přidělované veliteli praporu pro tyto zbraně. Reálně můžeme uvažovat, že pro útok dostane velitel praporu 1 — 2 atomové náboje na jednu zbraň. Počítáme-li, že asi polovinu jich využije při atomové a dělostřelecké přípravě a náš prapor bude útočit na 1 až 1,5 praporu nepřítele, musíme reálně počítat se 2 — 3 atomovými údery malé ráže na rajón obrany praporu. Možnosti vyřazení obranných objektů a živé síly rážemi 0,5 a 0,1 kt jsou znázorněny na náčrtu 1. Při jeho rozboru vidíme, že nálož o hodnotě 0,5 kt může při optimálním umístění epicentra výbuchu vyřadit celou, nebo většinu rot (podle stupně ženižního vybudování obrany). Ráže 0,1 kt vyřadí jednu čet, při stávajících bojových sestavách.

V sovětském odborném tisku probíhala před časem diskuse na toto téma a soudruzi přišli k tomuto závěru: V soudobých podmínkách bude výhodné určovat četě nikoli postavení, ale **opěrný bod** o rozměrech 200—300×150 m, který je přízpůsoben ke kruhové obraně. Počítáme-li s tím, že četa z tohoto opěrného bodu

lépe řídí boj při pronikání nepřítele na křídlech, nebo vzniklých mezerách při vyřazení souseda. Palebná hodnota však i v tom případě stačí k odrazení masové zteče pěchoty a tanků, jak již bylo výše ukázáno. Účinky úderu ráže 0,5 a 0,1 kt na takto organizovaný rajón rot jsou znázorněny na náčrtu 2. V tomto případě může vyřadit úder 0,5 kt většinu rot jen při nevybudovaných okopech. Jsou-li u rot vybudovány okopy na plný profil, může tento úder v nejhorším případě vyřadit jeden četní opěrný bod. Je třeba ještě poznamenat, že v četních ohniscích odporu jsou vybudovány okopy pro obrněné transportéry, které musí být v pohotovosti k manévru čety.

Nutnost organizovat četní opěrné body vynikne zvláště u druhosledové rot praporu, kterou bude výhodné rozložit po samostatných četních ohniscích odporu v šířce celého obranného rajónu praporu ke krytí nejdůležitějších směrů (viz náčrt 3). Při takto organizované obraně praporu zničí nepřítel třemi předpokládanými malorázovými jadernými údery při atomové přípravě v optimálním případě tři čety, což stále umožňuje praporu klást odpor a uskutečňovat manévry. Takto organizované rajóny obrany praporů a rot budeme brát za základ při našich dalších úvahách.

Potřeba manévru prvosledového pluku při usměrnění pronikání nepřítele

Má-li být splněn zámysl velitele divize ke zhuštění bojové sestavy nepřítele v určitém prostoru, musí být prvosledové pluky připraveny k ústupu bojem do hloubky 20 — 25 km s přechodem k úporné obraně na poslední čáře. Toto je úkol značně složitý, poněvadž se od pluku žádá nejen odchod bojem, ale i usměrnění pronikání nepřítele ve směru zvoleném velitelem divize, tj. vnucení své vůle nepříteli během ústupu bojem. Obtížnost tohoto úkolu spočívá v tom, že nepřítel bude bojovat podle svého zámyslu, který pochopitelně nebude shodný se zámyslem velitele divize. Proto vlastní manévr pluku bude kombinací ústupu bojem, úporné obrany určitých objektů, jakož i protiztečí s omezeným úkolem.

Rozebereme možné způsoby tohoto manévru. Naše předpisy rozeznávají dosud vyjití z boje jen jako prostředek k odpoutání se od nepřítele k umožnění odchodu. Není však rozpracována činnost jednotek při ústupu bojem (při manévrové obraně). Přes to řady udávají některá základní ustanovení, ze kterých je možné vycházet při rozboru této otázky.

Při rozboru úkolu v našem případě prvosledového pluku vidíme, že se nebude jednat o odchod v pojetí polního řádu, ale spíše o postupné vycházení z boje a zaujímání obrany na jednotlivých mezilehlých čarách. V důsledku značné šířky plukovního pásma obrany je možné předpokládat, že tento manévr budou uskutečňovat samostatně jednotlivé prapory na určených směrech. Velitel pluku bude pak svoji tankovou zálohou, jakož i DPTZ a ŽZ přehrazovat křídla a mezery v bojové sestavě na nejnebezpečnějších směrech, případně organizovat dílčí protizteče k omezení manévru nepřítele na směru, kde tento bude příliš rychle postupovat.

Systém odchodu bojem musí být promyšlen tak, aby jednotky působily stále na nepřítele palbou, a donutily ho tak stále bojovat v rozvinutém tvaru a vést palebný boj s našimi jednotkami. Toho se dosáhne dobře promyšleným a stále řízeným manévrem v rámci praporu a intenzivní a vysoce účinnou palbou krycích jednotek, vhodně kombinovanou se zátarasy. V žádném případě není možné dopustit, aby se nepřítel stáhl do předbojových sestav a zahájil pronásledování, poněvadž v tomto případě budou jím jednotky vyváděny z boje dostiženy dříve, než za-

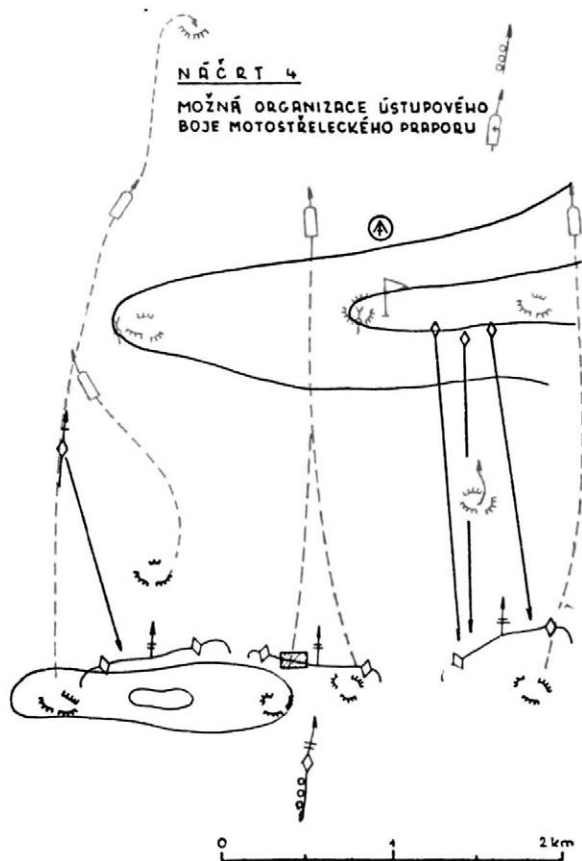
ujmout obranu i na další mezilehlé čáře. V rámci praporu může být tento manévr organizován tímto způsobem (viz náčrt 4).

Po intenzivním palebném přepadu nepřítele a zadýmování se stahují prvosledové rotý po četách (napřed čtyři vysunuté dopředu a pak čtyři v hloubce obranných rajónů rot). Čety se stahují za horizont, nasedají na transportéry a pokud možno skrytými cestami odjíždějí k další mezilehlé čáře. Pokud jsou u prvosledových rot tanky, zajišťují tyto odchod pečoty a odcházejí jako poslední, při čemž vedou palbu přes zad. Nepřítel, který začne pronásledovat rotý prvního sledu musí být ihned napaden palbou z četních ohnisek odporu druhosledové rotý a palbou praporek zbraní umístěných v tylové části praporeního rajónu obrany. Tyto prostředky musí zahajovat palbu na maximální vzdálenosti účinné střelby a zneemožnit tak nepříteli ničit střelbou ustupující jednotky. Při přiblížení nepřítele k ohniskům odporu druhosledové rotý překrývá se tato na rozkaz velitele praporu dýmem a odchází na další čáru, přičemž překračuje opět prvosledové rotý, které již zaujaly obranu na další čáře a chrání zase její odchod palbou.

Vzdálenosti jednotlivých čar bude samozřejmě určovat terén. Teoreticky je možné tyto vzdálenosti určit takto: Vycházíme-li z výše uvedeného požadavku, aby nepřítel byl stále pod palbou odcházejících jednotek, můžeme počítat, že nepřítel bude s bojem postupovat rychlostí 5 km/hod. Jednotky, které se stáhnou za horizont, budou mocí členitým terénem odcházet rychlostí 10 — 15 km/hod. V takovém případě, než nepřítel překoná vzdálenost mezi předním krajem a druhým sledem praporu (asi 2 km) uplyne 24 minut. Za tuto dobu, jednotky ustupující z předního okraje, překonají vzdálenost asi 4 — 6 km, což znamená, že mohou zaujmout obranu na čáře asi 2 — 4 km vzdálené od druhého sledu praporu. Obdobně tomu bude při odchodu druhosledové rotý praporu. Hodnotíme-li palebné možnosti, vidíme, že 82mm BzK vede účinnou palbu na tanky do 1500 m. Tanky přidělené praporu vedou účinnou palbu na tanky na 2000 — 2200 m. To znamená, že můžeme vzdálenost mezilehlých čar počítat průměrně 2 km. Vidíme tedy, že při plnění daného úkolu budou prapory prvního sledu zaujímat postupně 4 — 5 postavení, každé o dvou mezilehlých čarách,

N Á Ě R T 4

MOŽNÁ ORGANIZACE ÚSTUPOVÉHO
BOJE MOTOSTŘELECKÉHO PRÁPORU

které budou rotý obsazovat vzájemným pokračováním.

Pochopitelně, toto je jen principiální schéma. Skutečné řešení bude záviset na konkrétní situaci, hlavně na činnosti nepřítelů a na terénu. Může zde být řada variant, které jsem neuváděl, jako široké využití tankových léček, tříšedlová sestava praporu a různé jiné. V každém případě však zůstává platným požadavek stálého palebného působení na nepřítel během ústupu. V rámci pluku pak bude situace složitější. To proto, že v důsledku značné šířky pásma pluku bude muset velitel pluku organizovat manévry svými zálohami k přehrazení mezer a odkrytých křídel, a kromě toho sestava pluku bude muset ustupovat nerovnoměrně, ale tak,

aby usměrnila nepřítel v jeho postupu do prostoru stanoveného velitelem divize. To znamená, že zatím co prapor na jednom křídle povede úpornou obranu, popřípadě zde bude organizována plukovní protizteč, na druhém křídle bude prapor ustupovat i bez zvláštního tlaku ze strany nepřítel, aby byl nepřítel naveden k využití svého „úspěchu“ na náš naplánovaný směr. Velitel pluku řídí odchod jednotlivých praporů centralizovaně, podle vývoje situace a podle pokynů velitele divize. Situace se pochopitelně nebude vždy vyvíjet podle plánu, proto otázka nepřetržitého velení a spojení na všech stupních zde má mimořádný význam. Po dosažení poslední určené čáry pluku přechází k její obraně, kterou vede podle známých zásad.

Velení motostřeleckému pluku

Při organizaci a vedení ústupového boje v těchto podmínkách budou na velení pluku kladeny tyto požadavky:

- nepřetržitě řízení boje, podle osobního pozorování a hlášení podřízených orgánů a průzkumu;

- udržování nepřetržitého spojení se štábem svazku a včasné využívání jeho informace o nepříteli a o sousedech;

- zabezpečení řízení jednotek i při hromadném atomovém úderu do prostoru obranného pásma pluku.

Mám za to, že tyto požadavky bude možno nejlépe splnit při rozdělení místa velení, i když naše stávající řady toto zatím nepředpokládají. Zdá se výhodnější, aby vlastní VS pluku vybavené štábními autobusy a rádiovými vozy, bylo umístěno za posledním mezilehlým postavením (čarou), kde by byly podle možnosti vybudovány okopy pro vozidla, popřípadě kryty

lehkého typu pro štáb. Toto VS v čele s náčelníkem štábu pluku udržuje nepřetržité spojení se štábem svazku a se sousedy a řídí manévry zálohami. Velitel pluku s nejnepřetržitějšími důstojníky bude řídit boj z pozorovatelně umístěné na obranných transportérech spojovací čety (popřípadě na tancích), přibližně v prostoru týlové hranice praporek rajónů obrany, kde se nepředpokládá jaderný úder nepřítel. Odtud může velitel pluku osobně pozorovat a řídit boj praporu jak rádiem, tak i osobním stykem. Spojení s velitelem svazku má jak přímo, tak i přes své VS, které může v případě potřeby uskutečňovat retraslaci; ta bude často, vzhledem k značným rozměrům pásma obrany divize, nutná. Tato varianta velení umožňuje zabezpečit nepřetržité velení jednotkám i při vyřazení některého místa velení jaderným úderem.

Ženíjní vybudování obranného pásma prvosledového pluku

Manévry klade velké požadavky na všechny jednotky pluku. Jednou ze zásadních otázek tohoto druhu boje je jeho ženíjní zabezpečení, které má jednotkám ulehčit plnění tohoto složitějšího úkolu.

Úkoly ženíjního zabezpečení ústupového boje jsou tyto:

- zabezpečení co nejmenší zranitelnosti živé síly a techniky od jaderných zbraní nepřítel;

- zpomalení postupu nepřátelských tanků, OT a pěchoty před jednotlivými mezilehlými čarami;

- zabezpečení rychlého a pokud možno skrytého manévru jednotek na jed-

notlivé mezilehlé čáry, jakož i manévru zálohami;

- zabezpečení udržení posledního mezilehlého postavení.

Rozeberme si konkrétní možnosti. Za 10 hodin práce, bez paleb ze strany nepřítel, dokáže rota vybudovat obranný rajón roty:

- postavení pro družstva a okopy pro těžké zbraně na plný profil;

- u každého družstva zřídí krytý úsek zákopu pro 3 muže;

- VS velitele roty s krytým zákopem a VS velitelů čet odkrytého typu;

- rotní bojovou výdejnu.

Není to sice mnoho, bylo by třeba vybudovat více objektů, ale čas to nedovolí. Je třeba vidět, že odkryté zákopy zmenšují poloměr ničivých účinků jaderného výbuchu na 50 % a to již značně ovlivní jeho efektivnost.

V dalších dnech je třeba, aby rotý přistoupily k budování dalších mezilehlých čar (postavení).

Počítáme-li, že ve výhodných podmínkách bude mít pluk na budování obrany 2 — 3 dny, je možné uvažovat o tom, že za tuto dobu část sil prvního sledu vybuduje na poslední mezilehlé čáře rotní rajóny obrany, tak jako na předním okraji. Na budování ostatních mezilehlých čar nemůžeme počítat s žádnou pracovní silou. Bude-li čas, zorganizují velitelé praporů, rot a čet jen rekognoskaci jednotlivých čar a cest odchodu na ně. K pracím na těchto čarách je však možno využít zákopových pluhů. Počítáme, že pluhem budeme budovat jen základní okopy pro družstvo v délce 50 m. V tom případě v praporní rajónu obrany budeme muset vyryt 1500 m okopů a ve třech praporních rajónech na jednom postavení 4500 m. Při 3 — 4 mezilehlých postaveních (kromě prvního, které budují jednotky) to znamená 14,5 — 18 km zákopů, což je možné uskutečnit zákopovým pluhem ženijní čety pluku za 1 — 1,5 dne. Pochopitelně tyto okopy nejsou plnohodnotnými, ale budou skýtat péchotě alespoň určitou ochranu a kromě toho tento systém okopů ztíží nepřátelskému průzkumu pochopit celkový systém obrany a není vyloučeno, že některý takto „naznačený“ rajón obrany donutí nepřítele provést jaderný úder do prázdna.

Složitější je otázka zátarasů. I když počítáme, že v pásnu pluku bude 50 % terén nedostupný pro tanky, zůstává nám ještě 7 km předního kraje, který je třeba přehradit, což znamená 3500 — 4900 PT min. Obdobně tomu bude před posledním mezilehlým postavením. Dostáváme tudíž potřebu 7000 — 9800 min = 14 km minových polí, i když nepočítáme nic na ochranu křidel. Tato minová pole může ženijní rota pluku při zesílení jednou ženijní četou položit za 2,5 dne při kladení z automobilů.

Je však třeba mít na zřeteli, že klást miny z automobilů před předním krajem, nebude vždy možné a za druhé, toto množství min nebude mít pluk nikdy k dispozici.

Počítáme-li, že pluk s sebou veze 1000 PT min a při přechodu k obraně může být

přidáno ještě dalších 2000 z ženijního praporu divize, vidíme, že bude výhodnější, minovat jen uzly komunikací, nejnebezpečnější směry a ponechat raději značnou část min v ženijní záloze k manévru na konkrétní nebezpečné směry během boje. Ponechá-li velitel v ženijní záloze 1000 min, zůstane mu 2000, kterými může přehradit 2750—4000 běžných metrů, tj. 19—26,5 % potřebného množství. Tyto pak budou použity, jak výše uvedeno, k minování mostů, křižovatek, úzkých soutěsek a mezer mezi praporními rajóny obrany. 1000 min, ponechaných v ženijní záloze, umožňuje veliteli rychle položit minové pole o délce 2 km na potřebném směru, čímž může vážně ovlivnit manévr nepřítel. Bude-li to možné, je výhodné kombinovat PT minová pole s napalovými fúgasy, které ničí tanky poměrně ve značném okruhu od místa odpálení. Kromě minových polí na nebezpečných směrech bude výhodné široce používat destruktivních odřadů, které připravují lesní závaly a ničení objektů na komunikacích. Zkušenosti ukazují, že lesní zával v délce 100 m, zejména v hornatém terénu, je velmi těžko odstranitelnou překážkou, kterou je výhodnější raději obejít velkou oklikou. Jedno družstvo je takto schopno připravit 2 — 3 závaly na určeném směru.

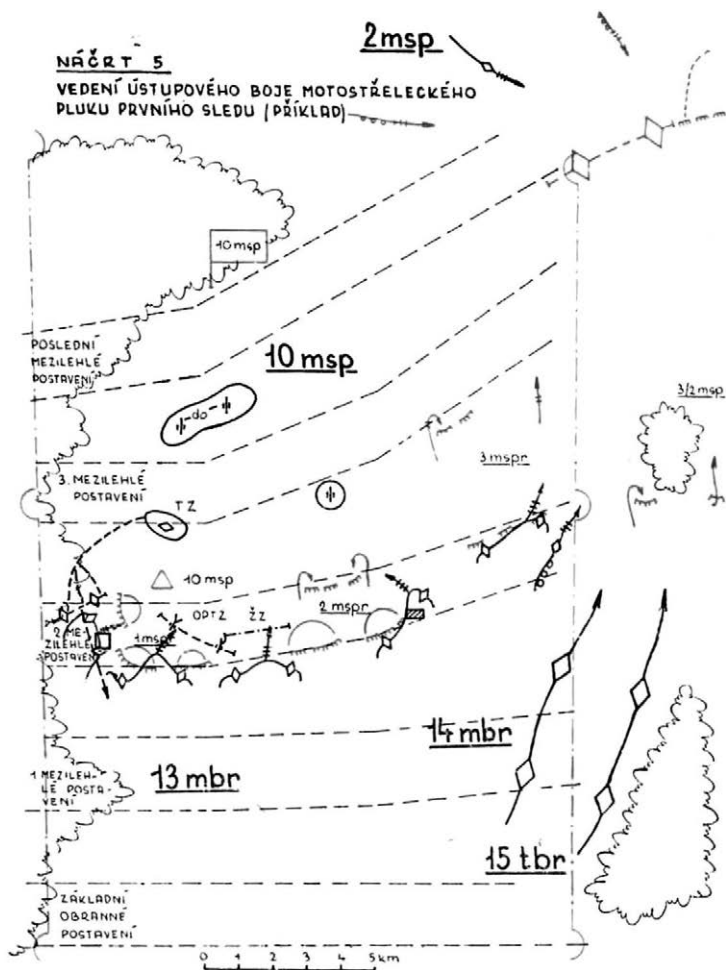
Dalším opatřením, které umožňuje omezit manévr nepřítele a usměrnit tempo jeho útoku je rozbahnění vhodných potoků a říček. Tato opatření bude obvykle organizovat štáb svazku a uskutečňovat je silami mechanizačních prostředků ženijního praporu. Význam těchto opatření bude záviset na konkrétních podmínkách terénu. V některém terénu to vůbec nemá cenu, v jiném se toto opatření projeví velmi kladně. Nejvýhodnější budou luční potůčky s malým spádem vody. Tyto při zřízení hráze 1 — 2 m vysoké dokážou rozbahnit údolí do značné šířky i délky. Při vhodné kombinaci rozbahněných úseků s minovými poli je možné do značné míry ovlivnit manévr nepřátelských tanků a transportérů a tím i směr nepřátelského úderu.

Neméně významným je ženijní zabezpečení manévru jednotek mezi jednotlivými mezilehlými čarami. Opatření budou spočívat především ve vytyčení os pro jednotlivé rotu a v případné úpravě některých objektů na nich. Dále, podle času, bude výhodné organizovat maskování, hlavně rokádních úseků os a připravených palebných postavení, aby se jednotky na nové čáře neprozradily, než zahájí palbu.

NÁČRT 5

VEDENÍ ÚSTUPOVÉHO BOJE MOTOSTŘELECKÉHO
PLUKU PRVNÍHO SLEDU (PŘÍKLAD)

2msp

Vedení ústupového boje prvosledovým plukem

Divizní a plukovní průzkum musí včas zjistit příchod hlavních sil nepřítele z prostoru rozmístění, nebo jeho soustředování ve výchozím postavení. Jednotky bojového zabezpečení a obsluhy pohotovostních zbraní ze záložních palebných postavení (lyto budou často rozmístěny i v mezích mezi praporečnými rajóny obrany) musí znemožnit nepřátelskému průzkumu a jeho zajišťovacím prvkům zjistit skutečný průběh našeho předního okraje a rozložení sil a prostředků. Na přicházejícího nepřítele je vedena podle možnosti velitele divize, atomová, letecká a dělostřelecká příprava.

Během atomové, letecké a dělostřelecké přípravy nepřítele musí štáby praporů pluků a štáb divize zjišťovat ztráty způsobené především jadernými výbuchy a organizovat opatření k přehrazení směrů, kde vznikly mezery v bojové sestavě.

Se zahájením zteče hlavních sil nepřítele je povinností jednotek ji odrazit všemi prostředky. Zde je třeba podtrhnout ustanovení řádů o tom, že z postavení je možné odejít jen na rozkaz nadřízeného velitele. V našem případě to bude velitel divize, který podle zpráv průzkumu a hlášení podřízených dá prvosledovým plukům pokyn k odchodu, podle plánu k udržení jejich postavení, nebo k uskutečnění jiného manévru. Ústupovým bojem prvosledových pluků dosáhne velitel divize svého cíle jen tehdy, bude-li podle vzniklé situace manévry těchto pluků řídit operativ-

ně. To se rovněž týká pluků a praporů. Jak již bylo výše uvedeno, vlastní odchod bojem se bude skládat v rámci pluku z různých druhů bojové činnosti. Místy bude pluk provádět dílčí protizteče, široce bude využívat tankových léček, některé rajóny praporů budou úporně bráněny a budou na jednom místě odrážet třeba několik ztečí nepřítele. DPTZ a ŽZ pluku přehrazují podle potřeby mezery a odkrývají křídla a zabraňují, aby nepřítel nedokázal rozčlenit sestavu pluku na části. Vhodným zvolením konfigurace mezilehlých čar a postavení a pružným manévrem na ně se nakonec vytvoří situace většího úspěchu nepřítele na žádoucím směru a lze předpokládat, že nepřítel právě tohoto využije k rozvíjení úspěchu, hlavně k zasazení svých druhů sledů. Jakmile bude pozorován přesun nových částí útočících svazků do mezery mezi prvosledové pluky, vydá velitel divize pokyn k vyvedení druhosledových pluků z jejich prostoru rozmístění na určená obranná postavení (čáry rozvinutí). Před vlastním rozvinutím druhých sledů, nanesením hromadného jaderného úderu prostředky oddílu vojskových raket, popřípadě i prostředky nadřízeného náčelníka, jakož i úderu letectva a dělostřelectva především s chemickou municí, je možné dosáhnout zničení značné části nepřátelských sil soustředěných v předpokládaném prostoru a zabezpečit tak úspěch divizní protizteče silami druhosledových, popřípadě i prvosledových pluků, a obnovení předního okraje obrany.

Z á v ě r

Zásady obrany se odrážejí v našich řádech a v přípravě vojsk a štábů jen velmi stručně, rovněž na vojenských školách se jim nevěnuje patřičná pozornost. Není to správné, neboť jde o jeden z velmi složitých druhů boje, který vyžaduje největší fyzické a morální vypětí ob bojujících jednotek a jejich velitelů. Zkušenosti ze cvičení ukázaly, že i když velmi schopný velitel praporu dostal tento úkol, řešil jej jen s velkými obtížemi.

Řada otázek vedení ústupového boje, jeho materiálního, zdravotnického a technického zabezpečení je stále ještě otevřena. Mám za to, že teoretické rozpracování této tematiky je prvním předpokladem k jejímu zavedení do přípravy vojsk a štábů. V článku jsem se proto pokusil řešit několik otázek, které nejsou v našich řádech podrobně rozvedeny a které je nutno při soudobém stavu teorie ozbrojeného boje osvětlit.

K činnosti raketové jednotky a dělostřelectva svazku v obraně

Major Josef Falout

Raketové jednotky a dělostřelectvo budou v obraně stejně jako v útoku plnit hlavní palebné úkoly. Jsou však určité odlišnosti.

I když raketový útvar armády nebude bezprostředně plnit úkoly ve prospěch prvořadých svazků, přesto nelze říci, že je neplní vůbec. Budou-li vyřazeny jaderné prostředky sboru nepřítele, jistě to ovlivní boj vlastních jednotek. Nebo zničením skladů munice budou ochuzeny i svazky nepřítel apod.

Oddíl vojskových raket bude plnit úkoly samostatně a bezprostředně ve prospěch vlastního svazku. Ničí a umlčuje:

- druhé sledy a zálohy nepřítel v pásmu svazku a na styčích nejčastěji v prostorech soustředění a za rozvíjení k boji (při zachování bezpečnosti vlastních jednotek);

- prostředky jaderného napadení nepřítel taktického určení, které jsou mimo dosah hlavního dělostřelectva a nebo lze jinak plnit tento úkol a zájem svazku to vyžaduje. Bude to dosti častým případem;

- nepřítel v místech shozu taktických vzdušných výsadků;

- důležité uskupení nepřítel bránící splnění důležitých úkolů v obranném boji,

- místa velení svazků, důležité naváděcí střediska a spojovací centra, sklady v pásmu činnosti.

Je však nutné počítat s tím, že svazek nebude mít dostatek jaderných úderů pro obranný boj. Půjde o jeden až dva údery a dále o jednu až dvě rakety se speciální náloží, tím náročnější je pečlivá volba cílů.

Jaké úkoly bude plnit hlavní dělostřelectvo? Velmi často se setkáváme s názorem, že je nedostatek dělostřelectva, které nestačí plnit úkoly apod. Při cvičeních jsme často svědky, že vševojskový velitel nevyužije ani toho, co má přiděleno. Dochází k situacím, že vševojskový velitel nepověřuje úkolem dělostřelecké jednotky, nebo má neodpovídající požadavky jak co do způsobu plnění palebného úkolu, tak co do množství. Je třeba říci, že dnes budou převládat palby baterií a oddílů. Větší centralizace bude výjimkou. Vyplyvá to z množství střeliva a úkolů, které musí dnes dělostřelectvo plnit. Musíme si uvědomit, že téměř vždy budou požadavky převyšovat možnosti přiděleného dělostřelectva.

Úkolem dělostřelectva bude ničit a umlčovat:

- zbraně hromadného ničení nepřítel taktického dosahu a určení;

- radiolokační prostředky, naváděcí systémy v dosahu dostřelu dělostřelectva;

- zálohy a druhé sledy nepřítel s využitím i speciálního střeliva a to v prostorech soustředění, za přesunu a při rozvíjení do bojových sestav;

- místa velení, pozorovací stanoviště a spojovací uzly;

- důležité odpory nepřítel bránící postup hlavních sil a konečně povede boj s nepřátelským dělostřelectvem.

Z uvedeného je patrné, že úkolů dělostřelectva svazku je poměrně dost. I když mnohé cíle budou vyřazeny v průběhu boje jadernými údery, jsou úkoly značně rozsáhlé.

K uskupení dělostřelectva. Svazek se bude zpravidla bránit, pokud jde o síly a posilové prostředky, v nezměněné sestavě. Někdy však mu armáda odebere přidělené dělostřelectvo nebo jeho část a přidělí jej zasazovanému svazku druhého sledu do útoku. Kromě svých prostředků může být svazek posílen dvěma až čtyřmi oddíly hlav-

ňového dělostřelectva. Jak bude rozděleno toto dělostřelectvo, ukážeme na možném příkladu. Svazek dostal dělostřelecký útvar o třech oddílech, jako posilový prostředek včetně štábu. Má dva oddíly organické. Bude výhodné rozdělit tyto prostředky takto: — každému prvosledovému pluku po jednom oddílu a pro potřeby svazku zůstanou v podřízenosti dva oddíly.

Můžeme pluku na důležitém směru přidělit dva oddíly organického pluku, který je schopen vytvořit plukovní dělostřeleckou skupinu schopnou splnit úkoly velitele pluku. Nebude to častý případ, ale možný. Veliteli dělostřelectva zbude jeden oddíl, kromě oddílu vojskových raket. V daném případě je jasné, že mu bude velet přímo a využívat jej především na zbraně hromadného ničení a důležité cíle z hlediska svazku, jako jsou naváděcí systémy, důležité dělostřelectvo v sestavě nepřítele, spojovací uzel apod. Naproti tomu první uvedený případ není jednoznačný.

Jde o to, zda vytvořit divizní dělostřeleckou skupinu či nikoli. Pokud tvoříme skupinu, nelze dnes chápat její úkoly ve starém pojetí, kdy např. velitel skupiny byl schopen svými průzkumy obsáhnout téměř celé pásmo činnosti. To dnes není možné. Mám za to, že jde především o využití stupně velení pro plnění některých důležitých úkolů, jako je organizace průzkumu a sběr zpráv, řízení palebné činnosti oddílů a baterií, zásobování a manévr apod. Štáb velitele dělostřelectva není svým složením schopen plnit všechny úkoly plnohodnotně a využívá tedy tohoto stupně velení. Jiné možné řešení je posílit se tímto štábem a k plnění úkolů jej plně nebo částečně využívat. Pro který případ se štáb rozhodne, určí často skutečná situace. Šířka pásma a nutnost umístit jednotlivé oddíly na značné šířce bude důvodem k vytvoření skupiny při štábu, která bude zabezpečovat tyto úkoly v součinnosti se štábem velitele dělostřelectva svazku. Je to možné řešení a často jediné. Někdy bude možné vytvořit DDS. Úkoly budou však v podstatě stejné. Je nesprávné vidět pod pojmem skupina hromadění palby několika oddílů apod. I zde zůstává těžiště úkolů na bateriích a oddílech.

V obraně se často vyskytne, že dělostřelectvo bude využito pro přímou střelbu. Jde o kanóny proti tankům při nedostatku protitankových prostředků. S výhodou lze užít dočasně i raketometných baterií. Úkoly protitankové zálohy budou plnit ve většině případů tankové zálohy. Způsob jejich bojové činnosti je v podstatě stejný jako dělostřelecké protitankové zálohy. Má proti dělostřelectvu tu výhodu, že je pohyblivější, odolnější proti střelbě z pěších zbraní. Jinak je schopna splnit všechny úkoly.

Vedení boje dělostřelectvem. Rozsah úkolů, které dělostřelectvo plní, je dán palebnými možnostmi a to jak počtem hlavní a ráží, tak množstvím střeliva. Palebné možnosti podle počtu hlavní jsou známy. Několik slov k palebné možnosti podle střeliva. Svazek bude mít např. k dispozici 0,4 pp pro obranný boj na jeden den. Může mít i méně. Příklad: uvedená hodnota je pro hlaveň ráže 122 mm 32 ran. Na jeden hektar nekryté rozmístěné živé síly a palebných prostředků je předepsaná norma na umlčení 20 ran. Nebudeme uvažovat plnou, ale poloviční normu. To je možné podle situace a charakteru cíle v souladu s článkem 162 pravidel střelby dělostřelectva. Pripusťme, že by velitel pluku chtěl dvakrát za den umlčet oddílem cíl o rozloze do 12 hektarů (palebná možnost dané ráže na tento cíl podle hlavní). To si vyžádá $2 \times 12 \times 10$ ran = 240 ran. Oddíl pak zbude 336 ran. Průměrná spotřeba na 1 baterii je na dálku 10 km, při přenosu palby od zastřeleného cíle, 220 ran. Uvažujeme opět poloviční normu 105 ran. Vyžádá-li si velitel pluku tři takovéto palby (i radiolokátor má obdobnou spotřebu) bude v podstatě střelivo vyčerpáno. Snižíme-li normu na umlčení, pak se možnosti zvýší úměrně.

Umlčení zbraní hromadného ničení si vyžádá větší spotřebu oddílu podřízeného veliteli dělostřelectva svazku. V obraně pak budeme muset velmi často normu plně využít a někdy dokonce opakovat.

Důležitou složkou činnosti dělostřelectva bude **manévr materiálem**. Šířka pásma, požadavek maximálního dostřelu na zbraně hromadného ničení, přicházející proudy, možnost zjištění dělostřelectva si vynucují často měnit bojovou sestavu a někdy vysunovat jednotky dělostřelectva na určitou dobu blíže k přednímu okraji. Bude proto třeba pečlivě organizovat průzkum jak bojových sestav, tak komunikací pro přesun. Hlavně však bude třeba zabezpečit plynulý průzkum nepřítele i ze změněných pozorovatelů. Je to velmi důležité, aby průzkumníci byli schopni vůbec zjistit cíle. Pro seznámení s terénem a situací nepřítele je třeba určité doby. Je tudíž nutné plně

zapojit do průzkumné činnosti všechny průzkumné orgány a velitele. Doposud se tak neděje a velmi často v oddílu je zaujímana jen jedna nebo dvě pozorovatelné. Ty nejsou schopny obsáhnout ani pásmo činnosti a nemohou dát tedy podklady pro palbu, což je hlavní úkol průzkumu. Tento požadavek začleňovat dělostřelecké průzkumníky do všech nejdůležitějších prvků vševojskové sestavy, včetně na boky, je stejně důležitý i za útoku, kde se rovněž neplní.

Několik slov k charakteru zabezpečení protizteče například v síle pluku. Bude snaha vševojskového velitele najít mezeru v sestavě nepřítele, vklínit se do ní a udeřit. Palebné zabezpečení vyražení pluku bude mít charakter palebného přepadu postupně plněného po jednotlivých cílech v sestavě nepřítele, podle jejich důležitosti. Začne zbraněmi hromadného ničení budou-li zjištěny, dále dělostřeleckými bateriemi, radiolokátory a pozorovatelnami a nakonec to budou protitankové zbraně a důležité odpory, které brání splnění úkolu. Za boje pak podpora bude palbami na vyžádání, na cíle obdobného charakteru, jak bylo uvedeno a zase podle důležitosti a možností dělostřelectva. K zabezpečení tohoto úkolu bude zasahovat jak dělostřelectvo pluku, kterému se zpravidla přidělí jeden oddíl, tak i dělostřelecké oddíly přidružené svazku. Bude-li cíl, může být proveden i úder oddílem vojskových raket.

Zvláštnosti přesunů v obranném boji

Podplukovník Ladislav J a č e k

Pod pojmem manévr, rozumíme především pohyb, ve vojenském smyslu pak přesun. Zabezpečit obraně manévrovost znamená tedy věnovat prvořadou pozornost přesunům. Zdálo by se na první pohled, že jeden přesun je jako druhý, že nelze příliš rozlišovat v manévru pohybem v průběhu útočného boje od podobného manévru v obranné, charakterizované dynamikou.

Přece však má přesun v obranném boji své charakteristické zvláštnosti, které je třeba respektovat, chceme-li dosáhnout úspěchu. I když v útoku dochází k řadě zvrátů v situaci, znamenají přesuny v útočném boji v podstatě rovnoměrný přímočarý pohyb proti složitým manévřům obranného boje.

To je první charakteristická zvláštnost: přesuny v obraně se vyznačují

pohybem řady jednotek různými směry současně, a to s různou časovou naléhavostí. Tato zvláštnost je náročná především na organizátorské schopnosti štábů.

Situace v obranném boji bude daleko složitější než v útoku, a to nejen z psychologického hlediska, ale svou podstatou: v současné době bude část jednotek vést střetný boj, jiná bude ustupovat, další se bude přesunovat k protizteči a pak útočit, jiná jednotka bude bojovat na místě. V témže prostoru se bude uskutečňovat přesun nejrůznějších záloh, velitelských stanovišť, týlů, přísunových a odsunových prostředků, jednotek zabezpečení atd.

Značná pohyblivost nám bude umožňovat zastavit nepřítele, vnikat do jeho týlu, rozrušovat jeho útočné zámysly,

znepokojovat jeho boky a ohrožovat jádro jeho sil, bude umožňovat střídání ústupu a útoku, získání území, apod.

Přesto, že jde o stálou změnu v úkolech a situaci vojsk — a dokonce právě z tohoto důvodu, musí jít vždy o akce plánované, sladěné a řízené, neboť jakmile se vymknou veliteli z rukou a nebudou podřízeny jednotnému zámyslu, stanou se neorganizovaným, zoufalým bojem o význačné terénní objekty, bojem, který sice někdy může mít taktický význam, nebude však dosaženo operačního úspěchu.

Veškeré přesuny musí být plánovány a časově i prostorově sladěny. Toho lze dosáhnout jen sepeřím tří dovedností štábů: schopností soustředit ověřené zprávy, rychle zplánovat přesun a včas doručit rozhodnutí příslušným velitelům. Obranný boj vyžaduje bezpodmínečnou centralizaci plánování i řízení přesunů všeho druhu — nelze připustit, aby např. pohyb záloh, zabezpečujících jednotek či týlů se děl samovolně.

Požadavek centrálního řízení nelze spátřovat v detailním plánování přesunů podobně jako jsme tomu zvyklí při plánování přeskupení v přípravě útočného boje. Plánování musí být natolik přesné, aby komunikace nebyly přidělovány k přesunům současně několika útvarům a aby křížovatky byly ve stejné době využívány jen v jednom směru.

V útočném boji zpravidla využíváme silničních tahů k přesunům, v obranném boji musíme vzít zvděk různým cestám různých hodnot, včetně polních cest a jízď terénem. Značná nepravdělnost čáry dotyku a boj v týlu nepříteli způsobí, že hodnotnější komunikace budou přerušeny (mnohdy se bude bojovat).

Přesuny se budou zpravidla dít na krátkou vzdálenost. Budeme-li ustupovat, pak jen tak daleko, abychom nepříteli vymanévrovali z dosahu jeho palby a po zformování mohli udeřit do

jeho boků. Budeme-li se přesunovat k protizteči, pak jen tak daleko, abychom zasáhli v nejvhodnější čas nejcitlivější nepřátelské místo. Budeme-li měnit operační či taktickou sestavu, pak zpravidla jen proto, abychom přešli následkům nepřátelského atomového napadení nebo proto, abychom získali místní převahu.

Tato zvláštnost při přesunech v obranném boji se musí projevit především v **pochodové sestavě**: ta musí odpovídat tomu, aby útvar nebo svazky mohly okamžitě přejít do bojové sestavy a zahájit s nepřítelem střetný boj.

Zatím co v útoku organizujeme většinou pochodovou sestavu tak, abychom co nejrychleji dosáhli stanoveného prostoru, v obranném boji ji musíme způsobit možnosti okamžité bojové činnosti.

Krátké vzdálenosti na přesun budou mít vliv i na to, že budeme se snažit využít pro přesun většího počtu komunikací. Zatím co v útoku zpravidla vystačíme se dvěma až třemi osami pro přesun svazku, v obraně jich budeme přidělovat více (i pro útvar).

Přesuny v obranném boji budou zpravidla uskutečňovány pod tlakem času. To vyplývá ze skutečnosti, že iniciativu v tomto druhu boje má nepřítel a naše akce jsou diktovány většinou jako odvěta na jeho zámysl. Proto nebudeme moci někdy využít noci k přesunům, maskovat vojska a mnohdy se nám nebude dostávat ani času ani sil k tomu, abychom zplánovali a realizovali klamné přesuny.

Tato zvláštnost se nutně promítá do bojového zabezpečení přesunů, které je podstatně snižováno tím, že přesunujeme vojska za dne a že nemáme obvykle dostatek prostředků, abychom je mohli na velkém prostoru všestranně zabezpečit. V takovém případě bude nedostatečně zabezpečena protivzdušná obrana vojsk; proto budeme rozptylo-

vat pochodové sestavy a zkracovat doby přesunu, dále budou složité otázky ochrany proti jaderným zbraním a jiným prostředkům hromadného ničení. Na druhé straně se daleko lépe uplatní některé prvky bojového zabezpečení, především průzkum, který má větší volnost a možnost pronikat do nepřátelské sestavy.

Uskutečňování přesunů pod tlakem času tedy klade velké nároky na práci štábů druhů vojsk, které musí správně řídit a usměrnit bojové zabezpečení všeho druhu, iniciativně navrhnout využití všech možností, které nabízí terén, situace i prostředky nadřízeného velitele (např. v protivzdušné obraně a to bude využito vlastního letectva, i když bude plnit jiný hlavní úkol).

I když v bojové situaci obvykle všechna činnost se děje pod tlakem času, přece jen musíme uvážit, zdali je tak kritický, abychom mohli ještě zplánovat veškerou činnost, organizovat součinnost apod.

Situace na frontě nám obvykle nedovolí zastavit k přestávkám podle řádů a to i tehdy, bude-li to přesun delší. Stane se, že vůbec vyloučíme v obraně zastávky z přesunů. (Potřebuje-li řidič opravit některou drobnost, ponecháme vozidlo na místě, zatím co proud pokračuje nepřetržitě v pohybu).

Všechny tyto zvláštnosti však vyplývají z dynamičnosti soudobé obrany. Jakmile nad manévrovostí převládne statický element a vojska se zastaví na určitých čarách platí tyto zvláštnosti jen v omezeném rozsahu, neboť se např. ustálí rozhraní jednotek, mezi jehož čarami se bude zpravidla dít pohyb, ke střídání a přeskupení budeme obvykle přistupovat, až se setměním atd. Přesuny v takové situaci se již přibližují svým pojetím přesunům v útočném boji. Ovšem statickou obranu bude třeba chápat již jen jako zvláštní druh obranného boje, zatím co pravidlem bude dynamická obrana.

K velení operačního týlu

Podplukovník Vojtěch Machulda

Ve velení operačnímu týlu je nutno vycházet ze zásady, že je nelze oddělit od velení vojskům, neboť je jeho nedílnou součástí. Velitel armády nebo frontu odpovídá plně za nepřetržité zabezpečení svazů, svazků a útvarů. Velí týlu osobně nebo prostřednictvím svého zástupce pro týl.

Tato povinnost velitele armády nebo frontu je naprosto nedílná a nemůže ji přenést na jiného funkcionáře. Naproti tomu zástupce velitele pro týl je v otázkách celkové organizace a činnosti týlu hlavním poradním orgánem velitele a přímým organizátorem týlu. V tomto směru

se stále vyskytuje řada nejasností a nedořešení skutečností, protože při cvičeních nelze v plném rozsahu „rozehrát“ složitost problematiky operačního týlu a její velký vliv na celkové vedení operací, stanovení operačních úkolů, cílů atomových úderů a celkové zatížení velitele řešením těchto otázek. Správné chápání a plné využití zástupce velitele pro týl jako přímého organizátora týlu má dalekosáhlý význam pro správnou organizaci operačního týlu, usměrnění jeho práce v duchu operačního zámyslu a velké ulehčení pro osobní práci velitele.

K pojmu „přímý organizátor týlu“. To znamená, že zástupce velitele pro týl má vliv na celý týl, to je na celý souhrn opatření organizace týlu, přípravu a využití komunikací a dopravních prostředků, materiálních, technické, letecké, zdravotnické a jiné druhy zabezpečení. Z toho vyplývá, že funkci zástupce velitele pro týl je třeba v soudobé operaci chápat v jejím širokém smyslu, bez ohledu na to, komu jsou tyto svazky, útvary a zařízení podřízeny.

Vzhledem k charakteru soudobých operací a z toho vyplývající činnosti týlu je nutné především sladit veškerou činnost týlu ve prospěch splnění operačního zámyslu a vytvořit takovou organizaci týlu, která těmto zásadám odpovídá. Takovou organizaci týlu je možné vytvářet jen na

základě znalostí operačního zámyslu pod jednotným týlovým zámyslem, realizovaným v rámci plánu organizace týlu, materiálního a zdravotnického zabezpečení. Jediným místem, kde je možno zpracovat sladěný plán se všemi týlovými složkami (včetně materiálních složek druhů vojsk), je štáb týlu armády (frontu). Jde o celkovou organizaci týlu (prostor umístění týlových svazků, útvarů a zařízení a jejich sladěný přemísťování co do prostoru, času i komunikací), dopravy materiálu, celkového řešení otázek operačního zabezpečení, umístění a přemísťování TVS armády (frontu) a způsobu velení svazkům (svazům), týlovým útvarům a zařízeními po spojovacích a rádiových sítích zástupce velitele pro týl.

Povinnosti velitele a štábu vůči velení operačnímu týlu

Velitel má plnou odpovědnost za organizaci týlu a materiální, technické a zdravotnické zabezpečení vojsk armády a frontu.

Velitel se může soustřeďovat jen na hlavní úkoly týlu. Osobně nebo prostřednictvím svého zástupce pro týl kontroluje nejdůležitější opatření týlu, doplňuje své základní rozhodnutí a určuje nové úkoly týlu.

Vzhledem k charakteru soudobé operace, častým a podstatným změnám v situaci, která se promítá do operačního týlu, zvyšuje se úloha náčelníka štábu. Ten je povinen znát organizaci týlu, stav materiálního, technického a zdravotnického zabezpečení vojsk a musí být sám schopen navrhnout účinná opatření v rámci operačního týlu. Je rovněž povinen jako hlavní organizátor slaďovat práci štábu a náčelníků druhů vojsk se zástupcem velitele pro týl k zabezpečení operačního zámyslu a rozhodnutí velitele. Má vytvářet vhodné podmínky pro činnost operačního týlu, seznamovat zástupce velitele pro týl se změnami v operační situaci a se základními směnicemi, rozkazy a nařízeními velitele. Nelze opominout povinnost náčelníka štábu slaďovat všechna zásadní týlová nařízení s rozkazy a nařízeními velitele.

Naproti tomu zástupce velitele pro týl je povinen oznamovat náčelníkovi štábu změny v týlové situaci, slaďovat s ním všechna zásadní týlová nařízení a získávat od něho údaje o změnách operační situace a o sestavě vojsk.

V takovém chápání povinností je stále mnoho nejasností a především nedoceňo-

vání těchto otázek, které vyplývá z neznalosti vlivu neplnění úkolů týlem na soudobou operaci. Tito funkcionáři spolu mnohdy nejdou jako sobě rovní, vzájemně nespoupracují a obcházejí se, což ztěžuje práci velitelů a rozlaďuje činnost na TVS a VS.

Zkušenosti z operačních cvičení ukazují, aby na VS byla trvale umístěna skupina z TVS se zástupcem náčelníka štábu v čele (nebo se zástupcem náčelníka štábu týlu), která může zabezpečit běžnou informovanost s náčelníkem štábu. Předpokladem je, že tato skupina je stále informována z TVS a má u sebe druhopis všech zásadních dokumentů zpracovávaných na TVS. Náčelník této skupiny může tak podle potřeby informovat velitele a zabezpečit nepřetržitost velení pro případ zničení TVS. Alespoň po tu dobu, než dojde k urychlenému zřízení nového TVS, nebo předání velení týlu některému TVS armády (divize) apod.

Na druhé straně náčelník štábu by měl tato opatření vítat a vytvořit pro týlovou skupinu na VS co nejlepší pracovní podmínky. Zkušenosti ze cvičení ukazují, že týlová skupina na VS je chápána jako přítěž a pracuje systémem „Co seženeš — to máš“. Je jasné, že týlová skupina nemůže být náčelníkem štábu a druhý vojsk informována o všem, ale musí dostat vše, co je třeba na TVS k organizaci a činnosti týlu, aby bylo zabezpečeno rozhodnutí velitele a práce v duchu zámyslu velitele. Právě vzhledem k charakteru soudobé operace, častým změnám v operační a týlové situaci, kdy je třeba rychlého zásahu, význam informovanosti této skupiny a

tím i zástupce pro tyl, stoupá. Na cvičení se velmi osvědčuje přímé linkové spojení této skupiny se zástupcem velitele pro tyl nebo náčelníkem štábu tylu (popřípadě s operačním oddělením štábu tylu) bez propojování cestou ústředí na VS a TVS. Tím je zabezpečena přímá a rychlá informovanost TVS a týlové skupiny na VS.

Toto pojetí funkce skupiny tylu na VS nezabavuje ZT jeho povinnosti být v osobním styku s velitelem a náčelníkem štábu.

V případě zásadní změny v úkolu, která vyžaduje rychlého přeplánování, rozbor situace a přímou spolupráci se štábem a náčelníky druhů vojsk umístěných na VS, tvoří tato skupina základ kolektivu, který přeplánování uskuteční za vedení zástupce velitele pro tyl; může být posílen operační skupinou vyslanou z TVS. Tato praxe bude v soudobé operaci pravděpodobně častým zjevem.

Při přemísťování VS je nutné, aby tato skupina se přemísťovala s VS v jednotlivých sledech. Bude vhodná skupina před přemísťováním TVS posílit, aby mohla po dobu přemísťování TVS velet tylu přímo z VS.

Zkušenosti ukazují, že se podceňuje vyhodnocování účinků ZHN vůči operačnímu tylu. Vyhodnocovací skupiny na VS vyhodnocují jen účinky na vojska a zcela opomíjejí jejich vliv na tyl. Operační tyl v celkové organizaci vojsk představuje jejich podstatnou část, které je třeba velet především z hlediska účinku ZHN. Má-li být velení účinné a především včasné, je nutné mít na TVS obdobnou vyhodnocovací skupinu jako je na VS. Vyhod-

nocovací skupina na VS nemůže totiž splnit vůči operačnímu tylu úlohu, kterou plní vůči vojskům, neboť nebude nikdy znát konkrétní a bezprostřední situaci operačního tylu a proto nemůže z těchto hledisek situaci vyhodnocovat. Předávat výsledky vyhodnocení cestou týlové skupiny z VS na TVS je zdlouhavé a nevytváří podmínky pro velení tylu, jak to vyžaduje charakter soudobé operace. Na TVS je nutné mít samostatnou vyhodnocovací skupinu, které je třeba předávat údaje o atomových úderech souběžně s údaji předávanými vyhodnocovací skupině na VS. Mimo to vyhodnocovací skupina na TVS musí znát nejen údaje o atomových úderech nepřítele, ale i o úderech vlastních. V rámci operačního tylu je totiž nutné znát a vyhodnotit i pravděpodobné účinky vlastních úderů, především z hlediska možnosti a organizace dopravy (rozrušení a zničení komunikačních uzlů, zničení mostů, viaduktů, tunelů apod.).

Z uvedeného vyplývá, že je nutné, aby operační štáb zabezpečoval orgány tylu výchozími údaji pro správnou organizaci tylu, určení potřeby a materiálních prostředků, plánování práce tylu, organizaci nepřetržitěho spojení a velení tylu. Zástupce velitele pro tyl naopak musí organizovat práci tylu v úzké součinnosti s operačním štábem. Musí především seznamovat náčelníka štábu armády se zabezpečením vojsk, stavem komunikací, změn v týlové situaci a projednávat s ním nejzávažnější nařízení o zabezpečení vojsk. Jen při tomto systému práce je možné mluvit o včasném zabezpečení vojsk v soudobé operaci.

Rozhodnutí velitele

Stále diskutovanou otázkou je rozhodnutí velitele. V něm je třeba vycházet z povinnosti velitele řídit tyl, úlohy zástupce velitele pro tyl, který má veliteli v tomto směru co nejvíce odlehčit, náčelníka štábu a charakteru soudobé operace s jeho častými a zásadními změnami.

Velitel má rozhodovat o zásadních týlových otázkách. Ostatní může vyřešit zástupce velitele pro tyl v duchu operačního zámyslu a rozhodnutí velitele samostatně, nebo v součinnosti s náčelníkem štábu.

Velitel rozhodne zpravidla:

- o výši zásob, lhůty jejich soustředění a způsob rozložení;
- o normách spotřeby hlavních druhů materiálu na konci operace;

— o pořadí a lhůtách hlavních opatření technického a zdravotnického zabezpečení;

— o hranici týlového prostoru;

— o prostoru rozmístění hlavních uskupení týlových svazků; útvarů a zařízení a způsobu jejich přemísťování;

— o hlavních rysech organizace komunikační sítě armády (frontu);

— o umístění TVS a způsobu jeho přemísťování.

Rozsah tohoto rozhodnutí je značně rozsáhlý a předpokládá proto velmi úzkou součinnost zástupce velitele pro tyl s náčelníkem štábu.

Ve většině případů nebude možné, aby

velitel vydal své rozhodnutí v takovém rozsahu. Přesto bude nutné, aby rozhodl alespoň o zásadních otázkách. Například:

— na který směr a za kterou armádou (svazkem) položit těžiště v materiálním a zdravotnickém zabezpečení v počátečním období a v hloubce operace;

— na který směr a na které prostory položit těžiště silničního zabezpečení;

— schválit normy spotřeby hlavních druhů materiálů.

Vlastní konkretizaci tohoto rozhodnutí musí pak provést zástupce velitele pro týl v úzké součinnosti s náčelníkem štábu.

Zpracování plánu operace

Při zpracování plánu operace musí být mezi VS a TVS velmi úzká spolupráce. Plán organizace týlu tvoří nedílnou součást celkového plánu operace. Musí být v plném souladu s plánem operace. Za toto skloubení odpovídá náčelník štábu, který také plán organizace týlu podepisuje spolu se zástupcem velitele pro týl.

Mimo to je vhodné, aby v plánu operace zpracovávaném operačním štábem byly uvedeny hlavní zásady organizace týlu a materiálního a zdravotnického zabezpečení. V grafické části má být zakresleno rozmístění hlavních prvků operačního týlu a jejich plánované přemísťování během operace a přiloženy tabulky materiálního a zdravotnického zabezpečení operace. Zkušenosti ze cvičení ukázaly, že je vhodné, aby tyto tabulky, které jsou rovněž přílohou k plánu organizace týlu, byly zpracovány ve více výtiscích a automaticky zasílány cestou týlové skupiny na VS operačního štábu v dohodovaných termínech.

Úzká součinnost mezi TVS a VS při zpracování plánu operace musí být rozvíjena při plánování veškerých přesunů. Ukazuje se velmi vhodným, aby skupina důstojníka z TVS především ze správy vojenské dopravy a štábu týlu odjela na VS, a tam na místě zplánovala veškeré pře-

suny, především operační. Jde o velmi důležitou činnost, jejíž neskloubení by mohlo mít velmi nepříznivé důsledky, jak pro operační přesuny, tak pro rozvinutí operačního týlu.

Praxe ukázala, že se podceňuje součinnost mezi TVS a VS při vysazení výsadků a jejich zabezpečení, které nelze řešit bez součinnosti s týlem, přestože jejich působení v týlu nepřítele nepřesahuje několik hodin nebo dní. Je rovněž vhodné, aby ze štábu týlu byl na VS vyslán důstojník, který by se dohodovil se skupinou na VS, plánující vysazení a zabezpečení výsadků. Náplní dohovoru by byl způsob zabezpečení výsadků ve výchozím prostoru, v prostoru bojového úkolu, způsob doplňování zásob, včetně opatření u svazů a svazků působících čelně vůči výsadbům pro spojení s nimi, normy spotřeby, množství materiálu, které je nutno připravit v operačním týlu, na letištích materiálního zabezpečení, zařazení zbytků výsadkového útvaru nebo svazku a jeho přesun do prostoru vysazení výsadku za pravosledovými svazky. Zkušenosti dokazují, že není vhodné vydat zvláštní týlové nařízení pro operačně taktický výsadek, ale otázky týlového zabezpečení řešit přímo v nařízení velitele pro použití vzdušného výsadku.

Zpracování operačního hlášení

Má-li být operační hlášení úplné a podkladem nadřazenému náčelníkovi k rozhodnutí, je nutné, aby obsahovalo i nejzásadnější údaje o týlovém zabezpečení, které podstatně ovlivňují schopnost svazků a svazu plnit úkol a mají vliv na stanovení dalších operačních úkolů. Na druhé straně nelze uvádět podrobnosti, které by jenom podstatu a jasný smysl operačního hlášení činily nejasným. Je proto vhodné zde uvádět jen závěry z materiálního a zdravotnického zabezpečení svazu nebo svazků, které jasně ukazují celkové možnosti, hlavní změny, které v prvcích orga-

nizace operačního týlu nastaly od posledního operačního hlášení a zásadní požadavky týlu, které velitel frontu nebo armády nemůže svými prostředky splnit a které mají zásadní vliv na týlové zabezpečení operačního úkolu.

Vzhledem k časovým možnostem na zpracování hlášení a vzdálenosti TVS od VS, je vhodné mít obsah týlového příspěvku do operačního hlášení dohodován, zpracovat jej ve formě samostatné vložky. Nejvýhodnější však je, aby jej přímo zpracovávala týlová skupina na VS. To však předpokládá její dokonalou informovanost

a přímé usměrnění zástupcem velitele pro týl anebo náčelníkem štábu týlu.

Je výhodné a hospodárné, aby operační štáb koordinoval předkládání hlášení všeho druhu co do způsobu, času i přepravy. Všechny druhy odborných hlášení mají být přizpůsobeny operačnímu hlášení a zjednodušeny. Vzhledem k charakteru operace a z toho vyplývajícího způsobu velení, nutno i v odborných hlášeních vyžadovat to, co je k zabezpečení operace nutné. Do zavedení výpočetní techniky do vojsk je

nutné zpracovávat písemná týlová hlášení co nejstručněji, nevyžadovat je pokud možno každý den. Důraz položit na pravidelnou a stálou informaci nadřízeného štábu týlu při každém osobním nebo jiném styku. Hlavní úlohu zde musí sehrát směroví důstojníci týlu, kteří musí být s to kdykoli informovat o podrobné situaci týlu u svazku (svazu), za který odpovídají. To ovšem klade velké požadavky na jejich kvalitu a na prostředky, kterými budou vybaveni.

Přemísťování míst velení operačního týlu

Hlavním místem velení operačnímu týlu je TVS armády (frontu). Jeho umístění určuje velitel na podkladě návrhu zástupce velitele pro týl, v takové vzdálenosti od VS, aby nebylo možné obě místa velení zničit jedním atomovým úderem, a aby bylo zabezpečeno spojení TVS s VS a umožněno velení hlavním prvkům operačního týlu.

Součinnost mezi VS a TVS v otázkách práce a rozmísťování míst velení musí být především zaměřena k zabezpečení nepřetržitého velení především při přemísťování a pro případ zničení VS nebo TVS. V tomto směru ukazují operační cvičení mnoho nejasností a nedoceňování těchto otázek.

Přemísťování VS a TVS musí sladit operační štáb. Především na stupni armády vzhledem k vybavení TVS nelze připustit současné přemísťování VS a TVS. Přemísťováním VS i TVS současně je narušena nepřetržitost velení, především velení týlu armády. Při přemísťování TVS frontu již toto nebezpečí nehrozí, poněvadž TVS frontu se bude přemísťovat zásadně po sledech. Při přemísťování sledu zástupce velitele pro týl zabezpečuje nepřetržitost velení hlavním prvkům frontového týlu sled náčelníka štábu týlu frontu.

Rozhodně je třeba přemísťování VS a TVS jak na stupni armády i frontu plánovat ústředně vzhledem k zabezpečení nepřetržitosti velení, organizovanosti přemísťování a jeho zabezpečení. Je třeba konkrétně dohodnout zabezpečení regulace os přemísťování TVS a protivzdušnou obranu zejména při průjezdu ohroženými prostory.

Předpisy jednoznačně chápou TVS jako

hlavní dočasné místo velení v případě zničení VS a naopak. Součinnost mezi VS a TVS je třeba zaměřit k vytvoření takového spojení, které tuto zásadu umožní a případnou výměnu operační dokumentace. Z TVS je toto zabezpečeno informováním týlové skupiny na VS a předáváním jí po jednom výtisku hlavních dokumentů zpracovaných na TVS.

Velmi úzká součinnost mezi VS a TVS by měla být v otázkách přímé ochrany a obrany jak vzdušné, pozemní, tak i odstraňování následků napadení atomových zbraní. VS i TVS, ať již armády nebo frontu, bude vždy vhodným cílem pro nepřítel. Vzhledem k umístění je možné v operačním rámci obranu i ochranu těchto míst velení řešit společně. Přitom vedoucí úlohu v tomto směru musí sehrát operační štáb, který účinnými prostředky ochrany a obrany disponuje. Půjde především o protivzdušnou obranu, obranu proti výsadbám. Prostředky vyčleněné k obraně VS mohou být plně využity i k obraně TVS. Rovněž z hlediska odstraňování následků napadení ZHN, především atomových, mohou být vyčleněny prostředky, které mohou být použity jak na VS tak i TVS. Pro ně může zástupce velitele pro týl vyčlenit část prostředků podřízených týlu. Vzhledem k důležitosti těchto míst velení, která budou pro nepřítel vždy vhodným cílem napadení je vhodné neřešit jejich obranu a ochranu zvlášť, nýbrž společně, a za úzké spolupráce mezi vedoucími orgány VS a TVS. Tímto způsobem je možné zabezpečit nejen ochranu a obranu obou míst velení, ale i ušetřit značné množství sil a prostředků.

V článku jsou rozebrány společné problémy velitele a zástupce velitele pro týl, orgánů na VS a TVS. Hlavní pozornost je nutné věnovat vzájemné součinnosti k zabezpečení operačního zámyslu a rozhodnutí velitele. Bez úzké součinnosti VS a TVS nelze v soudobé operaci splnit operační úkol.

Dočasné překládací prostory

Plukovník inž. Vladimír Štastný, kapitán Vratislav Linka

Železniční doprava má celou řadu předností před ostatními druhy dopravy:

- možnost přepravy velkého množství zátěže na velké vzdálenosti;
- hospodárnost;
- rychlost dopravy při překonávání velkých vzdáleností;
- malou únavu přepravovaných osob;
- úsporu motohodin a neopotřevení přepravované bojové techniky.

Vzhledem k těmto a ještě dalším přednostem bude i v příští možné válce železniční doprava jedním z nejdůležitějších prostředků zabezpečujících potřeby bojujících vojsk.

Železnice je však za války snadno zranitelná. Proto vyřazení určitého železničního zařízení se nepříznivě projeví i v zabezpečování vojenských přeprav (snížená výkonnost jednotlivých tahů, jejich dlouhodobé přerušení atd.). Každé prodloužení přepravní cesty využitím odklonových tratí, nebo dočasné přerušení provozu způsobí značné potíže v zásobování bojujících vojsk potřebným materiálem (municí, proviantem, PHM atd.).

Dá se tedy předpokládat, že údery na železnice budou vedeny předem do takových prostorů, ve kterých bude dosaženo dlouhodobého přerušení dopravy. Těmito místy mohou být například:

- velké vodní toky, které příčně přetínají železniční tratě vedoucí k frontě;
- místa v horských oblastech s řídkou železniční sítí a se značným množstvím umělých staveb (mosty, tunely);
- popřípadě velké železniční uzly.

Dlouhodobého přerušení železniční dopravy lze v těchto případech dosáhnout několika současnými pozemními jadernými údery. Tak může být vytvořena neobyčejně obtížná překážka pro vojenské národohospodářské přepravy, zejména zásobovací. Na území jednotlivých států to bude představovat tisíce tun materiálu a PHM naložených v železničních vozech a cisternách, které nebude možno běžným způsobem dopravit na místo určení.

Řešením tohoto problému, který je především z vojenského hlediska velmi aktuální, se zabývají prakticky všechny státy.

Je jisté, že v případech, kdy by došlo k dlouhodobému vyřazení hlavních tahů, by se pro zabezpečení požadavků vojenské dopravy využilo i málo výkonných železničních tratí.

Jednou z možných forem jak zabezpečit dopravu materiálu a PHM na místo určení, při přerušení železnice, je organizování tzv. dočasných překládacích prostorů.

Dočasné překládací prostory je třeba chápat jako souhrn organizačně technických opatření, zaměřených k zabezpečení plynulého přísunu vojsk a materiálu na přerušených zájmových železničních směrech při využití jiného druhu nebo způsobu dopravy, umožňujícího objezd překážky a přeložení materiálu do železničních souprav za překážkou.

Vlastní dočasný překládací prostor by v sobě zahrnoval:

- vhodné železniční stanice před překážkou (překládání materiálu ze železničních dopravních prostředků na dopravní prostředky silniční, eventuálně využití potrubní dopravy);
- dobrou silniční síť;
- vhodné železniční stanice za překážkou (překládání ze silničních dopravních prostředků na železniční);
- veškerý potřebný materiál a zařízení pro využití dopravy PHM potrubím (čerpadla, stáčecí zařízení, nádrže, potrubí atd.);
- dostatečné množství automobilních dopravních prostředků „nákladních aut, autocisteren, autobusů, vleků, popř. traktorů“;
- dostatek vhodného železničního strojového a vozového parku, hlavně za překážkou;
- odpovídající počet jak řadových pracovníků a specialistů, tak i orgánů, zabezpečujících správný chod a organizaci dočasného překládacího prostoru aj.

Význam tohoto prostoru vzrůstá se vzdáleností od čáry dotyku, neboť se tím snižuje možnost plně nahradit masovost železniční dopravy jiným druhem dopravy. Toto se vztahuje i na operační přepravy, zejména pásové techniky, kdy se vzdáleností od místa vykládání ubývá možnost přesunu po vlastní ose.

S postupnou obnovou železnic za vojsky vzrůstá význam těch dočasných překládacích prostorů, které jsou ve výchozí situaci v blízkosti hranice státu. Významnou úlohu sehrají i dočasné překládací prostory na osvobozeném území.

Pravděpodobná doba přerušení železničních směrů je dalším závažným podkladem pro zřízení dočasných překládacích prostorů a to nejen z hlediska vojenských, ale i národohospodářských přeprav. Při rozhodování o dočasných překládacích prostorech bude třeba uvážit skutečné možnosti prostředků určených pro náhradní druh dopravy, kapacitu překládkových jednotek a míst, objem a druh materiálu. Tato úvaha je nutná pro stanovení pořadí překládky jak u vojenských, tak u národohospodářských přeprav.

Rozlehlost prostoru bude určena druhem překážky, vzdáleností překládacích železničních stanic a možným objezdem pro náhradní druh dopravy.

Tyto faktory mohou zpětně ovlivnit výkonnost prostoru, volbu náhradní dopravy a způsob jeho řízení.

Pro stanovení druhu a množství překládaného materiálu bude určující též naplnění a včasné zásobení stálých skladů za překážkou. Nemalou úlohu při organizaci dočasných překládacích prostorů bude mít i radiální situace.

Zabezpečování, organizování a řízení, které jsou ovlivněny řadou činitelů, budou klást vysoké požadavky na organizační schopnosti řídicích i výkonných vojenských orgánů. Proto je třeba již v míru věnovat dočasným překládacím prostorům co největší pozornost a tyto pro případ potřeby organizačně, materiálně a personálně zabezpečit.

Dočasné překládací prostory sehrají především v počátečním období války rozhodující úlohu při zabezpečování potřeb bojujících vojsk.

S aktivováním těchto prostorů je třeba počítat jen v případech, že by došlo k dlouhodobému vyřazení zájmových železničních směrů do té míry, že by byl znemožněn odklon ložených vlakových souprav.

SEZNAM ZAHRAŇIČNÍCH A DOMÁČÍCH PRAMENŮ, ZVEŘEJNĚNÝCH V POSLEDNÍCH TŘECH LETECH K ORGANIZACI A VEDENÍ SOUDOBÉ OBRANY

I. Zahraniční literatura

Sovětská (S-VM = Vojennaja mysl
(S-VV = Vojennyj vestnik

S-VZ = Vojennyj zarubežnik)
S-VIŽ = Vojenno-istoričeskij žurnal)

Autor	Název článku	Prameny			Překlad
		název	čís./r.	strana	
Jurjev C.	Obrana, politika a strategie	S-VZ	12-1961	80-87	—
Kurakov V.	Útočná činnost podle názorů velení Bundeswehru	S-VM	9/1961	69-76	—
Gibson E. Mur E.	Bojové uskupení v útoku	S-VZ	1/1960	3-12	—
Redakce	Pěší četa armády USA v útoku i v obraně	S-VZ	11/1961	25-33	—
Kurakov V.	Organizace a vedení strategické obrany (podle západoněmeckých názorů)	S-VM	9/1960	69-78	VVIS-VDZV 11/1960 15-25
Keegan R.	Charakteristické zvláštnosti soudobé obrany	S-VZ	9/1960	3-19	VVIS-VDZV 10-1960 49-58
Cygičko N.	Vývoj amerických názorů na obranu	S-VM	6/1961	55-63	VVIS-IS 12/1961 59-69
Braun I.	Prapor v obraně	S-VZ	11/1962	14-23	—
Mur E.	Bojové uskupení v obraně	S-VZ	4/1960	22-27	—
Poluškin M.	Charakteristické rysy frontových a armádních obranných operací v prvním období Velké vlastenecké války	S-VM	8/1961	56-69	VVIS-IS 12/1961 5-19
Ogarev P.	O organizaci a vedení obrany sovětskými vojsky v letech Velké vlastenecké války	S-VM	1/1960	58-73	—
Rotmistrov P.	Tankové armády v útočných a obranných operacích Velké vlastenecké války	S-VM	2/1960	61-76	—
Utenkov F.	Některé otázky obranného sražení na dalekých přístupech ke Stalingradu	S-VIŽ	9/1962	34-48	—
Alexejev A.	O ohniskovém charakteru soudobé bojové činnosti	S-VM	4/1961	16-26	VVIS-VDZV 6/1961 16-25
Kozičev M.	K otázce nového charakteru vzájemného vztahu útoku a obrany	S-VM	10/1960	67-74	VVIS-VDZV 12/1960 3-13
Redakce	Vliv jaderných zbraní na útočnou a obrannou taktiku	S-VZ	2/1960	19-29	—
Vedmed F.	Protiatomový manévr v útoku i v obraně	S-VM	10/1961	50-59	—

Autor	Název článku	Prameny			Překlad
		název	čís./r.	strana	
Vinnikov V.	Obraně zajistit vysokou aktivnost	S-VV	1/1962	26-30	—
Ljutof I.	Obrana střeleckých jednotek	S-VV	1/1962	37-40	—
Redakce	K článku: „Obrana střeleckých jednotek“	S-VV	4/1962	37-39	—
Redakce	Obrana vodní překážky	S-VV	6/1962	119-120	VVIS-VIZV 8/1962 46-48
Brown W. A.	Obrana říčního toku	S-VZ	5/1962	12-16	VVIS-VIZV 10/1962 37-40
Redakce	Boj o velká města	S-VV	12/1961	29-43	—
Šaljamin A.	Ochrana před zbraněmi hromadného ničení v obraně	S-VV	7/1961	37-39	VVIS-IS 12/1961 43-46
Bušmanov K.	Obrana motostřeleckého praporu	S-VV	8/1962	18-22	—
Godělevič V.	Dělostřelectvo v obraně	S-VV	7/1961	27-30	VVIS-IS 12/1961 43-46
Romanec D.	Spojení v obraně praporu	S-VV	8/1962	44-46	—
Korněv V. Sokolov K.	Ženíjní vybudování rotního opěrného bodu	S-VV	8/1962	39-43	—
Surikov B.	Některé otázky protiraketové obrany	S-VM	3/1961	43-53	VPIS-OSVV 3/1961 43-53
Maksimov H.	Nové prostředky protiraketové obrany a metody ničení raket	S-VM	5/1962	80-88	VVIS-VIZV 9/1962 44-51
Braun I.	Protiúder	S-VZ	6/1961	7-14	—
Turčenko V.	Obranná činnost v průběhu útočné operace	S-VM	9/1962	40-50	—
Ivanov D. Pombrik I.	Otázky zmaření a odrazení protiúderů nepřítel	S-VM	3/1962	33-43	VVIS-VIZV 6/1962 8-14
Kušč K.	O protiúderech v soudobých operacích	S-VM	8/1962	32-44	VVIS-VIZV 11/1962 1-10

Vysvětlivky ke zkratkám u překladů:

- VVIS-VDZV = Vojenskovedecké informační středisko při VAAZ
Vojenský dokumentační zpravodaj – Vojenství
- VVIS-VIZV = Vojenskovedecké informační středisko při VAAZ
Vojenský informační zpravodaj – Vojenství
- VVIS-IS = Vojenskovedecké informační středisko při VAAZ
Informační sborník
- VPIS-OSVV = Vojenskopolitické informační středisko při VPA KG
Otázky socialistické vojenské vědy

Polská (P - MW = Mysl Wojskowa)

Autor	Název článku	Prameny			Překlad
		název	čís./r.	strana	
Kurakow W.	Celkové zásady vedení obrany (podle názorů velení NATO)	P-MW	5/1960	119 - 125	—
Wydra W.	Vznik a podstata obrany se soustředěním úsilí v hloubce	P-MW	1/1961	22 - 30	—
Madejski A.	Za novou koncepcí obrany	P-MW	5/1962	31 - 40	VVIS-VIZV 8/1962 12-22
Owsianiecki F.	O soudobé obraně	P-MW	5/1961	22 - 25	—
Tokarczyk S.	Obrana v podmínkách použití jaderných zbraní	P-MW	12/1961	23 - 34	VVIS-VIZV 4/1962 8-15
Dziapnow R.	K otázkám obrany	P-MW	12/1961	47 - 50	—
Frankiewicz J.	Protiatomový manévř vojsk v útoku i v obraně	P-MW	6/1961	3 - 17	—
Bessen E.	Protipřiprava - problém i nadále aktuální	P-MW	3/1960	44 - 52	—
Frankiewicz J.	Protipřiprava a úder před přední okraj obrany	P-MW	6/1960	30 - 38	—
Wilinski M.	Použití bránících se vojsk při přechodu do útoku	P-MW	6/1960	22 - 30	—
Plachcinski R.	Využití bránících se vojsk k útočné činnosti	P-MW	4/1960	52 - 57	—
Machura T.	Ještě k otázce boje na zdrženou	P-MW	2/1960	67 - 72	—

Německá (N-ZMW = Zeitschrift für Militärwissenschaft)

(N-MW = Militärwesen - N-GA = Die Gefechtsausbildung)

Autor	Název článku	Pramen			Překlad
		Název	Čís./r.	Str.	
Stomber B.	Útok svazků armády USA	N-ZMW	8/1962	83 - 90	—
Redakce	Názory západoněmeckých militaristů na útok	N-MW	3/1962	443 - 452	—
Mauersberger W.	Použití pěšího, mechanizovaného pěšího a vzdušného výsadkového praporu pozemních sil USA v útoku	N-ZMW	12/1962	66 - 71	—
Arnold E.	Nové názory na organizaci a vedení obrany (USA)	N-ZMW	12/1961	56 - 61	—
Redakce	Zásady boje v obraně podle názorů západoněmeckých vojenských odborníků	N-MW	5/1962	762 - 771	VVIS-VIZV 8/1962 38-45
Arnold E.	Nové prvky v organizaci a vedení obrany armádního sboru (USA)	N-ZMW	1/1962	60 - 65	VVIS-VIZV 5/1962 67-73
Redakce	O obraně podle amerických názorů	N-GA	1/1961	91 - 93	—
Arnold E.	Obrana motostřelecké divize západoněmeckého Bundeswehru	N-MW	9/1961	1243 - 1251	VVIS-IS 12/1961 76-97

Autor	Název článku	Prameny			Překlad
		název	řís./r.	strana	
Arnold E.	Obrana mechanizované brigády Bundeswehru (podle názorů západoněmeckých militaristů)	N-MW	5/1961	693 – 704	VVIS-IS 12/1961 76 – 97
Redakce	O obraně podle amerických názorů (pokračování)	N-GA	2/1961	182 – 186	—
Arnold E.	Boj na zdrženou – třetí hlavní druh boje západoněmeckého Bundeswehru	N-MW	12/1961	1697 – 1708	VVIS-VIZV 4/1962 23 – 31
Arnold E.	Nové názory na organizaci a vedení obrany	N-ZMW	12/1961	56 – 60	VVIS-VIZV 4/1962 16 – 22
Bechler B.	K některým problémům organizace a plánování obranné operace vševojskové armády	N-ZMW	11/1962	15 – 23	—
Bechler B.	K některým problémům armádní obranné operace	N-ZMW	4/1962	13 – 23	—
Degener H. Hartmann G.	Několik problémů soudobé obrany	N-MW	1/1963	47 – 54	—
Gregori T.	Vliv překvapení v obraně	N-MW	6/1960	—	VVIS-VDZV 9/1960 36 – 45
Martun H.	K organizaci a vedení obrany motostřelecké (tankové) divize	N-ZMW	7/1962	15 – 27	—
Hoffeins H. Hausdörfer E.	K obraně motostřeleckého pluku	N-ZMW	2/1963	52 – 54	—
Broschat E. Behr S.	Názory na obranu osad a průmyslových objektů	N-MW	6/1960	—	VVIS-VDZV 10/1960 16 – 25
Block F.	Průzkum motostřelecké divize v obraně	N-ZMW	11/1962	30 – 41	—
Wolk K.	Některé poznámky k významu spojení v obranném boji	N-MW	3/1961	350 – 355	—
Behrin B.	Význam dělostřelectva, jeho úkoly a použití v soudobé obraně	N-MW	1/1961	51 – 60	—
Mehnert J.	Některé názory na protitankovou obranu v soudobém boji	N-MW	7/1961	903 – 914	VVIS-IS 12/1961 47 – 58
Gombert W.	K organizaci protitankové obrany pluku v obraně	N-ZMW	8/1961	29 – 35	—
Redakce	Několik otázek protiraketové obrany	N-ZMW	6/1961	82 – 87	—
Siegert M.	Odrážení protiztečí (protiúderů)	N-MW	8/1960	—	VVIS-VDZV 1/1961 29 – 37

Vysvětlivky zkratk u překladů polských a německých pramenů:

- VVIS-VDZV = Vojskovědecké informační středisko při VAAZ
 čís. – r. – str. = Vojský dokumentační zpravodaj – Vojenství
 VVIS-VIZV = Vojskovědecké informační středisko při VAAZ
 čís. – r. – str. = Vojský informační zpravodaj – Vojenství
 VVIS-IS = Vojskovědecké informační středisko při VAAZ
 čís. – r. – str. = Vojský informační sborník

Autor	Název článku	Pramen		
		Název	Čís./r.	Str.
Redakce	K organizaci a vedení útoku mechanizované (tankové) divize armády USA	N-ZMW	6/1963	75-81
Kolodziejczak B.	Mechanizovaná divize Německé spolkové armády v hlavních druzích boje	P-MW	11/1962	88-110
Ryžkov A.	Útok mechanizované brigády NSR	S-VV	8/1962	115-118
Konstantinov N.	Pěší a mechanizovaná brigáda americké armády v obraně	S-VM	3/1963	73-81
Mauersberger W.	Použití pěšího, mechanizovaného a výsadkového praporu pozemních ozbrojených sil USA v obraně	N-ZMW	3-4/1963	73-76
Doepner F.	Úvahy o obraně v atomové válce	N-W	12/1962	658-664
Bauer E.	Obrana v soudobém boji	N-MW	4/1963	524-530
Spallek H.	Problémy odpoutání od nepřítele a dočasného přechodu do obrany po střetném boji	N-ZMW	3-4/1963	7-11
Rodkin S.	Protiúder v soudobých operacích	S-VM	2/1963	48-51
Glen E.	K obraně motostřeleckého pluku	N-ZMW	2/1963	52-54
Mazr Z.	Ženíjní zabezpečení obrany praporu	P-PWL	8/1962	45-53
Skibiński J.	Obrana území státu (bibliografický přehled materiálů)	P-MW	11/1962	121-125

Vysvětlivky zkratk pramenů

- S-VM = Sovětská „Vojennaja Mysl“
 S-VV = Sovětský „Vojennyj vestnik“
 N-W = Německý „Wehrkunde“
 N-MW = Německý „Militärwesen“
 N-ZMW = Německý „Zeitschrift für Militärwissenschaft“
 P-MW = Polská „Mysl Wojskowa“
 P-PWL = Polský „Przegląd Wojsk Lądowych“

II. Domácí prameny

Autor	Název článku	Pramen		
		Název	Čís./r.	Str.
Frick H.	Útok jako prostředek strategické obrany (překlad z Revue Militaire Suisse čís. 9/1961)	VVIS-IS	12/1961	98-108
Trommsdorf W.	Obrana posuzovaná technicky (překlad z Wehrkunde čís. 8/1961)	VVIS-IS	12/1961	109-118
Nilor N.	Západoněmecká divize v pohyblivé obraně	P. č. BP	2/1961	57-63
Petrov A.	Pěší bojové skupení a pěší rota americké armády v obraně	BP Dúst. v z.	1/1961	26-30
Kolektiv	Význam nových závěrů sovětské vojenské vědy pro vedení soudobých operací	Sb. VAAZ	6/1960	3-47
Kudrnovský J. a kolekt.	Vliv raketových jaderných zbraní a ostatních prostředků hromadného ničení na charakter bojové činnosti vojsk	Sb. VAAZ	1/1962	13-30
Kolektiv	Vliv raketových zbraní na organizaci a vedení útočné a obranné operace	Sb. GŠ/OS	1960	89-109
Hradecký Z.	Vliv raketových zbraní s jadernou náloží na organizaci a vedení soudobé obrany	Sb. VAAZ	5/1960	18-32

Autor	Název článku	Pramen		
		Název	Čís./r.	Str.
Knotek J.	Tendence vývoje obrany	VM	3/1960	92-103
Redakce	Zvláštnosti soudobé války a vedení strategické obrany na válčisti.	VM	Zvl. čís. 1960	109-120
Redakce	Místo a úloha obranné operace v soudobých operacích	VVIS-IS	12/1961	1-4
Stuchel R.	Některé otázky obranné operace armády	VM	4/1962	3-12
Kvapil O.	K článku: Několik poznámek k obranné operaci armády	VM	6/1961	68-73
Kolovratník L.	Několik poznámek k obranné operaci armády	VM	5/1961	3-12
Hradecký Z. Škrášek A.	K některým otázkám organizace soudobé obrany	VM	5/1961	21-31
Průša J.	Obrana vševojskového svazku	VM	4/1962	23-35
Hradecký Z.	Způsoby a formy obrany na taktickém stupni	VM	4/1962	13-23
Malina J.	Současná obrana	VOJ.	3/1962	208-216
Mirošničenko M.	Součinnost v obraně. (překlad z Vojennyj vestnik čís. 7/1961)	VVIS-IS	12/1961	33-37
Knotek J.	Obrana v útoku	VM	5/1961	12-21
Redakce	Názory na použití jaderných zbraní v obraně	VVIS-IS	12/1961	70-75
Kolektiv	Použití atomových zbraní nepřitelem v obranné operaci	Sb. VCHV	1/1960	2-24
Jílma L.	Názory na budování obrany motostřelecké divize	VM	3/1960	103-109
Kavena J.	Obrana motostřeleckého praporu	BP	7/1962	9-16
Bohutínský K.	Přechod motostřeleckého praporu do dočasné obrany	BP	7/1962	5-8
Havlíček B.	Raketové vojsko a dělostřelectvo v obranné operaci	VM	4/1962	35-44
Pokorný O.	Použití raketového dělostřelectva v obraně	BP Děl.	5/1961	132-135
Kuchar K.	Činnost dělostřeleckého oddílu při přechodu do dočasné obrany	BP	7/1962	17-18
Řehák V.	Manévr dělostřelectva v obraně	Sb. VD	3/1960	13-21
Veselý F.	Reálnější hodnotit ochranné vlastnosti terénu a jejich využití pro protiatomovou ochranu vojsk	Sb. VAAZ	6/1961	138-151
Skála V.	Protitanková obrana a boj s protitankovými prostředky	Sb. VD	4/1962	17-28
Brátka F.	Protipřiprava a protitanková obrana v soudobých operacích	Sb. VD	4/1960	5-11
Šimíček J.	Bojové zabezpečení při přechodu do obrany	BP	7/1962	22-25
Varone E.	Rízené střely v protitankové obraně (překlad z Allgemeine Schweizerische Militärzeitschrift čís. 1/1961)	VVIS-IS	6/1961	93-99
Redakce	Obrana proti vzdušným výsádkám	BP	4/1960	54-61
Eryx	Taktické rakety a taktika atomové obrany (překlad z Intervia čís. 3/1962)	VVIS-VIZV	8/1962	54-60
Peresada S.	Protiraketová obrana (překlad z Technika i vooruženije čís. 5/1962)	VVIS-VIZV	9/1962	52-56
Peresada S.	Protiraketová obrana.	Sb. VD	4/1962	105-109
Skála V.	Manévr protitankové zálohy armády s využitím vrtulníků	VM	4/1960	104-108
Berka M.	Poznámky k protitankové obraně v obranné operaci armády	VM	2/1962	112-114
Píchovec J.	Ženíjní materiální a technické zabezpečení vševojskové armády v obraně	VM	4/1962	47-52
Svandelík Z.	Organizace a způsob zatarasování v počátečním období války s ohledem na požadavek aktivity obrany a možnosti přechodu do útoku	Sb. VŽV	1/1960	39-48

Autor	Název článku	Pramen		
		Název	Čís./r.	Str.
Brož J.	Protizteče a protiúder v obraně (k čl. L. Varvažovského: „Protizteče a protiúder v obraně na široké frontě – VM čís. 4/1959)	VM	1/1960	126–132
Křivský B.	Vytváření podmínek pro obklíčení úderného uskupení nepřítele v průběhu armádní obranné operace	VM	6/1960	100–104
Marin G.	Některé problémy manévru silami a prostředky s cílem provést protiúder vševojskovou armádou. (Překlad z rumunské Probleme de arta militara čís. 6/1961)	VVIS-VIZV	5/1962	41–47
Sava G.	Některé problémy obranné operace vševojskové armády v situaci, kdy část svazků ustupuje (překlad z rumunské Probleme de arta militara čís. 4/1961)	VVIS-IS	12/1961	20–32
Vlček I.	Úder před přední okraj	Sb. VAAZ	10/1961	28–42
Píček V.	Přechod z obrany do útoku a jak se tato problematika odráží na stupni pluku	P. č. BP	2/1961	1–11
Křivský B. Černý V.	Použití tankových svazků a vzdušných výsadků v protiúderech vševojskové armády	Sb. VAAZ	6/1961	47–63
Slezák V.	Radiolokační průzkum vzdušného nepřítele v obranném boji	Sb. VVPVO	2/1961	36–48
Slabý J.	Týl tankové divize v obraně	VM	1/1963	92–94
Berný F. Machulda V.	Týlové zabezpečení tankové divize při přechodu do dočasné obrany	VM	4/1962	52–57
Ergens K.	Některé zásady pro organizaci technického zabezpečení obranného boje	VM	4/1962	44–47
Gregorovič	Technické zabezpečení armádní obranné operace při spěšném přechodu do obrany	TSb.	1/1962	42–43
Horáček A.	Zabezpečení rychlého přechodu z obrany na široké frontě do rozhodného útoku službou dělostřeleckého vyzbrojování	VM	5/1960	120–127
Horáček A.	Problémy řízení služby dělostřeleckého vyzbrojování armády v současných podmínkách vedení obranné operace vševojskové armády	Sb. VD	2/1962	76–88
Schindler D.	Některé úvahy o materiálním a zdravotnickém zabezpečení obranné operace armády	Sb. HT/MNO	2/1962	9–14

Vysvětlivky zkratk pramenů:

- Sb. HT/MNO = Sborník MNO – hlavní týl
- VM = Vojská mysl
- Sb. VD = Sborník velitelství dělostřelectva
- TSb. = Technické zabezpečení vojsk – sborník
- Sb. VAAZ = Sborník Vojskové akademie AZ
- Sb. VVPVO = Sborník velitelství vojska protivzdušné obrany
- P. č. BP = Příloha časopisu Bojová příprava
- Sb. VŽV = Sborník velitelství ženijního vojska
- VVIS = Vojskovědecké informační středisko při VAAZ
- VIZV = Informační sborník
- VVIS = Vojskovědecké informační středisko při VAAZ
- VIZV = Vojský informační zpravodaj – Vojevnství
- VOJ. = Vojevnství
- BP = Bojová příprava
- BP Děl. = Bojová příprava – příloha Dělostřelec
- Sb. VCHV = Sborník velitelství chemického vojska
- Sb. GŠ/OS = Sborník operační správy GŠ
- BP Důst. v z. = Bojová příprava – příloha Důstojník v záloze

СОДЕРЖАНИЕ

ОПЕРАТИВНОЕ ИСКУССТВО И ТАКТИКА

Подполковник Ян Штефка:	
К вопросам оборонительной операции общевойсковой армии	3
Кандидат военных наук полковник Йосиф Пруша	
Переход мотострелковой дивизии в оборону	17
Подполковник Йосиф Брож:	
Применение ракетных средств и артиллерии при переходе войск армии из временной обороны в наступление	31

ОПЕРАТИВНАЯ И ТАКТИЧЕСКАЯ ПОДГОТОВКА

Подполковник Франтишек Скопец, подполковник Мирослав Мадр:	
Защита от атомного оружия в обороне	36
Майор Ян Турек:	
Особенности управления дивизией при переходе в оборону	46
Подполковник Зденек Шульц:	
Особенности технического обеспечения в обороне	52
Майор Славой Гавличек:	
Новые боевые уставы войск ПВОС.	54

ИЗ КАПИТАЛИСТИЧЕСКИХ АРМИЙ

Майор Евген Майерберг:	
Боевые возможности зенитных управляемых снарядов типа «Х О К».	59

ДИСКУССИЯ

Подполковник Мирослав Недвед:	
К некоторым вопросам обороны	70
Полковник Людвик Варваржовски:	
К некоторым проблемам современной обороны.	75
Полковник Ян Рабан:	
Маневренность и противотанковая оборона	82
Подполковник Йосиф Мареш:	
К вопросам ведения оборонительного боя и операции.	86
Полковник Ян Корень:	
Оборона общевойскового соединения.	90
Подполковник Милан Матулик:	
Маневренная оборона полка первого эшелона в рамках оборонительного боя соединения.	95
Майор Йосиф Фалоут:	
К вопросу военных действий ракетной части и артиллерии соединения в обороне	102
Подполковник Ладислав Ячек:	
Особенности передвижений в ходе оборонительного боя	104
Подполковник Войтех Махульда:	
К вопросу управления оперативным тылом.	106
Инженер полковник Владимир Штестны, капитан Вратислав Линка:	
Временные перегрузочные районы	111